

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Sofie Dietschová

Odpovědnost nezletilých za dluhy – komparace se SRN

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: 7. listopadu 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita na získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 391 453 znaků včetně mezer.

V Praze dne 7. listopadu 2022

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu diplomové práce, panu doc. JUDr. Ondřeji Frintovi, Ph.D., za vstřícný přístup a udělené cenné rady a připomínky při psaní této práce.

Poděkování náleží rovněž mé rodině, která mi byla pevnou oporou po celou dobu mého studia, a konečně i Dodulce za společné procházky, které mi mnohdy napomohly utřídit si v průběhu psaní myšlenky.

Obsah

Úvod.....	1
1. Politicko-právní kontext přijetí právní úpravy	3
1.1 Spolková republika Německo.....	3
1.1.1 Nález Spolkového ústavního soudu a nastíněné možnosti jeho reflexe zákonodárcem	3
1.1.2 Hlavní názorové proudy odborné diskuze k nové právní úpravě	6
1.1.3 Přijetí zákona k omezení majetkové odpovědnosti nezletilých (<i>Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger</i>)	11
1.2 Česká republika	13
1.2.1 Společensko-právní problém dětských dluhů	13
1.2.2 Procesní rovina problému dětských dluhů	18
1.2.3 Legislativní přístupy k řešení problému dětských dluhů	19
1.2.4 Schválení novely k dětským dluhům a legislativní řešení starých dětských dluhů.....	23
1.2.5 Milostivé léto I a II.	25
2. Způsobilost nezletilých k právnímu jednání.....	32
2.1 Způsobilost nezletilých k právnímu jednání v německém občanském právu	32
2.1.1 Právní konstrukce nabývání způsobilosti k právnímu jednání	32
2.1.2 První věková hranice – dovršení sedmého roku věku	33
2.1.3 Omezená způsobilost k právnímu jednání	36
2.1.3.1 Hledisko pouhých právních výhod	37
2.1.3.2 Princip oddělení a princip abstrakce.....	40
2.1.3.3 Souhlas zákonného zástupce s právním jednáním nezletilého...42	
2.1.3.4 Podmíněná neplatnost (<i>schwebende Unwirksamkeit</i>).....	43
2.1.4 Paragraf o kapesném (<i>Taschengeldparagraph</i>).....	45
2.1.5 Jednostranná právní jednání nezletilého	46
2.1.6 Částečná způsobilost k právnímu jednání.....	47
2.1.7 Úplná způsobilost k právnímu jednání.....	49
2.2 Způsobilost k právnímu jednání nezletilých v českém občanském právu.....	50
2.2.1 Hledisko rozumové a volní vyspělosti	50
2.2.2 Souhlas zákonného zástupce s právním jednáním nezletilého	52

2.2.3	Samostatné provozování obchodního závodu či obdobné výdělečné činnosti	56
2.2.4	Výkon závislé práce	57
2.2.5	Způsobilost k ujednání smluvní pokuty	57
2.2.6	Nabytí plné svéprávnosti.....	58
2.3	Srovnání právních úprav svéprávnosti nezletilých.....	59
3.	Omezení majetkové odpovědnosti nezletilých.....	66
3.1	Omezení majetkové odpovědnosti nezletilých v německém občanském právu.....	66
3.1.1	Věcný rozsah omezení majetkové odpovědnosti.....	68
3.1.2	Výjimky z omezení majetkové odpovědnosti.....	78
3.1.3	Uplatnění omezení majetkové odpovědnosti	82
3.1.4	Vliv uplatnění omezení majetkové odpovědnosti na spoludlužníky, ručení a další formy zajištění.....	88
3.1.5	Právní domněnky za účelem ochrany věřitelů nezletilého.....	89
3.1.6	Ochrana před zneužitím institutu omezení majetkové odpovědnosti.....	92
3.1.7	Přesah institutu omezení majetkové odpovědnosti do sociálního práva (<i>analogie legis</i>).....	94
3.2	Omezení majetkové odpovědnosti nezletilých v českém občanském právu.....	95
3.2.1	Věcný rozsah institutu omezení majetkové odpovědnosti.....	95
3.2.2	Zvláštní právní úprava dluhů z nájmu.....	97
3.2.3	Výjimka z omezení majetkové odpovědnosti.....	98
3.2.4	Majetek určený k uspokojení původních věřitelů.....	99
3.2.5	Zákonné ručení rodiče nezletilého.....	101
3.2.6	Uplatnění omezení majetkové odpovědnosti	107
3.3	Srovnání právních úprav institutu omezení majetkové odpovědnosti	109
	Závěr	114
	Seznam použitých zkratk.....	120
	Seznam použitých zdrojů.....	122
	Název diplomové práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce a tři klíčová slova v českém jazyce	131
	Název diplomové práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce a tři klíčová slova v anglickém jazyce.....	133

Úvod

Je skutečností, že obligace prostupují naším každodenním životem. Není proto příliš překvapivé, že se každý z nás často ocitá jak v roli věřitele, tak v roli dlužníka, či v obou rolích zároveň. Jejich nositeli jsou leckdy i nezletilí, neboť je žádoucí, aby i jim byla poskytnuta možnost zapojit se do společenského dění v jeho nejrozmanitějších podobách a tím i do právního styku. Situace, kdy by teprve vstup do dospělosti otevíral pro nezletilého pomyslné dveře do světa obligací, by byla z právního hlediska nejen nepraktická, ale zejména obtížně slučitelná s představou zákonodárce o dítěti jakožto do jisté míry autonomní a neustále se vyvíjející bytosti. S účastí nezletilých na závazcích je však neodmyslitelně spjata potřeba jejich právní ochrany z důvodu jejich slabšího postavení pramenícího z neukončeného rozumového a volního vývoje, jakož i z nedostatku životních zkušeností. Požadavek zvláštní ochrany dětí a mladistvých je zakotven již na ústavní úrovni¹ a vyplývá dále i z mezinárodních závazků České republiky.² Nalézá svůj odraz i v tradičních institutech občanského práva, skrze které se zákonodárce snaží nastolit potřebnou a spravedlivou rovnováhu – legitimní a co nejjemnější vychýlení misek vah ve prospěch nezletilého – mezi ochrannou nezletilého před příliš tíživými povinnostmi při současném respektování autonomie jeho vůle a mezi zájmy druhé strany závazku. Podobné úsilí o nalezení žádoucího ekvilibria lze dohledat i v právních úpravách jiných evropských států.

Byl to právě fenomén exekučních řízení vůči nezletilým, případně mladým dospělým, pro dluh, který jim vznikl v období jejich nezletilosti, který na sebe upoutal pozornost znepokojené široké veřejnosti a vedl v českých politických i právních kruzích k diskuzi o možném redefinování výše uvedené rovnováhy ve prospěch vyšší míry právní ochrany nezletilých. Diskuze, oscilující mezi zásadami občanského práva a závažnými sociálními problémy, které s sebou dluhy nezletilých a jejich následné vymáhání přináší, vyvrcholila přijetím zákona č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „novela k dětským dluhům“). Zákonodárce, inspirován německou právní úpravou, vnesl novelou k dětským dluhům do českého právního řádu mimo jiné nový právní institut – omezení majetkové odpovědnosti nezletilých, který ani ve Spolkové republice Německo nelze

---

¹ Srov. čl. 32 odst. 1 věta druhá ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

² Srov. sdělení č. 104/1991 Sb. Federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte, sdělení č. 54/2001 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí.

označit za zcela tradiční, neboť v jejím právním řádu nalezl své místo až na sklonku 90. let minulého století. Rovněž v německé právní obci předcházela jeho přijetí bouřlivá diskuze, která otevřela řadu právních otázek a na jejich pozadí formulovala úvahy *de lege lata* a *de lege ferenda*.

Ve své práci se zaměřuji právě na dluhy nezletilých z právního jednání a na institut omezení majetkové odpovědnosti nezletilých, a to z pohledu občanského práva hmotného. Ani institut omezení majetkové odpovědnosti nezletilých nelze nahlížet izolovaně a je třeba jej vnímat v kontextu s dalšími stěžejními instituty občanského práva, a to zejména se způsobilostí k právnímu jednání nezletilých, která do značné míry utváří výslednou pozitivně právní podobu institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých v obou zmíněných právních řádech. Cílem mé práce je z hlediska občanského práva hmotného analyzovat a následně porovnat právní institut omezení majetkové odpovědnosti nezletilých v jeho kontextu se způsobilostí nezletilých k právnímu jednání v české a německé právní úpravě.

V první části práce je shrnut právně-politický kontext přijetí právního institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých. Je poukázáno zejména na příčiny, jež zákonodárce vedly k jeho přijetí, na důvody jeho upřednostnění v porovnání s jinými zvažovanými alternativami. Druhá část se věnuje právní úpravě způsobilosti nezletilých k právnímu jednání, kterou lze vnímat jako ochranu nezletilého před dluhy z právního jednání uplatňovanou *ex ante*. Třetí část pojednává o právním institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých z hlediska občanského práva hmotného. V závěru práce jsou shrnuty nejpodstatnější shodné a rozdílné rysy obou právních úprav a uvedeny závěry, ke kterým jsem na jejich pozadí dospěla.

S výjimkou první části, jejímž účelem je uvést čtenáře do problematiky, je v každé z následujících částí diplomové práce užito jak analytické, tak komparatistické metody. Analytická část je vždy rozdělena do dvou kapitol, kdy každá z nich se věnuje jedné z právních úprav. Za analytickou kapitolou následuje bezprostředně komparatistická kapitola. Ke kombinaci obou metod již v rámci jednotlivých částí jsem přistoupila z důvodu větší přehlednosti diplomové práce.

Při psaní diplomové práce jsem vycházela ze zdrojů jak v německém, tak v českém jazyce, a to z komentářové a jiné odborné literatury, odborných článků, judikatury, právních předpisů a důvodových zpráv k těmto předpisům.

1. Politicko-právní kontext přijetí právní úpravy

Nesporným faktorem, který v konečném důsledku nejvíce přispěl k přijetí právní úpravy omezení majetkové odpovědnosti nezletilých v právních rádech Spolkové republiky Německo a České republiky, byly obavy před značným zatížením nezletilých dluhy, které by jim při vstupu do jejich „dospělého života“ znemožnilo tento svobodně utvářet, a úsilí o eliminaci takového zatížení mladých dospělých.

1.1 Spolková republika Německo

1.1.1 Nález Spolkového ústavního soudu a nastíněné možnosti jeho reflexe zákonodárcem

„Není slučitelné s všeobecným osobnostním právem nezletilých (čl. 2 odst. 1 ve spojení s čl. 1 odst. 1 GG), aby rodiče při výkonu rodičovského oprávnění k zastupování (§ 1629 BGB) při pokračování ve vedení zděděného obchodního podniku v nedílném společenství dědiců mohli své děti finančně neomezeně zavazovat.“³ Citovanou právní větu vyslovil Spolkový ústavní soud ve svém přelomovém nálezu ze dne 13. května 1986, kterým byly po letech opět zčeřeny v té době poklidné právní vody kolem otázek legitimacy a rozsahu zákonného zastoupení nezletilých dětí rodiči z titulu rodičovské péče (*elterliche Sorge*).⁴ Spolkový ústavní soud si v poměrech jím posuzovaného případu dvou nezletilých sester položil v ústavněprávní rovině otázku, zda je v souladu s ústavním pořádkem Spolkové republiky Německo, aby mohli rodiče jako jejich zákonní zástupci své děti neomezeně finančně zavazovat. Podnětem pro tuto otázku byla ústavní stížnost dvou sester proti rozsudku Spolkového soudního dvora ze dne 8. října 1984.⁵ Spolkový soudní dvůr se svým ústavní stížností napadeným rozsudkem neztotožnil s právními závěry přijatými soudy nižších instancí a právní otázku, ležící na počátku sporného případu, zodpověděl odlišně. Tou byla otázka, zda uznání dluhu vzniklého v souvislosti s pokračováním ve vedení obchodního podniku v nedílném společenství dědiců, které bylo učiněno ze strany matky nikoliv jen jejím jménem, ale i jménem jejích nezletilých dětí, je i pro její nezletilé dcery závazné. Spolkový soudní dvůr tuto právní otázku – jak uvedeno na rozdíl od soudů nižších instancí – zodpověděl kladně, když ve výroku svého rozsudku uvedl, že při pokračování ve vedení zděděného obchodního podniku více spoludědici lze setrvat

³ Srov. BVerfG, Beschluss vom 13. Mai 1986 – 1 BvR 1542/84, BVerfGE 72, 155–175. Z německého znění přeložila autorka.

⁴ Institut německého rodinného práva – rodičovská péče (*elterliche Sorge*) se přes své označení, které může být pro českého čtenáře zavádějící z důvodu právních asociací, které v něm může na pozadí českého rodinného práva vzbuzovat, do značné míry jak obsahově, tak zejména i svým účelem překrývá s právním institutem českého rodinného práva rodičovské odpovědnosti. V textu práce bude i nadále používáno doslovného překladu německého právního institutu s následným uvedením originálního znění v německém jazyce v závorce.

⁵ Srov. BGH, Urteil vom 8. Oktober 1984 – II ZR 223/83.

v nedílném společenství dědiců a není tak zapotřebí, aby z jejich strany došlo k uzavření nové dohody o společenství resp. společenské smlouvy, dále, že k pokračování ve vedení obchodního podniku v rámci nedílného společenství dědiců nepotřebují zákonní zástupci nezletilých spoludědiců souhlas opatrovnického soudu a v neposlední řadě, že je-li pokračováno ve vedení obchodního podniku v nedílném společenství dědiců, které sestává z nezletilých a jejich zákonných zástupců, jsou rovněž nezletilí spoluodpovědní za závazky, které založili jejich zákonní zástupci v souvislosti s provozem obchodního podniku.⁶ Nezletilé stěžovatelky tak měly být na základě rozsudku Spolkového soudního dvora spoluodpovědné za dluh ve výši 851 334,64 DM⁷, který byl jejich matkou uznán vůči obchodnímu partnerovi formou notářského zápisu se svolením k přímé vykonatelnosti. Věřitel – obchodní partner mohl dluh nadále vymáhat jak po matce, tak po jejích nezletilých dcerách. Spolkový ústavní soud se s výše uvedeným právním závěrem Spolkového soudního dvora z důvodu jeho protiústavnosti neztotožnil. Sestrámí ústavní stížností napadený rozsudek Spolkového soudního dvora zrušil a věc vrátil Spolkovému soudnímu dvoru k dalšímu projednání, neboť shledal, že v platném znění ustanovení § 1629 odst. 1 ve spojení s § 1643 odst. 1 BGB⁸ upravené zákonné zastoupení nezletilých dětí rodiči není do té míry slučitelné s všeobecným osobnostním právem podle čl. 2

---

⁶ Tamtéž. Na tomto místě lze poukázat na skutečnost, že o vlastní rozhodovací praxi opřený právní názor Spolkového soudního dvora ohledně možnosti pokračování ve vedení obchodního podniku v nedílném společenství dědiců, jakož i absence časové limitace možnosti v pokračování ve vedení obchodního podniku v nedílném společenství dědiců, nebyly zcela jednotně zastávány napříč právníkou obcí. Jak v odůvodnění svého rozsudku uvedl Spolkový soudní dvůr, opíral se opačný právní závěr, k němuž v předmětné právní věci nezletilých sester dospěl v odvolacím řízení Vrchní zemský soud v Celle, zejména o argument, že možností pokračování ve vedení obchodního podniku v nedílném společenství dědiců a jejím časovým neomezením dochází k popření, resp. obcházení zákonodárcem stanoveného uzavřeného počtu forem obchodních společností. Podle právního názoru vysloveného Vrchním zemským soudem v Celle vyžadovalo pokračování ve vedení obchodního podniku souhlas ze strany spoludědiců, přičemž v tomto souhlasném projevu lze spatřovat uzavření dohody o společenství, resp. společenské smlouvy, mající s ohledem na zákonodárcem předepsané formy obchodních společností za následek vznik veřejné obchodní společnosti, a to i navzdory tomu, že jednání zúčastněných spoludědiců k takovému právnímu následku bezprostředně nesměřovalo. K platnému uzavření společenské smlouvy zákonnými zástupci za nezletilé je však zapotřebí, má-li být hlavním předmětem činnosti zakládané obchodní společnosti podnikání, souhlas soudu (srov. § 1643 odst. 1 ve spojení s § 1822 bod 3 BGB). Jak již bylo zmíněno, s tímto právním názorem se Spolkový soudní dvůr neztotožnil. V rozsudku si však dále položil otázku, zda z důvodu ochrany nezletilých nelze pro stejnou míru rizika, kterou s sebou výše zmíněné pokračování pro nezletilého jakožto spoludědice přináší, uvažovat o analogické aplikaci § 1822 bod 3 BGB, tj. zda i takové pokračování ze strany nezletilého podmínit souhlasem soudu. To však s poukazem na ustálenou judikaturu k taxativnímu výčtu právních jednání, k jejichž platnému učinění za nezletilého je zapotřebí souhlasu opatrovnického soudu, z důvodu nepřipustného zásahu do právní jistoty odmítl.

⁷ Pro bližší představu čtenáře dluh ve výši 851 334,64 DM odpovídá podle přepočtového vzorce částce 435 280,49 €. Přepočtový vzorec DM in € [online]. [cit. 2. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.mehrwertsteuerrechner.de/waehrungsrechner/euro-rechner-dm-euro/>.

⁸ Srov. Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 15. Juli 2022 (BGBl. I S. 1146) geändert worden ist. Dále jen „německý občanský zákoník“ nebo „BGB“.

odst. 1 ve spojení s čl. 1 odst. 1 GG⁹, pokud na jeho základě mohou rodiče v souvislosti s pokračováním ve vedení obchodního podniku v nedílném společenství dědiců zakládat bez souhlasu soudu závazky k tíži jejich nezletilých dětí, za které nezletilí následně odpovídají neomezeně, tj. nikoliv jen do výše jimi v rámci pozůstalosti zděděného majetku.¹⁰ Zásah do všeobecného osobnostního práva¹¹ zde nalézá svůj konkrétní projev v podobě dotčení práva na individuální sebeurčení nezletilých, resp. mladých dospělých po nabytí zletilosti. Skutečnost, že rodiče disponují oprávněním své nezletilé děti z titulu zákonného zastoupení neomezeně zavazovat, může mít za následek i to, že budou citelně postiženy základní předpoklady jejich dalšího svobodného rozvoje a tím i samotná užší osobní životní sféra mladého člověka.¹²

Spolkový ústavní soud tímto svým konstatováním však neoznačil zákonné zastoupení nezletilých rodiči jako takové za protiústavní. Naopak, zdůraznil jeho nezastupitelnost a potřebnost z důvodu ochrany nezletilých, když v nálezu zároveň uvedl, že zákonné zastoupení dítěte jeho rodiči má mimo jiné bránit tomu, aby se nezletilé děti zavazovaly k povinnostem, které nejsou v jejich nejlepším zájmu. Porušení všeobecného osobnostního práva dítěte lze spatřovat jen v takovém rozhodování o dalším osudu dítě, činěném rodiči z titulu rodičovské péče (*elterliche Sorge*), jímž není sledován nejlepší zájem dítěte a zákonné zastoupení tak nenaplnuje zákonodárcem předjímanou ochrannou a pomocnou funkci. Spolkový ústavní soud zdůraznil, že právě z důvodu potencionálního nebezpečí, které v sobě zákonné zastoupení rodiči zahrnuje, je zákonodárce z pozice svého úřadu strážce podle čl. 6 odst. 2 věta druhá GG povolán k tomu, aby přijímal právní úpravu, která poskytne nezletilým náležitou ochranu.¹³ V projednávaném případě dvou nezletilých sester by dle názoru Spolkového ústavního soudu měl zákonodárce zvážit přijetí takové právní úpravy, která by se s ohledem na dalekosáhlé oprávnění rodičů k zavazování jejich dětí postarala o to: „[...] aby zletilým zůstal zachován dostatečný prostor k samostatnému utváření dalšího života bez neúnosných zátěží, za které nemají odpovídat. Tato možnost je jim v každém případě odnímána tehdy, když v důsledku oprávnění rodičů k zastupování do zletilosti vstupují se značnými dluhy. Případné nároky nezletilého na náhradu škody vůči jeho zákonnému zástupci (srov. Schmidt, NJW 1985, s. 139)

---

⁹ Srov. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100- 1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 28. Juni 2022 (BGBl. I S. 968) geändert worden ist. Dále jen „Základní zákon“ nebo „GG“.

¹⁰ Srov. BVerfG, Beschluss vom 13. Mai 1986 – 1 BvR 1542/84, BVerfGE 72, 155–175.

¹¹ Kriticky se k odůvodnění založenému na porušení všeobecného osobnostního práva vyjádřila např. FEHNEMANN, Urschula. *BVerfG 13. 5. 1986 – 1 BvR 1542/84. Zur Verfassungsmäßigkeit des § 1629 BGB.* JZ 1986, S. 1055.

¹² Srov. BVerfG, Beschluss vom 13. Mai 1986 – 1 BvR 1542/84, BVerfGE 72, 155–175.

¹³ Tamtéž.

nestačí k tomu, aby odpovídaly všeobecnému osobnostnímu právu dítěte, mimo to jsou tyto nároky zpravidla bezcenné.“.¹⁴ Jinými slovy, zákonodárce je povolán k přijetí takové právní úpravy, která by nezletilým skýtala ochranu před značnými dluhy v důsledku jejich zákonného zastoupení, v němž byl Spolkovým ústavním soudem spatřován zásah do všeobecného osobnostního práva, neboť zletilostí nabytá svoboda k zcela samostatnému určování svého dalšího osudu by pod tíhou svazujících povinností byla svobodou pouze zdánlivou. Zákonodárce – jak rovněž Spolkový ústavní soud v důvodech svého nálezu uvedl – však není povolán k přijetí takové právní úpravy, která by představovala zproštění všech závazků, majících svůj původ v zákonném zastoupení nezletilých.

V reakci na zmíněný deficit právní úpravy, kterým bylo umožněno, aby zákonní zástupci v souvislosti s pokračováním ve vedení obchodního podniku v nedílném společenství dědiců své děti neomezeně finančně zavazovali, vyzval Spolkový ústavní soud zákonodárce ke zjednání nápravy. Zákonodárci současně nabídl pro inspiraci dvě cesty, jimiž by bylo vhodné se ubírat. První z navržených cest spočívala v rozšíření taxativního výčtu právních jednání nezletilého, k jejichž platnému učinění potřebují zákonní zástupci souhlas opatrovnického soudu o skutkovou podstatu jím posuzovaného případu. Spolkový ústavní soud tak sdílel názor Spolkového soudního dvora, že analogické užití ustanovení § 1822 odst. 3 BGB zde není přípustné.¹⁵ Alternativně k rozšíření předmětného taxativního výčtu o novou skutkovou podstatu bylo Spolkovým ústavním soudem navrženo, aby odpovědnost za dluhy nezletilých v souvislosti s pokračováním ve vedení obchodního podniku v nedílném společenství dědiců byla limitována jimi zděděným majetkem.¹⁶

1.1.2 Hlavní názorové proudy odborné diskuze k nové právní úpravě

Nález, z jehož odůvodnění bylo zřejmé, že svým významem přesahuje řešený konkrétní případ dvou zadlužených nezletilých sester, neboť jím bylo nad rámec výroku Spolkovým ústavním soudem v ústavněprávní rovině obecně dovozeno, že je v rozporu se Základním zákonem, aby děti vstupovaly do zletilosti zatíženy nadměrnými dluhy vzniklými v důsledku zákonného zastoupení rodiči, vyvolal značnou odezvu v německých právních kruzích v podobě široké odborné diskuze o možném řešení *de lege ferenda*.¹⁷ K její živelnosti a názorové pestrosti

---

¹⁴ Srov. BVerfG, Beschluss vom 13. Mai 1986 – 1 BvR 1542/84, BVerfGE 72, 155–175. Z německého znění přeložila autorka.

¹⁵ Srov. blíže pozn. pod čarou č. 6.

¹⁶ Srov. BVerfG, Beschluss vom 13. Mai 1986 – 1 BvR 1542/84, BVerfGE 72, 155–175.

¹⁷ Srov. PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1009. K obecně formulovanému odůvodnění nálezu a potencionální možnosti jeho vztahení i na jiná právní jednání

přispěl samotný Spolkový ústavní soud svým nálezem. Ten v odůvodnění svého nálezu na straně jedné podrobil kritice jím v ústavněprávní rovině identifikovaný problém, záležející v zásahu do všeobecného osobnostního práva v důsledku zákonného zastoupení a z něho dovozeného práva nezletilých na ochranu před značnými dluhy, na straně druhé zároveň zákonodárci nastínil alternativy právního řešení v poměrech jím projednávaného případu nezletilých sester v nedílném společenství dědiců. Jak upozorňuje Wolf, navržené varianty řešení nevyjadřovaly jednoznačně svůj vztah k ochraně před značnými dluhy, vyvěrající z všeobecného osobnostního práva, a nechávaly tak prostor například i otázkám, zda by po udělení souhlasu soudem k pokračování ve vedení obchodního podniku mohli rodiče následně majetek nezletilého neomezeně zatěžovat, resp. proč by na základě všeobecného osobnostního práva měla být majetková odpovědnost nezletilých limitována právě zděděným majetkem, když z tohoto ústavního práva je dovozována toliko všeobecná ochrana před značnými dluhy.¹⁸ S ohledem na skutečnost, že obě Spolkovým ústavním soudem nastíněná alternativní řešení pro svou úzkou formulaci vykazovala Achillovu patu v podobě nemožnosti jejich aplikace na skutkově podobné a zejména co do míry rizika pro nezletilého srovnatelné případy, a tím i nechávala prostor nebezpečí rozdílného zacházení, objevily se v rámci právnícké obce hlasy volající po nalezení univerzálnějšího řešení.¹⁹ Přestože byla nastolená diskuze velice pestrá a dynamická, lze v jejím rámci identifikovat základní názorové proudy, jimiž se dále ubírala.

Jeden z nejkontroverznějších proudů, který se však velice záhy ukázal být stejně tak slepým, spočíval ve zpochybnění samotné legitimacy zákonného zastoupení nezletilých dětí rodiči. V reakci na předmětný nález Rammem vyslovená radikální teze o protiústavnosti a anachronismu zákonného zastoupení nezletilých rodiči, jež dále volala po jeho úplném odstranění z právního řádu jakožto reliktu otcovské moci z dob císařství, se nesetkala se zastáním v řadách odborné veřejnosti.²⁰ Rammův příspěvek do diskuze byl pro svou přílišnou vyhraněnost a mezerovitost či spíše absenci navržené alternativy k institutu zákonného

---

učiněná za nezletilého rodiči na základě zákonného zastoupení srov. rovněž BEHNKE, Thorsten. *Das neue Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetz*. NJW 1998, S. 3078.

¹⁸ Srov. WOLF, Manfred. *Vermögensschutz für Minderjährige und handelsrechtliche Haftungsgrundsätze*. AcP, 1987, S. 321–322.

¹⁹ Ke snahám po nalezení univerzálnějšího řešení, opírajícího se o právní závěry obsažené v odůvodnění nálezu Spolkového ústavního soudu, a jeho souladu s dogmaticky uznanými právními zásadami srov. WOLF, Manfred. *Vermögensschutz für Minderjährige und handelsrechtliche Haftungsgrundsätze*. AcP, 1987, S. 322–323.

²⁰ Srov. RAMM, Thilo. *Die gesetzliche Vertretung durch die Eltern: überholt und verfassungswidrig*. NJW 1989, S. 1708 ff.

zastoupení, která by sledovala přední zájem dítěte, podroben zdrcující kritice a jako použitelné univerzální řešení zcela zavrhnut.²¹

Umírněnější a rovněž v odborných kruzích více zastoupený názorový proud se po vzoru jedné z nastíněných variant řešení Spolkovým ústavním soudem vydal cestou omezení rozsahu zákonného zastoupení rodičů skrze udělení souhlasu soudu k právním jednáním činěným za nezletilého.²² V odborné diskuzi se pro naposledy uvedené potencionální řešení vžilo označení souhlasný model (*Genehmigungsmodell*). Otázky, jež v souvislosti se souhlasným modelem řešení vyvstávaly, se dotýkaly jednak samotného rozsahu omezení, tedy toho, zda v duchu stávající právní úpravy setrvat u taxativního výčtu heterogenních konkrétně formulovaných skutkových podstat obsažených v § 1821 a § 1822 BGB a pouze jej rozšířit o skutkovou podstatu novou²³, či zda se nevydat cestou reformulace výčtu, případně zda se nepřiklonit k jedinému generálnímu souhlasu a až do jeho udělení zákonným zástupcům za účelem co nejširší ochrany podmínit každé jednotlivé právní jednání učiněné za nezletilé dítě souhlasem soudu.²⁴ Naposledy uvedená a zároveň nejkrajnější z možností byla odmítnuta, neboť představovala citlivý a neproporcionální zásah do ústavně zaručené rodinné autonomie, která na jedné straně sice z důvodu přednostního zájmu dítěte podléhá státnímu doзору, ten má však na straně druhé jen subsidiární funkci.²⁵ Není žádoucí, aby bylo potlačováno a znemožňováno rozhodování, resp. právní jednání za nezletilé činěné rodiči obecně, ale naopak k jeho omezení by se zákonodárce měl uchýlovat pouze tam, kde v souvislosti s ním hrozí nezletilému výraznější nebezpečí.²⁶ Na tomto principu byl ostatně od počátku předmětný

---

²¹ Proti návrhu Ramma srov. zejména repliku SCHMIDT, Karsten. *Gesetzliche Vertretung durch die Eltern: notwendig und verfassungsmäßig*. NJW 1989, S. 1712 ff., dále REUTER, Dieter. *Elterliche Sorge und Verfassungsrecht*. AcP 1992, S. 111, 132, 133. Později rovněž WAAS, Bernd. *Das Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger zwischen Selbstbestimmung und notwendigem Schutz des Minderjährigen*. KritV 2000, S. 9, 10.

²² Mezi zastánce řešení, týkajícího se taxativního výčtu právních jednání, k jejichž platnému učinění ze strany rodičů je zapotřebí souhlasu soudu (§ 1643 odst. 1 ve spojení s § 1821 a s § 1822 BGB), tzv. souhlasného modelu (*Genehmigungsmodell*), lze zařadit např. SCHMIDT, Karsten. *Gesetzliche Vertretung und Minderjährigenschutz im Unternehmensprivatrecht, Bemerkungen zum Beschluss des Bundesverfassungsgerichts vom 13. 5. 1986*. BB 1986, S. 1238 ff., či THIELE, Rüdiger. *Die Auswirkungen des Beschlusses des Bundesverfassungsgerichtes vom 13. 5. 1986 auf die elterliche Vertretungsmacht im Zusammenhang mit Personalunternehmen*. FamRZ 1992, S. 1001 ff.

²³ Srov. BVerfG, Beschluss vom 13. Mai 1986 – 1 BvR 1542/84, BVerfGE 72, 155–175.

²⁴ K řešení skrze udělování jednoho generálního souhlasu soudu srov. SCHMIDT, Karsten. *Gesetzliche Vertretung und Minderjährigenschutz im Unternehmensprivatrecht, Bemerkungen zum Beschluss des Bundesverfassungsgerichtes vom 13. 5. 1986*. BB 1986, S. 1238 ff.

²⁵ Srov. WOLF, Manfred. *Vermögensschutz für Minderjährige und handelsrechtliche Haftungsgrundsätze*. AcP, 1987, S. 324.

²⁶ Tamtéž.

taxativní výčet založen.²⁷ S ústavně konformním setrváním u konkrétně formulovaného taxativního výčtu a jeho pouhým rozšířením o novou skutkovou podstatu bylo však neoddělitelně spjaté úzké pole použitelnosti takového řešení. Uvedené řešení zejména nevyloučilo možnost, že se v budoucnu objeví jiné tíživé závazky nezletilých, zasahující do jejich všeobecného osobnostního práva, a to v souvislosti s jiným právním jednáním zákonných zástupců, které by „souhlasným ochranným sítím“ předmětného katalogu propadlo, což by následně vyžadovalo jeho další rozšíření ze strany zákonodárce.²⁸ Jinými slovy, jednalo by se o dílčí, nikoliv univerzální řešení. Při bližším náhledu na zmíněnou variantu řešení dále vyvstaly pochybnosti, zda lze jí sledované ochrany před značnými dluhy vůbec dosáhnout. Podmínění pokračování ve vedení obchodního podniku souhlasem soudu by totiž nezletilého po jeho udělení dále nijak nechránilo před budoucími závazky vzniklými v souvislosti s vlastním provozem obchodního podniku, k jejichž platnému převzetí by již žádný souhlas nebyl vyžadován, a které by pro nezletilého paradoxně mohly představovat větší existencionální ohrožení.²⁹ S tím úzce souviselo i zdůraznění vysokých nároků, jež by zmíněný model na rozhodování soudů kladl, neboť udělení souhlasu by v sobě nutně zahrnovalo zejména i ekonomickou prognózu ze strany soudu, s níž by se pojilo nebezpečí špatného ekonomického odhadu a k níž soudy nejsou na prvním místě povolány. K pochybnostem o možnosti takové prognózy vedla zejména i ta skutečnost, že se od udělení souhlasu ekonomická situace obchodního podniku mohla značně zhoršit, a to především tehdy, pokud by v jeho vedení mělo být pokračováno po dobu několika let.³⁰ Z výše uvedeného vyplývající nedostatečná jistota ohledně zajištění řádné ochrany nezletilých před značnými dluhy, se ukázala být největší

---

²⁷ Srov. BVerfG, Beschluss vom 13. Mai 1986 – 1 BvR 1542/84, BVerfGE 72, 155–175. Ke skutečnosti, že katalog obsažený v § 1821 a § 1822 BGB nemůže být založen na vágních formulacích, resp. generální klauzuli srov. rovněž MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2271 ff.

²⁸ Ke kazuistické koncepci předmětného katalogu, jakož i k možnosti jeho opakovaného rozšiřování srov. HABERSACK, Mathias, SCHNEIDER, Patrick. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger – aber wie? Überlegungen zum Regierungsentwurf eines Gesetzes zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1997, S. 650.

²⁹ Srov. WOLF, Manfred. *Vermögensschutz für Minderjährige und handelsrechtliche Haftungsgrundsätze*. AcP, 1987, S. 323. Dále zejména BT–Drs. 13/5624, S. 7 [online]. [cit. 14. 7. 2021]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

³⁰ K rozhodnutí soudu představujícímu *de facto* ekonomickou prognózu srov. HABERSACK, Mathias, SCHNEIDER, Patrick. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger – aber wie? Überlegungen zum Regierungsentwurf eines Gesetzes zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1997, S. 650, či PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1010, rovněž MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM, S. 2274, dále rovněž BT–Drs. 13/5624, S. 7 [online]. [cit. 14. 7. 2021]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

slabinou souhlasného modelu (*Genehmigungsmodell*).³¹ Další slabinou byla skutečnost, že mezi nápadem pozůstalosti a rozhodnutím soudu leželo časové vakuum, během něhož rodičům nezletilých spoludědiců nezbývalo nic jiného, než buď činnost obchodního podniku zastavit, nebo v jeho vedení až do udělení souhlasu soudu pokračovat na vlastní nebezpečí, a sice v právním režimu nepřikázaného jednání.³²

Další, velmi silný, názorový proud preferoval řešení spočívající v limitaci majetkové odpovědnosti nezletilých za dluhy, které jim vznikly v důsledku zákonného zastoupení.³³ Jednalo se o druhou alternativu nabídnutou Spolkovým ústavním soudem zákonodárci ke zvážení. Výrazným aktérem diskuze o tomto modelu řešení, jehož příspěvek nastolil směr dalších úvah a vtiskl základní podobu i konečnému legislativnímu řešení, byl nepochybně Wolf.³⁴ Bylo jím navrženo, aby se majetková odpovědnost nezletilých omezila nikoliv jimi zděděným majetkem, ale majetkem, který nezletilý vlastnil ke dni nabytí zletilosti. Tato změna v konstrukci limitace majetkové odpovědnosti byla vedena především snahou učinit předmětné řešení co nejvíce univerzálním a sjednocujícím, aby o skutkově podobných a co do míry rizika pro nezletilého srovnatelných případech nebylo rozhodováno soudy rozdílně a nedocházelo tak k odlišnému zacházení.³⁵ Wolfův návrh, použitelný na všechny závazky z právních jednání učiněných za nezletilého, představoval elegantní řešení, které nejen dostalo požadavku obsaženému ve výroku nálezu Spolkového ústavního soudu, ale které se v duchu premisy obsažené v odůvodnění předmětného nálezu rovněž vydalo nad rámec výroku a poskytlo tak nezletilým širší míru ochrany, aniž by zároveň bylo nezbytné zasahovat do práv a povinností rodičů z titulu rodičovské péče (*elterliche Sorge*). I toto řešení však bylo podrobena kritice.³⁶

---

³¹ Srov. PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1010.

³² Tamtéž.

³³ Mezi stoupence řešení skrze omezení majetkové odpovědnosti nezletilých za dluhy, tj. tzv. modelu limitace odpovědnosti (*Haftungbeschränkungsmodell*), lze zařadit např. WOLF, Manfred. *Vermögensschutz für Minderjährige und handelsrechtliche Haftungsgrundsätze*. AcP, 1987, S. 319 ff., dále PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1009 ff., či HABERSACK, Mathias, SCHNEIDER, Patrick. *Haftungbeschränkung zugunsten Minderjähriger – aber wie? Überlegungen zum Regierungsentwurf eines Gesetzes zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1997, S. 649–650.

³⁴ Srov. WOLF, Manfred. *Vermögensschutz für Minderjährige und handelsrechtliche Haftungsgrundsätze*. AcP, 1987, S. 319–342.

³⁵ Tamtéž, S. 325–326.

³⁶ Odmítavě k Wolfově koncepci řešení zejména srov. REUTER, Dieter. *Elterliche Sorge und Verfassungsrecht*. AcP 1992, S. 135–136.

1.1.3 Přijetí zákona k omezení majetkové odpovědnosti nezletilých (*Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*)

Stejnou cestou se vydal nakonec i zákonodárce, když po více než deseti letech od vydání předmětného nálezu přijal zákon k omezení majetkové odpovědnosti nezletilých (*Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*) (dále jen „*Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetz*“).³⁷ Ze dvou návrhů předložených Spolkovému sněmu, jež oba vycházely z koncepce omezení majetkové odpovědnosti, byl nakonec upřednostněn širěji koncipovaný návrh Spolkové vlády.³⁸ Souhlasný model (*Genehmigungsmodell*) byl zákonodárcem odmítnut pro výše popsané nedostatky, které vykazoval.³⁹ Ačkoliv ani zákonodárcem zvolené řešení nebylo prosté drobných právních úskalí, jichž si byl i sám vědom, jevílo se být neadekvátnějším a zejména nejuniverzálnějším řešením, které do budoucna poskytne nezletilým širokou míru ochrany.⁴⁰

Přijatý zákon zavedl omezení možnosti věřitele vymáhat dluh vzniklý v době nezletilosti dlužníka pouze z majetku, který dlužník vlastnil ke dni nabytí zletilosti. Dále jím bylo zakotveno právo společníka vystoupit ze společnosti občanského práva uzavřené na dobu určitou (*BGB-Gesellschaft*), když v nabytí zletilosti byl nově spatřován důležitý důvod na straně společníka k podání výpovědi. Jednalo se o reakci zákonodárce na specifickou množinu potencionálních tíživých závazků, majících svůj původ v účasti nezletilého jakožto osobně ručícího společníka ve společnosti občanského práva (*BGB-Gesellschaft*), veřejné obchodní společnosti (*offene Handelsgesellschaft*) či komanditní společnosti (*Kommanditgesellschaft*).⁴¹ Ukázalo se totiž, že ochrana skrze omezení majetkové odpovědnosti by nemusela být ve vztahu k těmto závazkům dostačující. Pokud by se dosud latentní rizika, vyplývající z účasti nezletilého na osobní společnosti, aktivovala až po nabytí jeho zletilosti, nebylo by možné omezení majetkové odpovědnosti ve vztahu k tomuto dlužníkovi, resp. osobně ručícímu společníkovi uplatnit. Proto se zákonodárce rozhodl osobám, jejichž účast na předmětných společnostech nebyla založená a ani dále jakkoliv usměrňována

³⁷ Srov. Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger vom 25. August 1998 (BGBl. I S. 2487).

³⁸ Blíže k legislativnímu procesu srov. MUSCHELER, *Karlheinz. Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2274. K obsahovým shodám a rozdílům obou návrhů, tj. legislativního návrhu Svobodného a hanzovního města Hamburk a návrhu Spolkové vlády, resp. jemu předcházejícímu pracovnímu návrhu Spolkového ministerstva spravedlnosti, který se však s výslednou verzí návrhu předloženého Spolkovou vládou v jistých aspektech rozcházel, srov. zejména PESCHEL-GUTZEIT, *Lore Maria. Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1009 ff.

³⁹ Srov. BT-Drs. 13/5624, S. 6. [online]. [cit. 16. 7. 2021]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

⁴⁰ Tamtéž, S. 7.

⁴¹ Tamtéž, S. 10.

jejich vlastním právním jednáním, poskytnout možnost tuto účast po nabytí zletilosti ukončit a předejít tak možným budoucím rizikům s ní spojeným.⁴² Vzhledem k tomu, že omezení majetkové odpovědnosti zároveň představuje významný zásah do práv věřitelů, uložil zákonodárce nezletilým jakožto v obchodním rejstříku zapsaným fyzickým podnikajícím osobám (*Einzelkaufmann*), osobně ručícím společníkům ve veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti publikační povinnost data jejich narození do veřejného obchodního rejstříku.⁴³ Věřitelé se tak nahlédnutím do obchodního rejstříku mohli o omezení majetkové odpovědnosti nezletilého, resp. osobně ručícího nezletilého za závazky obchodního partnera předem informovat a adekvátně na ně právně reagovat, například požadavkem zřízení jistoty za dluh nezletilého.⁴⁴

Se zavedením nového právního institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých se pojila i otázka jeho vztahu ke stávajícím ochranným mechanismům právní úpravy, zejména k již zmíněnému taxativnímu výčtu právních jednání za nezletilého, jejichž platnost je podmíněna souhlasem soudu. I když určité proudy v odborné diskuzi mohly vzbudit dojem konkurence těchto dvou systémů, zdůraznili někteří autoři naopak jejich kompatibilitu.⁴⁵ Upozornili na to, že se ve skutečnosti jedná o funkční a provázaný celek, kdy historicky starším právním institutem je nezletilým poskytována právní ochrana *ex ante* a novým ochrana následná, nastupující jako *ultima ratio*, když všechny předchozí ochranné mechanismy selhaly či se jinak ukázaly být ne zcela dostatečnými. Instituty se rovněž liší i v rozsahu poskytované ochrany. Omezení majetkové odpovědnosti nezletilého nechrání před zadlužením jako takovým, ale pouze před předlužením (*Überschuldung*)⁴⁶, zatímco ochrana založená

---

⁴² Tamtéž.

⁴³ Srov. BT–Drs. 13/5624, S. 11. [online]. [cit. 16. 7. 2021]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

⁴⁴ Tamtéž. K obsolenci publikační povinnosti ze strany nezletilých po přijetí zákona o reformě obchodního práva srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2283.

⁴⁵ Srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (1629a BGB)*. WM, S. 2271 ff., dále WAAS, Bernd. *Das Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger zwischen Selbstbestimmung und notwendigem Schutz des Minderjährigen*. KritV 2000, S. 5 ff., dále rovněž, byť s jistými výhradami, HABERSACK, Mathias. *Das neue Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1999, S. 4.

⁴⁶ Předlužením se v tomto kontextu rozumí situace, kdy by pasiva nezletilého dlužníka převyšovala jeho aktiva a ten by do zletilosti vstupoval s negativním saldem, představujícím přílišnou zátěž. Příslušné dluhy z období nezletilosti by dlužník musel splácet nově nabytými prostředky zejména z vlastní výdělečné činnosti. S uvedenými prostředky by tak nemohl disponovat zcela dle vlastního uvážení, ale naopak by je musel vynakládat na splácení dluhů z období nezletilosti, které mu byly založeny jeho rodiči, tedy v důsledku projevu cizí vůle. Ochrana před předlužením (*Überschuldungsschutz*) je proto nutné vnímat ve smyslu zabránění vzniku, resp. trvání výše uvedeného negativního salda, se kterým by dlužník jinak do zletilosti vstupoval, a které by značně omezovalo jeho možnost svobodně rozhodovat o svém dalším osudu. K ochraně před předlužením srov. WOLF, Manfred. *Vermögensschutz für Minderjährige und handelsrechtliche Haftungsgrundsätze*. AcP, 1987, S. 327.

na udělování soudního souhlasu umožňuje zabránit i samotnému zadlužení a nelze ji tak považovat za nadbytečnou, či v ní spatřovat neodůvodněný zásah do autonomie rodičů.⁴⁷ Případný vzájemný překryv obou právních institutů nelze označit za neadekvátní ani z toho důvodu, že v právním jednání učiněném za nezletilého, ke kterému byl udělen souhlas soudu, nelze spatřovat nezletilým samostatně učiněné právní jednání, tedy takové, za které se má nezletilý ve smyslu odůvodnění nálezu Spolkového ústavního soudu „sám zodpovídat“, a proto se ochrana nezletilých před předlužením i v těchto soudem aprobovaných případech jeví být nadále důvodnou.⁴⁸ Nadto předmětný taxativní výčet skýtá i částečnou záruku toho, že omezení majetkové odpovědnosti nezletilých nebude rodiči u právních jednání, pojících se s vyšší mírou rizika, zneužíváno.⁴⁹ Připustěna však byla změna v rozhodovací praxi soudů, spočívající v jejím částečném rozvolnění, a to z důvodu doplňování se výše zmíněných právních institutů.⁵⁰

1.2 Česká republika

1.2.1 Společensko-právní problém dětských dluhů

Zatímco ve Spolkové republice Německo byl podnětem k zavedení institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých konkrétní případ dvou nezletilých sester, který se ocitl před Spolkovým ústavním soudem, v České republice byly takovou hybnou silou případy tisíců nezletilých či mladých dospělých, vůči nimž byly vedeny exekuce⁵¹, které otevřely politicko-právní diskuzi o možném univerzálním řešení dluhů nezletilých, ústící až v přijetí již v úvodu

---

⁴⁷ Srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (1629a BGB)*. WM 1998, S. 2275.

⁴⁸ Srov. WAAS, Bernd. *Das Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger zwischen Selbstbestimmung und notwendigem Schutz des Minderjährigen*. KritV 2000, S. 17–18.

⁴⁹ Srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (1629a BGB)*. WM 1998, S. 2275.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 23–25. [online]. [cit. 24. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>. Ze zde uvedených statistických údajů Exekutorské komory České republiky (dále jen „Exekutorská komora“) vyplývá, že dle dat dostupných ke dni 1. 5. 2019 bylo vedeno exekuční řízení vůči 3476 nezletilým, přičemž bylo vůči této skupině vedeno celkem 4834 exekucí. Jak je však dále v důvodové zprávě uvedeno, má problematika dětských dluhů ještě mnohem širší rozsah, než je z předložených dat na první pohled patrné, neboť mezi vznikem dluhu, uplatněním nároku před soudem a následným vymáháním dluhu může při respektování zákonných promlčecích lhůt uplynout několik let. V praxi není naopak neobvyklé, že věřitel za vidinou lepšího uspokojení pohledávky s vymáháním exekučního titulu posečká do doby, kdy dlužník dosáhne zletilosti a započne s výdělečnou činností. Podle důvodové zprávy dále nelze ani vyloučit, že se nikoliv nepočtená skupina mladých dospělých v souvislosti s dluhem z dětství ocitá v začarovaném kruhu, kdy si za účelem jeho splacení zapůjčují peníze od dalších věřitelů, protože jsou vůči nim i pro dluhy z těchto nových „látacích“ závazků vedeny následně další exekuce.

této práce zmíněné novely k dětským dluhům. Nahlédneme-li blíže na jednotlivé případy, lze konstatovat, že dluhy nezletilých vznikly často obdobným způsobem, a lze proto hovořit o typických druzích dětských dluhů.⁵² Jednalo se především o poplatky za komunální odpad, regulační poplatky za pobyt v nemocnici, dluhy z čerpání služeb mobilního operátora, dluhy v souvislosti s výpůjčkami z veřejné knihovny (smluvní pokuty), dluhy z nájmu (problematika přechodu nájmu na nezletilého z důvodu smrti nájemce) a konečně o dluhy z důvodu jízdy prostředky veřejné hromadné dopravy bez platného jízdního dokladu (cena jízdného a přírážka k jízdnému).⁵³

Společným podstatným a zároveň smutným rysem, který se většinou výše uvedených druhů dětských dluhů vinul jak červená nit, byly špatně fungující vztahy mezi rodiči a dítětem, kdy rodiče z různých důvodů (ať již z prostého nezájmu, či z důvodu vlastní tíživé sociální situace nebo nepříznivého zdravotního stavu) nebyli s to řádně dostát svým povinnostem, vyplývajícím z rodičovské odpovědnosti.⁵⁴ Jako konsekvence nikoliv řádného výkonu rodičovských povinností nezletilému dluh vznikl, resp. stále narůstal o příslušenství a posléze i o další náklady, dospěl-li do stádia nalézacího, popř. i vykonávacího řízení.

Významnou součástí množiny práv a povinností rodičů, náležejících ve své vzájemné provázanosti do rodičovské odpovědnosti, je správa jmění dítěte, která v sobě zahrnuje náležitou péči rodičů jak o aktiva (majetek), tak i o pasiva (dluhy) dítěte. Rodiče mají povinnost v rámci péče o pasiva dítěte dbát na to, aby dluhy jejich dítěte byly řádně uhrazeny. Při plnění dluhů nezletilého rodiči vzniká otázka, zda je jejich dítě majetné či nikoliv. Vlastní-li majetek, lez jej za dodržení zákonných podmínek k uhrazení dluhů použít. Jinak převážně hradí dluhy rodiče zprostředkovaně, na základě své vyživovací povinnosti k dítěti.⁵⁵

Jednotlivé druhy dětských dluhů, ať již veřejnoprávní či soukromoprávní povahy, se ve veřejném prostoru objevovaly postupně a spolu s tím vznikala i potřeba nalezení jejich právního řešení, které by je ze života nezletilých do budoucna eliminovalo. Existence exekucí vedených

---

⁵² K rozboru jednotlivých druhů dluhů podrobně srov. zejména FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl první: obecné poznatky a jednotlivé druhy dluhů*. Právní rozhledy, 2019, č. 21, s. 730–735. K typickým dluhům nezletilých dále rovněž VALACHOVÁ, Alena, SNÍŽEK, Martin. *Typické dluhy nezletilých*. Soukromé právo, 2018, č. 10, s. 2 a násl.

⁵³ Tamtéž. Dále rovněž FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl třetí: pohled praktický, morální, procesní, komparační a aktuální návrhy legislativních řešení*. Právní rozhledy, 2019, č. 23–24, s. 814–816.

⁵⁴ Srov. VALACHOVÁ, Alena, SNÍŽEK, Martin. *Typické dluhy nezletilých*. Soukromé právo, 2018, č.10, s. 2.

⁵⁵ Srov. PSUTKA, Jindřich. § 896, marg. č. 7. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 881–882.

vůči nezletilým či mladým dospělým pro dluh mající původ v jejich dětství, na jehož vznik, případě další osud nemohli mít mnohdy žádný vliv, a o jehož existenci se poprvé kolikrát dozvěděli až v důsledku exekuce, byla dlouhodobě vnímána širokou veřejností jako společensky patologický jev.⁵⁶ Zejména u první čtveřice výše zmíněných druhů dluhů se již v rámci platné právní úpravy, a to ať již ve veřejnoprávní či soukromoprávní rovině, podařilo právní řešení nalézt, a bylo proto možné situaci kolem těchto dluhů považovat za zásadně vyřešenou.⁵⁷ Všechna nalezená řešení dětských dluhů v oblasti soukromého práva spojovala skutečnost, že nebylo nutné přistupovat k přijetí univerzálního právního řešení, založeného na zásahu do koncepce způsobilosti k právnímu jednání nezletilých či do jiných základních právních institutů, jež by do budoucna poskytovalo nezletilému vyšší míru právní ochrany, neboť žádoucího cíle bylo možné dosáhnout výkladem obsahu pojmu rodičovská odpovědnost, ustáleným v judikatuře obecných soudů, v jehož smyslu jsou rodiče odpovědní za plnění povinností svého dítěte.^{58,59} Za nevyřešenou bylo možné považovat pouze situaci kolem dluhů

---

⁵⁶ Srov. např. GRUBNER, Jan. *Ústavní soud se zastal dětské dlužnice. Systémové řešení stále chybí*. In: Deník Referendum [online]. 12. února 2020 [cit. 24. 7. 2021]. Dostupné online: <https://denikreferendum.cz/clanek/30745-ustavni-soud-se-zastal-detske-dluznice-systemove-reseni-stale-chybi>.

⁵⁷ K jednotlivým řešením podrobně srov. zejména FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl první: obecné poznatky a jednotlivé druhy dluhů*. Právní rozhledy, 2019, č. 21, s. 730–735.

⁵⁸ Srov. FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl třetí: pohled praktický, morální, procesní, komparační a aktuální návrhy legislativních řešení*. Právní rozhledy, 2019, č. 23–24, s. 815.

⁵⁹ K odpovědnosti rodičů v souvislosti s výkladem příslušných ustanovení veřejnoprávního předpisu se vyslovil i Ústavní soud, a to na pozadí tehdy platného ustanovení § 16a odst. 1 písm. f) zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o veřejném zdravotním pojištění“), kterým byla stanovena povinnost hradit regulační poplatek za hospitalizaci v nemocnici (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 26. září 2015 sp. zn. II. ÚS 728/15). Ústavní soud ve svém zmíněném nálezu uvedl, že umožňuje-li předmětné ustanovení zákona vícero interpretací, má se v souladu s Úmluvou o právech dítěte užít té, která umožňuje nejefektivněji naplnit nejlepší zájem dítěte. Dále poukázal na čl. 28 odst. 2 Úmluvy o právech dítěte, podle kterého jsou to rodiče nebo jiné osoby, které se o dítě starají, kdo nese v rámci svých schopností a finančních možností základní odpovědnost za zabezpečení životních podmínek nezbytných pro rozvoj dítěte. Na základě těchto východisek Ústavní soud dovodil, že to jsou zejména zákonní zástupci, kdo nese za nezletilého finanční odpovědnost, a to i v souvislosti s hrazením regulačního poplatku za hospitalizaci v nemocnici. Ústavní soud konstatoval, že o hospitalizaci dítěte zpravidla rozhoduje zákonný zástupce, nikoliv dítě na základě vlastní vůle. Zda zákonný zástupce regulační poplatek zaplatí či nikoliv, leží rovněž mimo sféru vlivu dítěte a nelze spravedlivě po dítěti požadovat, aby ohledně zaplacení poplatku na zákonného zástupce naléhalo. U mladších dětí dále vyvstává otázka, zda si povinnosti k hrazení regulačního poplatku mohou být vůbec vědomy. Podle Ústavního soudu by výklad ustanovení § 16a odst. 1 písm. f) zákona o veřejném zdravotním pojištění, podle kterého by neuhrazení regulačního poplatku mělo být vymáháno na nezletilém, nebyl uskutečněn ve světle Úmluvy o právech dítěte a nebyl by jím tak naplněn požadavek nejlepšího zájmu dítěte. Ke spoluodpovědnosti zákonného zástupce za povinnosti nezletilého při zohlednění vyšší míry autonomie vůle, již nezletilý při uzavírání smlouvy o přepravě osob oproti placení regulačního poplatku za hospitalizaci v nemocnici disponuje, se Ústavní soud vyjádřil ve svém nálezu ze dne 28. listopadu 2017 sp. zn. II. ÚS 1864/16 (srov. zejm. pod bodem 26 odůvodnění nálezu). V nálezu ze dne 15. února 2017 sp. zn. I. ÚS 1775/14 poté Ústavní soud zmiňuje vedle spoluodpovědnosti zákonných zástupců i možnost přenesení odpovědnosti na zákonného zástupce za předpokladu, že nezletilé dítě fakticky není s to splnit povinnosti ze smlouvy

z nájmu, který na nezletilého přešel v důsledku smrti nájemce, a dále dluhy nezletilých vzniklé v souvislosti s jízdou veřejnou hromadnou dopravou bez platného jízdního dokladu.⁶⁰

Pro svou relativní četnost a pro své, slovy Ústavního soudu, až rdousící účinky⁶¹ se do popředí zájmu v posledních letech dostaly zejména dluhy nezletilých vzniklé v souvislosti s jízdou veřejnou hromadnou dopravou bez platného jízdního dokladu.⁶² Ačkoliv příčiny jízdy nezletilého prostředky veřejné hromadné dopravy bez uhrazeného jízdného mohou být různé, lze na tomto místě poznamenat, že opakujícím se důvodem „jízdy načerno“ nezletilých dlužníků byl nikoliv řádný výkon rodičovských povinností, resp. vyživovací povinnosti, kdy rodiče dítěti jízdní doklad nepořídili, či mu neposkytli prostředky na jeho opatření. Dluh, který dospěl až do stádia exekučního řízení, se tak převážně dotýkal nezletilých z neuspokojivých sociálních poměrů a často i nestabilního rodinného zázemí, což představuje sociální faktory, které nezletilé dítě nemohlo ovlivnit, ale naopak muselo jejich dopady jen snášet. Ve světle výše uvedeného se problematika dluhů z nezaplaceného jízdného ukázala být nikoliv jen z právního, ale především i sociálního, hlediska nespravedlivou a žádala si nalezení efektivního řešení, jež by umožnilo nezletilým vstupovat do dospělosti bez příliš tíživých povinností, kterým by mohli dostat jen s velkými obtížemi.⁶³

Na začátku příběhu všech nezletilých dlužníků, nesoucích si břímě v podobě tohoto druhu dluhu, stála jízda nezletilého prostředkem veřejné hromadné dopravy bez platného jízdního dokladu, v jejímž důsledku vznikla nezletilému povinnost platit smluvní pokutu, resp. penále v podobě přírážky k jízdnému.⁶⁴ Významnou se v této souvislosti ukázala být otázka právní způsobilosti nezletilého smlouvu o přepravě osob uzavřít, včetně všech vedlejších ujednání, a důsledků z jejího porušení plynoucích. Jinými slovy, podstatným se ukázalo být,

---

a nedisponuje dostatečným stupněm rozumové zralosti k tomu, aby bylo schopno posoudit následky jízdy bez platné jízdenky (srov. zejm. pod body 30 a 31 odůvodnění nálezu).

⁶⁰ Srov. FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl třetí: pohled praktický, morální, procesní, komparační a aktuální návrhy legislativních řešení*. Právní rozhledy, 2019, č. 23–24, s. 815.

⁶¹ Srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 15. února 2017 sp. zn. I. ÚS 1775/14 (bod 29 odůvodnění nálezu).

⁶² Podrobně k dluhům vzniklým ze smluv o přepravě osob srov. zejména FRINTA, Ondřej, a FRINTOVÁ, Dita. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl druhý: specifika dětských dluhů vzniklých ze smluv o přepravě osoby*. Právní rozhledy, 2019, č. 22, s. 770–779.

⁶³ Do snahy o nalezení efektivního řešení se zapojily i různé nevládní neziskové organizace. Např. v Plzeňském kraji se informační kampani kolem dětských exekucí a zejména jejich možnému zastavení intenzivně věnovala Společnost TADY A TEDĚ o. p. s. ve spolupráci s plzeňskou pobočkou organizace Člověk v tísni o. p. s. v rámci projektu „Za děti bez dluhů“. Projekt „Za děti bez dluhů“ [online]. [cit. 24. 7. 2021]. Dostupné z: http://zadetibezdluhu.cz/#one%20o_projektu.

⁶⁴ Ke konkludentnímu uzavření smlouvy již samotným nastoupením do dopravního prostředku a tím i tacitně udělenému souhlasu ze strany cestujícího s dalšími obecně známými vedlejšími ujednáními smlouvy srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 10. ledna 2000 sp. zn. Pl. ÚS 33/2000.

zda si je nezletilý při konkludentním uzavření smlouvy o přepravě vědom všech případných negativních právních následků, které pro jeho osobu v souvislosti s neuhrazením jízdného mohou vzniknout.⁶⁵ K právní způsobilosti nezletilého ve vztahu ke smlouvě o přepravě se opakovaně vyjádřil Ústavní soud, v jehož judikatuře lze vysledovat názorový posun.⁶⁶ Od stanoviska, že nelze akceptovat právní názor, na jehož základě by byla právní způsobilost k uzavření smlouvy o přepravě posuzována odděleně od způsobilosti být si vědom důsledků plynoucích z jejího porušení, ale že naopak tvoří jeden provázaný celek a že peněžité sankce v podobě přírážky k jízdnému představuje notorieta, která je i nezletilému dítěti známa, se Ústavní soud odklonil až ve své pozdější judikatuře.⁶⁷ V té Ústavní soud zdůraznil, že k tomu, aby mohl být učiněn závěr o založení odpovědnosti nezletilého, je nutné samostatně blíže zkoumat, zda nezletilý skutečně disponoval dostatečnou volní a rozumovou vyspělostí ve vztahu k negativním následkům porušení smluvní povinnosti, tj. ve vztahu k povinnosti uhradit přírážku k jízdnému a případné povinnosti hradit náklady řízení vzniklé v souvislosti s uplatněním této pohledávky.⁶⁸ Podobně jako i v jiných případech, je i zde nutné posuzovat způsobilost nezletilého individuálně. Rutinní rozhodování některých obecných soudů, uskutečňované převážně skrze platební rozkazy, dostatečný prostor pro individuální posouzení právní způsobilosti nezletilého nemohlo skýtat.

Dluh z nezaplaceného jízdného mohl i skrze své příslušenství, náklady nalézacího a exekučního řízení narůst do rozměrů, majících na budoucnost nezletilého až rdousící efekt, přičemž dalším negativním jevem byla dále i několik let v souvislosti s těmito dluhy panující lukrativní obchodní praxe, založená na jednoduchém principu, kdy soudem přiznané náklady řízení představovaly pro úspěšnou stranu – věřitele zisk oproti nákladům skutečně vynaloženým.⁶⁹ Rozhodujícím prvkem zde byli opět rodiče, kteří neuhradili dluhy zpravidla nemajetného nezletilého řádně a včas.

---

⁶⁵ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 15. února 2017 sp. zn. I. ÚS 1775/14.

⁶⁶ K vývoji judikatury ohledně způsobilosti nezletilého v souvislosti se smlouvou o přepravě srov. FRINTA, Ondřej a FRINTOVÁ, Dita. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl druhý: specifika dětských dluhů vzniklých ze smluv o přepravě osoby*. Právní rozhledy, 2019, č. 22, s. 770–771.

⁶⁷ K právní způsobilosti nezletilého uzavřít smlouvu o přepravě včetně vědomosti si důsledků jejího porušení srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2008 sp. zn. III. ÚS 1019/08 či usnesení Ústavního soudu ze dne 24. ledna 2013 sp. zn. II. ÚS 3176/12.

⁶⁸ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 15. února 2017 sp. zn. I. ÚS 1775/14 (body 24 a 27 odůvodnění nálezu).

⁶⁹ Podrobně k nárůstu dluhu a lukrativní obchodní praxi srov. FRINTA, Ondřej a FRINTOVÁ, Dita. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl druhý: specifika dětských dluhů vzniklých ze smluv o přepravě osoby*. Právní rozhledy, 2019, č. 22, s. 774–777.

1.2.2 Procesní rovina problému dětských dluhů

Významnou a problematickou otázkou v souvislosti s dětskými dluhy z nezaplaceného jízdného se ukázala být procesní rovina.⁷⁰ To, co z procesního hlediska mnohé případy nezletilých dlužníků spojovalo, bylo rutinní rozhodování obecných soudů platebními rozkazy, popřípadě rozsudky pro uznání či pro zmeškání ve spojení s nikoliv řádným zastoupením nezletilého zákonným zástupcem v nalézacím řízení, kdy nezletilému nebyl ustanoven kolizní opatrovník, a on tak v řízení nebyl zastoupen osobou, která by prosazovala a hájila jeho zájmy. K výše uvedenému dále přistupovala absence komunikace soudu s nezletilým. I zde se jednalo o závažný procesní nedostatek, neboť, jak se později v ústavněprávní rovině jednotlivých kauz ukázalo, nezletilý nebyl mnohdy o existenci nalézacího řízení informován, a nemohl tak v jeho rámci vyjádřit svůj názor, či na řízení jakkoliv jinak participovat. Popsaným rozhodováním obecných soudů nastolená procesní realita se stala častým předmětem řízení před Ústavním soudem z důvodu porušení práva nezletilého na spravedlivý proces.⁷¹

Výše popsané mechanické rozhodování bez řádného hájení zájmů nezletilého v nalézacím řízení, vedoucí k rychlému vydání exekučního titulu, znemožnilo soudům se blíže soustředit na meritorní stránku věci a zohlednit konkrétní skutkové okolnosti jimi posuzovaného případu.⁷² Tato okolnost měla zpravidla za následek nepříznivé rozhodnutí pro nezletilého, neboť obecné soudy neposuzovaly individuálně právní způsobilost nezletilého a nemohly ani v případech, kdy by se to ukázalo jako přiléhavé, aplikovat nalezené interpretační

---

⁷⁰ Tamtéž, s. 777.

⁷¹ K porušení práva nezletilého na spravedlivý proces, záležejícího v porušení čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (tj. práva nezletilého, aby jeho věc byla veřejně projednána v jeho přítomnosti, a práva vyjádřit se ke všem prováděným důkazům) z důvodu neustanovení opatrovníka podle § 29 odst. 1 OSŘ za situace, kdy nezletilý nebyl v řízení řádně zastoupen zákonným zástupcem, srov. náleží Ústavního soudu ze dne 19. února 2014 sp. zn. I. ÚS 3304/13, dále i náleží Ústavního soudu ze dne 20. prosince 2016 sp. zn. II. ÚS 3055/16, či náleží Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2019 sp. zn. II. ÚS 3814/17. K ustanovení opatrovníka nezletilé žalované podle § 29 odst. 3 OSŘ jako účastníkovi neznámého pobytu, které vykazovalo znaky ryze formálního zastoupení, srov. náleží Ústavního soudu ze dne 12. listopadu 2019 sp. zn. II. ÚS 3134/19 (body 16, 17 a 19 odůvodnění nálezu).

⁷² Zde je na místě podotknout, že nikoliv všechny obecné soudy se vydaly touto cestou, ale naopak některé usilovaly o nalezení hmotněprávního řešení, které by umožňovalo především dbát zájmu dítěte a zohlednit konkrétní okolnosti případu; srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 30. března 2016 sp. zn. III. ÚS 3708/15 a dále náleží Ústavního soudu ze dne 15. února 2017 sp. zn. I. ÚS 1775/14 (bod 26 odůvodnění nálezu), dále srov. rovněž náleží Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2017 sp. zn. II. ÚS 1864/16 (bod 18 odůvodnění nálezu), v němž Ústavní soud odmítl právní konstrukci okresního soudu, podle které zákonný zástupce konkludentně uzavírá smlouvu ve prospěch třetí osoby, nastupuje-li s nezletilým do prostředku veřejné hromadné dopravy současně.

řešení, v jehož smyslu za povinnosti nezletilého odpovídají rodiče, pokud nevykonávají řádně rodičovskou odpovědnost, resp. zanedbávají vyživovací povinnost vůči nezletilému.^{73, 74}

Frinta a další autoři upozornili na to, že řešení situace nezletilých dlužníků z neuhrazeného jízdného je vhodné hledat primárně v rovině procesního práva, a to zejména s důrazem na zajištění řádného zastoupení nezletilého v rámci nalézacího řízení.⁷⁵

1.2.3 Legislativní přístupy k řešení problému dětských dluhů

Impulsem pro odbornou debatu o univerzálním řešení byl legislativní návrh předložený skupinou poslanců na jaře roku 2019.⁷⁶ Ačkoliv byl návrh poslanců vedený dobře míněným úmyslem poskytnout nezletilým zvláštní ochranu, aby práh do světa dospělosti nadále nepřekračovali zatížení značnými dluhy, vykazoval četné legislativní nedostatky, které vyvolaly obavu před potencionálními vedlejšími dopady a s nimi souvisejícími nechtěnými následky v oblasti soukromého práva.⁷⁷ Poslanci navržená koncepce řešení, obsažená v ústředním ustanovení § 36a předmětného sněmovního tisku, spočívala v zákonném přechodu peněžitého dluhu nezletilého do patnáctého roku věku na zákonného zástupce či jinou osobu, jíž byl svěřen do péče, vznikl-li tento peněžitý dluh právním jednáním nezletilého či na základě jiné právní události. Tato nová právní konstrukce, podle které by nezletilý svým právním jednáním pro sebe nabýval práva, avšak z povinností, ke kterým by se zavazoval, by nesl jen ty nepeněžité s tím, že ostatní povinnosti by *ex lege* přecházely na třetí osobu, aniž by tato třetí

---

⁷³ Na tuto skutečnost upozorňují FRINTA, Ondřej a FRINTOVÁ, Dita. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl druhý: specifika dětských dluhů vzniklých ze smluv o přepravě osoby*. Právní rozhledy, 2019, č. 22, s. 777.

⁷⁴ Ke spoluodpovědnosti zákonného zástupce za povinnosti nezletilého při zohlednění vyšší míry autonomie vůle, jíž nezletilý při uzavírání smlouvy o přepravě osob oproti placení regulačního poplatku za hospitalizaci v nemocnici disponuje, se Ústavní soud vyjádřil ve svém nálezu ze dne 28. listopadu 2017 sp. zn. II. ÚS 1864/16 (bod 26 odůvodnění nálezu). Ve svém nálezu ze dne 15. února 2017 sp. zn. I. ÚS 1775/14 (body 30 a 31 odůvodnění nálezu) Ústavní soud zmiňuje vedle spoluodpovědnosti zákonných zástupců i možnost přenesení odpovědnosti na zákonného zástupce za předpokladu, že nezletilé dítě fakticky není s to splnit povinnosti ze smlouvy a nedisponuje dostatečným stupněm rozumové zralosti k tomu, aby bylo schopno posoudit následky jízdy bez platné jízdenky.

⁷⁵ Srov. FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl třetí: pohled praktický, morální, procesní, komparační a aktuální návrhy legislativních řešení*. Právní rozhledy, 2019, č. 23–24, s. 815–816.

⁷⁶ Návrh poslanců Kateřiny Valachové, Patrika Nachera, Jana Bartoška a Lukáše Kolářika na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 456/0, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 26. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=456&CT1=0>.

⁷⁷ Stanovisko vlády k návrhu poslanců Kateřiny Valachové, Patrika Nachera, Jana Bartoška a Lukáše Kolářika na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 456/1, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 26. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161265>.

osoba mohla jejich vznik ve všech případech ovlivnit, se ukázala být v disonanci se stávajícím pojetím právní úpravy způsobilosti k právnímu jednání a s ní úzce spjatou odpovědností v občanském právu, resp. představovala citelný a ne zcela domyšlený zásah do tohoto pojetí.⁷⁸ V reakci na zmíněný nevyhovující návrh poslanců vydalo Ministerstvo spravedlnosti České republiky (dále jen „Ministerstvo spravedlnosti“) stanovisko, na jehož podkladě byla umožněna široká politická dohoda na řešení problému dětských dluhů skrze alternativní vládní návrh novely, která se předmětnou problematikou komplexně zaobírala a umožnila dosáhnout sledovaného cíle zvýšené ochrany nezletilých bez nechtěných vedlejších dopadů.⁷⁹ Alternativní návrh byl Ministerstvem spravedlnosti vypracován a následně předložen do mezirezortního připomínkového řízení ve dvou variantách. Byť obě varianty sledovaly tentýž cíl, tedy zejména poskytnout vyšší míru ochrany nezletilému v právních vztazích, lišily se v přístupu, jímž mělo být zamýšleného cíle dosaženo.

První z navrhovaných variant, více minimalistická, byla založena na přístupu *ex post*. Neusilovala o předcházení vzniku dluhů nezletilých, ale naopak svou pozornost soustředila na to, jakým způsobem má být s již vzniklými dluhy nezletilého naloženo. Inspirována německou právní úpravou zavedla omezení majetkové odpovědnosti za peněžité dluhy z právního jednání nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti. Tyto dluhy bylo možné po dlužníkovi vymáhat pouze v rozsahu, v jakém k tomu postačovalo jeho jmění, které dlužník nabyl před nabytím plné svéprávnosti. Zmíněný nový právní institut byl přitom zasazen do kontextu stávající koncepce způsobilosti k právnímu jednání, která měla zůstat nedotčena, a nezletilý tak nadále zůstal nadán poměrně širokou autonomií v právním styku. Za účelem ochrany práv věřitele nezletilého bylo v návaznosti na tuto limitaci odpovědnosti upraveno zákonné ručení osoby za peněžité dluhy nezletilého z právního jednání, které za nezletilého sama učinila v jeho zastoupení nebo ke kterému tato udělila souhlas. Změněna byla dále delikt ní způsobilost nezletilých, a to její limitací v podobě stanovení pevné věkové hranice patnácti let. Do jejího dovršení nebyl nezletilý v zásadě delikt ně odpovědný. Současně však došlo k posílení odpovědnosti osoby, která nad nezletilým zanedbala náležitý dohled či rodičovskou odpovědnost. Zmíněná varianta navrhované právní úpravy obsahovala rovněž podstatné změny

---

⁷⁸ K nevhodnosti navrhované koncepce, jakož i k dalším problematickým aspektům s ní souvisejícím srov. zejména FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl třetí: pohled praktický, morální, procesní, komparační a aktuální návrhy legislativních řešení*. Právní rozhledy, 2019, č. 23–24, s. 810–812.

⁷⁹ NACHER, Patrik. Stenoprotokol ze dne 5. března 2021, 87. schůze, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 26. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/087schuz/s087121.htm#r2>.

v oblasti občanského práva procesního. Vydala se cestou zákazu vydávání rozsudku pro uznání, rozsudku pro zmeškání, jakož i platebního rozkazu vůči nezletilému. Ve vztahu ke starším nezletilým, bez ohledu na jejich zastoupení v řízení zákonnými zástupci, byla soudům stanovena povinnost k jejich obesílání.⁸⁰

Druhá z navrhovaných variant, oproti první výše zmíněné širší, obsahovala i významnou změnu koncepce způsobilosti k právnímu jednání nezletilých. Jejím záměrem bylo předcházet již samotnému vzniku dluhu nezletilých tím, že značně omezila způsobilost nezletilého právně jednat. Dle navržené úpravy byl nezletilý, nestanovil-li zákon jinak, způsobilý právně jednat jen v mezích souhlasu zákonného zástupce. Nesouhlasil-li zákonný zástupce s právním jednáním, bylo *ex tunc* neplatné. Do udělení souhlasu právní jednání nezletilého stíhala podmíněná neplatnost. Z popsaného pravidla byly však připuštěny výjimky, které právní způsobilost nezletilého přiměřeně a za současného nevyprázdnění ochranné funkce této koncepce rozšiřovaly. Vedle výše popsaného přístupu *ex ante*, založeného na snaze předcházet samotnému vzniku dluhů nezletilého, pracovala tato varianta po vzoru varianty první rovněž s omezením majetkové odpovědnosti nezletilého. Lišil se však věcný rozsah tohoto institutu, kdy se limitace majetkové odpovědnosti vztahovala pouze na peněžité dluhy z právního jednání nezletilého, které za něj učinil jeho zákonný zástupce či mu k takovému jednání udělil souhlas. Naopak, jednal-li nezletilý zcela sám, nebyla limitace odpovědnosti umožněna. Možnost samostatného zavazování se nezletilým byla touto variantou výrazně omezena. Zákonné ručení za peněžité dluhy nezletilého bylo upraveno stejným způsobem jako v první variantě. Shodné s první variantou byly i navrhované změny v oblasti deliktní odpovědnosti nezletilých. Obě varianty dále spojoval návrh nové úpravy pořadí započítávání částečného plnění vnitřně strukturovaného dluhu, který se měl vztahovat nejen na dluhy nezletilých, ale rovněž na všechny dluhy ze spotřebitelských vztahů. Podle nově navrhovaného kogentního pravidla, sledujícího cíl zabránit nadměrnému zadlužování, mělo být dlužníkem poskytnuté plnění započteno nejprve na náklady spojené s vymáháním dluhu, tedy na tzv. náklady již určené, poté na jistinu pohledávky, dále na úroky, a nakonec na úroky z prodlení.⁸¹

---

⁸⁰ K obsahu první varianty návrhu předloženého Ministerstvem spravedlnosti srov. návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, verze do připomínkového řízení. Eklep pro veřejnost (VeKLEP) [online]. [cit. 28. 7. 2021]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=KORNBEJG53XP>.

⁸¹ K obsahu druhé varianty návrhu Ministerstva spravedlnosti srov. návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, verze do připomínkového řízení. Eklep pro veřejnost (VeKLEP) [online]. [cit. 28. 7. 2021]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=KORNBEJG53XP>.

V rámci připomínkového řízení bylo k návrhu Ministerstva spravedlnosti uplatněno mnoho připomínek, které byly projednány a které se předkladatel dále snažil ve svém variantním návrhu skrze jeho dopracování zohlednit. Ani jedna z variant nezískala výraznější podporu jednotlivých připomínkových míst, a proto zůstaly v návrhu Ministerstva spravedlnosti obě nadále zachovány. Podle názoru Ministerstva spravedlnosti každá z variant po provedených modifikacích umožňovala dosáhnout sledovaného cíle, a to zvýšení ochrany nezletilých v právních vztazích, aby již nadále nedocházelo k jejich přílišnému zadlužení v důsledku dluhů vzniklých před nabytím plné svéprávnosti.⁸²

Pozměněný variantní návrh byl následně předložen k projednání Legislativní radě vlády České republiky (dále jen „Legislativní rada vlády“), ačkoliv nikoliv všechny zásadnější připomínky z připomínkového řízení byly předkladatelem vypořádány. Legislativní rada vlády projednávání návrhu přerušila pro podstatné připomínky jejích členů k návrhu a doporučila jej Ministerstvu spravedlnosti dopracovat.⁸³ V nově přepracovaném návrhu se Ministerstvo spravedlnosti definitivně přiklonilo k první z výše popsanych variant, tj. k více minimalistické variantě, kterou dále na pozadí uplatněných připomínek v některých aspektech modifikovalo. Bylo nadále setrváno u omezení majetkové odpovědnosti za peněžité dluhy z právního jednání nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti. Zmíněné dluhy bylo možné vymoci z majetku, který dlužník nabyl ke dni nabytí plné svéprávnosti, a dále z majetku, který nabyl právním jednáním, vztahujícím se výlučně k majetku nabytému před nabytím plné svéprávnosti. Věřiteli nezletilého byla poskytnuta možnost podmínit následky právního jednání nezletilého udělením souhlasu zákonným zástupcem. Zákonné ručení za peněžité dluhy nezletilého bylo nově výslovně vztahováno pouze na rodiče, přičemž zůstalo zachováno, že je ručení založeno tam, kde rodič za nezletilého jednal či k jeho jednání udělil souhlas. Zvláště upravena byla dále způsobilost nezletilého zavázat se k plnění smluvní pokuty. Komplexnějších změn, a to v reakci na výkladové nejasnosti spojené s dosavadní právní úpravou, doznal i výčet právních jednání, týkajících se existujícího a budoucího jmění nezletilého, která ke své platnosti vyžadují souhlas

---

⁸² Ke shrnutí mezirezortního připomínkového řízení srov. předkládací zpráva Ministerstva spravedlnosti k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Verze pro jednání vlády nebo Legislativní rady vlády, Eklep pro veřejnost (VeKLEP) [online]. [cit. 28. 7. 2021]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=ALBSBL3HDWMX>.

⁸³ Srov. stanovisko Legislativní rady vlády ze dne 12. srpna 2020 k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, číslo jednací 63/20. Eklep pro veřejnost (VeKLEP) [online]. [cit. 28. 7. 2021]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=colum-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSBE7KPCPZ&tab=remarks.

soudu. Ve vztahu k limitaci deliktní způsobilosti nezletilých byla snížena pevná věková hranice na třináctý rok věku. Posílení odpovědnosti osoby, která nad nezletilým zanedbala povinný dohled, zůstalo zachováno. Omezení majetkové odpovědnosti nezletilého se zavedlo i ve vztahu k specifickému dílčímu problému dluhů nezletilých z přechodu nájmu bytu v důsledku smrti nájemce, jehož domácností byl nezletilý členem, tedy u dluhů, které nemají původ v právním jednání nezletilého. Ve snaze předcházet samotnému vzniku těchto dluhů Ministerstvo spravedlnosti dále navrholo, aby se u částečně svéprávných osob běh lhůty pro odmítnutí přechodu nájmu stávil, dokud tato osoba nebude řádně zastoupena. Kogentní pravidlo zavedené pro spotřebitelské vztahy, kterým se měnilo pořadí započítávání částečného plnění vnitřně strukturovaného dluhu, nedoznalo oproti předchozímu návrhu změn. Rovněž procesní rovina návrhu zůstala zachována. Takto Ministerstvem spravedlnosti pozměněný návrh byl opět předložen Legislativní radě vlády, která jej schválila a pověřila předsedu vlády jeho předložením předsedovi Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.⁸⁴

1.2.4 Schválení novely k dětským dluhům a legislativní řešení starých dětských dluhů

Předmětný návrh byl Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky předložen v srpnu 2020.⁸⁵ Jeho projednání se i z důvodu již výše zmíněné široké politické shody na řešení problému dětských dluhů skrze komplexní vládní návrh obešlo bez názorových střetů a bylo ve třetím čtení dne 5. března 2021 zakončeno jeho jednomyslným přijetím.⁸⁶

V průběhu legislativního procesu na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky bylo k vládnímu návrhu podáno několik pozměňovacích návrhů. Z důvodu materiální relevance a s ohledem na jejich přijetí Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky je vhodné zmínit pozměňovací návrhy, obsažené v usnesení garančního ústavně právního výboru, a dále pozměňovací návrh, předložený poslanci Markem Výborným a Janem Farským ve druhém čtení.⁸⁷

---

⁸⁴K obsahu přepracovaného návrhu Ministerstvem spravedlnosti srov. předkládací zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Změna materiálu – předkládací zpráva. Eklep pro veřejnost (VeKLEP) [online]. [cit. 28. 7. 2021]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=KORNBQUHZ5ZC>.

⁸⁵Srov. vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 984/0, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 29. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

⁸⁶FIALA, Petr. Stenoprotokol ze dne 5. března 2021, 87. schůze, hlasování č. 94, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 29. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/087schuz/bqbs/b11833101.htm>.

⁸⁷Ke znění pozměňovacích návrhů srov. pozměňovací a jiné návrhy k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní

Pozměňovací návrhy garančního ústavně právního výboru se týkaly zejména přechodných ustanovení projednávaného návrhu. V jejich rámci byla Ministerstvem spravedlnosti, a to se záměrem otevřít cestu k částečnému řešení již v minulosti vzniklých dětských dluhů, implicitně obsažena nepravá retroaktivita předkládané právní úpravy omezení majetkové odpovědnosti nezletilých. Proti té garanční ústavně právní výbor ničeho nenamítal, ale naopak navrhl, aby se ve vztahu k ní Ministerstvem spravedlnosti stanovená hranice posunula z nabytí plné svéprávnosti na dosažení dvacátého prvního roku. Přijatá právní úprava se tak díky pozměňovacímu návrhu garančního ústavně právního výboru použije i na právní poměry osoby, která nedovršila dvacátý první rok věku přede dnem nabytí účinnosti této právní úpravy, ačkoliv tyto její právní poměry vznikly přede dnem nabytí její účinnosti.

K otevření širší možnosti vypořádání se s dluhy nezletilých vzniklými v minulosti směřoval pozměňovací poslanecký návrh Marka Výborného a Jana Farského, a to rovněž v podobě přechodného ustanovení.⁸⁸ Bylo jím reagováno na v praxi se opakující potíže v souvislosti s prominutím či upuštěním od vymáhání dluhu či jiného úkonu věřitele, směřujícího k zániku či snížení dobytnosti dluhu vůči nezletilým, vystupovala-li v roli věřitele veřejnoprávní instituce, popřípadě soukromá společnost, na níž měla veřejnoprávní instituce majetkovou účast. V praxi se opakovalo, že osoby jednající za zmíněného věřitele se navzdory již existující konstantní judikatuře zdráhaly od vymáhání těchto dluhů upustit, neboť měly obavy před založením vlastní odpovědnosti v důsledku porušení povinností souvisejících se správou cizího majetku. Cílem poslaneckého pozměňovacího návrhu proto bylo postavit najisto, že případné prominutí či upuštění od vymáhání dluhu či jiný úkon věřitele, směřující k zániku či snížení dobytnosti dluhu vůči nezletilému, neznamená porušení povinností při správě cizího majetku.⁸⁹ Navzdory negativnímu stanovisku garančního ústavně právního výboru, založenému na argumentaci o nadbytečnosti navrhovaného přechodného ustanovení, právě s odkazem na již existující konstantní judikaturu, a o možných nechtěných důsledcích

---

řád, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 984/2, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 29. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=984&ct1=2>.

⁸⁸ Pozměňovací návrh Marka Výborného a Jana Farského k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 894, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 29. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=984>.

⁸⁹ K předmětnému pozměňovacímu návrhu, jakož i k vyjádření k negativnímu stanovisku garančního ústavně právního výboru srov. VÝBORNÝ, Marek. Stenoprotokol ze dne 5. března 2021, 87. schůze, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 29. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/087schuz/bqbs/b11833101.htm>.

plynoucích z jeho výkladu *a contrario*, byl poslanecký pozměňovací návrh Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky schválen.⁹⁰

Ve znění schváleném Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky prošel předmětný návrh hladce navazujícími etapami legislativního procesu a následně byl vyhlášen dne 12. května 2021 ve Sbírce zákonů České republiky, v částce 80, pod číslem 192/2021 Sb. Účinnosti nabyl dne 1. července 2021.

V souvislosti s úsilím zákonodárce o vyřešení problému dluhů nezletilých, jež vznikly před účinností novely k dětským dluhům a na které nedopadá ani nepravá retroaktivita, upravená v jejích přechodných ustanoveních, lze dále zmínit novelu insolvenčního zákona.⁹¹ Tato novela zavedla zvýhodněný režim oddlužení po vzoru ustanovení § 412a odst. 4 insolvenčního zákona pro nezletilé dlužníky, resp. osoby, vůči kterým vznikly nezajištěné pohledávky alespoň ze dvou třetin jejich výše před dosažením osmnáctého roku věku, přičemž podle právní fikce se za takovou pohledávku považuje rovněž veškeré její příslušenství, smluvní pokuta, mající stejný smluvní základ jako předmětná pohledávka, a dále za podmínek uvedených v insolvenčním zákoně i pohledávky vzniklé ze smluv uzavřených v souvislosti s podnikatelskou činností věřitele za účelem splacení takové předchozí dětské pohledávky. Osobám, vůči kterým směřují takové pohledávky, je umožněno dosáhnout oddlužení nerušeným plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty po dobu tří let od schválení oddlužení.⁹² Popsanou úpravu však nelze považovat za univerzální, neboť základním předpokladem jejího užití je, že se dlužník nachází v úpadku.

1.2.5 Milostivé léto I a II

Další možné řešení dluhů nezletilých zpět do minulosti přinesl zákon č. 286/2021 Sb.⁹³, který mj. svými přechodnými ustanoveními⁹⁴ upravil možnost zproštění se dluhů, pro níž se

---

⁹⁰ K hlasování o předmětném pozměňovacím návrhu srov. FIALA, Petr. Stenoprotokol ze dne 5. března 2021, 87. schůze, hlasování č. 89, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 29. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/087schuz/bqbs/b11833101.htm>.

⁹¹ Zákon č. 230/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁹² Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 230/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 493/0, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 2–4. [online]. [cit. 4. 8. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=493&CT1=0>. Dále srov. ustanovení § 412a odst. 6 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁹³ Zákon č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Dále jen „zákon č. 286/2021 Sb.“.

⁹⁴ Srov. část druhá, čl. IV, bod 25 zákona č. 286/2021 Sb.

vžilo označení tzv. milostivé léto (dále jen „milostivé léto I“). Jedná se o právní úpravu, která povinným – fyzickým osobám otevřela nabytím její účinnosti ke dni 28. října 2021 časově omezenou jednorázovou možnost zprostit se tíživých dluhů, které postupem času mnohdy významně narostly oproti na počátku stojící jistině. Milostivým létem I bylo umožněno, aby byl povinný osvobozen od placení veškerých v exekučním řízení vymáhaných pohledávek, které přesahují jistinu zaplacenou v exekučním řízení a uhrazenou paušální částku nákladů exekuce ve výši 750 Kč (navýšenou o daň z přidané hodnoty, je-li soudní exekutor jejím plátcem). Je třeba zdůraznit, že právní úprava milostivého léta I je použitelná pouze na exekuce vedené podle exekučního řádu⁹⁵ a neuplatní se proto na výkon soudního rozhodnutí podle občanského soudního řádu⁹⁶ a dále ani na daňovou či správní exekuci. Pro možnost zmíněného osvobození dlužníka v exekučním řízení, kterým bylo nepochybně zasaženo do majetkové sféry oprávněného, však musí být splněny zákonem č. 286/2021 Sb. stanovené předpoklady. Prvním z nich je, aby na straně oprávněného vystupoval v taxativním výčtu dle předmětného přechodného ustanovení uvedený veřejnoprávní subjekt, popřípadě soukromá právnická osoba, na které má stát či územně samosprávný celek, ať již sám nebo s jinými územními samosprávnými celky většinou majetkovou účast, a to případně i prostřednictvím jiné právnické osoby (dále jen „veřejnoprávní oprávněný“). Dále se vyžaduje, aby exekuční řízení, v němž má být postup podle milostivého léta I uplatněn, bylo zahájeno nejpozději do 28. října 2021, a povinným byla fyzická osoba.⁹⁷ Další předpokladem bylo, aby povinný do tří měsíců od dne nabytí účinnosti právní úpravy milostivého léta I (tedy do 28. ledna 2022) uhradil nezaplacenou nebo jinak nezaniklou jistinu vymáhanou v exekučním řízení a na nákladech exekuce částku 750 Kč (zvýšenou o daň z přidané hodnoty, je-li soudní exekutor jejím plátcem).⁹⁸ Alternativně k podmínce uvedené v předchozí větě byla upravena podmínka, podle které musela být ke dni nabytí účinnosti milostivého léta I (tedy ke dni 28. října 2021) vymožena nejméně celá vymáhaná jistina a na nákladech exekuce částka 750 Kč (zvýšená o daň z přidané hodnoty, byl-li exekutor jejím plátcem) a takto vymožené plnění nesmělo být dotčeno právy třetích osob.⁹⁹ Byly-li splněny všechny výše uvedené předpoklady, byl, popř. je soudní exekutor povinen i bez návrhu vydat rozhodnutí, kterým povinného osvobodí od placení

---

⁹⁵ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnost (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů; dále jen „exekuční řád“ nebo „ER“.

⁹⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; dále jen „občanský soudní řád“ nebo „OSŘ“.

⁹⁷ K uvedeným předpokladům srov. část druhá, čl. IV přechodná ustanovení bod 25 odst. 1 zákona č. 286/2021 Sb.

⁹⁸ Srov. část druhá, čl. IV přechodná ustanovení bod 25 odst. 1 bod 1 zákona č. 286/2021 Sb.

⁹⁹ Srov. část druhá, čl. IV přechodná ustanovení bod 25 odst. 1 bod 2 zákona č. 286/2021 Sb.

veškerých dalších v exekučním řízení vymáhaných pohledávek přesahujících zaplacenou jistinu v exekučním řízení, a to v rozsahu, v němž nebyly doposud uspokojeny.¹⁰⁰ Vymáhané příslušenství pohledávky, od něhož byl dlužník osvobozen (tedy všechny pohledávky převyšující zaplacenou jistinu), zaniká právní mocí usnesení exekutora o osvobození od placení.¹⁰¹ S rozhodnutím o osvobození od placení soudní exekutor spojí i bez návrhu rozhodnutí o zastavení exekuce v rozsahu zaplacených anebo postupem podle právní úpravy milostivého léta I zaniklých pohledávek, ledaže jsou do exekuce přihlášeny další pohledávky, které postupem podle milostivého léta I, anebo jinak nezanikly a exekuce k jejich vymožení trvá.¹⁰² Veškeré do rozhodnutí o osvobození a zastavení exekuce vymožené a vyplacené plnění na jakýkoliv nárok, byť by přesahovalo v exekučním řízení vymáhanou jistinu, přísluší tomu, komu již bylo vyplaceno.¹⁰³

Popsaná právní úprava milostivého léta I se setkala s poměrně silnou kritikou ze strany odborné veřejnosti, zejména pro svou složitost, nevhodné jazykové vyjádření a terminologickou nejednotnost.¹⁰⁴ Zmíněné nedostatky s sebou přinesly komplikace i v aplikační praxi. V této souvislosti lze poukázat především na výkladové obtíže ohledně pojmu jistina, která měla být za účelem osvobození povinného zaplacená. Právní úprava milostivého léta I tento pojem nijak blíže nevymezuje a odpověď na otázku, kterou z pohledávek vymáhaných v exekučním řízení je třeba považovat za jistinu ve smyslu milostivého léta I, je proto nutné hledat vždy v hmotněprávní úpravě, resp. v právním předpisu, podle kterého vymáhaný dluh povinnému vznikl.¹⁰⁵ Tento interpretační problém upoutal pozornost širší veřejnosti zejména v souvislosti se spornou právní povahou penále a jeho vztahu k pojistnému podle zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Přes počáteční odmítavý postoj Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky (dále jen „Všeobecná zdravotní pojišťovna“) bylo po jednání s Ministerstvem zdravotnictví České

---

¹⁰⁰ Srov. část druhá, čl. IV přechodná ustanovení bod 25 odst. 3 věta první zákona č. 286/2021 Sb.

¹⁰¹ Srov. část druhá, čl. IV přechodná ustanovení bod 25 odst. 3 věta šestá zákona č. 286/2021 Sb.

¹⁰² Srov. část druhá, čl. IV přechodná ustanovení bod 25 odst. 3 věta čtvrtá zákona č. 286/2021 Sb.

¹⁰³ Srov. část druhá, čl. IV přechodná ustanovení bod 25 odst. 3 věta pátá zákona č. 286/2021 Sb.

¹⁰⁴ Ke kritice právní úpravy milostivého léta I srov. KASÍKOVÁ, Martina. *Milostivé léto – zastavení exekuce a prominutí zbytku pohledávek veřejnoprávních věřitelů po zaplacení jistiny*. Beck-online, Výběr literatury, 2021, č. 2 [online]. [cit. 18. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpxm6lcmvzf6m27nruxi&groupIndex=16&rowIndex=0&refSource=search#>, dále ŠTIKA, Martin. *Veřejnoprávní milostivé léto pohledem aplikační praxe*. Obchodněprávní revue, 2021, č. 4, s. 285.

¹⁰⁵ Srov. KASÍKOVÁ, Martina. *Milostivé léto – zastavení exekuce a prominutí zbytku pohledávek veřejnoprávních věřitelů po zaplacení jistiny*. Beck-online, Výběr literatury, 2021, č. 2 [online]. [cit. 18. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpxm6lcmvzf6m27nruxi&groupIndex=16&rowIndex=0&refSource=search#>.

republiky a Ministerstvem spravedlnosti dohodnuto, že pro účely milostivého léta I bude na penále nahlíženo jako na příslušenství dluhu a nikoliv jako na součást jistiny.¹⁰⁶ Exekutorská komora vzala změnu postoje Všeobecné zdravotní pojišťovny na vědomí a ve svém prohlášení uvedla, že soudní exekutoři budou pro účely milostivého léta I považovat penále na zdravotní pojištění za příslušenství a nikoliv za součást jistiny.¹⁰⁷ Očekávalo se, že se k postoji Všeobecné zdravotní pojišťovny připojí i další zdravotní pojišťovny.¹⁰⁸ V praxi vznikly jisté nejasnosti i ohledně výkladu právní úpravy náhrady nákladů exekučního řízení v podobě pevně stanovené paušální částky 750 Kč (zvýšené o daň z přidané hodnoty, je-li soudní exekutor jejím plátcem). Podle části druhé čl. IV přechodných ustanovení bodu 25 odst. 2 zákona č. 286/2021 Sb. platí, že uvedená paušální částka zahrnuje náklady exekučního řízení v podobě odměny a hotových výdajů soudního exekutora. Částí praxe bylo proto dovozeno, že tato paušální částka nezahrnuje další náhradové nároky soudního exekutora, a to náhradu za ztrátu času při exekuci a dále náhradu za doručení písemností, a soudní exekutor je na povinném vedle uvedené paušální částky může požadovat.¹⁰⁹

Možnost využít postupu podle milostivého léta I pro povinné skončila dnem 28. ledna 2022. Uvedené však neznamená, že by soudní exekutor nemohl rozhodnout o osvobození dlužníka a zastavení exekuce i po 28. lednu 2022, pokud zjistí, že v rozhodném období od 28. října 2021 do 28. ledna 2022 byly splněny všechny výše uvedené předpoklady pro postup podle právní úpravy milostivého léta I. K zastavení exekucí některých dlužníků postupem podle zmíněné právní úpravy tak bude pravděpodobně docházet i později.

Ze statistických dat uveřejněných Exekutorskou komorou k 24. březnu 2022 vyplývá, že možnost postupu podle milostivého léta I se měla dotýkat až 1,3 miliónu vedených exekucí, přičemž milostivého léta I využilo celkem 15 tisíc dlužníků, kteří se tímto zprostilí všech svých dluhů, a není proti nim vedena žádná další exekuce. Celkem bylo odpuštěno příslušenství

---

¹⁰⁶ Srov. ČTK. *Exekutoři oznámili, že nebudou od dlužníků VZP v milostivém létě vymáhat penále*. In: České noviny, 10. listopadu 2021 [online]. [cit. 18. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/exekutori-oznamili-ze-nebudou-od-dluzniku-vzp-v-milostivem-lete-vymahat-penale/2105413>.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ K uvedenému závěru srov. např. KASÍKOVÁ, Martina. *Milostivé léto – zastavení exekuce a prominutí zbytku pohledávek veřejnoprávních věřitelů po zaplacení jistiny*. Beck-online, Výběr literatury, 2021, č. 2 [online]. [cit. 18. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpxm6lcmvzf6m27nruxi&groupIndex=16&rowIndex=0&refSource=search#>. Kriticky se k takovému postupu některých soudních exekutorů v praxi vyjádřil SVOBODA, Karel. *Rozmarné milostivé léto II*. Beck-online, Výběr literatury, 2022, č. 2 [online]. [cit. 18. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpxm6lcmvzf6m27nruxi&groupIndex=16&rowIndex=0&refSource=search>.

v hodnotě 1,55 miliardy Kč a celkový souhrn aktivně uhrazených jistin v rámci milostivého léta I od 28. října 2021 do 28. ledna 2022 činil 390 miliónu Kč.¹¹⁰ Na pozadí uvedených dat Exekutorská komora konstatovala, že dlužníci o milostivé léto I neprojeví příliš velký zájem. Je však třeba zmínit, že vlastní analýzu, vycházející z dat poskytnutých veřejnoprávními oprávněnými, vypracovaly v květnu 2022 i Hospodářské noviny, jejíž výstupy vyzněly co do počtu osob, které postupu podle milostivého léta I využily, o něco pozitivněji, nicméně i na pozadí těchto dat je možné konstatovat, že optimističtější prognózy o tom, že by milostivé léto I mohlo pomoci statisícům dlužníků, nebyly naplněny.¹¹¹

Záhy po skončení milostivého léta I v lednu 2022, kdy bylo i bez statistických dat zřejmé, že očekávání zákonodárce ohledně počtu zastavených exekucí a odpuštěných dluhů nebylo milostivým létem I naplněno, vznikl politický konsensus na tom, že se má milostivé léto na podzim roku 2022 zopakovat a dlužníkům má být poskytnuta poslední šance zprostit se tíživých dluhů vůči veřejnoprávním oprávněným. Za hlavní příčiny nenaplnění očekávání bylo možné označit především nedostatečné informování široké veřejnosti o možnosti postupu podle milostivého léta I a nejasnosti, které ohledně jeho aplikace v praxi panovaly.¹¹² Milostivé léto II bylo upraveno zákonem č. 214/2022 Sb.¹¹³ Účel předmětné právní úpravy je stejný, dlužník se může zprostit svých dluhů vůči veřejnoprávnímu oprávněnému tím, že v rámci exekučního řízení bude uhrazena „pouhá“ jistina a paušální částka na náhradu nákladů exekuce. Možnost postupu podle zákona č. 214/2022 Sb. se dlužníkovi otevřela od 1. září 2022 do 30. listopadu 2022. Většina zákonných předpokladů, které musí být splněny, je v zásadě shodná se zákonnými předpoklady, které musely být splněny za účelem postupu podle právní úpravy milostivého léta I. Nadále se proto musí jednat o dluh vůči veřejnoprávnímu oprávněnému, povinným může být pouze fyzická osoba a postup podle milostivého léta II je možný pouze v rámci exekučního řízení, které bylo zahájeno před 28. říjnem 2021. Povinný musí dále podle ustanovení § 1 odst. 3 písm. a) zákona č. 214/2022 uhradit od 1. září 2022 do 30. listopadu 2022 nezaplacenou nebo jinak nezaniklou jistinu vymáhanou v exekučním řízení, případně

---

¹¹⁰ Srov. Exekutorská komora. Aktuality pro média [online]. 31. března 2022 [cit. 20. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2943-ek-cr-milostive-letu-vyuzili-lide-s-nizsim-poctem-exekuci-stat-odpustil-vice-nez-jednu-a-pul-miliardy-na-prislusenstvi?w=>.

¹¹¹ K analýze srov. BIBEN, Martin. *Milostivé léto využilo asi 30 tisíc lidí. Čekalo se více, akci zbrzdily pojišťovny i růst cen.* In: Hospodářské noviny [online]. 4. května 2022 [cit. 20. 10. 2022]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-67064430-milostive-letu-vyuzilo-asi-30-tisic-lidi-cekalo-se-vice-akci-zbrzdily-pojistovny-i-rust-cen>.

¹¹² Srov. BIBEN, Martin. *Milostivé léto II je tu. Rychlejší, hlasitější, ale také s inflací, která splacení dluhu ztíží.* In: Hospodářské noviny [online]. 15. srpna 2022. [cit. 20. 10. 2022]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c7-67102420-r4s92-d16dde5250bd5b3>.

¹¹³ Zákon č. 214/2022 Sb., o zvláštních důvodech pro zastavení exekuce a o změně souvisejících zákonů (dále jen „zákon č. 214/2022 Sb.“).

nezaplacenou nebo jinak nezanklou část jistiny, je-li exekuce vedena jen pro část jistiny, a paušální náhradu nákladů exekuce ve výši 1 500 Kč (navýšenou o daň z přidané hodnoty, je-li exekutor jejím plátcem). Alternativně musí být podle ustanovení § 1 odst. 3 písm. b) zákona č. 214/2022 Sb. k 1. září 2022 vymožena celá vymáhaná jistina a paušální náhrada nákladů exekuce ve výši 1 500 Kč (navýšená o daň z přidané hodnoty, je-li exekutor jejím plátcem). Postup soudního exekutora po splnění uvedených předpokladů je v zásadě shodný s již výše popsaným postupem soudního exekutora podle právní úpravy milostivého léta I.

Za podstatnou změnu oproti předchozí právní úpravě milostivého léta I lze považovat to, že pro zahájení postupu podle zákona č. 214/2022 Sb. se podle jeho ustanovení § 1 odst. 3 zákona vyžaduje písemná žádost povinného, kterou tento musí podat u soudního exekutora do 30. listopadu 2022. Dále byla ustanovením § 1 odst. 4 věta druhá zákona č. 214/2022 Sb. zavedena právní fikce, podle které platí, že je-li exekuce vedena jen pro vymožení příslušenství, považuje se pro účely milostivého léta II celá vymáhaná jistina za uhrazenou do 1. září 2022, a podle právní úpravy dle zákona č. 214/2022 Sb. se postupuje přiměřeně. Povinnému v případě uplatnění uvedené fikce postačí, pokud písemně požádá o postup podle příslušné právní úpravy a uhradí naposledy uvedenou paušální náhradu nákladů exekuce. Aby zákonodárce předešel případným výkladovým sporům ohledně toho, co je třeba považovat za jistinu ve smyslu zákona č. 214/2022 Sb., postavil najisto, že pro účely tohoto zákona se příslušenstvím dluhu rozumí i smluvní pokuta a penále. Podstatnou změnou je rovněž to, že podle ustanovení § 2 zákona č. 214/2022 Sb. může povinný písemně požádat soudního exekutora o sdělení výše částky, která má být uhrazena za účelem zastavení exekuce, anebo o sdělení, že do dne 31. srpna 2022 byla v exekučním řízení vymožena celá vymáhaná jistina a paušální náhrada nákladů exekuce ve výši 1 500 Kč. Soudní exekutor má povinnost na takovou písemnou žádost o sdělení odpovědět do patnácti dnů od jejího doručení. Požádá-li povinný o sdělení do 15. listopadu 2022 a neodpoví-li soudní exekutor na takovou písemnou žádost v uvedené patnáctidenní lhůtě, prodlužuje se povinnému lhůta k úhradě jistiny a paušální částky náhrady nákladů exekuce, a to o počet dnů, o který soudní exekutor překročil lhůtu pro odpověď na písemnou výzvu povinného. Uvedeným způsobem prodloužená lhůta však nemůže skončit dříve než pět dnů ode dne, kdy byla povinnému odpověď soudním exekutorem doručena. Uvedené právo na sdělení má přispět k tomu, aby v rámci postupu podle právní úpravy milostivého léta II nedocházelo k průtahům, které by ve výsledku mohly povinného poškodit. Jak vyplývá z výše uvedeného, byla navýšena paušální náhrada nákladů exekuce na částku 1 500 Kč (navýšenou o daň z přidané hodnoty, je-li soudní exekutor jejím plátcem), přičemž ustanovením § 3 zákona

č. 214/2022 Sb. bylo přesně vymezeno, jaké všechny náklady exekuce tuto částku tvoří, a bylo rovněž postaveno najisto, že žádné další náklady exekuce soudnímu exekutorovi nenáleží. Vzájemný vztah právní úpravy milostivého léta I a milostivého léta II je řešen přechodným ustanovením § 7 zákona č. 214/2022 Sb., podle kterého se v exekučním řízení zahájeném předem dnem 28. října 2021, v němž byly do dne 28. ledna 2022 splněny podmínky pro zastavení exekuce podle právní úpravy milostivého léta I, použije tato naposledy uvedená právní úprava.

Lze shrnout, že milostivé léto II představuje zopakování jedinečné šance pro dlužníka zprostit se svých tíživých dluhů vůči veřejnoprávnímu oprávněnému. Zákonodárce právní úpravou milostivého léta II mimo jiné i reagoval na právní nedostatky, které vykazovala předchozí právní úprava, a jejichž odstranění mělo umožnit hladší průběh „druhé vlny“ milostivého léta. Oproti „první vlně“ milostivého léta v roce 2021 bylo vyvinuto i vyšší úsilí o informování široké veřejnosti o možnosti postupu podle právní úpravy milostivého léta II. Lze proto předpokládat, že milostivé léto II naplní očekávání zákonodárce o něco více, než jak tomu bylo v předchozím roce u milostivého léta I.

Jak velké množiny v minulosti vzniklých problematických dluhů nezletilých, zejména dluhů z neuhrazeného jízdného, se vzhledem k již výše zmíněné praxi postupování pohledávek na soukromé společnosti bude postup podle právní úpravy milostivého léta I a milostivého léta II dotýkat, zůstává otázkou. Nicméně i tak lze právní úpravu milostivého léta I a milostivého léta II považovat za vítané doplnění právní úpravy, usilující o překonání fenoménu dětských exekucí.

2. Způsobilost nezletilých k právnímu jednání

S problematikou dětských dluhů z právního jednání a jejich vznikem úzce souvisí to, v jakém rozsahu se mohou nezletilí samostatně či za součinnosti třetí osoby právně zavazovat. Nalezení vhodné míry možnosti samostatného zavazování nezletilých, jakož i požadavek součinnosti třetích osob, čítajíc v to i soud, lze považovat za právní ochranu nezletilých před dluhy, která je založena na přístupu *ex ante*. Právní koncepce, na které je v předchozí větě uvedená ochrana nezletilých založena, se v obou právních řádech různí.

2.1 Způsobilost nezletilých k právnímu jednání v německém občanském právu

2.1.1 Právní konstrukce nabývání způsobilosti k právnímu jednání

Způsobilost nezletilých k právnímu jednání je upravena v ustanovení § 104 a násl. BGB. Smyslem právní úpravy je především poskytnout nezletilým ochranu před (možnými) negativními důsledky jejich právního jednání, které si z důvodu svého nízkého věku nedokáží zcela uvědomit či je pochopit.¹¹⁴ Vzhledem k tomu, že právě s nízkým věkem zpravidla úzce související nedostatečná rozumová a volní vyspělost nezletilým brání, aby si zcela uvědomili či pochopili veškeré možné právní důsledky jimi navenek učiněného projevu vůle, nedomnívá se německý zákonodárce, že jsou nezletilí ve všech případech schopni odpovědně vlastní vůli utvářet. Z tohoto důvodu nepřiznává bez dalšího všem projevům vůle nezletilých bezprostřední právní účinky.¹¹⁵ Za účelem uvedené ochrany nezletilých, jakož i z důvodu garance právní jistoty se německý zákonodárce rozhodl vystavět právní úpravu nabývání způsobilosti k právnímu jednání nezletilých na koncepci pevných typizovaných věkových hranic, jejichž dovršení je spojeno se statusovou změnou z hlediska rozsahu svéprávnosti. Subjektivní hledisko, vycházející z individuálních vlastností konkrétního nezletilého, je touto koncepcí upozaděno. Pevné typizované věkové hranice jsou však z důvodu větší plynulosti právního styku doplněny zvláštními pravidly způsobilosti nezletilých k právnímu jednání, která se uplatní pouze při dodržení zákonem stanovených předpokladů.

---

¹¹⁴ GITTER, Wolfgang, Vorbemerkungen § 104, Rn 1. In: SÄCKER, Franz Jürgen. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 1. Allgemeiner Teil: §§ 1-240, AGB-Gesetz.* 2. Auflage. München: Verlag C. H. Beck, 1984, S. 691.

¹¹⁵ Tamtéž, S. 691.

2.1.2 První věková hranice – dovršení sedmého roku věku

První pevnou typizovanou věkovou hranicí je dovršení sedmého roku věku.¹¹⁶ Podle ustanovení § 104 bod 1 BGB je nezletilý, který nedovršil sedmý rok věku, nezpůsobilý k právnímu jednání (*geschäftsunfähig*).¹¹⁷ Jak bylo uvedeno výše, zákonodárce se přiklonil v rámci právní úpravy způsobilosti k právnímu jednání nezletilých k objektivnímu hledisku. Nesvéprávnost nezletilého, který nedovršil sedmý rok věku, je typizována. Není proto rozhodná skutečná rozumová a volní vyspělost. Nepřihlíží se ani k jiným individuálním osobním vlastnostem konkrétního dítěte mladšího sedmi let. Na nezletilého náležejícího do této věkové kategorie bude vždy nahlíženo jako na nezpůsobilého k právnímu jednání, i když jistou úroveň rozumové a volní vyspělosti může být a zpravidla již i bude nadán. Není dále rozhodné ani to, že se nezletilý úrovní své zralosti oproti svým vrstevníkům vymyká a odpovídá nezletilým starším sedmi let.¹¹⁸ Jedná se o velmi striktně nastavenou kogentní úpravu nezpůsobilosti k právnímu jednání, ze které zákonodárce nepřipouští žádnou výjimku.

Na ustanovení § 104 bod 1 BGB funkčně navazuje ustanovení § 105 odst. 1 BGB, podle kterého je projev vůle nezletilého, který nedovršil sedmý rok věku, nicotný (*nichtig*).¹¹⁹ Zákonodárce projevu vůle takového nezletilého nepřiznává od počátku žádné právní účinky, a to bez ohledu na to, jaké právní či ekonomické výhody s sebou projev vůle pro nezletilého přináší, či jaké zájmy nezletilého jsou tímto projevem sledovány.¹²⁰ Nicotná bude jak koupě bonbonů nezletilým v pouličním stánku tak i darování plyšové hračky nezletilému. Je tomu tak proto, že *ratio* normy nespočívá podle německého zákonodárce výlučně jen v ochraně nezletilých před možnými nepříznivými právními důsledky jejich projevů vůle, ale rovněž v nastolení právní jistoty ohledně té skutečnosti, že projevy vůle osob uvedených v ustanovení

---

¹¹⁶ Stanovením této první pevné typizované věkové hranice dovršením sedmého roku věku německý zákonodárce navázal na římské, jakož i partikulární německé právo. Ke kontinuitě ohledně první typizované věkové hranice srov. např. ROTH, Markus. *Die Rechtsgeschäftslehre im demographischen Wandel – Stärkung der Autonomie sowie Schutzkonzepte bei Älteren und Minderjährigen*. AcP 2008, S. 454–457.

¹¹⁷ Okamžik dovršení sedmého roku věku se určuje podle ustanovení § 188 odst. 2 ve spojení s § 187 odst. 2 věta druhá BGB. Nesvéprávnost končí uplynutím posledního dne sedmého roku života, který bezprostředně předchází dni, jenž číselně odpovídá dni narození. Nezletilý narozený dne 14. 5. 2003 přestane být podle německé právní úpravy nezpůsobilým k právnímu jednání uplynutím dne 13. 5. 2010.

¹¹⁸ KNOTHE, Hans-Georg, § 104, Rn 3. In: HABERMANN, Norbert, HERTEL, Christian, JICKELI, Joachim, KNOTHE, Hans-Georg, SINGER, Reinhard a STIPER, Malte. *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Buch 1, Allgemeiner Teil: §§ 90–133; §§ 1–54, 63 BeurkG*. 13. bearbeitete Auflage. Berlin: Sellier – de Gruyter, 2004, S. 279.

¹¹⁹ Nicotnost (*Nichtigkeit*) se v pojetí německého občanského práva blíží absolutní neplatnosti podle českého občanského práva. Nicotností jsou podle německého občanského práva stíženy projevy vůle, které trpí natolik závažnými vadami, pro které nemohou od počátku vyvolat žádné právní účinky (*Rechtswirkungen*), aniž by se jednající musel takového nedostatku projevu vůle dovolat. Srov. BROX, Hans, WOLF-DIETRICH, Walker. *Allgemeiner Teil des BGB*, 44. neubearbeitete Auflage, München: Verlag Franz Vahlen, 2020, S. 178.

¹²⁰ MünchKomm/GITTER, § 105, Rn 3, op. cit. sub 114, S. 726.

§ 104 bod 1 BGB nejsou *per se* právně relevantní, a není proto nutné se jimi a jejich obsahem dále zabývat. Zákonodárcem je tím postaveno najisto, že nezpůsobilost k právnímu jednání znamená nemožnost jedince utvořit právně významnou vůli.¹²¹ Nicotné je proto i právní jednání, které nezletilý mladší sedmi let učiní v zastoupení za jiného, neboť i zde je z jeho strany projeována vůle. Není přitom rozhodné, že právní následky nemá nést nezletilý sám, ale jím zastoupená osoba, a takové právní jednání tak nezletilému nemůže způsobit újmu. Nezletilý však může vystupovat jako posel, protože v tomto postavení žádnou vůli sám neprojevuje, ale pouze ji tlumočí.¹²² Přísnost popsané právní úpravy záleží v tom, že následek v podobě nicotnosti nastává vždy, a to zcela bezvýjimečně. Nepřihlíží se ani k dobré víře smluvní strany ohledně způsobilosti nezletilého právně jednat, neboť je obecně uznáváno, že záměrem zákonodárce bylo dát přednost ochraně osob nezpůsobilých k právnímu jednání před ochranou dobré víry v právním styku.¹²³ Nicotné jednání nezletilého nemůže z povahy věci ani konvalidovat udělením souhlasu ze strany zákonného zástupce.¹²⁴ Nezletilému, který nedovrší sedmý rok věku, je výše popsanou právní úpravou zcela znemožněna samostatná účast na právním styku a je nezbytné, aby za něj vždy právně jednal jeho zákonný zástupce.¹²⁵

Nesvéprávnost nezletilých mladších sedmi let se stala opakovaně a dle mého názoru i oprávněně předmětem ostré kritiky odborné veřejnosti a byly vysloveny pochybnosti ohledně jejího souladu s německým ústavním právem. V bezvýjimečné nicotnosti projevů vůle této skupiny nezletilých lze spatřovat porušení ústavního principu přiměřenosti (*Verhältnismäßigkeitsgrundsatz*), resp. zákazu nadměrných zásahů do základních práv a svobod (*Übermaßverbot*) a s ním souvisejícím principem potřebnosti (*Erforderlichkeitsprinzip*).¹²⁶ Absolutní popření autonomie vůle nezletilých mladších sedmi let představuje velice citlivý zásah do jejich osobní sféry a vzniká tak otázka, zda je takový zásah za účelem ochrany této skupiny nezletilých stále ještě proporcionální, či již nikoliv, a zda nelze nalézt šetrnější způsob, jak zmíněného cíle – ochrany nezletilých mladších sedmi let v právním

---

¹²¹ K oběma cílům, které jsou normou sledovány, srov. Staudinger/KNOTHE, § 105, Rn 3, op. cit. sub 118, S. 296.

¹²² K nicotnosti právního jednání učiněného nezletilým v zastoupení za jinou osobu, jakož i k vystupování nezletilého v pozici posla srov. MünchKomm/GITTER, § 105, Rn 4, op. cit. sub 114, S. 726.

¹²³ K přednosti ochrany nezletilých srov. MünchKomm/GITTER, Vorbemerkungen § 104, Rn 4, op. cit. sub 114, S. 692.

¹²⁴ K nemožnosti konvalidace v důsledku následného souhlasu zákonného zástupce, avšak k možnému nahlížení na souhlas zákonného zástupce jako na nově uskutečněné právní jednání (*Neuvorname*) podle ustanovení § 141 odst. 1 BGB za nezletilého v rámci zákonného zastoupení s účinky *ex nunc* srov. Staudinger/KNOTHE, § 105 Rn 4, op. cit. sub 118, S. 296.

¹²⁵ Srov. MünchKomm/GITTER, § 105, Rn 9, op. cit. sub 114, S. 727.

¹²⁶ K otázce protiústavnosti ustanovení § 105 BGB srov. Staudinger/KNOTHE, § 105, Rn 4, op. cit. sub 118, S. 297–298.

styku – dosáhnout. V právní obci se objevily snahy po nalezení právního řešení tohoto citlivého problému, a to jak v rovině *de lege lata* tak *de lege ferenda*.¹²⁷ Veškeré pokusy o rozšíření autonomie vůle nejmladších nezletilých však skončily nezdarem.

Neuspělo například Canarisem navržené nahrazení nicotnosti jednání podmíněnou neplatností (*schwebende Unwirksamkeit*)¹²⁸, resp. rozšíření podmíněné neplatnosti právního jednání i na jednání nezletilých, kteří nedovršili sedmý rok věku.¹²⁹ Slabina tohoto řešení byla spatřována především ve skutečnosti, že by s sebou přineslo zejména u „menších dětí“ potřebu individuálního přezkumu, zda byly na straně konkrétního nezletilého dány předpoklady k utvoření vůle, resp. zda v jím učiněném projevu lze vůbec projev vůle směřující k vyvolání právních následků spatřovat, aby mohlo být následně uvažováno o podmíněné neplatnosti projevené vůle, resp. právního jednání. Zmíněný individuální přezkum, odehrávající se vždy v rámci právního sporu o platnost právního jednání, by však do právních vztahů mohl vnášet jistou míru právní nejistoty, které se chtěl německý zákonodárce od počátku vyvarovat.¹³⁰

Uvažováno bylo rovněž o rozšíření aplikace zákonné výjimky upravené ustanovením § 105a BGB na nezletilé nezpůsobilé k právnímu jednání.¹³¹ Naposledy uvedená výjimka umožňuje zletilým nesvéprávným osobám účastnit se právního styku v souvislosti s uspokojováním jejich běžných každodenních potřeb za předpokladu, že tyto potřeby mohou být uspokojeny prostředky nepatrné hodnoty. Právní úprava spočívá na právní fikci, podle které se na jinak nicotné jednání zletilé nesvéprávné osoby nahlíží jako na platné (a to *ex tunc*), avšak až od okamžiku, kdy si strany mezi sebou (v nicotné smlouvě) ujednané plnění a protiplnění již zcela poskytly, přičemž právní fikce platnosti se vztahuje právě jen na již poskytnutá plnění a protiplnění stran, nikoliv však na celou smlouvu.¹³² Tím má být především zabráněno platnému vzniku nesplněných smluvních povinností, které by mohly být v rozporu se zájmem na ochraně osob nezpůsobilých k právnímu jednání.¹³³ Výjimka založená na fikci platnosti dopadá

---

¹²⁷ K úvahám o možnostech posílení autonomie vůle nezletilých srov. dále podrobně ROTH, Markus. *Die Rechtsgeschäftslehre im demographischen Wandel – Stärkung der Autonomie sowie Schutzkonzepte bei Älteren und Minderjährigen*, AcP 2008, S. 451 ff.

¹²⁸ Srov. blíže k podmíněné neplatnosti (*schwebende Unwirksamkeit*) pod bodem 2.1.3.4 této práce.

¹²⁹ Srov. CANARIS, Claus-Wilhelm. *Verstöße gegen das verfassungsrechtliche Übermaßverbot im Recht der Geschäftsfähigkeit und im Schadenersatzrecht*. JZ 1987, S. 996–998.

¹³⁰ Kriticky k řešení navrženému Canarisem srov. Staudinger/KNOTHE, § 105, Rn 7, op. cit. sub 118, S. 298.

¹³¹ ROTH, Markus. *Die Rechtsgeschäftslehre im demographischen Wandel – Stärkung der Autonomie sowie Schutzkonzepte bei Älteren und Minderjährigen*. AcP 2008, S. 484–488. Odmítavě k tomuto rozšíření srov. WENDTLAND, Holger, § 105a, Rn 2. In: BAMBERGER, Heinz Georg, ROTH, Herbert. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, Band 1, Gesamtverzeichnis: §§ 1–610, 1. Auflage. München: C. H. Beck, 2003, S. 311.

¹³² K právním následkům ustanovení § 105a BGB srov. Bamberger/WENDTLAND, § 105a, Rn 7, op. cit. sub 131, S. 312.

¹³³ Srov. Staudinger/KNOTHE, § 105a, Rn 11, op. cit. sub 118, S. 314.

na každodenní drobná právní jednání, k jejichž splnění dochází bezprostředně na místě, jako je například koupě novin v novinovém stánku. Úplné vyloučení zletilých nesvéprávných osob z právního styku toho typu by bylo jen těžko slučitelné s lidskou důstojností.

V zájmu větší reflexe autonomie vůle nejmladších nezletilých osob bylo navrhováno dále i „pouhé“ snížení výše zmíněné pevné věkové hranice, do jejíhož dovršení je právní jednání nezletilých bezvýjimečně nicotné. Na podporu úvah v tomto směru zazněly i argumenty opřené o poznatky dětské vývojové psychologie, neboť právě příliš vysoké historické nastavení první věkové hranice německého občanského zákoníku se mělo rozcházet s novějšími poznatky učiněnými na jejím poli. Ani tyto snahy se však nakonec neprosadily.¹³⁴

2.1.3 Omezená způsobilost k právnímu jednání

Dovršení sedmého roku věku s sebou přináší významnou statusovou změnu z hlediska svéprávnosti v životě mladého člověka. Podle ustanovení § 106 BGB je nezletilý, který dovršil sedmý rok věku, omezeně způsobilý k právnímu jednání (*beschränkt geschäftsfähig*).¹³⁵ Základní právní pravidlo omezené svéprávnosti nezletilého je obsaženo v ustanovení § 107 BGB. Podle něj může nezletilý za svou osobu v zásadě právně jednat, platná bez dalšího jsou však jen ta jeho právní jednání, která jsou pro nezletilého pouze právně výhodná (*lediglich rechtlich vorteilhaft*). Právní jednání, která s sebou pro nezletilého přináší i právní nevýhody, vyžadují ke své platnosti předchozí souhlas (*Einwilligung*) zákonného zástupce. Zmíněné základní pravidlo v sobě spojuje ochrannou a výchovnou funkci, neboť je ponecháno na uvážení zákonnému zástupci, zda je v konkrétním případě právní jednání i přes právní nevýhody pro nezletilého a jeho osobnostní rozvoj celkově přínosné, či zda není pro jeho osobu přinejmenším nebezpečné, a proto k jednání nezletilého potřebný souhlas udělí, popřípadě v jakém rozsahu jej udělí.¹³⁶ Skrze udělování či naopak neudělování souhlasu má zákonný zástupce mimo jiné plnit své výchovné povinnosti ve vztahu k nezletilému. Naopak před možnými důsledky právního jednání, jež přináší nezletilému pouhé právní výhody, není potřeba nezletilého chránit, a zákonodárce z uvedeného důvodu záměrně souhlas zákonného zástupce nevyžaduje. Nezletilému je tím rovněž ponechán jistý prostor k samostatnému právnímu

¹³⁴ Srov. Staudinger/KNOTHE, § 105, Rn 7, op. cit. sub 118, S. 298.

¹³⁵ Německým občanským zákoníkem, jakož i naukou je důsledně rozlišováno mezi omezenou způsobilostí k právnímu jednání nezletilého (*beschränkte Geschäftsfähigkeit*), u které je platnost právního jednání nezletilého zpravidla podmíněna udělením souhlasu zákonným zástupcem, a částečnou způsobilostí k právnímu jednání nezletilého (*Teilgeschäftsfähigkeit*), upravenou v ustanoveních § 112 a 113 BGB, u níž je na nezletilého pro příslušný okruh právních vztahů nahlíženo jako na zcela svéprávného.

¹³⁶ K ochranné a výchovné funkci srov. Staudinger/KNOTHE, § 107, Rn 1, op. cit. sub 118, S. 329.

jednání. Souhlas zákonného zástupce není dále vyžadován ani u tzv. neutrálních právních jednání (*neutrale Geschäfte*), která pro nezletilého nejsou ani právně výhodná, avšak ani nevýhodná, neboť jejich právní následky nenesé sám nezletilý, ale jiná osoba.¹³⁷ Ačkoliv tato skutečnost z doslovného znění předmětné právní úpravy explicitně nevyplývá, není s ohledem na její výše uvedený účel důvodné subjektivitu nezletilého ve vztahu k neutrálním právním jednáním omezovat.¹³⁸ Ustanovení § 107 BGB tak představuje zajímavou syntézu, kdy na straně jedné je nezletilému poskytnut určitý prostor pro zcela samostatnou účast na právním styku, na straně druhé je však současně účast nezletilého u právně nevýhodných právních jednání omezena udělením souhlasu ze strany zákonného zástupce. Nezletilému má být touto právní úpravou umožněno se postupně a zejména bezpečně obeznámit s právním stykem a připravovat se tak pozvolna na budoucí samostatný život.¹³⁹

2.1.3.1 Hledisko pouhých právních výhod

Pro rozlišení právních jednání, u nichž je souhlas zákonného zástupce vyžadován, a u nichž nikoliv, zákonodárce zvolil formální hledisko pouhé právní výhodnosti (*lediglich rechtliche Vorteilhaftigkeit*). Podle ustálené judikatury a doktríny lze považovat za pouze právně výhodné takové právní jednání, v jehož důsledku se nezmenší majetek nezletilého oproti jeho stavu v době uskutečnění právního jednání a nezletilému rovněž nevzniknou žádné nové povinnosti či zatížení (*Belastung*).¹⁴⁰ Jakýkoliv případný hospodářský prospěch z právního jednání pro nezletilého je z hlediska aplikace předmětné normy nerozhodný. Ačkoliv německý zákonodárce zvolil zmíněné formální kritérium pouhé právní výhodnosti z důvodu vyšší míry právní jistoty, než jakou by v konkrétním případě podle jeho názoru s sebou přinášelo uplatnění hlediska hospodářské výhodnosti, ukázalo se, že i při použití předmětného formálního a na první pohled jednoznačného kritéria mohou vznikat jisté nejasnosti.¹⁴¹ Určité výkladové potíže působí již samotné znění zmíněného hlediska „pouhé právní výhodnosti“¹⁴² s důrazem na slovo

---

¹³⁷ Jako příklad neutrálního právního jednání lze uvést zastoupení jiné osoby nezletilým. Podle ustanovení § 165 BGB platí, že platnost právního jednání zástupce není dotčena omezenou způsobilostí zástupce k právnímu jednání.

¹³⁸ Srov. BROX, Hans, WOLF-DIETRICH, Walker. *Allgemeiner Teil des BGB*, 44. nebearbeitete Auflage, München: Verlag Franz Vahlen, 2020, S. 135.

¹³⁹ Srov. Staudinger/KNOTHE, § 107, Rn 1, op. cit. sub 118, S. 329.

¹⁴⁰ Tamtéž, S. 330.

¹⁴¹ Kriticky k odmítnutí hospodářského hlediska z důvodu právní jistoty, přestože do příslušného posuzování mnohdy hospodářské úvahy vstupují, srov. STÜRNER, Rolf. *Der lediglich rechtliche Vorteil*. AcP 1973, S. 416. K jen částečnému naplnění očekávání německého zákonodárce, že kritérium pouhých právních výhod bude představovat jednoduché a jednoznačné vodítko za účelem rozlišení právních jednání vyžadujících souhlas zákonného zástupce srov. Staudinger/KNOTHE, § 107, Rn 5, op. cit. sub 118, S. 331.

¹⁴² Nikoliv pouze v právní teorii, ale i v praxi vznikly nejasnosti ohledně pojmu „pouhých právních výhod“ zejména v souvislosti s darováním. To, zda lze na darování nahlížet jako na pouze právně výhodné jednání, se ukázalo být

„pouhé“, neboť při bližším nahlédnutí v zásadě na jakékoliv právní jednání lze konstatovat, že v sobě vedle například i převládající právní výhodnosti může zahrnovat i potencionální právní nevýhodu, resp. nevýhody, a vyžadovat souhlas ze strany zákonného zástupce.¹⁴³ Výklad formálního hlediska „pouhé právní výhodnosti“, který by vedl k potřebě souhlasu zákonného zástupce z důvodu akcentování všech myslitelných, byť velice nepravděpodobných či vzdálených nebo svým významem nepatrných nevýhod, by ve svém důsledku mohl vést k popření vlastního záměru zákonodárce, a to umožnit nezletilému samostatnou účast na právním styku tam, kde to pro jeho osobu není nebezpečné.¹⁴⁴ Napříč právní obcí proto panuje shoda na tom, že je nutné okruh všech potencionálních právních nevýhod, k nimž by jinak mělo být přihlíženo, určitým způsobem ve světle *ratia* ustanovení § 107 BGB omezit. Názory, jakým způsobem by toto omezení mělo být uskutečněno, popř. na základě jakého klíče by se měly rozlišovat právní nevýhody z hlediska ustanovení § 107 BGB na právně významné a nevýznamné, se však rozcházejí.¹⁴⁵

Podle převládajícího právního názoru není právní jednání nezletilého pouze právně výhodné jen tehdy, jestliže jím vyvolané právní nevýhody představují přímé následky právního jednání.¹⁴⁶ Právně relevantní z hlediska ustanovení § 107 BGB jsou tak pouze právní nevýhody, které jsou vyvolány přímými následky právního jednání, přičemž není rozhodné, zda se jedná o hlavní či vedlejší následky právního jednání, či zda právní následky vedoucí k právním nevýhodám nastupují na základě vůle stran či *ex lege*; pro tyto nevýhody se v teorii vžilo zkrácené označení přímé nevýhody (*unmittelbare Nachteile*).¹⁴⁷ Nepřihlíží se k právním nevýhodám, které jsou vyvolány toliko nepřímými následky právního jednání a nastávají tedy až v souvislosti s dalšími okolnostmi, které k právnímu jednání eventuálně přistoupí; pro tyto nevýhody se v teorii vžilo zkrácené označení nepřímé nevýhody (*mittelbare Nachteile*). Jinými

---

komplikovanou právní otázkou zejména ve vztahu k darování nemovitosti mezi rodiči a dětmi, ke kterému docházelo často z důvodu daňové optimalizace. K právním otázkám souvisejícím s pojmem „pouhých právních výhod“ a jeho právnímu výkladu srov. podrobně např. STÜRNER, Rolf. *Der lediglich rechtliche Vorteil*. AcP 1973, S. 402 ff., dále PREUß, Nicola. *Das für den Minderjährigen lediglich rechtlich vorteilhafte Geschäft*. JuS 2006, S. 305 ff., či SCHMITT, Jochem. *Der Begriff der lediglich rechtlich vorteilhaften Willenserklärung i. S. des § 107 BGB*. NJW 2005, S. 1090 ff., dále WILHELM, Jan. *Das Merkmal „lediglich rechtlich vorteilhaft“ bei Verfügungen über Grundstücksrechte*. NJW 2006, S. 2353 ff.

¹⁴³ K nemožnosti důsledného zohledňování každé potencionální právní nevýhody související s právním jednáním, neboť by takové zohledňování nutně vedlo k závěru, že žádné „pouhé právní výhody“ neexistují, srov. např. STÜRNER, Rolf. *Der lediglich rechtliche Vorteil*. AcP 1973, S. 416–417.

¹⁴⁴ K vyprázdňení účelu normy skrze příliš široký výklad pojmu „pouhých právních výhod“ srov. Staudinger/KNOTHE, § 107, Rn 5, op. cit. sub 118, S. 332.

¹⁴⁵ K nutnosti rozlišování právně relevantních a nerelevantních právních nevýhod srov. Staudinger/KNOTHE, § 107 Rn 5, op. cit. sub 118, S. 332, dále např. PREUß, Nicola. *Das für den Minderjährigen lediglich rechtlich vorteilhafte Geschäft*. JuS 2006, S. 307.

¹⁴⁶ Srov. Staudinger/KNOTHE, § 107, Rn 6, op. cit. sub 118, S. 332.

¹⁴⁷ Srov. Bamberger/WENDTLAND, § 107, Rn 3, op. cit. sub 131, S. 314.

slovy, podle převládajícího názoru nemá být na potencionální nepřímé nevýhody brán zřetel a nemůže jimi být z tohoto důvodu ani dotčena pouhá právní výhodnost právního jednání nezletilého. Tam, kde se mohou potencionálně takové nepřímé nevýhody vyskytnout, proto nevzniká potřeba souhlasu zákonného zástupce. Pro názornější představu jako typický příklad nepřímé nevýhody je v komentářové literatuře uváděna povinnost nezletilého vrátit dar z důvodu odvolání daru pro nevděk či nouzi.¹⁴⁸ K takové potencionální nevýhodě se proto u darování nepřihlíží.

Proti tomuto převládajícímu právnímu názoru je zejména namítáno, že nepředstavuje dostatečně ostré a jednoznačné rozlišení relevantních a nerelevantních právních nevýhod, neboť je občas nejasné, či dokonce sporné, zda má být na právní nevýhodu nahlíženo jako na přímou či nepřímou.¹⁴⁹ Další, neméně podstatnou výhradou, která na adresu převládajícího názoru zaznívá, je ta, že formální přístup založený na rozlišování přímých a nepřímých nevýhod se ve svém důsledku může i míjet se samotným požadavkem ochrany nezletilých. Nelze totiž vyloučit, že i nepřímé nevýhody mohou představovat tíživé povinnosti, které mají potencionál ohrožit majetek nezletilého. Nahlížet na tyto nevýhody jako na právně nevýznamné jen z důvodu jejich nepřímosti se pak v tomto světle jeví být v rozporu se samotným smyslem a účelem předmětné právní úpravy.¹⁵⁰ I přes tuto relativně ostrou kritiku si žádný z alternativních návrhů na rozlišování právně relevantních a irelevantních právních nevýhod z hlediska ustanovení § 107 BGB nenašel v právních kruzích převládající podporu.¹⁵¹

---

¹⁴⁸ Srov. Staudinger/KNOTHE, § 107, Rn 6, op. cit. sub 118, S. 332.

¹⁴⁹ Na nedostatečnou rozlišovací ostrost tohoto kritéria na příkladu nastoupení nového vlastníka do nájemních či pachtovních vztahů při zřízení nemovitosti podle § 566 BGB, kdy se jeví jako sporné, zda se jedná o nepřímou nevýhodu, která vyplývá z postavení vlastníka jako taková, či zda se jedná o přímý důsledek věcného nabývacího právního jednání (*dingliches Erwerbsgeschäft*), a tedy přímou nevýhodu, upozorňuje např. PREUß, Nicola. *Das für den Minderjährigen lediglich rechtlich vorteilhafte Geschäft*. JuS 2006, S. 307.

¹⁵⁰ Srov. STÜRNER, Rolf. *Der lediglich rechtliche Vorteil*. AcP 1973, S. 402, 409. Dále rovněž PREUß, Nicola. *Das für den Minderjährigen lediglich rechtlich vorteilhafte Geschäft*. JuS 2006, S. 307.

¹⁵¹ Z alternativních návrhů na rozlišování podstatných a nepodstatných právních nevýhod, které jsou založené na materiálním přístupu a orientují se tak především na ochrannou funkci ustanovení § 107 BGB, lze upozornit zejména na řešení nastíněná Köhlerem a Stürmerem. Köhlerem navržené „nahlížení z hlediska péče“ (*sorgerechtliche Betrachtungsweise*) zdůrazňuje vedle ochranné funkce ustanovení § 107 BGB právě i jeho již zmíněnou výchovnou funkci. Zdůrazněna je tak úloha rodičů, resp. zákonných zástupců, kterým by mělo předně příslušet rozhodování o tom, zda je předmětné právní jednání pro nezletilého bezpečné či přínosné, neboť jakékoliv rozšíření možnosti nezletilého účinně samostatně právně jednat, tj. bez souhlasu, zároveň omezuje jejich právo péče o dítě. Právní jednání tak podle této koncepce vyžaduje vždy souhlas zákonného zástupce, pokud pro svou povahu a rozsah vyžaduje kontrolu zákonného zástupce. Souhlas naopak není požadován tam, kde se kontrola jeví jako zbytečná, neboť případné právní nevýhody s jednáním spojené jsou nepatrné či velmi vzdálené. V případě pochybností je souhlas zákonného zástupce vyžadován, aby výsada posuzování zůstala zachována právě rodičům. Souhrnně ke Köhlerovi srov. PREUß, Nicola. *Das für den Minderjährigen lediglich rechtlich vorteilhafte Geschäft*. JuS 2006, S. 307–8. Stürmerem navržené řešení, založené na hospodářském nahlížení (*wirtschaftliche Betrachtungsweise*), spočívá v teleologické redukci ustanovení § 107 BGB. Na základě premisy, že předmětné ustanovení má za cíl chránit kromě osobního blaha nezletilého zejména i jeho majetek, Stürmer navrhuje, aby bylo

2.1.3.2 Princip oddělení a princip abstrakce

V souvislosti s formálním hlediskem pouhé právní výhodnosti k rozlišení právních jednání vyžadujících souhlas zákonného zástupce a *vice versa* je třeba zmínit dva stěžejní principy uplatňované v německém občanském právu, a to princip oddělení (*Trennungsprinzip*) a princip abstrakce (*Abstraktionsprinzip*).

Pokud jde o první z uvedených principů, německá občanskoprávní nauka a praxe důsledně rozlišují mezi zavazujícími právními jednáními, kterými se subjekt zavazuje ke splnění určité povinnosti, přičemž tato právní jednání jsou v zásadě kausální povahy (*Verpflichtungsgeschäfte*), a dispozičními právními jednáními, jimiž dochází k převodu, zatížení, změně či vzdání se práva, přičemž tato právní jednání mají naopak vždy abstraktní povahu (*Verfügungsgeschäfte*).¹⁵² Jinak vyjádřeno, skrze zavazující právní jednání (*Verpflichtungsgeschäft*) se subjekt zavazuje k určitému konání či nekonání, zatímco při dispozičním právním jednání (*Verfügungsgeschäft*) subjekt nakládá s již existujícím právem, ve vztahu k němuž je nadán dispoziční mocí. Na princip oddělení funkčně navazuje princip abstrakce, podle něž nicotnost či neplatnost abstraktních právních jednání (tedy všech *Verfügungsgeschäfte*) nezávisí na nicotnosti či neplatnosti kausálních právních jednání (tedy

---

rozlišováno mezi právními nevýhodami obecně bezpečnými a nebezpečnými, přičemž obecně bezpečným právním nevýhodám nemá být z hlediska ustanovení § 107 BGB přikládán právní význam. Právní jednání s nimi spojená tak nevyžadují souhlas zákonného zástupce. Pro posouzení toho, zda má být na právní nevýhodu nahlíženo jako na obecně bezpečnou či nikoliv, je přitom rozhodná skutečnost, zda je tato právní nevýhoda, nahlíženo její abstraktní povahou, s to ohrozit nikoliv jen aktiva nabytá předmětným právním jednáním, ale zda je s to ohrozit i další majetek nezletilého, a dále, zda riziko s právní nevýhodou spojené lze lehce ovládnout či nikoliv. Na základě takto hospodářsky nadefinovaného rozlišovacího kritéria Stürner poté vytváří dvě typizované skupiny typicky obecně nebezpečných právních nevýhod a typicky obecně bezpečných právních nevýhod, přičemž, jak bylo již řečeno, skupina typicky obecně bezpečných právních nevýhod se teleologickou redukcí z užití normy § 107 BGB vyjímá. Podrobně srov. STÜRNER, Rolf. *Der lediglich rechtliche Vorteil*. AcP 1973, S. 416–441, 447–448.

¹⁵² Mezi typicky zavazující právní jednání (*Verpflichtungsgeschäfte*) patří smlouvy uzavírané v rámci závazkového práva. Podstatné je, že tato zpravidla kausální právní jednání nevedou přímo ke snížení aktiv zavázaného subjektu, ale pouze k nárůstu jeho pasiv v podobě právního nároku vůči jeho osobě. Naopak dispoziční právní jednání (*Verfügungsgeschäfte*) představují abstraktní právní jednání, která mají za přímý následek zmenšení aktiv disponující osoby při splnění základního předpokladu, že jí náleží dispoziční moc. Klasickým příkladem dispozičního právního jednání je převod vlastnického práva ke konkrétní věci, či postoupení pohledávky. Ilustrovat princip oddělení (*Trennungsprinzip*) lze na učebnicovém příkladu uzavření kupní smlouvy k obrazu, kdy se – nahlíženo perspektivou prodávajícího – jejím uzavřením prodávající zavazuje k převedení vlastnického práva k obrazu na kupujícího a k předání obrazu kupujícímu, přičemž kupujícímu uzavřením kupní smlouvy vzniká nárok, který odpovídá těmto povinnostem prodávajícího. Samotným uzavřením kupní smlouvy se tak kupující vlastníkem obrazu nestane, ale má, jak bylo uvedeno, vůči kupujícímu pouze nárok na převedení vlastnického práva k obrazu. Aby se kupující stal vlastníkem obrazu, musí dojít k převodu vlastnického práva podle ustanovení § 929 BGB, které upravuje obecně převod vlastnického práva k movitým věcem bez ohledu na kauzu takového převodu. Vlastnické právo bude převedeno až platným učiněním dispozičního právního jednání. Do jeho učinění zůstávají aktiva prodávajícího nedotčena a uzavření kupní smlouvy nikdy nevede k jejich bezprostřednímu snížení. Podrobně k rozlišování zavazujících (*Verpflichtungsgeschäfte*) a dispozičních právních jednání (*Verfügungsgeschäfte*) srov. BROX, Hans, WOLF-DIETRICH, Walker. *Allgemeiner Teil des BGB*, 44. neubearbeitete Auflage, München: Verlag Franz Vahlen, 2020, S. 51–56.

většiny *Verpflichtungsgeschäfte*) a *vice versa*. Nicotnost a neplatnost jak abstraktních, tak kauzálních právních jednání je proto nutné posuzovat vždy zcela odděleně. Na pozadí výše uvedeného lze shrnout, že nakládání s již existujícím právem dispozičním právním jednáním (*Verfügungsgeschäft*) bude při dodržení všech náležitostí takového právního jednání vždy platné, i když je nicotná či neplatná smlouva, jíž se zřizuje závazek, kterým se jedna ze stran právě k takovému nakládání s právem zavazuje.¹⁵³ Obdobně, nicotnost či neplatnost dispozičního právního jednání se nijak nedotkne platnosti uzavřené smlouvy.

Uplatňování popsaných principů je významné rovněž v právním styku s nezletilými s omezenou svéprávností. Zatímco převážná část zavazujících právních jednání (*Verpflichtungsgeschäfte*) není pro nezletilého pouze právně výhodná a jako taková vyžadují tato jednání ke své platnosti souhlas zákonného zástupce¹⁵⁴, je situace u drtivé většiny dispozičních právních jednání (*Verfügungsgeschäfte*), činěných ve prospěch nezletilého, odlišná. Naposledy uvedená právní jednání jsou pro omezeně svéprávného nezletilého zpravidla pouze právně výhodná, neboť se jimi bezprostředně zvětšují pouze aktiva nezletilého. V této souvislosti lze připomenout již výše zmíněný převládající názor o irelevantnosti nepřímých nevýhod při posuzování pouhé právní výhodnosti právního jednání. V důsledku zpravidla velice konsekventního uplatňování těchto dvou principů v německém občanském právu se nezletilý může stát na základě platného dispozičního právního jednání například vlastníkem elektrokoloběžky, ačkoliv zákonný zástupce k uzavření kupní smlouvy neudělil souhlas, či jej udělit výslovně odmítl, a kupní smlouva je z tohoto důvodu definitivně neplatná. Bude-li však nezletilý druhou stranou vyzván, je povinen takto nabytý předmět vydat, a to z důvodu bezdůvodného obohacení. Německý zákonodárce však zohledňuje slabší postavení

---

¹⁵³ Navážeme-li na příklad uvedený v pozn. pod čarou č. 152 ohledně kupní smlouvy k obrazu, lze dále rozvést, že bylo-li vlastnické právo k obrazu následně na kupujícího podle § 929 BGB převedeno, není pro nabytí vlastnického práva kupujícího rozhodné, zda uzavřená kupní smlouva je, ať již z jakéhokoliv důvodu, neplatná, resp. nicotná. Pro převod vlastnického práva je vždy rozhodná pouze platnost dispozičního právního jednání. Při jeho bezvadnosti nabyde kupující vlastnické právo k danému obrazu a může je dále převádět na jiné osoby, popřípadě s vlastnickým právem i jinak disponovat. I pro tyto další dispozice je irelevantní, zda původní kupní smlouva mezi prodávajícím a kupujícím byla platná či nikoliv. Blíže k právním důsledkům uplatňování principu abstrakce srov. BROX, Hans, WOLF-DIETRICH, Walker. *Allgemeiner Teil des BGB*, 44. neubearbeitete Auflage, München: Verlag Franz Vahlen, 2020, S. 57–58.

¹⁵⁴ Přímou právní nevýhodu představují *per se* všechna synallagmatická právní jednání, tedy i většina smluv uzavíraných v rámci závazkového práva. U darovacích smlouv je posuzování pouhé právní výhodnosti, jak ostatně plyne i z bohaté judikatury obecných soudů, již komplikovanější, neboť záleží na povaze samotného daru a dále i na povaze vztahu mezi dárce a obdarovaným.

nezletilých i v rámci právní úpravy bezdůvodného obohacení a podrobuje tuto skupinu méně přísnému režimu.¹⁵⁵

2.1.3.3 Souhlas zákonného zástupce s právním jednáním nezletilého

Jak již bylo uvedeno, není-li právní jednání pro nezletilého pouze právně výhodné, je k jeho platnosti zapotřebí předchozího souhlasu zákonného zástupce. Pro udělení souhlasu není stanovena žádná forma a lze jej proto udělit i konkludentně. Napříč právníckou obcí panuje shoda, že na udělení souhlasu nemá nezletilý právní nárok. Zákonný zástupce může již udělený souhlas až do učinění samotného právního jednání nezletilým kdykoliv odvolat.¹⁵⁶ Chce-li zákonný zástupce udělit nezletilému předchozí souhlas k právnímu jednání, ke kterému by sám v rámci zákonného zastoupení potřeboval souhlas soudu, je souhlas soudu nutný i pro udělení takového předchozího souhlasu nezletilému.¹⁵⁷ Z právního hlediska zajímavou se ukázala být otázka samotného rozsahu uděleného předchozího souhlasu. Je obecně přijímáno, že kromě souhlasu ke konkrétnímu právnímu jednání může zákonný zástupce udělit nezletilému rovněž souhlas generální, vztahující se k určitému okruhu předem neindividualizovaných právních jednání. Udělený generální souhlas však nemůže být zcela bezbřehý, neboť by byl popřen smysl a účel předmětné právní úpravy a zákonný zástupce by se jeho udělením *de facto* mohl zříct významné části svých výchovných povinností ve vztahu k nezletilému a sejmout tak ze sebe značný díl rodičovské péče (*elterliche Sorge*).¹⁵⁸

Je důležité zdůraznit, že udělením generálního souhlasu nedochází ke změně ve statusovém postavení nezletilého. I když je souhlas udělen k určitému okruhu ještě neindividualizovaných právních jednání, neznamená tato skutečnost, že by se nezletilý ve vztahu k takovému okruhu právních jednání stal částečně svéprávným, jako je tomu v případě zmocnění podle ustanovení § 112 a § 113 BGB, o kterém bude pojednáno ještě níže. I přes udělení generálního souhlasu nezletilý zůstává nadále omezeně svéprávným a zákonný

---

¹⁵⁵ K uplatňování obou principů při posuzování pouhé právní výhodnosti právního jednání nezletilého srov. blíže BROX, Hans, WOLF-DIETRICH, Walker. *Allgemeiner Teil des BGB*, 44. neubearbeitete Auflage, München: Verlag Franz Vahlen, 2020, S. 135.

¹⁵⁶ K bezformálnosti souhlasu a nemožnosti jeho nárokování, jakož i k odvolatelnosti souhlasu srov. MünchKomm/GITTER, § 107, Rn 19, 21, op. cit. sub 114, S. 736.

¹⁵⁷ Srov. Bamberger/WENDTLAND, § 107, Rn 17, op. cit. sub 131, S. 316.

¹⁵⁸ K rozsahu uděleného předchozího souhlasu a jeho objektivním mezím srov. MünchKomm/GITTER, § 107, Rn 24, op. cit. sub 114, S. 737–738.

zástupce je z povahy věci proto stále neomezeně oprávněn, resp. povinen k jeho zákonnému zastupování.¹⁵⁹

Vzhledem k úzké tematické provázanosti s typickými druhy dluhů nezletilých v České republice je vhodné zmínit, že se v německé právní praxi dostala otázka rozsahu předem uděleného souhlasu do popředí zájmu právě i v souvislosti s jízdami nezletilých prostředky veřejné hromadné dopravy bez platného jízdního dokladu. Diskuzi bylo podrobeno, zda se nezletilý na základě předem uděleného souhlasu k uzavření smlouvy o přepravě může platně zavázat jak k zaplacení jízdného, tak i k zaplacení přírážky k jízdnému. Převážil názor, že nikoliv, neboť zákonný zástupce zpravidla uděluje nezletilému souhlas pouze k uzavření smlouvy o přepravě za užití platného jízdního dokladu, resp. souhlasí pouze s jízdou nezletilého veřejnou hromadnou dopravou s platným jízdním dokladem, tedy jejím řádným užitím, nikoliv však již s „jízdou načerno“. V případě „jízdy načerno“ proto lze vycházet z předpokladu, že nezletilý jedná bez předchozího souhlasu zákonného zástupce, v důsledku čehož nedojde k platnému uzavření smlouvy o přepravě. Po nezletilém může být podle převládajícího názoru nárokováno jen vydání bezdůvodného obohacení v podobě neuhrazeného jízdného.¹⁶⁰

2.1.3.4 Podmíněná neplatnost (*schwebende Unwirksamkeit*)

Uzavře-li nezletilý smlouvu, která pro něj není pouze právně výhodná, bez potřebného předchozího souhlasu zákonného zástupce, je taková smlouva podle ustanovení § 108 odst. 1 BGB podmíněně neplatná (*schwebend unwirksam*).¹⁶¹ Podmíněná neplatnost představuje zvláštní přechodný stav, během něhož jsou obě strany smlouvou v zásadě vázané, ale nemohou z ní pro sebe dovozovat žádná práva ani povinnosti.¹⁶² Taková smlouva tedy není právně bezvýznamná ve smyslu nicotnosti podle německého práva, nýbrž jen přechodně nevyvolává zamýšlené právní účinky.

---

¹⁵⁹ K neomezení rozsahu zákonného zastoupení srov. MünchKomm/GITTER, § 107, Rn 20, op. cit. sub 114, S. 736.

¹⁶⁰ Blíže k problematice souhlasu zákonného zástupce a „jízdy načerno“ srov. Staudinger/KNOTHE, § 107, Rn 6, op. cit. sub 118, S. 356–358, dále podrobně srov. HARDER, Manfred. *Minderjährige Schwarzfahrer*. NJW 1990, S. 857 ff.

¹⁶¹ *Schwebende Unwirksamkeit* značí v doslovném překladu „vznášející se neúčinnost“ ve smyslu prozatím nenastalé – podmíněné – neúčinnosti. Německý občanský zákoník neupravuje legální definici pojmu účinnost, resp. platnost právního jednání. Na úrovni německé doktríny lze vysledovat, že se jedná o pojmy, které jsou co do významu, který je jim přikládán, používány v zásadě rovnocenně. S ohledem na právní následky, které jsou spojeny s pominutím stavu označovaného jako *schwebende Unwirksamkeit* v důsledku dodatečného neschválení právního jednání nezletilého ze strany zákonného zástupce, kdy je na takové jednání nahlíženo jako na definitivně neúčinné, jímž strany nejsou *ex tunc* vázány, přičemž německá doktrína tuto definitivní neúčinnost staví naroveň *Nichtigkeit* (srov. blíže pozn. pod čarou č. 119), bude stav *schwebende Unwirksamkeit* nadále v českém jazyce uváděn jako stav podmíněné neplatnosti.

¹⁶² K podmíněné neplatnosti srov. MünchKomm/GITTER, § 108, Rn 4, op. cit. sub 114, S. 740.

Tento přechodný stav podmíněné neplatnosti lze ukončit několika způsoby. Jak vyplývá z právní úpravy, zákonodárce předpokládal, že samotné strany budou mít z důvodu právní jistoty na jeho ukončení zájem a poskytl jim za tímto účelem několik možností. První z nich představuje konvalidace podmíněně neplatné smlouvy skrze udělení dodatečného souhlasu (*Genehmigung*) zákonným zástupcem. Bez předchozího souhlasu uzavřená smlouva se jeho dodatečným udělením stane od počátku platnou a od téhož okamžiku bude vyvolávat stranami zamýšlené účinky. Dodatečným souhlasem však nelze měnit obsah projevené vůle nezletilým. Zákonný zástupce tedy může souhlas k předmětnému právnímu jednání pouze udělit či neudělit, nikoliv však již jakkoliv podmiňovat udělení souhlasu změnou obsahu dotčeného právního jednání. Nedojde-li k obsahovému překryvu projevené vůle nezletilého a dodatečného souhlasu, je na takový projev zákonného zástupce nutno nahlížet jako na neudělení souhlasu, které má za následek definitivní neplatnost smlouvy, a to rovněž s účinky *ex tunc*. V udělení souhlasu, odchylujícím se od projevené vůle nezletilým, lze však, vyplývá-li to z okolností konkrétního případu, spatřovat novou nabídku učiněnou ze strany zákonného zástupce v rámci zákonného zastoupení.¹⁶³ Pro udělení, resp. neudělení dodatečného souhlasu není stanovena žádná zákonná lhůta a zákonný zástupce může tento projev vůle učinit jak vůči nezletilému, tak vůči druhé smluvní straně. Právě uvedené však neplatí, je-li zákonný zástupce druhou smluvní stranou vyzván, aby se vyjádřil, zda dodatečný souhlas udělí či nikoliv. Zmíněnou výzvou započne běžet dvoutýdenní lhůta, během níž se má zákonný zástupce vyjádřit vyzívající smluvní straně k udělení dodatečného souhlasu. Neučiní-li tak, platí, že souhlas z jeho strany udělen nebyl. Zákonodárce touto zvláštní úpravou výzvy umožňuje osobě kontrahující s nezletilým zřídit si právní jistotu ohledně platnosti, resp. neplatnosti smlouvy a vymanit se tak z časově jinak neomezeného, avšak svou povahou pouze přechodného stavu podmíněné neplatnosti.¹⁶⁴ Stane-li se nezletilý v mezidobí plně svéprávným, je podle § 108 odst. 3 BGB přenecháno jemu, aby udělil či neudělil souhlas se svým právním jednáním namísto svého zákonného zástupce. Za účelem ochrany zájmů dobrověrných smluvních partnerů nezletilého je v ustanovení § 109 BGB upraveno právo smluvního partnera nezletilého odvolat (*Widerruf*) podmíněně neplatnou smlouvu, a to až do okamžiku udělení dodatečného souhlasu zákonným zástupcem. Druhá smluvní strana má tak možnost ukončit stav podmíněné neplatnosti (*Schwebezustand*) rovněž jednostranným právním jednáním, avšak pouze za předpokladu, že jí

---

¹⁶³ K nemožnosti změny obsahu vůle nezletilého skrze dodatečný souhlas zákonného zástupce a k možnému nahlížení na odchylující se souhlas jako na novou nabídku ze strany zákonného zástupce srov. MünchKomm/GITTER, § 108, Rn 10, op. cit. sub 114, S. 471.

¹⁶⁴ Tamtéž, S. 472.

nezletilost smluvního partnera nebyla známa, či jí sice známa byla, avšak druhá strana vycházela z nepravdivého tvrzení nezletilého ohledně existence předchozího souhlasu zákonného zástupce. Odvoláním se smlouva stane definitivně neplatnou.¹⁶⁵

2.1.4 Paragraf o kapesném (*Taschengeldparagraph*)

Z hlediska právní úpravy omezené způsobilosti k právnímu jednání nezletilého stanoví významné pravidlo ustanovení § 110 BGB. Podle tohoto ustanovení je smlouva uzavřena nezletilým bez potřebného souhlasu zákonného zástupce považována za od počátku platnou, pokud nezletilý smluvené plnění splnil prostředky, které mu byly za tímto účelem či k volnému užití přenechány zákonným zástupcem či s jeho souhlasem třetí osobou. Předmětné ustanovení, označované rovněž jako „paragraf o kapesném“ (*Taschengeldparagraph*), tak doplňuje výše popsané obecné základní pravidlo, stanovící potřebu souhlasu zákonného zástupce s právně nevýhodným jednáním omezeně svéprávného nezletilého. V rámci doktríny dodnes nepanuje jednoznačná shoda ohledně vztahu dotčeného ustanovení k základnímu pravidlu. Sporným nadále zůstává, zda paragraf o kapesném představuje zvláštní případ konkludentně uděleného předchozího souhlasu podle ustanovení § 107 BGB či naopak výjimku z potřeby předmětného souhlasu.¹⁶⁶ Převládá však názor, že se o výjimku nejedná a v přenechání prostředků nezletilému lze naopak spatřovat zvláštní případ konkludentně uděleného předchozího souhlasu.¹⁶⁷

---

¹⁶⁵ K právním následkům odvolání srov. Staudinger/KNOTHE, § 109, Rn 6, op. cit. sub 118, S. 376.

¹⁶⁶ Jedná se o stále nerozřešený spor ohledně dogmatického zařazení ustanovení § 110 BGB a s ním úzce související otázky, jak se zavazující právní jednání (*Verpflichtungsgeschäft*) stane podle § 110 BGB platným (k pojmům *Verpflichtungsgeschäft* a *Verfügungsgeschäft* srov. blíže pod bodem 2.1.3.2 této práce). Podle převládajícího názoru je v ustanovení § 110 BGB užitě slovní spojení „bez předchozího souhlasu“ nutné vykládat jako „bez předchozího výslovného souhlasu“. V přenechání prostředků tak lze podle tohoto výkladu spatřovat zvláštní formu předchozího konkludentního souhlasu, a to jak k uzavření zavazujícího právního jednání (*Verpflichtungsgeschäft*), tak k dispozičnímu právnímu jednání (*Verfügungsgeschäft*). Platnost zavazujícího právního jednání proto vyplývá již ze samotného přenechání prostředků. Tato platnost je však dále podmíněná úplným splněním smluvní povinnosti ze strany nezletilého právě přenechanými prostředky. Protichůdný názor v ustanovení § 110 BGB spatřuje výjimku ze základního pravidla nezbytnosti souhlasu zákonného zástupce k nevýhodnému právnímu jednání. Podle jeho zastánců totiž přenechání prostředků představuje toliko předchozí souhlas zákonného zástupce k dispozičnímu právnímu jednání (*Verfügungsgeschäft*) v podobě dispozice s přenechanými prostředky, nikoliv však již jeho souhlas k zavazujícímu právnímu jednání (*Verpflichtungsgeschäft*). Platnost takového zavazujícího právního jednání (*Verpflichtungsgeschäft*) proto podle zastánců tohoto názoru nastává i bez jinak nezbytného souhlasu zákonného zástupce, a sice *ex lege* v okamžiku, kdy je plnění nezletilým zcela splněno přenechanými prostředky. Tento názorový rozkol je však ryze teoretický a v praxi svůj odraz nenalézá, neboť ať již platnost zavazujícího právního jednání (*Verpflichtungsgeschäft*) vyplývá z předchozího konkludentního souhlasu zákonného zástupce, či nastává *ex lege*, je vždy závislá na úplném splnění smluvní povinnosti ze strany nezletilého přenechanými prostředky. K těmto protichůdným názorům srov. podrobně Staudinger/KNOTHE, § 110 Rn 2–6, op. cit. sub 118, S. 380–383, dále rovněž PIRAS, Gabriella, STIEGLMEIER, Henry. *§ 110 BGB im Zeichen der Zeit*. JA 2014, S. 894–895.

¹⁶⁷ Srov. BROX, Hans, WOLF-DIETRICH, Walker. *Allgemeiner Teil des BGB*, 44. nebearbeitete Auflage, München, Verlag Franz Vahlen, 2020, S. 136.

Účelem předmětného ustanovení je poskytnout zejména starším nezletilým přiměřeně veliký volný prostor k odpovědnému utváření vlastního života skrze postupné samostatné zapojování se do právního styku. Do popředí zde vystupuje již zmíněná výchovná funkce právní úpravy způsobilosti k právnímu jednání u nezletilých osob, neboť si nezletilý skrze nakládání s přenechanými prostředky pozvolna osvojuje fungování právního styku a tím se postupně i osamostatňuje. Je přitom přenecháno na úvaze samotných zákonných zástupců nezletilého, jaká hodnota prostředků, popřípadě i jaká míra účelové vázanosti jejich užití, je adekvátní z hlediska míry jeho rozumové a volní vyspělosti.¹⁶⁸ Upozaděna však u tohoto právního institutu nezůstává ani ochranná funkce. Jak bylo již uvedeno, platnost zavazujícího právního jednání (*Verpflichtungsgeschäft*) je podmíněna tím, že nezletilý zcela splní všechna plnění z takového jednání vyplývající, a to prostředky, které byly nezletilému za tímto účelem přenechány, či prostředky přenechanými k volnému nakládání. Jinými slovy, zákonodárce činí z úplného splnění smluvní povinnosti nezletilým přenechanými prostředky nezbytný předpoklad platného uzavření smlouvy. Touto zajímavou právní konstrukcí má být především zabráněno platnému vzniku dalších nesplněných povinností nezletilého, k jejichž uspokojení by mohl druhé smluvní straně posloužit další majetek nezletilého, a to zejména v případě, kdy by nezletilý s přenechanými prostředky již nedisponoval, či kdy by rozsah smluvených povinností přesahoval výši přenechaných prostředků.¹⁶⁹ Paragraf o kapesném se proto uplatňuje zejména v právních jednáních každodenního života, kdy nezletilý zpravidla plní bezprostředně v hotovosti za současného obdržení protiplnění.

2.1.5 Jednostranná právní jednání nezletilého

Zvláštní právní úpravu nikoliv pouze právně výhodných jednostranných právních jednání nezletilého obsahuje ustanovení § 111 BGB. Podle předmětného ustanovení je jednostranné právní jednání, které nezletilý učiní bez potřebného předchozího souhlasu zákonného zástupce, neplatné. Neplatné je dále rovněž jednostranné právní jednání nezletilého, ke kterému byl předchozí souhlas zákonného zástupce sice udělen, avšak nikoliv v písemné formě, a jeho adresát výslovně právě z tohoto důvodu odmítne bez zbytečného odkladu takové právní jednání přijmout.

Zákonodárce se záměrně vyhýbá stavu podmíněné neplatnosti (*schwebende Unwirksamkeit*), a to v zájmu vyšší míry právní jistoty na straně adresáta takového

---

¹⁶⁸ K výchovné funkci srov. Staudinger/KNOTHE, § 110, Rn 1, op. cit. sub 118, S. 380.

¹⁶⁹ Tamtéž, S. 380.

jednostranného právního jednání. Právní nejistotu pramenící ze stavu podmíněné neplatnosti by totiž podle názoru zákonodárce neměl nést adresát jednostranného právního jednání, kterého se takové právní jednání sice dotýká, ale on se nemůže vlastní vůlí na jeho utváření jakkoliv podílet. Je zde proto spravedlivý zájem na tom, aby na straně adresátů takového právního jednání nezletilého byla co nejrychleji zjednána právní jistota ohledně toho, zda je předmětné jednostranné právní jednání platné či nikoliv.¹⁷⁰ Z tohoto důvodu je proto postaveno najisto, že bez předchozího souhlasu učiněné jednostranné právní jednání nezletilého je *ex tunc* neplatné a tuto neplatnost nelze zhojit ani dodatečným souhlasem zákonného zástupce. Adresát je dále chráněn možností odmítnout přijetí jednostranného právního jednání, ke kterému byl sice nezletilému předchozí souhlas udělen, ale on není s to jeho udělení doložit v písemné formě. V takovém případě však musí adresát výslovně uvést, že jednostranné právní jednání odmítá přijmout právě z tohoto důvodu. Zde uvedené však neplatí, pokud zákonný zástupce adresáta o udělení předchozího souhlasu vyrozuměl již předem jiným způsobem a na straně adresáta tak byla založena vědomost ohledně jeho udělení. Nevyužije-li adresát bez zbytečného odkladu této možnosti, je jednostranné právní jednání učiněné s předchozím, nikoliv písemným, souhlasem platné.

2.1.6 Částečná způsobilost k právnímu jednání

Právní úpravu způsobilosti k právnímu jednání nezletilých systematicky uzavírají ustanovení § 112 a § 113 BGB, která obě upravují částečnou způsobilost nezletilého k právnímu jednání. Ta přitom představuje další velmi odlišné statusové postavení nezletilého z hlediska jeho svéprávnosti. Nezletilý se jejím nabytím stává zcela způsobilým k právnímu jednání pro určitou oblast právních vztahů. Odpovídajícím způsobem se poté z povahy věci zúží i rozsah zákonného zastoupení nezletilého. Nabytí částečné svéprávnosti přitom není na rozdíl od omezené či plné svéprávnosti vázáno na dovršení určité pevné věkové hranice, ale naopak se odvíjí od zmocnění zákonným zástupcem, které je věcí jeho uvážení, avšak z důvodu zachování nejlepšího zájmu dítěte podléhá toto zmocnění v zákonem stanovených případech souhlasu soudu. Výchoziskem této právní úpravy je předpoklad, že je to právě osoba zákonného zástupce, která zná nezletilého nejlépe a dokáže nejadektivněji posoudit, zda jsou úroveň rozumové a volní vyspělosti, jakož i další osobní vlastnosti nezletilého dostačující pro to, aby se stal pro určitou oblast právních vztahů plně svéprávným.

---

¹⁷⁰ Srov. Bamberger/WENDTLAND, § 111, Rn 1, op. cit. sub 131, S. 323.

Podle ustanovení § 112 BGB platí, že zmocní-li zákonný zástupce se souhlasem soudu nezletilého k výkonu samostatné výdělečné činnosti (*selbständiger Betrieb eines Erwerbsgeschäfts*), stává se nezletilý neomezeně způsobilým k právním jednáním, která jsou spojena s výkonem takové činnosti. Z tohoto zmocnění nezletilého k samostatnému právnímu jednání jsou však vyjmuta ta právní jednání, k jejichž uskutečnění by v rámci zákonného zastoupení nezletilého potřeboval zákonný zástupce souhlas soudu. Zákonný zástupce může toto zmocnění rovněž kdykoliv odvolat, avšak opět pouze se souhlasem soudu. Je vhodné ještě jednou zdůraznit, že dotčené zmocnění má za následek významnou statusovou změnu z hlediska rozsahu svéprávnosti nezletilého, nelze je proto v žádném případě zaměňovat s udělením generálního souhlasu k právnímu jednání podle ustanovení § 107 BGB. Předmětné zmocnění je věcí úvahy zákonného zástupce a nezletilý na jeho udělení nemá právní nárok. Nelze je ani nahradit soudním rozhodnutím, ledaže by zákonný zástupce zjevně zneužíval svých práv a povinností a odmítnutí udělení zmocnění by bylo ve zjevném rozporu s nejlepším zájmem nezletilého. Jsou-li dány naposledy uvedené předpoklady, může soud projev vůle zákonného zástupce nahradit postupem podle ustanovení § 1666 BGB.¹⁷¹ Jak bylo již uvedeno, podléhá zmocnění zákonným zástupcem podle § 112 BGB souhlasu soudu. Ten při jeho udělování bude zvažovat úroveň rozumové a volní vyspělosti, jakož i další osobní vlastnosti nezletilého, a to z pozice objektivního posuzovatele při současném uplatnění hlediska nejlepšího zájmu dítěte, resp. nezletilého. Velice podstatou, a proto i zvláštního zřetele hodnou, je skutečnost, že nabytí částečné způsobilosti k právnímu jednání s sebou nese pro nezletilého významné právní následky i v oblasti jeho odpovědnosti. Vzhledem k tomu, že nezletilý v souvislosti s výkonem samostatné výdělečné činnosti vystupuje jako osoba plně svéprávná, odpovídá i za závazky vzniklé z právního jednání, které se k takové činnosti vztahuje. Ve vztahu k těmto závazkům nemůže nezletilý uplatit institut omezené majetkové odpovědnosti nezletilých podle ustanovení § 1629a BGB, neboť je zákonodárce ustanovením § 1629a odst. 2 BGB z věcného rozsahu této normy výslovně vyjmul. Zákonodárce tak učinil z důvodu ochrany zájmu věřitelů, kdy vyšel z premisy, že se institut omezení majetkové odpovědnosti nezletilých nemůže k újmě věřitelů rozpínat i tam, kde to není zapotřebí. Je-li na nezletilého pro určitý

---

¹⁷¹ K právní povaze zmocnění srov. Staudinger/KNOTHE, § 112, Rn 6, op. cit. sub 118, S. 401. K možnosti nahrazení zmocnění rozhodnutím soudu srov. Bamberger/WENDTLAND, § 112, Rn 4, op. cit. sub 131, S. 325.

okruh právních vztahů nahlíženo jako na plně svéprávného, nemá s ním být nakládáno jiným způsobem ani z hlediska jeho odpovědnosti.¹⁷²

Částečná způsobilost nezletilého k právnímu jednání na poli výkonu závislé výdělečné činnosti je upravena ustanovením § 113 BGB. I v tomto případě je pro nabytí částečné svéprávnosti vyžadováno zmocnění ze strany zákonného zástupce, avšak bez souhlasu soudu. Zmocněním se nezletilý stává neomezeně způsobilým k právnímu jednání, kterým navazuje či končí služební či pracovní poměr, plní z takového poměru vyplývající povinnosti. Ze zmocnění nezletilého jsou vyjmuty smlouvy, k nimž je u zákonného zástupce v rámci zákonného zastoupení vyžadován souhlas soudu. Ani pro zpětvzetí zmocnění není vyžadován souhlas soudu. Udělení zmocnění je proto i v tomto případě věcí uvážení zákonného zástupce, avšak na rozdíl od ustanovení § 112 BGB již bez soudního dohledu v podobě potřebného souhlasu. Lze dále zmínit, že souvislosti s možností nahrazení zmocnění zákonného zástupce k výkonu závislé výdělečné činnosti rozhodnutím soudu zákonodárce v ustanovení § 113 odst. 3 BGB explicitně rozlišuje mezi poručníkem a rodičem. Odepře-li opatrovník nezletilého zmocnit, může být toto zmocnění na návrh nezletilého nahrazeno soudním rozhodnutím, je-li to v zájmu nezletilého. Nesouhlasný projev rodiče může být soudem nahrazen pouze tehdy, je-li možné v takovém projevu vůle spatřovat zneužití rodičovských práv a povinností a upření zmocnění je tak v příkrém rozporu s nejlepším zájmem dítěte. V takovém případě bude soud postupovat podle již zmíněného ustanovení § 1666 BGB.¹⁷³

2.1.7 Úplná způsobilost k právnímu jednání

Poslední pevnou věkovou hranici v rámci právní úpravy způsobilosti k právnímu jednání nezletilých představuje dovršení osmnáctého roku věku. Plně svéprávnou se podle ustanovení § 2 BGB může stát fyzická osoba pouze dosažením zletilosti, tedy dovršením osmnáctého roku věku. Z tohoto pravidla neexistují žádné zákonné výjimky. Platná německá právní úprava tak nezná institut přiznání svéprávnosti soudem. Dříve plné svéprávnosti nenabývá nezletilý ani uzavřením manželství.

---

¹⁷² K rozsahu odpovědnosti nezletilého a nemožnosti uplatnění ustanovení § 1629a BGB srov. BT–Drs. 13/5624, S. 6. [online]. [cit. 6. 10. 2021]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf> a dále Bamberger/WENDTLAND, § 112, Rn 6, op. cit. sub 131, S. 325.

¹⁷³ K možnosti nahrazení zmocnění soudem srov. Bamberger/WENDTLAND, § 113, Rn 6, op. cit. sub 131, S. 325.

2.2 Způsobilost k právnímu jednání nezletilých v českém občanském právu

2.2.1 Hledisko rozumové a volní vyspělosti

Způsobilost k právnímu jednání je upravena v ustanovení § 30 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“ nebo „ObčZ“). Ze stejných důvodů jako německý zákonodárce, nepřiznává ani český veškerým právním jednáním nezletilých právní účinky. Pomineme-li dovršení osmnáctého roku věku, netytizuje český zákonodárce z hlediska svéprávnosti žádné jiné věkové hranice.

Ustanovením § 31 ObčZ je upravena vyvratitelná právní domněnka, podle které je nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku. Podle tohoto obecného pravidla je nezletilý částečně svéprávný. Zákonná úprava je vystavěna na plynulém nabývání svéprávnosti nezletilého spolu s tím, jak se jeho rozumová a volní vyspělost s přibývajícím věkem rozvíjí. Při posuzování způsobilosti k právnímu jednání nezletilého se uplatní kombinace objektivního a subjektivního hlediska. Výchozí objektivní hledisko spočívá v presumovaném stupni rozumové a volní vyspělosti průměrného nezletilého daného věku. Předpokládá se, že nezletilý má takovou míru rozumové a volní vyspělosti, jaká odpovídá průměrnému jedinci jeho věku. Tomuto výchozímu objektivnímu hledisku však zákonodárce vtiskl podobu vyvratitelné právní domněnky, aby se vedle něj mohlo prosadit i hledisko subjektivní, které umožňuje přihlídnout ke skutečné rozumové a volní vyspělosti konkrétního nezletilého daného věku, liší-li se od předpokládaného průměru. Jak vyplývá z koncepce vyvratitelné právní domněnky, je třeba opak prokázat, tedy prokázat to, že u konkrétního nezletilého presumovaný průměrný stupeň rozumové a volní vyspělosti dán není, ale naopak se úroveň jeho rozumové a volní vyspělosti liší. Uplatněním výchozího objektivního hlediska zákonodárce na jedné straně nastoluje potřebnou právní jistotu v právním styku s nezletilým, na straně druhé však připouští její prolomení ve prospěch individuality nezletilého a jejich různých projevů.¹⁷⁴

V případech, kdy není nezletilý dostatečně svéprávný, jedná za jeho osobu zákonný zástupce. Učiní-li právní jednání sám nezletilý, pro které však není podle zmíněného obecného pravidla dostatečně svéprávný, a nejsou-li zároveň splněny předpoklady pro uplatnění zvláštních pravidel podle ustanovení § 32 a násl. ObčZ, o nichž bude pojednáno ještě níže, je

---

¹⁷⁴ K uplatnění obou hledisek srov. FRINTA, Ondřej, § 31. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 158–159.

takové právní jednání nezletilého podle ustanovení § 581 věta první ObčZ neplatné. Lze konstatovat, že právní jednání nedostatečně svéprávného nezletilého bude zpravidla absolutně neplatné, neboť budou splněny zákonné předpoklady pro právní následek v podobě absolutní neplatnosti podle ustanovení § 588 ObčZ. Je velmi pravděpodobné, že právní jednání nezletilého, k němuž není dostatečně svéprávný, bude odporovat smyslu a účelu zákona, kterým je sledována ochrana nezletilých, která je nepochybně nedílnou součástí veřejného pořádku. Lze dále předpokládat, že zjevný rozpor s veřejným pořádkem bude dán poté zejména v případech, kdy právní jednání nezletilému působí újmu či není v jeho nejlepším zájmu. Naopak, o relativní neplatnosti lze výjimečně uvažovat tehdy, kdy nejlepší zájem nezletilého není jeho právním jednáním jakkoliv negativně dotčen, a nezletilý má naopak z právního jednání pouhý prospěch.¹⁷⁵ Rozhodným hlediskem tak bude v konkrétním případě vždy především nejlepší zájem nezletilého.

Rovněž obecným způsobem, avšak negativně, je způsobilost k právnímu jednání nezletilého vymezena v ustanovení § 36 odst. 1 ObčZ. Podle naposledy uvedeného ustanovení není nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nikdy způsobilý samostatně jednat, a to bez ohledu na obsah ostatních ustanovení občanského zákoníku, v těch záležitostech, ke kterým by i jeho zákonný zástupce potřeboval přivolení soudu. Zákonodárcem je tak zcela explicitně stanovena obecná nepřekročitelná mez, ve kterých záležitostech nemůže nezletilý právně jednat. Tato mez funkčně doplňuje výše popsané obecné pravidlo částečné svéprávnosti nezletilého. Na rozdíl od zmíněného obecného pravidla se však uplatní zcela bezvýjimečně i vztahu ke speciální úpravě svéprávnosti nezletilého obsažené v ustanoveních § 32–35 ObčZ.

Záležitosti, ve kterých je nezletilému bezvýjimečně zakázáno samostatně právně jednat a u kterých je v rámci zákonného zastoupení nezletilého vyžadován souhlas soudu, jsou vymezeny ustanovením § 898 ObčZ. Podle obecného pravidla dotčeného ustanovení vyžaduje právní jednání rodičů, které se týká existujícího i budoucího jmění dítěte či jeho jednotlivé součásti, souhlas soudu, ledaže se jedná o běžné záležitosti, nebo o záležitosti sice výjimečné, ale týkající se zanedbatelné majetkové hodnoty. Ustanovení § 898 ObčZ doznalo podstatných změn právě s přijetím novely k dětským dluhům. V zájmu překlenutí doktrínou vytýkaných nedostatků a v praxi se vyskytujících výkladových obtíží, k jakému právnímu jednání je vyžadován souhlas soudu a *vice versa*, se zákonodárce rozhodl změnit dosavadní koncepci

---

¹⁷⁵ DVORÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍKOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Díl první: Obecná část. 2. aktualizované a doplněné vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 193. Obdobně k absolutní neplatnosti dále srov. DOBROVOLNÁ, Eva, § 581, marg. č. 2. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654).* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2093–2094.

předmětného ustanovení.¹⁷⁶ Příkladný výčet právních jednání vyžadujících souhlas soudu, který upřesňoval výše zmíněné obecné pravidlo podle ustanovení § 898 odst. 1 ObčZ, byl nahrazen výčtem taxativním. Taxativní výčet přitom obsahuje obdobné, avšak reformulované, resp. upřesněné původní skutkové podstaty právních jednání, k nimž rodiče potřebují souhlas soudu. Podstatné je však zejména to, že tento taxativní výčet dle ustanovení § 898 odst. 2 ObčZ je nově zcela nezávislý na obecném pravidlu správy jmění dítěte podle ustanovení § 898 odst. 1 ObčZ. Zákonodárce tak vymezil okruhy právních jednání, vyžadujících souhlas soudu vždy bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o běžné záležitosti, nebo o záležitosti sice výjimečné, ale týkající se zanedbatelné majetkové hodnoty. Obecné pravidlo správy jmění dítěte zůstalo jako takové nedotčeno. Jeho aplikace je však s opuštěním navazujícího demonstrativního výčtu přenechána volnější úvaze soudu, což má podle zákonodárce umožnit, aby byly více zohledněny okolnosti konkrétního případu, a především i majetkové poměry nezletilého a jeho zákonných zástupců.¹⁷⁷ Soudu je ustanovením § 898 odst. 3 ObčZ nově umožněno zúžit okruh právních jednání, která podléhají souhlasu soudu, je-li to v zájmu nezletilého. Půjde zejména o taková právní jednání, u nichž by byla opakující se potřeba udělení soudního souhlasu pro řádnou správu jmění dítěte příliš omezující, a to za předpokladu, že tato jednání nejsou spojena s konkrétním rizikem v podobě ohrožení jmění dítěte.¹⁷⁸ Novelou k dětským dluhům byly rovněž změněny právní následky právního jednání učiněného bez potřebného souhlasu soudu. Taková jednání nejsou již nadále stižena sankcí zdánlivosti, kterou zákonodárce považoval v určitých případech za nepřiměřeně tvrdou, či dokonce stojící v rozporu s nejlepším zájmem dítěte. Byla proto nahrazena sankcí absolutní neplatnosti, která se však uplatní pouze tehdy, působí-li právní jednání dítěti újmu.¹⁷⁹

2.2.2 Souhlas zákonného zástupce s právním jednáním nezletilého

První zvláštní pravidlo k obecnému pravidlu ohledně způsobilosti nezletilého k právnímu jednání podle § 31 ObčZ upravuje ustanovení § 32 ObčZ. Podle naposledy

---

¹⁷⁶ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 35 [online]. [cit. 9. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

¹⁷⁷ Ke změnám ustanovení § 898 ObčZ blíže srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 35–37 [online]. [cit. 9. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 37–38.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 38.

uvedeného ustanovení je nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, schopen samostatně právně jednat nad rámec své svéprávnosti podle ustanovení § 31 ObčZ, je-li mu k tomu v souladu se zvyklostmi soukromého života udělen souhlas zákonným zástupcem, přičemž tento souhlas může být udělen pouze k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu. Nezletilý musí jednat v mezích uděleného souhlasu a předmětné právní jednání nesmí být zákonem zvlášť zakázáno. Udělený souhlas lze následně omezit i vzít zpět. Touto zvláštní právní úpravou je umožněno, aby při dodržení zákonných předpokladů byl rozšířen okruh právních jednání, ke kterým je nezletilý způsobilý. Podstatná je skutečnost, že toto zvláštní pravidlo není konstruováno – na rozdíl od obecného pravidla podle ustanovení § 31 ObčZ – jako vyvratitelná právní domněnka, a nelze tak ve vztahu k němu provést důkaz opaku, tedy, že nezletilý není pro nedostatek rozumové a volní vyspělosti k danému právnímu jednání způsobilý. Tím je dosaženo posílení právní jistoty osob s nezletilým kontrahujícími.¹⁸⁰ Zákodárce nepředepisuje pro udělení souhlasu žádnou formu a souhlas lze proto udělit i konkludentně.

Pokud jde o obsah, jakož i rozsah udělovaného souhlasu, je zákonný zástupce limitován požadavkem jeho shody se zvyklostmi soukromého života. Jím udělený souhlas se nemá vymykat společenské představě o tom, k jakým právním jednáním je souhlas nezletilému s ohledem na jeho rozumovou a volní vyspělost obvykle udělován. Lze však poukázat na to, že tato představa může být jednak v čase proměnlivá, jednak může být podmíněna rozličnými okolnostmi konkrétního případu, ke kterým je třeba přihlídnout.¹⁸¹ Objektivní mez rozsahu udělovaného souhlasu je dána skutečností, že souhlas je udělován k určitému právnímu jednání či k dosažení určitého účelu. Není proto myslitelné, aby zákonný zástupce nezletilému udělil generální souhlas ke všem budoucím nekonkretizovaným právním jednáním.¹⁸² Souhlas nemůže být udělen k právnímu jednání, které je zákonem zvlášť zakázáno.

Jedná-li nezletilý bez souhlasu zákonného zástupce či v rozporu s ním, a není-li dána k takovému právnímu jednání ani svéprávnost nezletilého podle obecného pravidla upraveného v ustanovení § 31 ObčZ, bude takové právní jednání nezletilého neplatné. Je však připuštěna jeho konvalidace skrze udělení dodatečného souhlasu zákonným zástupcem.¹⁸³

---

¹⁸⁰ K nemožnosti důkazu opaku srov. FRINTA, Ondřej, § 32. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 162.

¹⁸¹ Tamtéž. s. 163.

¹⁸² Srov. ČEHULOVÁ, Kateřina, § 32, marg. č. 2. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 80.

¹⁸³ K neplatnosti právního jednání a jeho konvalidaci srov. FRINTA, Ondřej, § 32. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 165.

V souvislosti s udělováním souhlasu zákonným zástupcem je třeba zmínit, že jeho udělení doznalo zcela nového významu právě s přijetím právního institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých podle ustanovení § 899a ObčZ. Přijetím tohoto institutu bylo mimo jiné zavedeno zákonné ručení rodiče za peněžité dluhy z právního jednání nezletilého, ke kterému tento udělil souhlas. V návaznosti na toto posílení významu souhlasu se zákonodárce rozhodl novelou k dětským dluhům dále změnit i znění ustanovení § 32 odst. 2 ObčZ, kterým je upraven souhlas zákonných zástupců s právním jednáním nezletilého ve vztahu k třetím osobám.¹⁸⁴ Zákonodárce byl veden úsilím o větší racionalizaci právní úpravy ve vztahu k zmíněným novým hmotněprávním dopadům udělení souhlasu v podobě zákonného ručení, a dále rovněž o tím, aby zmíněné ustanovení bylo sjednoceno s obecnou právní úpravou výkonu rodičovské odpovědnosti.^{185,186} V důsledku této změny ustanovení § 32 odst. 2 ObčZ nemá již nadále nesouhlas jednoho ze zákonných zástupců vliv na platnost uděleného souhlasu druhým zákonným zástupcem a tím i na platnost samotného právního jednání nezletilého, ledaže by třetí strana o tomto rozporu zákonných zástupců věděla, a i přesto s nezletilým právně jednala.¹⁸⁷ V takovém případě bude předmětné právní jednání nezletilého ve smyslu důvodové zprávy absolutně neplatné. Zákonodárce touto změnou zamýšlel více chránit právní jistotu dobrověrných třetích osob ohledně platnosti uděleného souhlasu zákonným zástupcem, což se jeví zejména ve spojení se zavedením zákonného ručení jako vhodné.¹⁸⁸ Jak je dále uvedeno v důvodové zprávě, nezůstává nesouhlas jednoho z rodičů ve vztahu k zákonnému ručení navzdory dobré víře třetí osoby právně bezvýznamným. Uplatní se v tomto případě vyvratitelná právní domněnka podle ustanovení § 876 odst. 3 ObčZ, podle níž platí, že jednal-li jeden z rodičů v záležitosti dítěte vůči dobrověrné třetí osobě sám, má se za to, že jednal se souhlasem druhého rodiče. Podaří-li se druhému rodiči tuto domněnku souhlasu vyvrátit tím, že prokáže,

---

¹⁸⁴ K důvodům změny ustanovení § 32 odst. 2 ObčZ blíže srov. důvodová zpráva k zákonu č.192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 33. [online]. [cit. 9. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 33.

¹⁸⁶ Byla vypuštěna druhá věta z původního znění ustanovení § 32 odst. 2 ObčZ, podle které platilo, že jednalo-li vůči třetí osobě více zákonných zástupců společně a odporovali-li si, nepřihlíželo se k projevu žádného z nich. Naopak, pravidlo obsažené ve větě první dotčeného ustanovení zůstalo zachováno, a i nadále postačí, projeví-li vůči třetí osobě vůli pouze jeden ze zákonných zástupců, je-li zákonných zástupců více.

¹⁸⁷ Vědomost třetí osoby je přitom třeba v souladu s ustanovením § 4 odst. 2 ObčZ vykládat jako vědomost objektivní; k důvodům změny ustanovení § 32 odst. 2 ObčZ blíže srov. důvodová zpráva k zákonu č.192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 33. [online]. [cit. 9. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>, s. 34.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 34.

že s právním jednáním nezletilého nesouhlasil, nebo by s ním zjevně nesouhlasil, kdyby býval o právním jednání nezletilého věděl, neuplatní se ve vztahu k tomuto rodiči zákonné ručení podle ustanovení § 899a odst. 2 ObčZ. Ručit bude pouze ten rodič, který předmětný souhlas udělil.¹⁸⁹

V souvislosti s udělováním souhlasu k právnímu jednání nezletilého ze strany zákonného zástupce je třeba uvést dále i to, že novela k dětským dluhům doplnila ustanovení § 36 občanského zákoníku o druhý odstavec, podle kterého je nově možné podmínit následky právního jednání nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, souhlasem jeho zákonného zástupce uděleným v určené lhůtě, jinak ve lhůtě dvou týdnů od vyžádání, ačkoliv je nezletilý k takovému právnímu jednání sám způsobilý. Výjimku představují právní jednání osobní povahy a právní jednání podle ustanovení § 33 ObčZ. Lze namítnout, že uvedenou úpravou je zasaženo do nezletilému již přiznané svéprávnosti. Na druhé straně nelze pominout, že skrze neudělení souhlasu rodiče mohou plnit svou výchovnou funkci a na právní jednání nezletilého působit i negativně. Prostor pro otázky otevírá neurčitá formulace ustanovení § 36 odst. 2 ObčZ, z níž nevyplývá, zda účinnost právního jednání částečně svéprávného nezletilého může podmínit pouze spolukontrahent nezletilého, či zda se tato možnost otevírá i rodiči nezletilého. Odpověď bude muset zřejmě přinést až rozhodovací praxe soudů v následujících letech.

Systematickým zařazením tohoto nového právního instrumentu do ustanovení § 36 ObčZ chtěl zákonodárce zdůraznit, že není z hlediska možnosti podmínění účinnosti právního jednání nezletilého rozhodné, zda je k takovému jednání způsobilý pro svoji dostatečnou rozumovou a volní vyspělost, nebo na základě udělení souhlasu zákonného zástupce podle ustanovení § 32 ObčZ.¹⁹⁰ Neudělí-li zákonný zástupce vyžádaný dodatečný souhlas v určené či zákonem podpůrně stanovené lhůtě čtrnácti dnů, lze v této skutečnosti ve smyslu důvodové zprávy spatřovat následnou nemožnost odkládací podmínky, v jejímž důsledku právní jednání nezletilého nenabude účinnosti. Zůstane nadále neúčinným, a to s konečnou platností.¹⁹¹ Zákonodárce tímto zamýšlel především chránit osoby právně jednající s nezletilým a poskytnout jim vyšší míru právní jistoty. Podstatné je, že i tento dodatečný souhlas zákonného zástupce má za následek jeho zákonné ručení podle § 899a odst. 2 ObčZ. Na rozdíl od souhlasu udělovaného podle § 32 ObčZ se však tento dodatečný souhlas

---

¹⁸⁹ K právnímu významu nesouhlasu jednoho ze zákonných zástupců ve vztahu k zákonnému ručení srov. tamtéž, s. 34.

¹⁹⁰ K systematickému zařazení srov. tamtéž, s. 34.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 34. K následné nemožnosti odkládací podmínky dále srov. DOBROVOLNÁ, Eva, § 548. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1959.

bezprostředně nedotýká samotné platnosti právního jednání, ale je, jak bylo již uvedeno, podmínkou jeho účinnosti.¹⁹²

2.2.3 Samostatné provozování obchodního závodu či obdobné výdělečné činnosti

Druhé zvláštní pravidlo, týkající se způsobilosti k právnímu jednání nezletilého, je upraveno v ustanovení § 33 ObčZ. Podle tohoto ustanovení platí, že nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, se stává způsobilým k právním jednáním souvisejícím s provozem obchodního závodu či s jinou obdobou výdělečnou činností, udělí-li k tomu souhlas zákonný zástupce. K platnosti takového souhlasu se vyžaduje přivolení soudu. Odvolat souhlas může zákonný zástupce rovněž jen s přivolením soudu. Popsaná právní úprava je inspirována historicky starší německou právní úpravou, obsaženou v ustanovení § 112 BGB. Udělení souhlasu je věcí uvážení zákonného zástupce, u kterého se předpokládá, že je osobu, která zná nezletilého pro blízký vztah k němu nejlépe, a dokáže tak s citem nejadekvátněji posoudit, zda je nezletilý pro dosažený individuální rozvoj, jakož i další osobní vlastnosti dostatečně způsobilý v předmětné oblasti právních vztahů samostatně právně jednat či nikoliv. Vzhledem k tomu, že udělení souhlasu představuje významnou změnu statusového postavení nezletilého, která nachází svůj zrcadlový odraz v oblasti odpovědnosti nezletilého, je nepochybně vhodné, že udělení souhlasu podléhá přivolení soudu, a tedy i dohledu z jeho strany. Soud z pozice objektivního posuzovatele bude zejména zvažovat, zda je předmětný krok v nejlepším zájmu konkrétního nezletilého a zda je dále i v souladu s jeho schopnostmi a osobními poměry. Při této úvaze bude soud především poměřovat rozumovou a volní vyspělost nezletilého a povahu příslušné samostatné výdělečné činnosti, k jejímuž výkonu se má nezletilý po udělení souhlasu stát právně způsobilým. Zohledněny však budou i další konkrétní okolnosti posuzovaného případu, které mohou do přivolení soudu promlouvat.¹⁹³

Lze konstatovat, že se na požadavku udělení soudního souhlasu, jakož i na nezbytnosti důsledného zvažování před jeho udělením nic nezměnilo ani s přijetím právního institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých, upraveného v ustanovení § 899a ObčZ, neboť peněžité dluhy nezletilého vzniklé při výkonu samostatné výdělečné činnosti podle § 33 ObčZ

---

¹⁹² K záměru zákonodárce a k právním následkům dodatečného souhlasu srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 35. [online]. [cit. 9. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

¹⁹³ K přivolení soudu a k aspektům, které soud za účelem přivolení posuzuje, srov. FRINTA, Ondřej, § 33. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 167.

jsou z věcného rozsahu ustanovení § 899a ObčZ explicitně vyjmuty. Nezletilý, způsobilý k právním jednáním souvisejícím se samostatným provozováním obchodního závodu či s výkonem jiné výdělečné činnosti, za ně tak i nadále odpovídá v plném rozsahu a ve vztahu k nim není ani založeno zákonné ručení jeho zákonného zástupce, který nezletilému souhlas k příslušné samostatné výdělečné činnosti udělil. Rozšíření částečné způsobilosti k právnímu jednání nezletilého skrze udělení souhlasu podle ustanovení § 33 ObčZ tak stále má i významné právní důsledky pro rozsah odpovědnosti nezletilého. Je proto nutné s takovým rozšiřováním svéprávnosti nezletilého i nadále nakládat velice obezřetně a neslevovat ve vztahu k němu z požadavků ustálených v doktríně a judikatuře.

2.2.4 Výkon závislé práce

Poslední zvláštní pravidlo způsobilosti k právnímu jednání nezletilého, obsažené v obecné části občanského zákoníku, se týká výkonu závislé práce nezletilým a je upraveno v ustanoveních § 34 a § 35 ObčZ.

Naposledy uvedenými ustanoveními je vymezeno, které skupině nezletilých je zakázáno se k výkonu závislé práce zavazovat, a dále kdy a za jakých podmínek se naopak nezletilý k výkonu závislé práce zavázat může. Podle ustanovení § 34 ObčZ je závislá práce nezletilých mladších patnácti let nebo nezletilých, kteří nedokončili povinnou školní docházku, zakázána. Dovoleno je u této skupiny nezletilých pouze výkon umělecké, kulturní, reklamní nebo sportovní činnosti, a to za dodržení podmínek stanovených jinými právními předpisy.¹⁹⁴ Na toto ustanovení funkčně navazuje ustanovení § 35 ObčZ, podle kterého se nezletilý, který dovršil patnáctý rok věku, může zavázat k výkonu závislé práce, avšak jako den nástupu do práce nesmí být sjednán den, který by předcházel dni, kdy nezletilý ukončí povinnou školní docházku. Zmíněné zvláštní pravidlo se použije pouze tehdy, má-li nezletilý vystupovat v roli zaměstnance. Na způsobilost nezletilého k právním jednáním, jímž se stává zaměstnavatelem, a která dále z této pozice činí, pak přichází v úvahu, vzhledem k absenci jiného zvláštního pravidla, použití ustanovení § 30, § 31 a § 33 ObčZ.¹⁹⁵

2.2.5 Způsobilost k ujednání smluvní pokuty

Novelou k dětským dluhům byla do právního řádu vnesena zvláštní právní úprava způsobilosti nezletilého k ujednání smluvní pokuty. Ta je nově obsažena v ustanovení § 2048

---

¹⁹⁴ Srov. ustanovení § 121–124 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁵ Srov. FRINTA, Ondřej, § 34. In: ŠVESTKA, Jirí, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. 2.* vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 170.

odst. 2 ObčZ, systematicky zařazeném do části čtvrté občanského zákoníku, upravující relativní majetková práva. Podle zmíněného ustanovení se nepřihlíží k ujednání, kterým se nezletilý zavázal k plnění smluvní pokuty, pokud v době ujednání nedovršil patnácti let. Zákonodárce tak významným způsobem limitoval možnost ujednání smluvních pokut s nezletilými mladšími patnácti let, přičemž tento krok byl zdůvodněn tím, že nezletilí této věkové kategorie nejsou zpravidla nadáni dostatečnou rozumovou a volní vyspělostí pro taková ujednání.¹⁹⁶ Výše uvedené platí podle ustanovení § 2052 ObčZ i pro pokutu stanovenou pro porušení smluvní povinnosti právním předpisem, tj. penále.

Je zřejmé, že jedním z podnětů pro poskytnutí této zvláštní ochrany nezletilým mladším patnácti let byly v praxi se často vyskytující dluhy z jízd veřejnou hromadnou dopravou bez uhrazeného jízdného, o nichž bylo blíže pojednáno v části první, kapitole 1.2 této práce. Nabízí se však otázka, zda již dříve nebylo možné k obdobným závěrům ohledně neplatnosti ujednání o smluvní pokutě dospět na základě aplikace obecného pravidla obsaženého v ustanovení § 31 ObčZ, a zda proto bylo přijetí této zvláštní právní úpravy nezbytně nutné. Na druhé straně nelze pominout, že stanovením pevné věkové hranice patnácti let je oběma smluvním stranám poskytnuta právní jistota o platnosti, resp. neplatnosti takového ujednání a je z nich v eventuálním sporu sejmuto břemeno v podobě důkazu opaku nutného k vyvrácení presumované svéprávnosti podle ustanovení § 31 ObčZ.

2.2.6 Nabytí plné svéprávnosti

Plně svéprávným se člověk stává zletilostí, tedy dovršením osmnáctého roku věku. Zákonodárce však připouští z uvedeného pravidla dvě výjimky. Podle ustanovení § 30 odst. 2 ObčZ se lze stát plně svéprávným před nabytím zletilosti přiznáním svéprávnosti soudem, nebo uzavřením manželství. Svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.

Podmínky pro přiznání svéprávnosti soudem jsou blíže upraveny v ustanovení § 37 ObčZ. Podle zmíněného ustanovení je možné přiznat svéprávnost nezletilému na jeho návrh pouze tehdy, pokud dosáhl věku šestnácti let a je osvědčena jeho schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti. S takovým návrhem musí dále souhlasit jeho zákonný zástupce.

---

¹⁹⁶ Blíže k limitaci možnosti ujednání smluvní pokuty srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 43. [online]. [cit. 11. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

Návrhu nezletilého lze však ve výjimečných případech vyhovět i tehdy, nejsou-li současně splněny uvedené podmínky, avšak pouze za předpokladu, že je to ze závažných důvodů v zájmu nezletilého.

Při splnění v předchozím odstavci uvedených podmínek lze nezletilému přiznat svéprávnost i na návrh jeho zákonného zástupce, vysloví-li nezletilý s návrhem souhlas.

2.3 Srovnání právních úprav svéprávnosti nezletilých

Cílem jak české, tak německé právní úpravy způsobilosti k právnímu jednání nezletilých je především poskytnout nezletilému dostatečnou právní ochranu před negativními následky právního jednání, které nezletilý není s to pro nedostatek rozumové a volní vyspělosti zcela pochopit či ovládnout, a nelze mu proto takové následky ani spravedlivě přičítat a činit za ně nezletilého odpovědným. Oba zákonodárci proto nepřiznávají všem právním jednáním nezletilého bezprostředně právní účinky, ale jen některým z nich. Při dodržení sledované ochrany nezletilého usilují zároveň o to, aby nezletilému bylo umožněno postupně a bezpečně se zapojovat do právního styku. Žádoucím postupným zapojováním se do právního styku se nezletilý pozvolna připravuje na budoucí samostatný život. V souvislosti s problematikou „dětských dluhů“ lze proto o právní úpravě svéprávnosti nezletilých hovořit jako o ochraně nezletilých před tíživými závazky uplatňované *ex ante*.

Při bližším nahlédnutí na českou a německou právní úpravu je přitom na první pohled zjevné, že si oba zákonodárci k dosažení právní úpravou sledovaného cíle zvolili odlišnou právní koncepci. Zatímco německý zákonodárce zvolil koncepci založenou na pevných věkových hranicích, jejichž dosažení je spojeno se změnou statusového postavení nezletilého z hlediska jeho svéprávnosti, byla v českém právním prostředí tato koncepce již v šedesátých letech minulého století s přijetím zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník 1964“) opuštěna a nahrazena koncepcí novou. Podle té byl nezletilý částečně svéprávný, přičemž byl nadán způsobilostí jen k takovým právním úkonům, které byly svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku.¹⁹⁷ Lze shrnout, že nezletilý podle právní úpravy dle občanského zákoníku 1964 nabýval svéprávnosti postupně spolu s tím, jak se rozvíjela jeho rozumová a volní vyspělost. Zmíněná koncepce byla zachována i po přijetí současného občanského zákoníku, avšak doznala jistých modifikací. Zejména je její výše popsané obecné pravidlo obsažené v ustanovení § 31 ObčZ oproti

---

¹⁹⁷ Srov. ustanovení § 9 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

předchozí právní úpravě dle občanského zákoníku 1964 koncipováno jako vyvratitelná právní domněnka. Tím byl vytvořen prostor pro uplatnění subjektivního hlediska při posuzování svéprávnosti nezletilého. Lze konstatovat, že český zákonodárce v zásadě připouští užitím subjektivního hlediska již v obecném pravidle možnost prolomení právní jistoty v zájmu jedinečnosti nezletilého a autonomie jeho vůle. Naproti tomu německá právní úprava v zásadě důsledně užívá hlediska objektivního a vedle ochrany nezletilého klade důraz především na právní jistotu v právním styku s nezletilým. Do popředí tato skutečnost vystupuje zejména v souvislosti s první pevnou věkovou hranicí, neboť, jak již bylo uvedeno, nezletilý, který nedovrší sedmý rok věku, je zcela nesvéprávný, a to bezvýjimečně. Německý zákonodárce tak na rozdíl od toho českého za účelem ochrany nezletilého, ale i právní jistoty třetích osob, typizuje nesvéprávnost u relativně široce vymezeného okruhu nezletilých, přičemž si však lze položit otázku, zda tento přístup nepředstavuje příliš citelný či až neproporcionální zásah do autonomie vůle nezletilého. Za citelný lze tento zásah považovat především u nezletilého, který se dovršení sedmého roku věku blíží, a je proto možné na jeho straně již dostatečnou úroveň rozumové a volní vyspělosti pro určitá právní jednání předpokládat. Německý zákonodárce dal v nastíněném střetu hodnot při přijímání německého občanského zákoníku otevřeně přednost právní jistotě před autonomií vůle nezletilého. Nelze však dle mého názoru nepoukázat na skutečnost, že od doby, kdy toto rozhodnutí učinil, doznala sociální struktura společnosti v širším kontextu Evropy, jakož i sociální role jejích jednotlivých členů značných proměn. Významně se proměnilo rovněž právní nahlížení na dítě jakožto právní subjekt, kdy předním hlediskem se stal a je nejlepší zájem dítěte.

Obě právní úpravy se z hlediska rozsahu svéprávnosti nezletilého značně rozcházejí i po pomyslném překročení první pevné věkové hranice podle německé právní úpravy. Zatímco podle českého občanského zákoníku je nezletilý, odhlédneme-li od nejranějšího stádia jeho života po narození, kontinuálně částečně svéprávným, přičemž za normálního běhu věcí se rozsah jeho částečné svéprávnosti s přibývajícím věkem plynule zvětšuje, je statusové postavení nezletilého podle německého občanského práva výrazně odlišné. Nezletilý, který dovrší sedmý rok věku, je podle německého občanského zákoníku omezeně svéprávný, nikoliv však částečně svéprávný. Podle základního pravidla k omezené svéprávnosti dle německého občanského zákoníku může nezletilý samostatně právně jednat jen za předpokladu, že právní jednání je pro něj pouze právně výhodné, či alespoň právně neutrální. Je-li právní jednání pro nezletilého spojeno s právní nevýhodou, je zapotřebí, aby k jím navenek projevené vůli směřující k právnímu následku přistoupil souhlasný projev vůle jeho zákonného zástupce, a to

v podobě předchozího či následného souhlasu. Takto omezeně svéprávným zůstává podle německého občanského zákoníku nezletilý až do nabytí plné svéprávnosti dovršením osmnáctého roku věku. Na první pohled je tak zjevné, a to zejména u starších nezletilých, že tito mohou v rámci německé právní úpravy jednat zcela samostatně, tj. bez souhlasu zákonného zástupce, v mnohem omezenější míře, nežli je tomu v případě nezletilých podle české právní úpravy.

Jak bylo již výše rozebráno, upřednostnil německý zákonodárce při zdůraznění právní jistoty v právním styku v rámci základního pravidla k omezené svéprávnosti ryze formální rozlišovací kritérium pouhé právní výhodnosti právního jednání před posuzováním jeho hospodářské výhodnosti v konkrétním případě. I při užití tohoto ryze formálního kritéria mohou vznikat nejasnosti, přičemž v německé právní obci panuje obecně shoda, že pojem pouhých právních výhod nelze vykládat příliš extenzivně, jinak by došlo k popření samotného účelu a smyslu právní úpravy.

Smluvnímu právnímu jednání nezletilého, které není pro nezletilého pouze právně výhodné, učiněnému bez potřebného souhlasu zákonného zástupce, nepřiznává německý zákonodárce právní účinky. Takové právní jednání je podmíněně neplatné. Nejistotu, spojenou s přechodným stavem podmíněné neplatnosti, lze ukončit udělením dodatečného souhlasu, či naopak odmítnutím jeho udělení. Tento stav přitom není omezen žádnou zákonnou lhůtou pro udělení dodatečného souhlasu, ledaže je zákonný zástupce vyzván smluvním parterem omezeně svéprávného nezletilého k vyjádření se ohledně udělení souhlasu. V takovém případě započne běžet zákonnému zástupci dvoutýdenní zákonná lhůta k vyjádření. Jejím marným uplynutím platí, že souhlas nebyl udělen. V německé právní úpravě je tak patrná mnohem silnější vazba nezletilého při právním jednání na jeho zákonného zástupce, nežli je tomu v české právní úpravě. V této souvislosti se v německé doktríně často hovoří o výchovné funkci předmětné právní úpravy. Udělování souhlasu totiž v zásadě představuje právní nástroj, kterým může zákonný zástupce usměrňovat chování, resp. právní jednání nezletilého, a tím na něj i výchovně působit. Podstatné přitom je, že toto usměrňování má bezprostřední právní účinky i ve vztahu k třetím osobám, se kterými nezletilý kontrahuje. Neuskutečňuje se pouze v rámci vnitřního vztahu dítěte a rodiče, ale působí i navenek. Právní úprava omezené svéprávnosti přitom vychází ze základního předpokladu, že je to právě zákonný zástupce, který zná nezletilého nejlépe, a dokáže proto nejadekvátněji a necitlivěji posoudit, jaké právní jednání je v jeho nejlepším zájmu.

Speciální ve vztahu k základnímu pravidlu ohledně omezené způsobilosti nezletilého je ustanovení § 110 BGB, tzv. „paragraf o kapesném“, který byl podrobněji rozebrán v bodě 2.1.4 této práce. Připomeňme zde, že smyslem tohoto právního institutu je především poskytnout nezletilému další prostor k samostatnému zapojování se do každodenního právního styku a běžného hospodářského života, a to za užití prostředků, které mu za tímto účelem byly přenechány. Česká právní úprava žádný obdobný právní institut nezná. V přenechání prostředků by však mohlo být při dodržení zákonných předpokladů spatřováno udělení konkludentního souhlasu ze strany zákonného zástupce podle ustanovení § 32 ObčZ.

Německý občanský zákoník dále zvlášť upravuje omezenou způsobilost nezletilého ve vztahu k jednostranným právním jednáním, která pro jeho osobu nejsou pouze právně výhodná. K jejich platnému učinění je explicitně vyžadován jen předchozí souhlas zákonného zástupce. Od možnosti dodatečného souhlasu je zde záměrně upuštěno, aby v případě jednostranných právních jednání nemohl nastat stav podmíněné neplatnosti. Důvodem je zájem na vyšší míře právní jistoty na straně adresáta takového právního jednání nezletilého. Český zákonodárce svéprávnost nezletilého ve vztahu k jednostranným právním jednáním, s výjimkou testovací způsobilosti, nijak zvlášť neupravuje, a i na tato právní jednání se proto užije obecná právní úprava.

Ačkoliv česká právní úprava vychází z částečné, a nikoliv omezené svéprávnosti nezletilého, i ona připouští, aby zákonný zástupce k právnímu jednání nezletilého uděloval svůj souhlas, a přičítá tomuto souhlasu právní následky. Do přijetí novely k dětským dluhům se jednalo především o možnost upravenou v rámci zvláštního pravidla podle ustanovení § 32 ObčZ. Udělováním souhlasu podle předmětného pravidla mohl však zákonný zástupce působit na právní jednání nezletilého pouze jednosměrně, neboť udělením souhlasu bylo možné rozsah částečné způsobilosti nezletilého pro konkrétní případy pouze rozšířit. *A contrario* nemohl zákonný zástupce již nabytou částečnou svéprávnost nezletilého svým nesouhlasem omezit. Uvedené zvláštní pravidlo ohledně rozšiřování svéprávnosti nezletilého platí i nadále, avšak s přijetím novely k dětským dluhům došlo k určitému průlomu právě ve vztahu k oprávnění zákonného zástupce působit na právní jednání učiněné nezletilým negativně svým dodatečným nesouhlasem. Novelou k dětským dluhům byla v ustanovení § 36 odst. 2 ObčZ upravena možnost podmínit účinnost právního jednání nezletilého, ke kterému je jinak sám dostatečně svéprávný, udělením dodatečného souhlasu zákonným zástupcem. Neudělí-li zákonný zástupce k takovému jednání nezletilého souhlas, či jej udělit odmítne, zůstane takové právní jednání definitivně neúčinným. Z možnosti popsaného působení jsou však vyloučena právní jednání

nezletilého osobní povahy a právní jednání podle ustanovení § 33 ObčZ. Česká právní úprava tak nově zakotvuje právní stav obdobný německému institutu podmíněné neplatnosti právního jednání nezletilého. Tento stav lze však vyvolat pouze aktivním právním jednáním, resp. aktivním stanovením popsané odkládací podmínky, a na rozdíl od německé právní úpravy proto nepůsobí *ex lege*. Další podstatný rozdíl spočívá v tom, že tento stav se podle české právní úpravy může uplatnit i ve vztahu k právnímu jednání, ke kterému je jinak nezletilý sám dostatečně svéprávný. Pro ukončení tohoto přechodného nejistého stavu dodatečným souhlasem je českým zákonodárcem stanovena podpůrná zákonná lhůta dvou týdnů, nedohodnou-li se strany jinak. Dotčený stav tak nemůže, na rozdíl od německé právní úpravy, potencionálně trvat po neomezeně dlouhou dobu.

Udělení souhlasu k právnímu jednání nezletilého podle ustanovení § 32 a § 36 odst. 2 ObčZ má nově za následek založení zákonného ručení rodiče za peněžité dluhy nezletilého podle ustanovení § 899a odst. 2 ObčZ. V německé právní úpravě nemá udělení souhlasu k právnímu jednání nezletilého pro zákonného zástupce žádné obdobně významné právní následky.

Jak německá, tak i česká právní úprava, která se ostatně prvně jmenovanou inspirovala, připouštějí, aby se nezletilý stal způsobilým k právním jednáním, která souvisejí se samostatným provozováním obchodního závodu či výkonem jiné samostatné výdělečné činnosti. K tomu, aby se nezletilý stal pro příslušný okruh právních vztahů plně svéprávným, vyžadují obě právní úpravy souhlasný projev vůle zákonného zástupce a dále přivolení, resp. souhlas soudu. Toto rozšíření svéprávnosti nezletilého s sebou přitom přináší i významné právní následky pro rozsah jeho odpovědnosti. Nezletilý za právní jednání učiněná v souvislosti s provozem obchodního závodu či výkonem jiné samostatné výdělečné činnosti odpovídá, neboť se na něj ve vztahu k těmto právním jednáním nahlíží jako na plně svéprávného. Ani jedna z právních úprav neumožňuje, aby se nezletilý ohledně takových právních jednání, resp. jimi zřízených závazků, dovolal omezení své majetkové odpovědnosti. Jak německý, tak i český zákonodárce proto shodně explicitně vyňali takové závazky z věcného rozsahu předmětného právního institutu.

Obě právní úpravy obsahují rovněž zvláštní pravidlo ohledně způsobilosti nezletilého právně jednat za účelem zavázání se k výkonu závislé pracovní činnosti, jejím změnám a ukončení. Podstatným rozdílem je, že německý zákonodárce za tímto účelem vyžaduje zmocnění nezletilého zákonným zástupcem, které má pro nezletilého za následek statusovou změnu v podobě nabytí částečné svéprávnosti pro předmětnou oblast právních vztahů.

Připomeňme, že zmíněné zmocnění je kvalitativně zcela odlišné od „pouhého“ udělení souhlasu v rámci režimu omezené svéprávnosti. Zákaz dětské práce, jakož i další zákonné podmínky výkonu závislé práce nezletilými, jsou v německém právním řádu blíže upraveny zákonem k ochraně pracujících mladistvých (*Gesetz zum Schutze der arbeitenden Jugend*).¹⁹⁸ V porovnání s německou právní úpravou český občanský zákoník nevyžaduje ve vztahu k způsobilosti nezletilého zavazovat se k výkonu závislé práce žádné zmocnění, ani souhlas zákonného zástupce. Občanský zákoník však vyžaduje, aby nezletilý dovršil patnáctý rok věku, a dále, aby jako den nástupu do práce nebyl sjednán den, který předchází dni, kdy nezletilý ukončí povinnou školní docházku. V české právní úpravě je v této souvislosti patrný menší vliv zákonného zástupce na právní jednání nezletilého.

Podle německého občanského zákoníku nabývá fyzická osoba plné svéprávnosti výhradně pouze dovršením osmnáctého roku věku. Německý zákonodárce důsledně nepřipouští z tohoto pravidla žádné zákonné výjimky. Platná německá právní úprava ve srovnání s českou nezná právní institut přiznání svéprávnosti a nabytí plné svéprávnosti nespojuje s uzavřením manželství nezletilým.

Vzhledem k různému statusovému postavení nezletilého v obou právních úpravách je z povahy věci rozdílný i rozsah potřebnosti jeho zákonného zastoupení. Podle německé právní úpravy zastupuje zákonný zástupce nezletilého v plném rozsahu, a to jak nezletilého zcela nesvéprávného, tak i nezletilého omezeně svéprávného. *A contrario* zákonný zástupce nezastupuje nezletilého na základě zákonného zastoupení pouze tam, kde je nezletilý částečně svéprávný, tedy v případech, v nichž se na nezletilého pro jistý okruh právních jednání pohlíží jako na plně svéprávného. Lze shrnout, že v německé právní úpravě udělení souhlasu k právnímu jednání nezletilého nemá nikdy vliv na rozsah zákonného zastoupení. Rozsah zákonného zastoupení může zákonný zástupce při dodržení zákonných podmínek z vlastní vůle omezit pouze zmocněním nezletilého, kterým se nezletilý stává částečně svéprávným. Naproti tomu v české právní úpravě představuje omezování rozsahu zákonného zastoupení nezletilého kontinuální proces. K omezování dochází postupně a úměrně tomu, jak se rozrůstá rozsah částečné svéprávnosti nezletilého s rozvíjející se rozumovou a volní vyspělostí. Je tak zjevné, že rozsah zákonného zastoupení nezletilého zůstává v rámci německé právní úpravy až do nabytí zletilosti zpravidla širší.

---

¹⁹⁸ Srov. Gesetz zum Schutze der arbeitenden Jugend vom 12. April 1976 (BGBl. I S. 965), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 16. Juli 2021 (BGBl. I S. 2970) geändert worden ist.

Oba zákonodárci rovněž připouští, aby byl rozsah zákonného zastoupení omezen v určitých případech souhlasem soudu. Činí tak především ve vztahu k těm právním jednáním, která mohou potencionálně významně ohrozit jmění nezletilého. Z velmi kazuisticky formulovaného taxativního výčtu obsaženého v ustanoveních § 1821 a § 1822 ve spojení s ustanovením § 1643 BGB lze však seznat, že německý zákonodárce k takovému omezování přistupuje zejména ve vztahu k rodičům nezletilého spíše zdrženlivě, a to z důvodu rodinné autonomie garantované na ústavní úrovni.

3. Omezení majetkové odpovědnosti nezletilých

Ochrana nezletilých před dluhy z právního jednání skrze omezení jejich majetkové odpovědnosti za uvedené dluhy je založena na přístupu *ex post*. Takto následně poskytovaná právní ochrana doplňuje právní ochranu nezletilých v podobě právní úpravy způsobilosti k právnímu jednání, která je založena na přístupu *ex ante* a umožňuje nezletilým vstupovat do „dospělého života“ bez zatížení nadměrnými dluhy.

3.1 Omezení majetkové odpovědnosti nezletilých v německém občanském právu

Jak bylo rozebráno v části první, kapitole 1.1 této práce, byl právní institut omezení majetkové odpovědnosti nezletilých do německého právního řádu zaveden na sklonku devadesátých let minulého století přijetím zákona o omezení majetkové odpovědnosti nezletilých (*Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetz*), kterým byl novelizován mimo jiné německý občanský zákoník.

Přijetím tohoto zákona se otevřela možnost, aby zletilá osoba omezila svou odpovědnost za dluhy vzniklé v období její nezletilosti na majetek, který vlastnila ke dni dovršení osmnáctého roku věku (dále jen „starý majetek“). Cílem zákonodárcem upravené možnosti limitace majetkové odpovědnosti přitom není ochránit zletilého před jakýmkoliv poklesem aktiv z důvodu existence dluhů vzniklých v období jeho nezletilosti, ale umožnit, aby se zabránilo předlužení (*Überschuldung*)¹⁹⁹ mladého člověka (ve smyslu jeho vstupu do zletilosti s negativním saldem), které by mělo pro jeho budoucnost tíživé důsledky. Využije-li zletilý při splnění zákonných předpokladů zmíněnou možnost limitace své majetkové odpovědnosti, je nejhorší pozicí, ve které se na prahu dospělosti může ocitnout, pozbytí všech aktiv, tvořících doposud jeho starý majetek. Zjednodušeně lze proto říci, že přinejhorším může mladý člověk započít svůj samostatný a odpovědný „dospělý život“ po majetkové stránce zcela „od nuly“. Majetek, který nabyde následně v období zletilosti (dále jen „nový majetek“), není pro věřitele, mající pohledávku za dlužníkem vzniklou v období jeho nezletilosti (dále jen „staří věřitelé“), dosažitelný a ti se z něj tak nemohou uspokojit.²⁰⁰ Jako preventivní ochrana před zadlužením, tedy před jakoukoliv nežádoucí ztrátou aktiv, má nezletilému sloužit především potřeba udělení souhlasu soudu k vyjmenovaným právním jednáním nezletilého podle § 1643 ve spojení s

---

¹⁹⁹ Srov. pozn. pod čarou č. 46.

²⁰⁰ K hrozbě ztráty aktiv, ale současné možnosti zabránit předlužení srov. COESTER, Michael, § 1629a Rn 2. In: COESTER, Michael, PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria, SALGO, Ludwig a ENGLER, Helmut. *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Buch 4, Familienrecht §§ 1626–1631; Anhang zu § 1631: RKEG; §§ 1631a–1633*. 13., bearbeitete Auflage. Berlin: Sellier – de Gruyter, 2002. S. 342.

§ 1821 a § 1822 BGB. Následnou ochranu do jisté míry poskytuje nezletilému i jeho případný nárok na náhradu škody vůči rodičům podle ustanovení § 1664 BGB, jehož uplatnění však pro citové vazby nelze v praxi příliš očekávat.²⁰¹

Jádro právní úpravy omezení majetkové odpovědnosti nezletilých je obsaženo v ustanovení § 1629a BGB, které je systematicky zařazeno do právní úpravy rodičovské péče (*elterliche Sorge*). Ohledně systematického zařazení předmětného právního institutu panovaly jisté výhrady odborné veřejnosti, které se vyjadřovaly zejména ve prospěch alternativně navrhovaného zařazení do obecné části německého občanského zákoníku, konkrétně za ustanovení upravující způsobilost k právnímu jednání nezletilých.²⁰² Uvedené alternativní systematické zařazení do obecné části německého občanského zákoníku obsahoval i již zmíněný návrh zákona k omezení majetkové odpovědnosti nezletilých, předložený Spolkovému sněmu senátem Svobodného a hanzovního města Hamburk, který však nakonec nebyl z důvodu upřednostnění vládního návrhu projednán.²⁰³ Mezi výraznější dobové kritiky systematického zařazení stěžejní normy do právní úpravy rodičovské péče (*elterliche Sorge*) patřila zejména Peschel-Gutzeit, která poukázala na skutečnost, že dané řešení s sebou nevyhnutelně přináší nutnost použití mnohých odkazů např. v rámci rodinného práva ve vztahu k dalším formám péče o dítě – konkrétně poručenství a opatrovnictví.²⁰⁴ Výhrady k oběma zmíněným systematickým zařazením vyjádřil i Muscheler, který byl na adresu zákonodárcem nakonec zvoleného systematického zařazení kritičtější. Vedle již vytýkaného zatížení právní úpravy dalšími odkazy poukázal Muscheler rovněž na to, že proti systematickému zařazení institutu do právní úpravy rodičovské péče (*elterliche Sorge*) hovoří i ta skutečnost, že věcný rozsah normy nezahrnuje pouze závazky, které byly nezletilému založeny jeho rodiči v rámci zákonného zastoupení, ale rovněž závazky, které nezletilému vznikly na základě jeho zastoupení i jinými osobami, různými od rodičů.²⁰⁵

Pokud jde o strukturu ustanovení § 1629a BGB, je toto ustanovení členěno do čtyř odstavců. V prvním odstavci předmětného ustanovení je obsaženo základní pravidlo omezení majetkové odpovědnosti nezletilého a je jím i pozitivně vymezen věcný rozsah tohoto pravidla.

---

²⁰¹ K ochraně před zadlužením nezletilého srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 7, op. cit. sub 200, S. 343.

²⁰² K výhradám k systematickému zařazení srov. např. PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1011, 1013 a dále MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§1629a BGB)*. WM 1998, S. 2272.

²⁰³ K hamburskému návrhu a jeho systematickému zařazení podrobněji srov. PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1009 ff.

²⁰⁴ Tamtéž. S. 1013.

²⁰⁵ Blíže srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2272.

Druhým odstavcem ustanovení § 1629a BGB zákonodárce upravil výjimky z omezení majetkové odpovědnosti nezletilého, tudíž explicitně určil, ohledně kterých závazků nezletilého nelze limitaci majetkové odpovědnosti uplatnit. Ustanovení § 1629a odst. 3 BGB upravuje vztah mezi omezením majetkové odpovědnosti dlužníka a právy věřitele vůči spoludlužníkům dlužníka, a dále vztah mezi omezením majetkové odpovědnosti dlužníka a právy věřitele plynoucími ze zajištění pohledávky, resp. dluhu, vůči kterému dlužník limitaci své majetkové odpovědnosti uplatní. Konečně, v ustanovení § 1629a odst. 4 BGB jsou uvedeny dvě vyvratitelné právní domněnky ve prospěch věřitelů zletilého k odlišení starých závazků od nových závazků zletilého a k usnadnění určení aktiv tvořících starý majetek zletilého.

3.1.1 Věcný rozsah omezení majetkové odpovědnosti

Závazky, ohledně nichž lze omezení majetkové odpovědnosti uplatnit, jsou pozitivně vymezeny v ustanovení § 1629a odst. 1 věta první BGB. Podle naposledy uvedeného ustanovení se omezení majetkové odpovědnosti nezletilého uplatní ve vztahu k následujícím skupinám – převážnou částí odborné literatury označovaným jako alternativy – závazků nezletilého:

- závazky, které dítěti založili rodiče právním nebo jiným jednáním (*sonstige Handlung*) v rámci jejich zákonného zastoupení (dále také jen „první alternativa“);
- závazky, které dítěti založily jiné osoby oprávněné k jeho zastupování právním nebo jiným jednáním (*sonstige Handlung*) v rámci jejich zástupčího oprávnění (dále také jen „druhá alternativa“);
- závazky, které dítěti vznikly na základě nabytí z důvodu smrti (*Erwerb von Todes wegen*) v období nezletilosti (dále také jen „třetí alternativa“);
- závazky z právního jednání nezletilého podle § 107, § 108 nebo § 111 BGB, učiněného se souhlasem rodičů (dále také jen „čtvrtá alternativa“);
- závazky z právního jednání nezletilého, k němuž rodiče obdrželi souhlas soudu (dále také jen „pátá alternativa“).

Ad) První alternativa

Úpravou první alternativy, která cílí na závazky, které nezletilému vznikly v rámci zákonného zastoupení rodiči, byl v zásadě celkem uspokojivě naplněn výše zmíněný požadavek vznesený Spolkovým ústavním soudem. Zákonodárcem zvolená formulace první alternativy se

však setkala i s četnými výhradami odborné veřejnosti.²⁰⁶ Jednak bylo poukázáno na skutečnost, že zde uvedené slovní spojení „v rámci zákonného zastoupení“ je nadbytečné, neboť již z povahy věci není možné, aby byl nezletilý zavázán z jednání, které rámec zákonného zastoupení přesahuje a představuje tedy ze strany zákonného zástupce exces.²⁰⁷ Za podstatnější výhradu lze však považovat tu, kterou bylo poukázáno na to, že zdůraznění právě zákonného zastoupení oproti jakékoliv jiné formě zastoupení osobou rodiče může být poněkud zavádějící.²⁰⁸ Bylo by totiž možné dospět k závěru, že institut omezení majetkové odpovědnosti nelze užít ve vztahu k těm závazkům, které nezletilému sice vznikly v důsledku jeho zastoupení osobou rodiče, avšak nikoliv právě v rámci zákonného zastoupení.²⁰⁹ Na zmíněné případy jiných forem zastoupení rodiči by ale při doslovném výkladu nedopadala ani druhá alternativa podle ustanovení § 1629a odst. 1 věta první německého občanského zákoníku, která upravuje zastoupení nezletilého jinými osobami se zástupčím oprávněním, tedy osobami různými od rodičů. Uvedený závěr je však v příkrém rozporu s účelem a smyslem právní úpravy omezení majetkové odpovědnosti nezletilých, který je důvodovou zprávou akcentován skrze explicitně zdůrazněnou vůli zákonodárce poskytnout nezletilému co největší míru ochrany před tíživými závazky, které mu vznikly z důvodu jeho zastoupení, tedy před závazky, jejichž vznik neodvisí od výlučného počínání nezletilého, za které by měl sám odpovídat.²¹⁰ Převládá proto názor, že pod první alternativu je nutné subsumovat i taková jednání, kdy je nezletilý sice zastoupen osobou rodiče, ale nejedná se o zákonné zastoupení.²¹¹

---

²⁰⁶ Výhrady k formulaci první alternativy vyjádřil např. GLÖCKNER, Hanz Peter. *Die Haftung des Minderjährigen. Von § 1629a BGB zu einer Gesamtregelung der Minderjährigenhaftung*. FamRZ 2000, S. 1401, dále MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2280, dále rovněž i BEHNKE, Thorsten. *Das neue Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetz*. NJW 1998, S. 3079.

²⁰⁷ K nadbytečnosti slovního spojení „v rámci zákonného zastoupení“ srov. GLÖCKNER, Hanz Peter. *Die Haftung des Minderjährigen. Von § 1629a BGB zu einer Gesamtregelung der Minderjährigenhaftung*. FamRZ 2000, S. 1401, dále srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2280, rovněž i BEHNKE, Thorsten. *Das neue Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetz*. NJW 1998, S. 3079.

²⁰⁸ K nevhodnosti zdůraznění zákonného zastoupení oproti jakékoliv jiné formě zastoupení nezletilého rodiči podrobně srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2280, dále rovněž srov. GLÖCKNER, Hanz Peter. *Die Haftung des Minderjährigen. Von § 1629a BGB zu einer Gesamtregelung der Minderjährigenhaftung*. FamRZ 2000, S. 1401.

²⁰⁹ Jako jeden z příkladů jiné formy zastoupení uvádí Muscheler např. situaci, kdy rodič nezletilého právně jedná jako vykonavatel pozůstalosti ve vztahu k pozůstalosti, jejímž dědicem je nezletilý.

²¹⁰ Srov. BT-Drs. 13/5624, S. 8. [online]. [cit. 24. 6. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

²¹¹ K zahrnutí závazků, vzniklých na základě i jiného zastoupení rodiči, nežli zákonného srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 18, op. cit. sub 200, S. 346, shodně rovněž MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2280.

Ad) Druhá alternativa

Jisté výhrady ohledně zvolené formulace lze vyjádřit i na adresu zmíněné druhé alternativy²¹², byť se právě jejím prostřednictvím rozhodl německý zákonodárce, veden dobrým úmyslem, jít nad rámec požadavku vzneseného Spolkovým ústavním soudem a chránit nezletilého i před předlužením (*Überschuldung*) v důsledku těch závazků, které mu vznikly na základě zástupčího oprávnění jiných osob, různých od rodičů. Nosným a zároveň přesvědčivým argumentem pro tento krok byla snaha německého zákonodárce vyvarovat se potencionálním hodnotovým rozporům s poukazem na skutečnost, že pro nezletilého a jeho budoucnost je ve svém důsledku nerozhodné, kým byl při vzniku závazku zastoupen. Určující má být naopak okolnost, že se nezletilý stal právně zavázaným a do budoucna zatíženým nepřiměřeným dluhem nezávisle na své vlastní vůli.²¹³ Důvodovou zprávou je ve vztahu k relativně volné formulaci druhé alternativy nabídnuto i interpretační vodítko v podobě demonstrativního výčtu, o které jiné osoby se zástupčím oprávněním k nezletilému by se především mohlo jednat, a na jaké právní vztahy by tak řečená limitace mohla dále dopadat. V této souvislosti však německý zákonodárce v důvodové zprávě blíže hovoří mimo jiné i o závazcích, které nezletilému vznikly z důvodu jeho účasti na osobní společnosti, resp. z důvodu jeho zákonného ručení jakožto společníka v takové společnosti. Konkrétně jsou v důvodové zprávě zmíněny ty situace, kdy osobní společnost svým jednáním zaváže jiný ze společníků, popřípadě jiná pověřená osoba, typicky prokurista. I ve vztahu k takto vzniklým závazkům nezletilého má být možné uplatnit limitaci majetkové odpovědnosti, a to na základě jejich subsumpce právě pod druhou alternativu.²¹⁴ Jak však bylo mnohými autory upozorněno, nepodařilo se zákonodárci právě tento záměr do konečné podoby zákonného znění druhé alternativy vtisknout, resp. nelze tento záměr bez dalšího z formulace druhé alternativy zvolené zákonodárcem vyčíst. Jde o to, že v jednání společníků či jiných osob se zástupčím oprávněním za společnost nelze spatřovat zastoupení nezletilého jinou osobou, neboť tyto osoby zastupují právě společnost a nikoliv nezletilého. Nezletilému v uvedených případech nevzniká závazek

---

²¹² Kriticky k formulaci druhé alternativy srov. GLÖCKNER, Hans Peter. *Die Haftung des Minderjährigen. Von § 1629a BGB zu einer Gesamtregelung der Minderjährigenhaftung*. FamRZ 2000, S. 1402, dále HABERSACK, Mathias, SCHNEIDER, Patrick. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger – aber wie? Überlegungen zum Regierungsentwurf eines Gesetzes zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1997, S. 653, 656, dále rovněž HABERSACK, Mathias. *Das neue Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1999, S. 3 a Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 20, op. cit. sub 200, S. 347.

²¹³ Srov. BT-Drs. 13/5624, S. 8. [online]. [cit. 24. 6. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

²¹⁴ Tamtéž. S. 8.

na základě jeho zastoupení jinou osobou, ale z důvodu jeho zákonného ručení, tedy *ex lege*.²¹⁵ Výjimku z výše uvedeného představuje společnost občanského práva (*BGB–Gesellschaft*), u které se uplatní teorie dvojitého závázání (*Theorie der Doppelverpflichtung*), podle níž nezastupuje společník pouze společnost, ale bezprostředně i ostatní společníky. Jen u závazků vzniklých v souvislosti s účastí nezletilého na společnosti občanského práva (*BGB–Gesellschaft*) se proto subsumpce pod druhou alternativu nejeví být bez dalšího problematickou.²¹⁶ Výše nastíněný a opakovaně kritizovaný nedostatek, spočívající v částečném nesouladu zákonného znění druhé alternativy s jinak explicitně vyjádřenou vůlí zákonodárce v důvodové zprávě, však nic nemění na skutečnosti, že je odbornou veřejností vůle německého zákonodárce reflektována. Napříč právníkou obcí panuje shoda, že i ve vztahu k závazkům vzniklým nezletilému na základě jeho zákonného ručení v osobní obchodní společnosti lze omezení majetkové odpovědnosti uplatnit.²¹⁷

Na pozadí důvodové zprávy a účelu přijetí právní úpravy lze k druhé alternativě dále uvést, že není rozhodné, zda zástupčí oprávnění jiných osob vzniklo na základě zákona či smluvně. Pod jiné osoby se zástupčím oprávněním by tak mělo být možné bez větších obtíží podřadit i poručníka či opatrovníka nezletilého, ačkoliv německý zákonodárce u těchto jiných forem péče o dítě a s nimi spojeného právního zastoupení dítěte ustanoveními § 1793 odst. 2 a § 1915 odst. 3 BGB na užití ustanovení § 1629a BGB výslovně odkázal. Pro svou nadbytečnost byly tyto odkazy částí odborné veřejnosti kritizovány²¹⁸, či dokonce označeny za zavádějící.²¹⁹

Druhou alternativu s první, výše pojednanou, alternativou z hlediska věcného rozsahu spojuje, že německý zákonodárce klade závazky vzniklé z jiného jednání (*sonstige Handlung*) naroveň závazkům, které vznikly z právního jednání.

---

²¹⁵ K neúplnosti formulace druhé alternativy srov. zejména HABERSACK, Mathias. *Das neue Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1999, S. 1, 3, dále GLÖCKNER, Hanz Peter. *Die Haftung des Minderjährigen. Von § 1629a BGB zu einer Gesamtregelung der Minderjährigenhaftung*. FamRZ 2000, S. 1402, rovněž PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Überschuldungsschutz für Minderjährige*. FPR 2006, S. 458.

²¹⁶ K teorii dvojitého závázání srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 20, op. cit. sub 200, S. 347, dále HABERSACK, Mathias, SCHNEIDER, Patrick. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger – aber wie? Überlegungen zum Regierungsentwurf eines Gesetzes zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1997, S. 653, či PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Überschuldungsschutz für Minderjährige*. FPR 2006, S. 458.

²¹⁷ K subsumpci závazků vzniklých z důvodu zákonného ručení nezletilého jako společníka v osobní obchodní společnosti srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 20, op. cit. sub 200, S. 347, dále VEIT, Barbara, § 1629a, Rn 2. In: BAMBERGER, Heinz Georg, ROTH Herbert. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 3, §§ 1297–2385: EGBGB, CISG*. 1. Auflage. München: C. H. Beck, 2003. S. 826.

²¹⁸ K nadbytečnosti právních odkazů srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 19, op. cit. sub 200, S. 346–347, dále GLÖCKNER, Hanz Peter. *Die Haftung des Minderjährigen. Von § 1629a BGB zu einer Gesamtregelung der Minderjährigenhaftung*. FamRZ 2000, S. 1402, či HABERSACK, Mathias. *Das neue Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1999, S. 2.

²¹⁹ K ostré kritice právních odkazů srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2278–2279.

Pod pojem závazky z jiného jednání spadají zejména závazky, které nezletilému vznikly na základě reálných úkonů (*Realakten*) jeho zákonných zástupců či jiných osob.²²⁰ Jako reálné úkony (*Realakten*) jsou v německé doktríně označovány takové úkony, se kterými právní řád spojuje právní následky bez ohledu na vůli jednající osoby. Na rozdíl od projevů vůle, směřujících k vyvolání právních následků (*Willenserklärungen*), kdy právní následek nastane pouze tehdy, byl-li jednající osobou zamýšlen, nastávají právní následky u reálných úkonů (*Realakten*) ze zákona, bez ohledu na to, zda jejich vyvolání jednající osoba zamýšlela či nikoliv.²²¹ Jako příklady reálného úkonu (*Realakt*) lze uvést zpracování (*Verarbeitung*), či smísení (*Vermischung*). Právní následky některých reálných úkonů (*Realakten*) rodičů či jiných osob jsou nezletilému přičitatelné především na základě ustanovení § 278 BGB. Ustanovení § 278 BGB dopadá zejména na sekundární povinnosti, které nezletilý nese v důsledku porušení primární povinnosti, která pro jeho osobu vyplývala z již existujícího právního vztahu mezi ním a věřitelem, ačkoliv k porušení této primární povinnosti dojde ze strany jeho zákonného zástupce či jiných osob, které mu při plnění jeho primární povinnosti pomáhaly. Podle většiny autorů není rozhodné, zda má právní vztah mezi nezletilým a věřitelem, jehož obsahem je porušená primární povinnost, smluvní základ, či zda vyplývá přímo ze zákona.²²² Jinými slovy, pod závazky nezletilého, které mu byly založeny jiným jednáním jeho rodičů či jiných osob, lze subsumovat sekundární závazky, resp. povinnosti nezletilého, které tento nese v důsledku porušení jeho primární povinnosti vůči věřiteli ze strany jeho rodičů či jiných osob, přičemž není rozhodné, zda tato primární povinnost měla smluvní či zákonný základ. Pro úplnost lze zmínit, že v rámci německé doktríny existuje i názorový proud, který subsumpci sekundárních povinností, majících původ v porušení primární smluvní povinnosti, pod kategorii závazků z jiného jednání odmítá a trvá na zařazení takovýchto sekundárních povinností pod kategorii závazků vzniklých z právního jednání.²²³ Tento čistě teoretický spor ohledně toho, která ze dvou výše uvedených subsumpcí je přílehavější, však nemá z hlediska věcného rozsahu

---

²²⁰ K závazkům z jiného jednání srov. BT–Drs. 13/5624, S. 13. [online]. [cit. 3. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>, dále Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 21, 23, op. cit. sub 200, S. 348 a HUBER, Peter § 1629a, Rn 10, 14. In: SACKER, Franz Jürgen, RIXECKER, Roland, OETKER, Hartmut. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 10, Familienrecht II, §§ 1589–1921, SGB VIII*. 8. Auflage. München: C. H. Beck, 2020. S. 750–751.

²²¹ K reálným úkonům (*Realakten*) srov. BROX, Hans, WOLF-DIETRICH, Walker. *Allgemeiner Teil des BGB*, 44., neubearbeitete Auflage, München: Verlag Franz Vahlen, 2020, S. 48.

²²² Blíže srov. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 11–12, op. cit. sub 220, S. 750–751, dále zejména HABERSACK, Mathias. *Das neue Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1999, S 4.

²²³ K podřazení sekundárních povinností z důvodu porušení primární smluvní povinnosti pod závazky z právního jednání blíže srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 21, 23, op. cit. sub 200, S. 348, dále srov. Bamberger/VEIT, § 1629a, Rn 3, op. cit. sub 217, S. 826, a PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Überschuldungsschutz für Minderjährige*. FPR 2006; S. 458.

ustanovení § 1629a odst. 1 věta první BGB větší význam, neboť v konečném důsledku, ať již bude zvolena jakákoliv z uvedených možností subsumpce, je limitace majetkové odpovědnosti nezletilého u sekundárních závazků vzniklých z důvodu porušení smluvní povinnosti možná.

Lze shrnout, že věcný rozsah ustanovení § 1629a odst. 1 věta první BGB ve vztahu k druhé a první alternativě vedle primárních závazků z právního jednání zahrnuje i sekundární závazky, které nezletilému vznikly z důvodu porušení smluvních povinností, či z důvodu porušení povinností vyplývajících nezletilému přímo ze zákona, jako jsou například povinnosti nezletilého ve vztahu ke třetím osobám, které mají svůj původ v deliktním právu či v právu bezdůvodného obohacení.²²⁴ I u těchto sekundárních povinností nezletilého je pro německého zákonodárce rozhodné, že nezletilému vznikly v důsledku jednání, popřípadě opomenutí jeho rodičů či jiných osob a nelze tak po něm spravedlivě požadovat, aby za tyto závazky sám v plném rozsahu odpovídal.²²⁵

Zajímavou se v této souvislosti jeví otázka, zda je možné použít omezení majetkové odpovědnosti rovněž ve vztahu k sekundárním závazkům, vzniklým z důvodu porušení smluvní povinnosti jiným jednáním (*sonstige Handlung*) samotného nezletilého. Na první pohled by se mohlo zdát, že u takovýchto sekundárních závazků nebyl naplněn již výše zmíněný základní předpoklad, a to, že tyto sekundární závazky byly nezletilému založeny jednáním jeho rodičů, popřípadě jiných osob se zástupčím oprávněním. Jejich subsumpce pod ustanovení § 1629a odst. 1 věta první BGB by proto z povahy věci neměla být možná. Domnívám se však, stejně jako někteří autoři²²⁶, že tyto sekundární závazky nezletilého nelze vnímat zcela izolovaně, ale právě naopak, je třeba na ně nahlížet v kontextu se smlouvou, která byla nezletilým porušena. Existence platné smlouvy a z ní plynoucích primárních povinností je pro vznik jakéhokoliv sekundárního závazku stěžejní. Předmětnou smlouvu však nesvéprávný či omezeně svéprávný nezletilý zpravidla nemůže sám uzavřít, a je proto nezbytné, aby ji za nezletilého uzavřeli rodiče či jiné osoby se zástupčím oprávněním, nebo aby rodiče k takovému právnímu jednání nezletilého udělili svůj souhlas. Na základě této podmíněnosti vzniku sekundárního závazku

---

²²⁴ K sekundárním závazkům nezletilého vzniklým z důvodu porušení primární zákonné povinnosti srov. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 13, op. cit. sub 220, S. 751.

²²⁵ Srov. BT-Drs. 13/5624, S. 13. [online]. [cit. 3. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

²²⁶ K problematice sekundárních závazků vzniklých z důvodu porušení smluvní povinnosti jednáním samotného nezletilého podrobně srov. ECKARDT, Diederich. *Vorsicht–Kinder haften für ihre Eltern! Zum 10. Geburtstag des „Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetzes“*. ZJS 2008, S 447, 448, dále srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (1629a BGB)*. WM 1998, S. 2281 a Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 43, op. cit. sub 200, S. 354.

existenci primárního smluvního závazku, lze dospět k závěru²²⁷, že i v sekundárních závazcích z porušení smluvní povinnosti ze strany samotného nezletilého lze spatřovat závazky, k jejichž existenci svým jednáním, byť nepřímo, přispěly další osoby, neboť právě tyto umožnily vznik závazku primárního. Pro tento, byť nepřímý, ale značný vliv jiných osob, by měla být za užití extenzivního výkladu subsumpce uvedených sekundárních závazků nezletilého pod ustanovení § 1629a odst. 1 věta první německého občanského možná.²²⁸

Ad) Třetí alternativa

Omezení majetkové odpovědnosti lze podle ustanovení § 1629a odst. 1 věta první BGB uplatnit dále i ve vztahu k závazkům, které nezletilému vznikly bezprostředně z důvodu nabytí dědictví. Kromě dluhů zůstavitele, které s nápadem pozůstalosti na nezletilého dědice přešly, spadají do této skupiny závazků především nároky z odkazů a z povinných dílů za nezletilým dědicem a náklady na pohřeb.²²⁹ Hlavním motivem německého zákonodárce pro explicitní uvedení těchto závazků ve věcném rozsahu normy byla skutečnost, že tyto závazky ke svému vzniku nevyžadují ani právní jednání, ani jiné jednání (*sonstige Handlung*) ze strany rodičů nezletilého a nezletilý by před nimi nebyl chráněn. K jejich vzniku postačí, opomenou-li rodiče nezletilého po nápadu dědictví odmítnout dědictví v zákonné lhůtě podle ustanovení § 1944 BGB. V tomto opomenutí podle německého zákonodárce nelze spatřovat právní, ale ani jiné jednání rodičů. Jelikož je však pro nezletilého ve svých důsledcích zcela srovnatelné s aktivním jednáním jeho rodičů, je žádoucí, aby i zde byla nezletilému poskytnuta náležitá ochrana.^{230,231} Vedle omezení majetkové odpovědnosti podle ustanovení § 1629a odst. 1 věta první

---

²²⁷ Srov. zejména ECKARDT, Diederich. *Vorsicht–Kinder haften für ihre Eltern! Zum 10. Geburtstag des „Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetzes“*. ZJS 2008, S. 447–448, dále MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2281 a Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn. 43, op. cit. sub 200, S. 354.

²²⁸ K možnosti subsumpce srov. zejména ECKARDT, Diederich. *Vorsicht–Kinder haften für ihre Eltern! Zum 10. Geburtstag des „Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetzes“*. ZJS 2008, S. 447–448, dále MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2281.

²²⁹ Ke skupině těchto závazků srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 28, op. cit. sub 200, S. 350.

²³⁰ K závazkům vzniklým z důvodu nabytí pozůstalosti srov. BT–Drs. 13/5624, S. 13. [online]. [cit. 12. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

²³¹ Muscheler v reakci na tento krok zákonodárce vyjádřil obavu, aby nespádl k ukvapenému závěru, že závazky vzniklé z opomenutí obecně pod věcný rozsah ustanovení § 1629a BGB nespádají, a že obecně nelze opomenutí stavět naroveň jinému jednání. Takový závěr by však byl podle Muschelera z perspektivy nezletilého zcela nesmyslný, neboť pro nezletilého je ve svém důsledku zcela lhostejné, zda byl závazek založen aktivním jednáním či opomenutím jeho rodičů. Dále pak Muscheler konstatoval, že měl-li zákonodárce skutečně záměr závazky vzniklé z důvodu opomenutí z věcného rozsahu vyloučit, musel by takový záměr v zákonném znění zřetelněji vyjádřit. A konečně opomenutí odmítnutí dědictví podle Muschelera představuje i zvláštní případ, neboť následkem tohoto opomenutí není samotný přechod dluhů z pozůstalosti na dědice, ale pouze trvání tohoto přechodu. Z výše uvedených důvodů tak Muscheler dospěl k závěru, že všechny závazky vzniklé z opomenutí rodičů spadají pod věcný rozsah ustanovení § 1629a BGB. Blíže srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2280.

německého občanského zákoníku může nezletilý i nadále jako dědic omezit svou odpovědnost pomocí příslušných institutů dědického práva podle ustanovení § 1975 a násl. BGB.²³² Ochrana na poli dědického práva tak zůstala přijetím právní úpravy omezení majetkové odpovědnosti nezletilých nedotčena. Německý zákonodárce úpravou omezení majetkové odpovědnosti poskytl nezletilému „druhou šanci“ k limitaci jeho odpovědnosti, pokud ze strany rodičů nebylo ochranných mechanismů dědického práva využito. Tato druhá šance se mu otevírá s dovršením zletilosti.²³³

Ad) Čtvrtá alternativa

Omezení majetkové odpovědnosti podle ustanovení § 1629a odst. 1 věta první BGB lze uplatnit dále i ve vztahu k závazkům, které založil nezletilý svým vlastním právním jednáním podle ustanovení § 107, § 108 nebo § 111 BGB se souhlasem rodičů. Hlavním důvodem, proč tyto závazky německý zákonodárce do věcného rozsahu normy zahrnul, byla obava, aby nově poskytovaná ochrana nezletilému nebyla ze strany jeho věřitelů obcházena. Postačilo by totiž, pokud by věřitelé namísto právního jednání s rodiči či jinými osobami se zástupčím oprávněním nezletilého důsledně požadovali kontraktaci se samotným nezletilým se souhlasem jeho rodičů, a tím se omezení majetkové odpovědnosti nezletilého jednoduše vyhnuli.²³⁴ Vedle nastíněné obavy bylo přesvědčivým argumentem pro zařazení zmíněných závazků i výsadní postavení rodičů při takovém právním jednání nezletilého, neboť právě souhlas rodičů je pro jeho platnost rozhodný. I zde lze dospět k závěru, že odpovědnost za vznik závazku nesou v poslední řadě rodiče nezletilého a vzhledem ke smyslu a účelu normy je proto žádoucí, aby byla nezletilému poskytnuta dostatečná ochrana.²³⁵ Plošné zahrnutí závazků vzniklých z právního jednání nezletilého podle ustanovení § 107, § 108 nebo § 111 BGB se souhlasem jeho rodičů pod věcný rozsah normy však nebylo přijato bez výtek úplně celou odbornou veřejností. Například Glöckner neshledal argumenty zákonodárce pro podřazení těchto závazků pod věcný rozsah normy na pozadí kategorického vyloučení závazků vzniklých nezletilému při výkonu samostatné výdělečné činnosti podle ustanovení § 112 BGB za zcela přesvědčivé. Nadnesl proto otázku, zda by namísto zcela plošného připuštění či odmítnutí možnosti limitace

---

²³² K nedotčení možnosti limitace majetkové odpovědnosti skrze instituty dědického práva srov. Bamberger/VEIT, § 1629a, Rn 5, op. cit. sub 217, S. 826.

²³³ K poskytnutí druhé šance srov. BEHNKE, Thorsten. *Das neue Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetz*. NJW 1998, S. 3079, dále PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Überschuldungsschutz für Minderjährige*. FPR 2006, S. 458 či Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn. 29, op. cit. sub 200, S. 350.

²³⁴ BT-Drs. 13/5624, S. 13. [online]. [cit. 5. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

²³⁵ Srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 25, op. cit. sub 200, S. 349.

majetkové odpovědnosti nebylo u zmíněných závazků vhodnější, aby byla úvaha o možnosti uplatnění limitace přenechána v jednotlivých případech soudům.²³⁶

Ad) Pátá alternativa

Do věcného rozsahu ustanovení § 1629a odst. 1 věta první BGB spadají dále i závazky z právních jednání, k nimž rodiče obdrželi souhlas soudu podle § 1643 ve spojení s § 1821 a § 1822 bod 1, 3, 5, 8 až 11 BGB. I když již samotný souhlas soudu, který má při svém rozhodování sledovat vždy nejlepší zájem dítěte, nepochybně jistou předběžnou ochranu nezletilého před zadlužením představuje, nejevila se být tato ochrana německému zákonodárci zcela uspokojivou. Achillovou patou se ukázala být opět její potencionální mezerovitost, která vystupuje do popředí zejména u závazků nezletilého, u nichž lze očekávat dlouhodobější trvání. O udělení souhlasu k těmto závazkům jsou soudy totiž nuceny rozhodovat na základě svých vlastních prognostických úvah, které však nemusí být vždy správné. Umožnění limitace majetkové odpovědnosti má nezletilého do budoucna před takovými možnými nežádoucími mezerami chránit.²³⁷ Lze konstatovat, že německý zákonodárce závazky z právních jednání, k nimž soud udělil rodičům souhlas, do věcného rozsahu normy zařadil zčásti ze stejných důvodů, pro které samotný model omezení majetkové odpovědnosti upřednostnil před souhlasným modelem (*Genehmigungsmodell*) při hledání vhodného legislativního řešení ochrany nezletilých před předlužením (k úvahám zákonodárce nad modely ochrany nezletilého srov. blíže pod bodem 1.1.2 této práce). Tímto krokem byl vyřešen i vzájemný vztah obou ochranných mechanismů, který je založen na principu kumulativního užití, namísto užití paralelního či dokonce úplného zrušení souhlasu soudu. Umožnění majetkové limitace odpovědnosti u závazků z právních jednání, k nimž udělil soud rodičům souhlas, se však setkalo s ostrou kritikou části odborné veřejnosti.²³⁸ Někteří autoři upozornili, že zdaleka ne všechna rozhodování soudu o udělení souhlasu mají zmíněný prognostický charakter a vyčítali zákonodárci, že tímto zdvojením ochrany nepřiměřeně upřednostňuje zájmy nezletilého na úkor

---

²³⁶ GLÖCKNER, Hanz Peter. *Die Haftung des Minderjährigen. Von § 1629a BGB zu einer Gesamtregelung der Minderjährigenhaftung*. FamRZ 2000, S. 1403–1404.

²³⁷ K důvodům zařazení těchto závazků pod věcný rozsah normy srov. BT–Drs. 13/5624, S. 8, 13. [online]. [cit. 12. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserv.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

²³⁸ Kriticky se k podřazení pod věcný rozsah normy vyjádřil např. GLÖCKNER, Hanz Peter. *Die Haftung des Minderjährigen. Von § 1629a BGB zu einer Gesamtregelung der Minderjährigenhaftung*. FamRZ 2000, S. 1403, dále HABERSACK, Mathias, SCHNEIDER, Patrick. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger – aber wie? Überlegungen zum Regierungsentwurf eines Gesetzes zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1997, S. 652, a HABERSACK, Mathias. *Das neue Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1999, S. 4.

jeho věřitelů. Přimlouvali se proto, aby od kumulativního užití obou těchto ochranných mechanismů nezletilého bylo upuštěno.²³⁹

Ačkoliv doktrínou nejsou označeny jako zvláštní alternativa, spadají do věcného rozsahu ustanovení § 1629a odst. 1 věta první BGB i jednotlivé pohledávky z dlouhodobých závazků nezletilého, byť se staly splatnými až v období jeho zletilosti. Určující je zde okamžik vzniku dlouhodobého závazku, a nikoliv okamžik splatnosti jednotlivých pohledávek. Je přitom zajímavé, že původně bylo v průběhu legislativních prací uvažováno o přijetí zvláštní právní úpravy dlouhodobých závazků nezletilého, která by více reflektovala specifika předmětných závazků za současného spravedlivého vyvážení ochrany zájmů obou stran závazku. Německý zákonodárce však nakonec záměrně od zvláštní právní úpravy upustil, neboť ochranu zájmů obou stran považoval za zcela dostatečnou. Nezletilý je podle německého zákonodárce chráněn před neuvážlivým zřizováním dlouhodobých závazků jeho rodiči již souhlasem soudu, který je u většiny těchto závazků podle § 1643 ve spojení s § 1821 a § 1822 bod 1, 3, 5, 8 až 11 BGB vyžadován. Věřitelům poté náleží právo závazek vypovědět ze závažných důvodů, přičemž takový závažný důvod spatřoval německý zákonodárce právě v uplatnění omezení majetkové odpovědnosti ze strany dlužníka.²⁴⁰ Část autorů však přesvědčení německého zákonodárce o dostatečném reflektování zájmů věřitelů nesdílela a vyčítala zákonodárci upozadění jejich zájmů.²⁴¹ Objevil se mimo jiné názor, že by právo vypovědět dlouhodobý závazek mělo být věřiteli poskytnuto již mnohem dříve, a to již se samotným dovršením zletilosti dlužníka. Věřitel by tak měl možnost předejít vzniku nových pohledávek, aniž by byl nucen nečinně vyčkávat až do okamžiku uplatnění omezení majetkové odpovědnosti ze strany dlužníka.²⁴² Jiní

---

²³⁹ K nedostatečnému zohlednění zájmů věřitelů a upuštění od kumulativního užití obou ochranných mechanismů srov. tamtéž. Zajímavé je, že představy zde citovaných autorů, jakým způsobem by mělo být od kumulativního užití upuštěno, se částečně rozcházejí. Ačkoliv nakonec Habersack i přes vyjádřenou kritiku dospěl k závěru, že nelze nic jiného než rozhodnutí zákonodárce akceptovat, zastával dříve ve spoluautorství se Schneiderem názor, že by kumulativní užití mělo být nahrazeno užitím paralelním, přičemž by bylo vhodné taxativní výčet právních jednání, k jejichž uzavření za nezletilého je potřeba souhlasu soudu, nově upravit. Ještě o něco dále ve svých úvahách zašel Glöckner, který si položil otázku, zda by nebylo nejlepší předmětný taxativní výčet zcela zrušit, když nezletilému neposkytuje beztak dostatečnou míru ochrany, a zákonodárce zájmy nezletilého právě umožněním kumulativního užití obou ochranných mechanismů zcela jednoznačně upřednostnil před zájmy věřitelů.

²⁴⁰ K důvodům upuštění od zvláštní úpravy dlouhodobých závazků srov. BT–Drs. 13/5624, S. 9. [online]. [cit. 16. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

²⁴¹ Kriticky se k řešení dlouhodobých závazků nezletilého a k nedostatečnému zohlednění zájmů věřitelů vyjádřili např. HABERSACK, Mathias. *Das neue Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1999, S. 4, dále HABERSACK, Mathias, SCHNEIDER, Patrick. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger – aber wie? Überlegungen zum Regierungsentwurf eines Gesetzes zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1997, S. 653, či PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1012.

²⁴² K možnosti vypovězení závazku ještě před uplatněním omezení majetkové odpovědnosti srov. HABERSACK, Mathias. *Das neue Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1999, S. 4.

autoři se dále odvolávali na zvláštní úpravu dlouhodobých závazků, obsaženou v již dříve zmíněném legislativním návrhu Svobodného a hanzovního města Hamburk.²⁴³ Ta zcela odlišně považovala pohledávky, které se staly splatnými až v období zletilosti dlužníka, za nové závazky, ve vztahu ke kterým již nebylo možné omezení majetkové odpovědnosti uplatnit. Právo závazek vypovědět naopak vkládala do rukou dlužníka, který je mohl uplatnit k okamžiku nabytí své zletilosti v zákonem stanovené lhůtě.²⁴⁴ Jinými slovy, bylo přenecháno dlužníkovi, aby se vstupem do zletilosti sám rozhodl, zda si přeje v dlouhodobých závazcích s věřitelem i nadále pokračovat bez možnosti limitace své majetkové odpovědnosti, či zda si je naopak přeje vypovědět.

Na pozadí výše uvedeného lze shrnout, že omezení majetkové odpovědnosti nezletilého podle ustanovení § 1629a odst. 1 věta první BGB je možné použít u takových závazků nezletilého, na jejichž vzniku se podílely jiné osoby, a to ať již svým výlučným jednáním v zastoupení nezletilého, či alespoň svým spolupůsobením v podobě udělení souhlasu. *A contrario* do věcného rozsahu nespádají závazky, které nezletilému vznikly přímo ze zákona či z důvodu výlučného jednání nezletilého. Vzhledem k tomu, že možnost nezletilého zcela samostatně právně jednat je v německém občanském právu značně limitována (k tomu srov. blíže v kapitole 2.1 této práce), představují tuto naposledy uvedenou skupinu závazků především závazky vzniklé z protiprávního jednání nezletilého, tedy závazky z deliktů.

3.1.2 Výjimky z omezení majetkové odpovědnosti

Z výše pojednaného věcného rozsahu omezení majetkové odpovědnosti nezletilého stanovil německý zákonodárce dvě výjimky, upravené v ustanovení § 1629a odst. 2 BGB. Ty mají především napomoci zohlednit zájmy věřitelů, do kterých by nemělo být zbytečně zasahováno v případech, kdy se to nejeví jako potřebné.²⁴⁵ Jako do jisté míry prospěšné se mohou výjimky jevit i pro samotného nezletilého, neboť lze předpokládat, že nepřiměřená

---

²⁴³ K preferenci hamburské zvláštní úpravy dlouhodobých závazků srov. HABERSACK, Mathias, SCHNEIDER, Patrick. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger – aber wie? Überlegungen zum Regierungsentwurf eines Gesetzes zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1997, S. 653 a PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1012.

²⁴⁴ Ke zvláštní úpravě dlouhodobých závazků v hamburském návrhu srov. podrobněji PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1012.

²⁴⁵ K důvodu přijetí výjimek srov. BT–Drs. 13/5624, S. 13. [online]. [cit. 18. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

ochrana nezletilého na úkor věřitelů by mohla vést k neochotě s nezletilým právně jednat a tím k jeho vyloučení z právního styku.²⁴⁶

Podle první výjimky nelze omezení majetkové odpovědnosti uplatnit u závazků, k nimž se nezletilý zavázal v rámci výkonu samostatné výdělečné činnosti (*selbständiger Betrieb eines Erwerbsgeschäfts*), ke které byl zmocněn zákonným zástupcem se souhlasem soudu podle ustanovení § 112 BGB. Jelikož je nezletilý na základě tohoto zmocnění nadán částečnou svéprávností, resp. je na něho pro okruh právních vztahů souvisejících s jeho samostatnou výdělečnou činností nahlíženo jako na zcela svéprávného (k tomu srov. blíže v bodě 2.1.6 této práce), je podle německého zákonodárce žádoucí, aby nesl i tomu odpovídající díl odpovědnosti.²⁴⁷ Nadto je i ve vlastním zájmu zmocněného nezletilého, aby byl co do rozložení šancí a rizik postaven naroveň jiným podnikajícím subjektům, neboť by jinak nebyl jimi v právním styku akceptován.²⁴⁸

Toto rozhodnutí zákonodárce ovšem nezůstalo bez odezvy části odborné veřejnosti. Ačkoliv převážná část autorů považovala danou výjimku za zcela legitimní a logickou, neboť za rozhodující měla právě vliv předmětného zmocnění na změnu statusového postavení nezletilého²⁴⁹, zazněly na adresu zvoleného řešení i nesouhlasné hlasy. Byl vyjádřen názor, že i za udělení zmocnění nezletilému odpovídají v konečné řadě jeho rodiče a soud, přičemž je zřejmé, že bez jeho udělení by nezletilý nemohl právně jednat. I v tomto případě tak lze do jisté míry hovořit o cizím přičinění, přičemž však měl převážít zájem zákonodárce na tom, aby byl nezletilý postaven naroveň ostatním podnikatelským subjektům.²⁵⁰ Předmětem zájmu některých autorů se stala dále i jistá vnitřní rozporuplnost, kterou podle nich zákonodárce

---

²⁴⁶ K potencionálnímu vyloučení nezletilého z právního styku srov. WAAS, Bernd. *Das Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger zwischen Selbstbestimmung und notwendigem Schutz des Minderjährigen*. KritV 2000, S. 18–19.

²⁴⁷ K zdůvodnění srov. BT–Drs. 13/5624, S. 9. [online]. [cit. 18. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

²⁴⁸ K zájmu nezletilého, aby byl postaven naroveň jiným podnikajícím subjektům, srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 30, op. cit. sub 200, S. 350.

²⁴⁹ Ke změně statusového postavení nezletilého a k vhodnosti zákonodárcem zvoleného řešení srov. např. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 27, op. cit. sub 220, S. 754, dále Bamberger/VEIT, § 1629a, Rn 8–9, op. cit. sub 217, S. 827 či WAAS, Bernd. *Das Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger zwischen Selbstbestimmung und notwendigem Schutz des Minderjährigen*. KritV 2000, S. 21–22 nebo HABERSACK, Mathias, SCHNEIDER, Patrick. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger – aber wie? Überlegungen zum Regierungsentwurf eines Gesetzes zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1997, S. 653.

²⁵⁰ K zmocnění nezletilého a odpovědnosti rodičů a soudu srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 30, op. cit. sub 200, S. 350, dále PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Überschuldungsschutz für Minderjährige*. FPR 2006, S. 458, či MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2282.

s přijetím této výjimky do ustanovení § 1629a BGB vnesl.²⁵¹ Poukazovali na to, že u právních jednání za nezletilého, podléhajících souhlasu soudu podle § 1643 ve spojení s § 1821 a 1822 bod 1, 3, 5, 8 až 11 BGB, je omezení majetkové odpovědnosti nezletilého možné, ačkoliv například zejména obsah právních jednání schvalovaných podle § 1643 ve spojení s § 1822 bod 3 BGB²⁵² je s obsahem právních jednání podle ustanovení § 112 BGB v zásadě srovnatelný. V této souvislosti bylo poukázáno dále i na to, že zmocnění k individuálně nespecifikované množině právních jednání v souvislosti s výkonem samostatné výdělečné činnosti je svou povahou pro nezletilého nebezpečnější, nežli udělení souhlasu v konkrétním případě.²⁵³ Muscheler, který beztak celou výjimku považoval rovnou za protiústavní, rovněž upozornil, že zmíněné vynětí právních jednání podle ustanovení § 112 BGB z věcného rozsahu omezení majetkové odpovědnosti nezletilého může být v budoucnu dokonce příčinou výraznějšího poklesu udělených zmocnění.²⁵⁴ Ačkoliv nastíněné výhrady jistě nelze přecházet bez povšimnutí, domnívám se, že argumenty německého zákonodárce, postavené na statusové změně nezletilého z hlediska jeho svéprávnosti, jsou vzhledem k účelu a smyslu přijaté právní úpravy přesvědčivější.

Významněji do věcného rozsahu omezení majetkové odpovědnosti nezletilého zasáhla, a to z důvodu svého častějšího výskytu v praxi, výjimka druhá. Podle té nelze použít omezení majetkové odpovědnosti u závazků, které sloužily pouze k uspokojení osobních potřeb nezletilého. Není přitom rozhodné, zda nezletilý právně jednal se souhlasem svých rodičů sám, či zda byl zastoupen. Podle důvodové zprávy se uvedená výjimka může týkat nejen drobných závazků každodenního života, jako je nákup školních pomůcek či potravin, ale i „větších závazků“, které jsou typické pro nezletilé příslušné věkové skupiny.²⁵⁵ Jako příklad takových typických „větších závazků“ uvedl německý zákonodárce koupi počítače či jízdního kola. Z důvodové zprávy vyplývá, že pro posuzování „větších závazků“ z hlediska jejich možné subsumce pod řečenou výjimku bylo záměrně zvoleno hledisko objektivní namísto hlediska

---

²⁵¹ K vnitřní rozporuplnosti podrobně srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 30–33, op. cit. sub 200, S. 350–351, dále MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2282, a dále, byť o něco smířlivěji, i PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Überschuldungsschutz für Minderjährige*. FPR 2006, S. 458.

²⁵² Podle ustanovení § 1822 bod 3 BGB se vyžaduje souhlas soudu ke smlouvě, jejímž účelem je úplatné nabytí nebo zřízení podnikání (*Erwerbsgeschäft*), jakož i ke společenské smlouvě, uzavřené za účelem provozování podnikání (*Erwerbsgeschäft*).

²⁵³ Srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 31, op. cit. sub 200, S. 350, či MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2282.

²⁵⁴ K potenciaálnímu poklesu srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2282.

²⁵⁵ K výjimce srov. BT–Drs. 13/5624, S. 13. [online]. [cit. 20. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

subjektivního, které by se orientovalo na majetkové a sociální poměry konkrétního nezletilého a jeho rodiny. Přijetí výjimky německý zákonodárce odůvodnil tím, že nezletilého zde není třeba chránit, neboť protiplnění u těchto závazků je přímo ku prospěchu samotného nezletilého, a tyto závazky pro nezletilého nemohou ani představovat neúnosné finanční zatížení ve smyslu nálezu Spolkového ústavního soudu.²⁵⁶

Není asi příliš překvapivé, že tato potencionálně velmi široká výjimka neunikla kritice odborné veřejnosti. Německému zákonodárci bylo především vyčítáno, že předmětnou výjimku založil na neurčitém právním pojmu „osobních potřeb“ (*persönliche Bedürfnisse*).²⁵⁷ Je sporné, jaké všechny „větší závazky“ lze pod tento neurčitý právní pojem subsumovat. Zjevné naopak je, že s použitím neurčitého právního pojmu spojená právní nejistota je u tak důležité otázky, jako je majetková odpovědnost a možnost její limitace, velmi nežádoucí.²⁵⁸ Potencionálně nebezpečný může být pro nezletilého i velmi široký prostor přenechaný pro interpretaci soudům.²⁵⁹ Lze si položit otázku, zda názor zákonodárce, v jehož smyslu nezletilému v důsledku této výjimky žádné neúnosné finanční zatížení nehrozí, je přiléhavý. Je proto žádoucí, aby pojem „osobních potřeb“ byl v praxi vykládán spíše restriktivně.²⁶⁰ Vedle toho, že pojem „osobních potřeb“ je již sám o sobě značně neurčitým, mnozí autoři poukázali dále i na to, že použití pojmu „osobních potřeb“ ve spojení se slovem „jeho“, jak učinil v zákonném znění německý zákonodárce, jakož i použití stejného pojmu v právní úpravě výživného v rámci rodinného práva, může vzbudit mylný dojem, že při posuzování závazků z hlediska jejich možného podřazení pod předmětnou výjimku má být použito hlediska subjektivního namísto objektivního.²⁶¹ Jinými slovy, autoři vyjádřili obavu předtím, aby výjimka nebyla vykládána v rozporu s důvodovou zprávou tak, že se jí má na mysli uspokojování specifických osobních potřeb konkrétního nezletilého, které se z jeho pohledu s přihlédnutím k sociálně ekonomickému postavení jeho rodiny jeví jako obvyklé. V takovém případě by hrozilo, že by

---

²⁵⁶ Tamtéž, S. 13.

²⁵⁷ Kriticky k neurčitosti pojmu „osobních potřeb“ srov. např. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 35, op. cit. sub 200, S. 352, či PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1013, či MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2282.

²⁵⁸ K absenci právní jistoty srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2282.

²⁵⁹ Tamtéž, S. 2282.

²⁶⁰ K nutnosti restriktivního výkladu srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, op. cit. sub 200, Rn 35, S. 352, dále MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 29, op. cit. sub 220, S. 754, či MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2282, nebo PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Überschuldungsschutz für Minderjährige*. FPR 2006, S. 458.

²⁶¹ K zavádějícímu zákonnému znění srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2282, či Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 35, op. cit. sub 200, S. 352.

u lépe situovaného nezletilého mohla výjimka zahrnovat i takové závazky, jako je koupě závodního koně, bytu či automobilu.²⁶² Není však přitom pochyb, že právě takové závazky by již potencionálně neúnosné finanční zatížení pro nezletilého představovat mohly. Je proto žádoucí se i přes poněkud zavádějící zákonné znění důsledně přidržívat záměru německého zákonodárce vyjádřeného v důvodové zprávě a při uplatňování výjimky brát v potaz pouze takové uspokojování potřeb, které je typické pro danou věkovou skupinu nezletilých.²⁶³

3.1.3 Uplatnění omezení majetkové odpovědnosti

Uplatnění omezení majetkové odpovědnosti je vystavěno na zajímavé, byť díky odkazu do dědického práva relativně komplikované právní konstrukci. Podle ustanovení § 1629a odst. 1 věta druhá BGB nenastává omezení majetkové odpovědnosti *ex lege* dovršením zletilosti dlužníka, ale k jeho uplatnění se vyžaduje aktivní jednání zletilého dlužníka. Chce-li dlužník svou majetkovou odpovědnost limitovat, musí po dovršení zletilosti vznést námitku (*Einrede*), přičemž pro její vznesení není stanovena žádná zákonná lhůta.²⁶⁴ Je tak ponecháno zcela na vůli dlužníka, zda možnosti limitace majetkové odpovědnosti využije, či nikoliv. Předběžné vzdání se práva na vznesení námitky ještě v období nezletilosti však není z důvodu ochrany nezletilého možné.²⁶⁵

Důsledkem uplatnění námitky je obdobné užití ustanovení § 1990 a § 1991 BGB, kterými je upravena námitka nedostatečnosti pozůstalosti (*Dürftigkeitseinrede*), kterou má za účelem limitace své odpovědnosti k dispozici dědic. Panuje přitom shoda, že odkaz použitý německým zákonodárcem se týká pouze právních následků upravených v naposledy uvedených ustanoveních.²⁶⁶ Předpoklady pro uplatnění námitky nedostatečnosti pozůstalosti upravené v ustanovení § 1990 odst. 1 BGB jsou pro uplatnění námitky omezení majetkové odpovědnosti bezvýznamné a splněny musí být pouze již výše uvedené předpoklady podle ustanovení § 1629a odst. 1 a odst. 2 BGB.

---

²⁶² Srov. WAAS, Bernd. *Das Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger zwischen Selbstbestimmung und notwendigem Schutz des Minderjährigen*. KritV 2000, S. 20, dále i PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Überschuldungsschutz für Minderjährige*. FPR 2006, S. 458.

²⁶³ Srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 36, op. cit. sub 200, S. 352, či MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 29, op. cit. sub 220, S. 754, nebo MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2283.

²⁶⁴ K absenci zákonné lhůty srov. např. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 32, op. cit. sub 220, S. 755.

²⁶⁵ K nemožnosti předběžného vzdání se práva na uplatnění námitky srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 50, op. cit. sub 200, S. 356.

²⁶⁶ K odkazu zákonodárce pouze na právní následky srov. např. BEHNKE, Thorsten. *Das neue Minderjährigenschaftsbeschränkungsgesetz*. NJW 1998, S. 3080, dále MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 37, op. cit. sub 220, S. 756, či Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 53, op. cit. sub 200, S. 357.

Námitku je možné uplatnit několika způsoby. Žalovaný dlužník může jednak v rámci nalézacího řízení požádat o poznamenání výhrady omezené majetkové odpovědnosti (*Vorbehalt der beschränkten Haftung*) do výroku rozsudku podle ustanovení § 780 odst. 1 ZPO²⁶⁷ a samotné omezení následně realizovat až ve vykonávacím řízení pomocí žaloby na odvrácení výkonu rozhodnutí (*Vollstreckungsabwehrklage*) podle § 786 ve spojení s § 785 a § 767 ZPO. Dlužník má však i možnost uplatnit námitku omezené majetkové odpovědnosti již v rámci samotného nalézacího řízení, přičemž v takovém případě může soud na základě vlastního uvážení rozhodnout různými způsoby. Je-li zcela jednoznačné, že jsou předpoklady pro uplatnění limitace majetkové odpovědnosti splněny, a že je starý majetek dlužníka k uspokojení starých věřitelů zcela nedostatečný, může soud žalobu na plnění vůči dlužníkovi zamítnout. Pokud jsou předpoklady splněny a starý majetek sestává prokazatelně jen z konkrétních předmětů, které byly žalovaným označeny, lze mu rozsudkem uložit povinnost strpět výkon rozhodnutí právě ve vztahu k těmto konkrétním předmětům. A konečně, má-li soud za to, že je sporné, zda byly splněny předpoklady pro uplatnění omezené majetkové odpovědnosti, či jaký je skutečný stav starého majetku, může do rozsudku poznamenat výhradu omezené majetkové odpovědnosti podle ustanovení § 780 odst. 1 ZPO a objasnění těchto sporných skutečností přenechat až vykonávacímu řízení.²⁶⁸ Bez poznamenání výhrady omezené majetkové odpovědnosti v rozsudku soudu není uplatnění majetkové limitace skrze žalobu na odvrácení výkonu rozhodnutí (*Vollstreckungsabwehrklage*) v rámci vykonávacího řízení možné. Právě uvedené však neplatí, byl-li dlužník v průběhu nalézacího řízení nezletilý a výhrada z tohoto důvodu nemohla být do rozsudku poznamenána. Nabyde-li dlužník zletilosti až v průběhu vykonávacího řízení, může uplatnit žalobu na odvrácení výkonu rozhodnutí (*Vollstreckungsabwehrklage*) i bez zmíněné výhrady.²⁶⁹

V důsledku uplatnění námitky omezené majetkové odpovědnosti dochází k rozdělení majetku dlužníka na dvě majetkové podstaty, přičemž rozhraní mezi nimi představuje okamžik dovršení zletilosti dlužníka. První z majetkových podstat tvoří majetek, který dlužník vlastnil k okamžiku nabytí zletilosti, tedy starý majetek. Do uvedeného starého majetku spadají i nároky nezletilého, které má vůči svým rodičům z důvodu porušení povinností plynoucích z rodičovské

---

²⁶⁷ Srov. Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781), die zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 24. Juni 2022 (BGBl. I S. 959) geändert worden ist. Dále jen „německý civilní procesní řád“ nebo „ZPO“.

²⁶⁸ K uvedeným procesním možnostem uplatnění námitky srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 51, op. cit. sub 200, S. 358, a dále BT–Drs. 13/5624, S. 9. [online]. [cit. 18. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

²⁶⁹ Srov. Bamberger/VEIT, § 1629a, Rn 36, op. cit. sub 217, S. 831.

péče (*elterliche Sorge*) podle ustanovení § 1664 BGB, či případně vůči svému poručníkovi podle ustanovení § 1833 BGB.²⁷⁰ Druhá majetková podstata je poté tvořena majetkem nabytým dlužníkem až v období jeho zletilosti, tedy novým majetkem. Věřitelé, kteří mají za dlužníkem některou z pohledávek podle ustanovení § 1629a odst. 1 BGB, přičemž se ohledně takové pohledávky neuplatní žádná z výjimek podle ustanovení § 1629a odst. 2 BGB, se mohou uspokojit zásadně výlučně jen ze starého majetku dlužníka. Nepostačuje-li starý majetek k uspokojení pohledávek starých věřitelů, může jim dlužník přístup k novému majetku odepřít. Důkazní břemeno ohledně toho, jaká aktiva tvoří, resp. netvoří starý majetek, nese dlužník. Ačkoliv dlužník nemá žádnou povinnost, která by odpovídala povinnosti dědice nechat sepsat inventář pozůstalosti²⁷¹, lze mu dobrovolné pořízení inventáře starého majetku doporučit, a to právě z důvodu usnadnění budoucí důkazní situace.²⁷²

Uplatnění námitky omezené majetkové odpovědnosti s sebou kromě zmíněného oddělení majetkových podstat přináší pro dlužníka i významné povinnosti.²⁷³ Dlužník má zejména povinnost vydat svůj starý majetek za účelem uspokojení starých věřitelů. Až do okamžiku tohoto uspokojení je dlužník povinen svůj starý majetek spravovat, přičemž za jeho správu odpovídá starým věřitelům obdobně jako příkazník, a to od okamžiku dovršení zletilosti. Jinými slovy, při správě starého majetku dlužník vystupuje v postavení obdobným příkazníkovi, a má proto i obdobná práva a povinnosti. Toto postavení správce a s ním spojená práva a povinnosti vyplývají pro dlužníka z § 1629a odst. 1 věta druhá ve spojení s § 1991 odst. 1 a § 1978 odst. 1 a § 662 a násl. BGB. Dlužník starým věřitelům odpovídá především za řádnou správu starého majetku, tedy má zejména dbát, aby se jeho hodnota nesnižovala. Dále je povinen na požádání věřitelům podat zprávu o stavu starého majetku a předložit jim vyúčtování.²⁷⁴ Dlužník má rovněž povinnost vydat starým věřitelům vše, co v souvislosti s výkonem správy starého majetku obdržel. Naposledy uvedená povinnost dlužníka se týká zejména výnosů ze starého majetku.²⁷⁵ Za vynaložené nezbytné náklady při správě starého

---

²⁷⁰ K zahrnutí těchto nároků do starého majetku srov. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 40, op. cit. sub 220, S. 757.

²⁷¹ Německý zákonodárce úmyslně na tuto povinnost dědice neodkázal, neboť se obával zahlcení soudů touto agendou, srov. BT–Drs. 13/5624, S. 9. [online]. [cit. 18. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

²⁷² K vhodnosti pořízení inventáře srov. PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Überschuldungsschutz für Minderjährige*. FPR 2006, S. 459.

²⁷³ K povinnostem dlužníka srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 54, op. cit. sub 200, S. 358.

²⁷⁴ K povinnosti dlužníka spravovat starý majetek srov. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 35, op. cit. sub 220, S. 756, dále MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2285.

²⁷⁵ K povinnosti dlužníka vydat (*Herausgabepflicht*) srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 58, op. cit. sub 200, S. 359.

majetku náleží dlužníkovi podle § 1629a odst. 1 věta druhá ve spojení s § 1978 odst. 3 a § 670 BGB náhrada.

Povinnost dlužníka vydat starý majetek za účelem uspokojení starých věřitelů vyplývá z ustanovení § 1629a odst. 1 věta druhá ve spojení s § 1990 odst. 1 věta druhá BGB. Aby jí dlužník dostal, nemusí sám aktivně jednat a aktiva tvořící starý majetek na staré věřitele převést. Zcela postačí, pokud strpí výkon (soudní) exekuce.²⁷⁶ Uvedená vydávací povinnost dlužníka se podle převládajícího názoru netýká nezabavitelných předmětů (*unpfändbare Gegenstände*) podle ustanovení § 811 ZPO.²⁷⁷ Zcizil-li dlužník některý z předmětů, náležejících do starého majetku namísto aby jej vydal, není povinen vydat starým věřitelům protihodnotu, kterou za daný předmět obdržel. Získaná protihodnota totiž již nenáleží do starého majetku, neboť zde nedochází k věcné surrogaci (*dingliche Surrogation*), ledaže dlužník záměrně jednal právě ve prospěch starého majetku a tato skutečnost byla známa i druhé smluvní straně.²⁷⁸ Není-li tomu tak, mohou staří věřitelé po dlužníkovi požadovat náhradu škody z jeho nového majetku.²⁷⁹

Při uspokojování starých věřitelů se uplatní zpravidla princip priority. Jak vyplývá z § 1629a odst. 1 věta druhá ve spojení s § 1991 odst. 1 a § 1979 BGB, neexistuje v zásadě žádné předepsané pořadí, v němž by měli být staří věřitelé uspokojeni. Pokud je od počátku zřejmé, že starý majetek postačuje k uspokojení všech starých věřitelů, může je dlužník uspokojit v pořadí podle své libosti. Není-li tomu tak, má dlužník povinnost uspokojovat staré věřitele podle pořadí, ve kterém se mu hlásí, a to až do úplného vyčerpání starého majetku. Staré věřitele, kteří se přihlásí až po jeho vyčerpání, může odmítnout.²⁸⁰ Výjimku z výše uvedeného představují podle § 1629a odst. 1 věta druhá ve spojení s § 1991 odst. 3 BGB staří věřitelé s pravomocným vykonatelným titulem, které má dlužník povinnost uspokojit

---

²⁷⁶ Podrobně k povinnosti dlužníka vydat majetek za účelem uspokojení starých věřitelů srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 55, op. cit. sub 200, S. 358.

²⁷⁷ V rámci dědického práva, na které bylo zákonodárcem odkázáno, je tato otázka sporná, přičemž převládá opačný názor. Na podporu protichůdného závěru oproti závěru učiněnému v rámci dědického práva bývá zdůrazňováno rozdílné postavení nezletilého. Na nezletilého, na rozdíl od dědice, nezabavitelné předměty nepřecházejí, ale je jejich nepřetržitým vlastníkem, a lze proto předpokládat, že jeho vazba na tyto předměty je mnohem pevnější. Podrobně k této problematice srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2286, dále MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 41, op. cit. sub 220, S. 757.

²⁷⁸ K absenci věcné surrogace srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 57, op. cit. sub 200, S. 358–359, dále podrobně srov. BITTNER, Claudia. *Die Einrede der beschränkten Haftung auf das Volljährigkeitsvermögen aus § 1629a BGB*. FamRZ 2000, S. 328. K problematice věcné surrogace v rovině dědického práva srov. rozsudek Spolkového soudního dvora, BGH, Urteil vom 13. Juli 1989 – IX ZR 227/89.

²⁷⁹ K náhradě škody srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 57, op. cit. sub 200, S. 359.

²⁸⁰ K pořadí uspokojení starých věřitelů srov. podrobně Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 58–60, op. cit. sub 200, S. 359–360, dále MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 41, op. cit. sub 220, S. 757.

přednostně. Neučiní-li tak a starý majetek je vyčerpán, mohou tito privilegovaní staří věřitelé požadovat po dlužníkovi náhradu škody z jeho nového majetku.²⁸¹ Naroveň pohledávkám těchto privilegovaných věřitelů jsou postaveny pohledávky samotného dlužníka, které mu vznikly v souvislosti se správou starého majetku. Jedná se o již výše zmíněné právo dlužníka na náhradu nezbytných nákladů vynaložených v souvislosti se správou starého majetku. Rovněž dlužník se ohledně těchto nákladů může přednostně uspokojit ze starého majetku na úkor nikoliv privilegovaných starých věřitelů.²⁸²

Velmi diskutovanou a zároveň i polarizující se ukázala být otázka, zda může, resp. zda má dlužník povinnost odepřít přístup svým novým věřitelům ke starému majetku na základě analogického užití ustanovení § 784 odst. 2 ZPO. Jedná se v zásadě o otázku obdobnou té, která je již po dlouhou dobu diskutována na poli dědického práva, a to, zda se vlastní věřitelé dědice mohou uspokojit z pozůstalosti, či jim v tom má dědic možnost zabránit za analogického užití ustanovení § 784 odst. 2 ZPO.^{283, 284} Ve vztahu k institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilého převládá, byť velice těsně, názor, že dlužník novým věřitelům v přístupu ke starému majetku zabránit může, resp. má a starý majetek by měl být přednostně vyhrazen k uspokojení starým věřitelům.²⁸⁵ Argumentovat je možné především tím, že opačným názorovým proudem upřednostňovaná alternativa, založená na nároku starých věřitelů na vydání bezdůvodného obohacení vůči dlužníkovi podle ustanovení § 812 BGB, který by jim vznikl uspokojením

---

²⁸¹ K této výjimce a náhradě škody srov. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 44, 48, op. cit. sub 220, S. 757, 758.

²⁸² K možnosti dlužníka přednostně uspokojit své pohledávky na náhradu nezbytných nákladů srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 61, op. cit. sub 200, S. 360.

²⁸³ Jde o otázku, zda dědic, který při nedostatečnosti pozůstalosti podle § 1990 BGB vystupuje jako její správce, může postupovat stejně jako správce pozůstalosti (*Nachlassverwalter*) při nařízení správy pozůstalosti za účelem uspokojení věřitelů (*Nachlassverwaltung*) podle § 1978 a násl. BGB. Správci pozůstalosti (*Nachlassverwalter*) ustanovení § 784 odst. 2 ZPO umožňuje, aby za pomoci právních prostředků v rámci vykonávacího řízení, konkrétně žaloby na odvrácení výkonu soudního rozhodnutí (*Vollstreckungsabwehrklage*), zabránil přístupu vlastních věřitelů dědice k pozůstalosti v rámci vykonávacího řízení. Blíže k této problematice v rovině dědického práva srov. MAROTZKE, Wolfgang, § 1990, Rn 28. In: OTTE, Gerhard, WERNER, Olaf, GURSKY, Karl-Heinz a MAROTZKE, Wolfgang. *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Buch 5, Erbrecht §§ 1967–2063*. Neubearbeitung 2002. Berlin: Sellier, 2002, S. 274–275.

²⁸⁴ K poukázání na obdobnou problematiku v rovině dědického práva srov. např. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 50, op. cit. sub 220, S. 759.

²⁸⁵ Souhlasně k možnosti, resp. povinnosti zabránit novým věřitelům v uspokojení se ze starého majetku srov. např. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 62–63, op. cit. sub 200, S. 360, dále MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 49, op. cit. sub 220, S. 758, rovněž BITTNER, Claudia. *Die Einrede der beschränkten Haftung auf das Volljährigkeitsvermögen aus § 1629a BGB*. FamRZ 2000, S. 331, či HABERSACK, Mathias. *Das neue Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1999, S. 5. Odmítavě k takovému řešení a k možnosti nových věřitelů uspokojit se z obou majetkových podstat srov. např. Bamberger/VEIT, § 1629a, Rn 18, op. cit. sub 217, S. 828, dále MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2286, či BEHNKE, Thorsten. *Das neue Minderjährigenschaftsbeschränkungsgesetz*. NJW 1998, S. 3078.

nových věřitelů ze starého majetku²⁸⁶, není z hlediska zájmů starých věřitelů zcela ideální. Nárok na vydání bezdůvodného obohacení by totiž často mohl vyjít naprázdno, neboť lze předpokládat, že nový majetek mladého dlužníka bude bezprostředně po nabytí zletilosti tvořit velice málo aktiv, či dokonce ho nebudou tvořit aktiva žádná, a že i jeho rozrůstání bude v bezprostředně následujících letech spíše pomalé.²⁸⁷ Pro mladého dlužníka by mohlo být až lákavé, aby se noví věřitelé uspokojili ze starého majetku, a on mohl následně uspokojení starých věřitelů s poukazem na vyčerpání starého majetku odmítnout.²⁸⁸ Možnost zabránit přístupu nových věřitelů ke starému majetku za analogického použití ustanovení § 784 odst. 2 ZPO se tak v zásadě jeví být pro staré věřitele přínosnější a více žádoucí, neboť starý majetek může sestávat i z nikoliv zanedbatelných aktiv.^{289, 290} Coester dokonce dovozuje, že je dlužník z pozice správce starého majetku přímo povinen zabránit přístupu nových věřitelů ke starému majetku, ledaže jsou aktiva starého majetku zcela jednoznačně dostatečná k uspokojení obou skupin věřitelů, neboť v takovém případě by se ze strany dlužníka jednalo o zneužití práva.²⁹¹ Obdobné závěry byly učiněny i ohledně možnosti započtení ze strany nových věřitelů vůči pohledávkám tvořícím aktiva starého majetku. Pokud by se novým věřitelům započtení umožnilo, rovněž by hrozilo, že by staří věřitelé neměli dostatečný základ pro uspokojení svých

---

²⁸⁶ Stejný, velmi silný názorový proud existuje i v rovině dědického práva. Podle tohoto proudu, uspokojí-li se vlastní dlužník dědice z pozůstalosti, mají věřitelé zůstavitele nárok na vydání bezdůvodného obohacení podle § 812 BGB, neboť dědic obohatil vlastní majetek o zaniklý dluh. Blíže k této alternativě v rámci dědického práva srov. Staudinger/MAROTZKE, § 1990, Rn 28, op. cit. sub 283, S. 274–275.

²⁸⁷ K tomu srov. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 53, op. cit. sub 220, S. 759, či BITTNER, Claudia. *Die Einrede der beschränkten Haftung auf das Volljährigkeitsvermögen aus § 1629a BGB*. FamRZ 2000, S. 331.

²⁸⁸ Srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 62, op. cit. sub 200, S. 360.

²⁸⁹ Jedná se přitom o podstatný rozdíl oproti obdobné úpravě v dědickém právu. Tento rozdíl vyplývá z již zmíněné skutečnosti, že zákonodárcem užitý odkaz v § 1629a odst. 1 věta druhá BGB zahrnuje pouze právní následky uplatnění námitky nedostatečnosti pozůstalosti podle § 1990 a § 1991 BGB. Vzhledem k uvedenému není pro uplatnění námitky podle § 1629a odst. 1 věta druhá ve spojení s § 1990 a § 1991 BGB nezbytné, aby byly naplněny předpoklady podle § 1990 odst. 1 BGB. Námitka omezení majetkové odpovědnosti tak může být dlužníkem uplatněna, aniž by musel být starý majetek dlužníka stejně nedostatečný, jako musí být pozůstalost podle § 1990 odst. 1 BGB. Starý majetek dlužníka tak bude pro staré věřitele zpravidla atraktivnější, než je tomu v úpravě dědického práva u pozůstalosti a dlužníků zůstavitele. Lze proto dovodit, že zájem starých věřitelů na analogickém užití § 784 odst. 2 ZPO bude větší, nežli je tomu u dlužníků zůstavitele. K tomuto aspektu srov. BITTNER, Claudia. *Die Einrede der beschränkten Haftung auf das Volljährigkeitsvermögen aus § 1629a BGB*. FamRZ 2000, S. 331.

²⁹⁰ Srov. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 53, op. cit. sub 220, S. 759, či BITTNER, Claudia. *Die Einrede der beschränkten Haftung auf das Volljährigkeitsvermögen aus § 1629a BGB*. FamRZ 2000, S. 331.

²⁹¹ K povinnosti dlužníka a zneužití práva srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 64, op. cit. sub 200, S. 361.

pohledávek.²⁹² I v tomto případě se však jedná pouze o převládající doktrinální názor²⁹³, přičemž obdobná otázka je na poli dědického práva opět velmi spornou.²⁹⁴

Poruší-li dlužník povinnosti, které pro něj vyplývají z jeho postavení obdobného postavení příkazníka starých věřitelů při správě starého majetku podle § 1629a odst. 1 věta druhá ve spojení s § 1991 odst. 1 a § 1978 odst. 1 a § 662 a násl. BGB, mohou po něm staří věřitelé požadovat náhradu škody podle ustanovení § 280 BGB. Jedná se především o případy, kdy dlužník přednostně neuspokojí své privilegované staré věřitele podle ustanovení § 1991 odst. 3 BGB, zcizí předmět náležející do starého majetku třetí osobě, nebo splní své nové závazky za pomoci starého majetku.²⁹⁵ Naposledy uvedený případ se však může jevit jako sporný, neboť se opírá o doktrinálně jen těsně převažující názor, ke kterému se spíše přiklání i autorka této práce, že dlužník může, resp. má povinnost zabránit uspokojení nových věřitelů ze starého majetku za analogického užití ustanovení § 784 odst. 2 ZPO. Pokud by takovou možnost, resp. povinnost dlužník jako správce starého majetku neměl, nemohl by z povahy věci za uspokojení nových věřitelů ze starého majetku podle § 1629a odst. 1 věta druhá ve spojení s § 1991 odst. 1 a § 1978 odst. 1 BGB odpovídat. Své nároky na náhradu škody mohou staří věřitelé uspokojit z nového majetku dlužníka. V případě naposledy uvedených nároků na náhradu škody se nejedná o staré závazky ve smyslu § 1629a odst. 1 BGB, ale o závazky již nové, u nichž limitaci majetkové odpovědnosti uplatnit nelze. O nové závazky se jedná z tohoto důvodu, že mají svůj právní základ ve správě starého majetku dlužníkem, k níž dochází v důsledku uplatnění námitky podle § 1629a odst. 1 věta druhá ve spojení s § 1990 a § 1991 BGB již zletilým dlužníkem.²⁹⁶

3.1.4 Vliv uplatnění omezení majetkové odpovědnosti na spoludlužníky, ručení a další formy zajištění

Podle ustanovení § 1629a odst. 3 BGB nejsou uplatněním námitky omezení majetkové odpovědnosti dotčena práva věřitele vůči spoludlužníkům nezletilého (*Mitschuldner*) a osobám společně odpovědným s nezletilým (*Mithaftende*) a dále ani práva věřitelů ze zajištění

---

²⁹² K nemožnosti započtení srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 64, op. cit. sub 200, S. 361, dále MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 55, op. cit. sub 220, S. 759.

²⁹³ Pro možnost započtení srov. např. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2287.

²⁹⁴ Ke spornosti v rovině dědického práva srov. BITTNER, Claudia. *Die Einrede der beschränkten Haftung auf das Volljährigkeitsvermögen aus § 1629a BGB*. FamRZ 2000, S. 331.

²⁹⁵ K právu starých věřitelů na náhradu škody srov. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 46, op. cit. sub 220, S. 758.

²⁹⁶ K povinnosti dlužníka nahradit z pozice správce škodu představující nový závazek srov. tamtéž.

pohledávky, ani z poznámky zajišťující zřízení zajištění pohledávky za nezletilým dlužníkem. Smyslem tohoto ustanovení je především postavit najisto, že omezení majetkové odpovědnosti je určeno ku prospěchu samotného nezletilého a nikoli i ku prospěchu třetích osob uvedených v předchozí větě.²⁹⁷ Zahrnuty jsou přitom všechny formy spoludlužnictví (*Mitschuldner*), jako např. solidárně zavázaní dlužníci, a společné odpovědnosti (*Mithaftung*), jako např. ručení, ať již jsou akcesorické povahy či nikoliv, jakož i všechny formy zajištění pohledávek, ať již má toto zajištění závazkovou či věcněprávní povahu, akcesorickou povahu či nikoliv.²⁹⁸ Ve vztahu k zajišťovacím právním instrumentům, spočívajícím na principu akcesority, představuje předmětné ustanovení zvláštní právní úpravu, neboť jím německý zákonodárce uplatnění principu akcesority vyloučil.²⁹⁹ Proto například ručitel, kterému jinak podle ustanovení § 768 BGB náleží všechny námitky dlužníka, nemůže námitku omezení majetkové odpovědnosti uplatnit.³⁰⁰ Toto vyloučení akcesority je však dispozitivní.³⁰¹ Potencionálnímu vyprázdnění ochrany poskytované nezletilému má zabránit to, že za staré závazky, u kterých lze limitaci majetkové odpovědnosti uplatnit, jsou považovány i regresní nároky spoludlužníků nezletilého či osob, které jeho dluh zajistily. Podstatné je, že právní základ těchto regresních nároků spadá do období jeho nezletilosti. Pokud by tomu tak nebylo, mohl by nezletilý v konečném důsledku za staré dluhy odpovídat i majetkem, který nabyl až během své zletilosti.³⁰² Jsou-li splněny předpoklady pro uplatnění omezení majetkové odpovědnosti podle ustanovení § 1629a odst. 1 BGB rovněž u osoby, která je spoludlužníkem nezletilého, či která pohledávku za nezletilým zajistila, je samozřejmě možné, aby i ona sama omezení majetkové odpovědnosti uplatnila.

3.1.5 Právní domněnky za účelem ochrany věřitelů nezletilého

Ustanovení § 1629a odst. 4 BGB stanoví zvláštní právní úpravu omezení majetkové odpovědnosti ve vztahu k závazkům, vzniklým z důvodu účasti nezletilého na společenství dědiců (*Erbengemeinschaft*) či osobní společnosti (*Personengesellschaft*)³⁰³, a dále

---

²⁹⁷ K důvodům přijetí srov. BT–Drs. 13/5624, S. 9. [online]. [cit. 26. 7. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

²⁹⁸ Srov. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 64, op. cit. sub 220, S. 761.

²⁹⁹ K vyloučení uplatnění principu akcesority srov. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 63, op. cit. sub 220, S. 761, dále BEHNKE, Thorsten. *Das neue Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetz*. NJW 1998, S. 3081.

³⁰⁰ Tamtéž.

³⁰¹ K dispozitivnímu charakteru ustanovení srov. MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 63, op. cit. sub 220, S. 761, dále Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 39, op. cit. sub 200, S. 353.

³⁰² K regresním nárokům srov. PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Überschuldungsschutz für Minderjährige*. FPR 2006, S. 459–460.

³⁰³ Podle důvodové zprávy se jedná o společnost občanského práva, komanditní společnost a veřejnou obchodní společnost. Srov. BT–Drs. 13/5624, S. 10. [online]. [cit. 2. 8. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>. Komentářová literatura mezi osobní společností ve smyslu

k závazkům, které nezletilému vznikly jako majiteli obchodního podniku (*Inhaber eines Handelsgeschäfts*), tedy jako podnikající fyzické osobě (*Einzelkaufmann*). Zmíněná zvláštní úprava nedopadá na ty případy, kdy se nezletilý sice nachází v právním postavení podle předchozí věty, avšak byl se souhlasem soudu zmocněn k výkonu samostatné výdělečné činnosti podle ustanovení § 112 BGB, při jejímž výkonu mu závazky vznikly, neboť ohledně těchto závazků je limitace majetkové odpovědnosti nezletilého ustanovením § 1629a odst. 2 BGB vyloučena.

Zvláštní právní úprava omezení majetkové odpovědnosti podle ustanovení § 1629a odst. 4 BGB spočívá na dvou vyvratitelných právních domněnkách a jejím účelem je především poskytnout zvláštní ochranu zájmům věřitelů nezletilého.³⁰⁴ K jejímu zařazení do institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých přistoupil německý zákonodárce v samotném závěru zákonodárského procesu. Rozhodl se, v rozporu s některými dříve vyjádřenými názory³⁰⁵ a rovněž předloženými legislativními návrhy³⁰⁶, nepodmínit možnost uplatnění omezení majetkové odpovědnosti u této skupiny závazků nezletilého ukončením jeho účasti ve společenství dědiců či osobní společnosti ve stanovené lhůtě, resp. zastavením provozování obchodního podniku (*Einstellung des Handelsgeschäfts*).³⁰⁷ Německý zákonodárce byl veden především obavou, aby nedocházelo ke zbytečným likvidacím jinak zdravých osobních společností.³⁰⁸ Ačkoliv nepochybným přínosem odmítnutého řešení bylo to, že umožňovalo jednoznačné odlišení starých závazků nezletilého od nových, převážily v úvahách německého zákonodárce potencionální nevýhody, které by s sebou uvedené řešení především v obchodněprávní rovině přinášelo, a to jak pro samotného nezletilého, tak i pro jeho společníky a v konečném důsledku rovněž i pro jeho věřitele.³⁰⁹ Pokusil se proto nalézt jiné řešení, které by lépe zohlednilo zájmy všech výše jmenovaných stran. Upustil od výše uvedeného podmínění možnosti uplatnění omezení majetkové odpovědnosti nezletilého ukončením výše popsaných aktivit nezletilého. Zletilému společníkovi umožnil společnost občanského práva v zákonné

---

ustanovení § 1629a odst. 4 německého občanského zákoníku řadí dále i partnerskou společnost (*Partnerschaftsgesellschaft*), srov. Bamberger/VEIT, § 1629a, Rn 3, op. cit. sub 217, S. 829.

³⁰⁴ Tamtéž.

³⁰⁵ K vhodnosti podmínění omezení majetkové odpovědnosti ukončením účasti a obdobnému řešení v rámci dědického práva srov. WOLF, Manfred. *Vermögensschutz für Minderjährige und handelsrechtliche Haftungsgrundsätze*. AcP 1987, S. 336–339.

³⁰⁶ K oběma předloženým legislativním návrhům a jejich řešení srov. PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1012–1013.

³⁰⁷ Na odlišnost tohoto rozhodnutí německého zákonodárce poukázal rovněž MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 63–64, op. cit. sub 220, S. 761 a 762.

³⁰⁸ K této obavě srov. BT–Drs. 13/5624, S. 11. [online]. [cit. 2. 8. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

³⁰⁹ Tamtéž, s. 10–11.

lhůtě vypovědět, když právě v dovršení zletilosti podle ustanovení § 723 odst. 1 bod 2 BGB je nově spatřován závažný důvod k vypovězení této společnosti.^{310, 311} Mladý člověk se tak na prahu zletilosti může sám svobodně rozhodnout, zda si přeje v takové společnosti i nadále setrvat a za nové závazky vzniklé v souvislosti s jeho účastí odpovídat již neomezeně na základě svého zákonného ručení, či nikoliv. Ve snaze kompenzovat věřitelům ztrátu jednoznačného rozlišení starých a nových závazků, na kterém mají jistě oprávněný zájem, přijal německý zákonodárce v jejich prospěch dvě vyvratitelné právní domněnky.³¹² Ty se uplatní pouze tehdy, pokud zletilý neukončí svoji účast ve společenství dědiců či v osobní společnosti, nebo pokud nezastaví provozování obchodního podniku ve lhůtě tří měsíců od dovršení zletilosti. Právní domněnky dopadají na všechny závazky podle ustanovení § 1629a odst. 1 věta první BGB.

První vyvratitelnou právní domněnkou je stanoveno, že nevyužije-li dlužník svého práva na vypovězení společnosti či na vypořádání společenství dědiců, pokládá se v případě pochybnosti závazek, který mu z takového vztahu vznikl, za nový závazek, ve vztahu k němuž nelze omezení majetkové odpovědnosti uplatnit. Totéž platí, neukončí-li ve stejné zákonné lhůtě provozování obchodního podniku. Uplatnění druhé právní domněnky se odvíjí od toho, zda byla první právní domněnka dlužníkem vyvrácena či nikoliv. Jen pokud se dlužníkovi podaří první domněnku vyvrátit, a jedná se proto o starý závazek, může se uplatnit druhá

---

³¹⁰ Právo ukončit svou účast na společnosti jejím vypovězením má zletilého především chránit před riziky, která jsou s takovou účastí na osobní společnosti spojena. Pokud by se tato rizika realizovala až právě v období jeho zletilosti, mohla by vést z důvodu zákonného ručení zletilého k tíživým novým závazkům. Německý zákonodárce se však rozhodl právo výpovědi výslovně upravit jen ve vztahu ke společnosti občanského práva, neboť to považoval za dostatečné. Přijatá právní úprava totiž podle jeho názoru měla prozařovat (dopadat) i na tehdy platnou právní úpravu rozpuštění veřejné obchodní společnosti podle § 133 německého obchodního zákoníku. Zvláštní právní úpravu vypovězení společenství dědiců rovněž nebylo podle německého zákonodárce třeba přijímat, neboť dědic může kdykoliv požadovat jeho vypořádání podle § 2042 odst. 1 BGB. Dědic může dále podle § 2044 odst. 1 věta první ve spojení s § 749 odst. 2 BGB ze závažných důvodů požadovat vypořádání i proti výslovné vůli zůstavitele, přičemž právě dovršení zletilosti dědice může podle německého zákonodárce takový závažný důvod představovat, a to zejména tehdy, je-li společenství dědiců hospodářsky činné. K právu dlužníka ukončit svou účast srov. BT–Drs. 13/5624, S. 10. [online]. [cit. 2. 8. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

³¹¹ V návaznosti na předchozí poznámku pod čarou lze doplnit, že k zmíněnému „prozařování“ na veřejnou obchodní společnost dochází i nadále. Po změně ustanovení § 131 německého obchodního zákoníku, jejímž cílem bylo především zajistit pokračování veřejné obchodní společnosti, však doznalo v důvodové zprávě popsané „prozařování“ určité změny. Zletilý může z důvodu dovršení zletilosti z veřejné obchodní společnosti toliko vystoupit. Nedochozí proto k rozpuštění společnosti. Ačkoliv důvodová zpráva mlčí o možnosti dlužníka ukončit účast v komanditní společnosti vystoupením, bylo doktrínou dovozeno, že z důvodu neomezeného osobního ručení má toto právo jak komplementář, tak také komanditista, dokud nesplnil svou vkladovou povinnost. Blíže srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 84–85, 87, op. cit. sub 200, S. 366–367.

³¹² K důvodům přijetí vyvratitelných právních domněnek srov. BT–Drs. 13/5624, S. 11. [online]. [cit. 2. 8. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

vyvratitelná právní domněnka.³¹³ Podle té se za starý majetek dlužníka považuje veškerý současný majetek, ledaže dlužník prokáže opak. Druhá právní domněnka proto slouží k ochraně zájmů starých věřitelů dlužníka, kteří se mohou uspokojit z celého jeho majetku, nepodaří-li se dlužníkovi prokázat opak, tedy to, že se jedná o majetek nový. Podle některých autorů by však druhá z vyvratitelných právních domněnek neměla být dlužníkem bez dalšího využívána jako zbraň proti novým věřitelům, neboť jejich právní pozici německý zákonodárce jejím přijetím zhoršit nezamýšlel. Dovození proto, že aby mohl dlužník zabránit přístupu nových věřitelů ke starému majetku, nemůže se dlužník pouze odvolat na tuto domněnku, ale musí novým věřitelům sám prokázat, že se jedná o starý majetek.³¹⁴ Význam obou vyvratitelných právních domněnek je však omezený tím, že v případě uplatnění námitky omezení majetkové odpovědnosti je to beztak dlužník, kdo nese břemeno tvrzení a důkazní břemeno ohledně toho, co jsou staré závazky, a jaká jeho aktiva tvoří starý majetek a *vice versa*. Mnozí autoři proto dokonce označili přijetí vyvratitelných právních domněnek za zcela nadbytečné.³¹⁵

3.1.6 Ochrana před zneužitím institutu omezení majetkové odpovědnosti

Možnost omezení majetkové odpovědnosti nezletilého s sebou přináší i tu otázku, zda tento právní institut není ze strany rodičů zneužitelný, resp. otázku, pomocí jakých právních mechanismů je možné případným snahám o jeho zneužití zabránit.

Legitimní je především obava, aby rodiče nezačali využívat či spíše zneužívat nezletilého jako nastrčenou figurku. Zejména riskantní či z ekonomického hlediska významnější smlouvy by mohlo být pro rodiče lákavé uzavírat namísto vlastním jménem právě v zastoupení nezletilého, kterému se dovršením zletilosti otevírá možnost limitace jeho majetkové odpovědnosti.³¹⁶ Tohoto rizika si byl vědom i německý zákonodárce, nicméně zvažovanou zvláštní úpravu náhradní odpovědnosti (*Ersatzhaftung*) rodičů po vzoru ustanovení § 179 BGB přijmout nakonec odmítl.³¹⁷ Ve vztahu k věřitelům tak rodiče sami nadále odpovídají pouze tehdy, dojde-li z jejich strany k zjevnému zneužití zákonného zastoupení.

³¹³ Ke vzájemnému vztahu obou právních domněnek srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 92, op. cit. sub 200, S. 368.

³¹⁴ K tomuto závěru srov. tamtéž, dále MünchKomm/HUBER, § 1629a, Rn 80, op. cit. sub 220, S. 764.

³¹⁵ Ke zbytečnosti uvedených právních domněnek srov. MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (§ 1629a BGB)*. WM 1998, S. 2284, dále Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 76, op. cit. sub 200, S. 364, či GLÖCKNER, Hanz Peter. *Die Haftung des Minderjährigen. Von § 1629a BGB zu einer Gesamtregelung der Minderjährigenhaftung*. FamRZ 2000, S. 1401.

³¹⁶ K obavě před zneužíváním omezení majetkové odpovědnosti nezletilého srov. např. GLÖCKNER, Hanz Peter. *Die Haftung des Minderjährigen. Von § 1629a BGB zu einer Gesamtregelung der Minderjährigenhaftung*. FamRZ 2000, S. 1400.

³¹⁷ Srov. BT–Drs. 13/5624, S. 9. [online]. [cit. 6. 8. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

Jelikož zákonné zastoupení končí tam, kde dochází k jeho zjevnému zneužití, představuje takové počinání rodičů jednání bez zástupčího oprávnění podle ustanovení § 177 a násl. BGB, ze kterého jsou tito sami věřiteli zavázáni k plnění či k náhradě škody podle ustanovení § 179 BGB.³¹⁸ Z pohledu věřitelů a jejich ochrany je však problematické, že určujícím měřítkem pro posouzení toho, zda při kontrahování došlo k zjevnému zneužití zákonného zastoupení, je nejlepší zájem dítěte, a nikoliv zájem věřitele, který je tak do značné míry irelevantní. Nastíněná ochranná koncepce je proto zacílena především na ochranu nezletilého. Jsou to ale přitom věřitelé, na jejichž úkor zejména k zneužívání omezení majetkové odpovědnosti může docházet.³¹⁹ V rámci vnitřního vztahu rodičů a dítěte je nezletilý chráněn před případným zneužíváním omezení majetkové odpovědnosti a uzavíráním nevýhodných či riskantních smluv ustanovením § 1664 BGB, podle kterého může po rodičích požadovat náhradu škody za porušení povinností vyplývajících z rodičovské péče (*elterliche Sorge*).³²⁰ Tento ochranný mechanismus do jisté míry poskytuje ochranu i starým věřitelům, neboť, jak bylo již výše uvedeno, spadají tyto nároky nezletilého vůči rodičům do starého majetku, a proto jsou ze strany starých věřitelů v případě uplatnění námítky omezení majetkové odpovědnosti uplatnitelné. Otázkou však zůstává, zda v mnohých případech takový nárok nezletilého vůbec vznikne, neboť měřítkem po rodičích vyžadované péče, za jejíž vynaložení nezletilému odpovídají, je podle ustanovení § 1664 BGB taková péče, kterou by jinak sami vynaložili ve svých vlastních záležitostech, tedy *diligentia quam in suis rebus adhibere solet*. Jde o subjektivní hledisko, které nemusí klást na rodiče vždy vysoké nároky, zejména, jsou-li tito sami velmi zadlužení.³²¹ Zvolení tohoto, ve vztahu k rodičům benevolentnějšího, měřítka péče vychází z přání zákonodárce zasahovat co nejméně do vnitřního rodinného života a tím napomoci udržení rodinného smíru.³²² Mez představuje podle ustanovení § 277 BGB až hrubá nedbalost. Porušili rodiče své povinnosti při výkonu rodičovské péče (*elterliche Sorge*) z hrubé nedbalosti, budou

---

³¹⁸ Tamtéž.

³¹⁹ Blíže k této problematice srov. zejména MÜLLER-FELDHAMMER, Ralf. *Mißbrauchsrisiken im Anwendungsbereich des § 1629a BGB*. FamRZ 2002, S. 15.

³²⁰ K této ochraně nezletilého srov. BT–Drs. 13/5624, S. 9. [online]. [cit. 6. 8. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

³²¹ K otázce vzniku nároku nezletilého srov. MÜLLER-FELDHAMMER, Ralf. *Mißbrauchsrisiken im Anwendungsbereich des § 1629a BGB*. FamRZ 2002, S. 15.

³²² Srov. GRÖZ, Isabell, § 1664, Rn 1. In: ELLENBERGER, Jünger, GÖTZ, Isabell, GRÜNEBERG, Christian, HERRLER, Sebastian, et. al. *Beck'sche Kurz-kommentare Band 7, Palandt Bürgerliches Gesetzbuch mit Nebengesetzen insbesondere mit Einführungsgesetz (Auszug) einschließlich Rom I-, Rom II- und Rom III-Verordnungen sowie EU-Güterrechtsverordnungen, Haager Unterhaltsprotokoll und EU-Erbrechtsverordnung, Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (Auszug), Wohn- und Betreuungsvertragsgesetz, Unterlassungsklagengesetz (PalHome), Produkthaftungsgesetz, Erbbaurechtsgesetz, Wohnungseigentumsgesetz, Versorgungsausgleichsgesetz, Lebenspartnerschaftsgesetz (PalHome), Gewaltschutzgesetz*. 80., neubearbeitete Auflage. München: C. H. Beck, 2021, S. 2105.

za takové porušení nezletilému odpovídat, i pokud by si hrubě nedbale počínali ve svých vlastních záležitostech.

Vzhledem k výše uvedenému lze proto konstatovat, že věřitelé mohou nejlépe docílit ochrany svých zájmů a zabránit zneužívání omezení majetkové odpovědnosti nezletilého tím, že budou po rodičích nezletilého či jiných osobách požadovat, aby jejich pohledávky za nezletilým zajistili.³²³

3.1.7 Přesah institutu omezení majetkové odpovědnosti do sociálního práva (*analogie legis*)

Pro úplnost lze poznamenat, že ustanovení § 1629a BGB má přesah i do roviny sociálního práva (*Sozialrecht*). Za do jisté míry přelomový lze označit rozsudek Spolkového sociálního soudu ze dne 7. července 2011³²⁴, ve kterém zmíněný soud dovodil, že ustanovení § 1629a BGB je odpovídajícím způsobem použitelné na pohledávky vůči nezletilým, které mají svůj původ v neoprávněně vyplacených dávkách na zajištění obživy (*Leistungen zur Sicherung des Lebensunterhalts*) podle druhé knihy sociálního zákoníku (*Sozialgesetzbuch Zweites Buch*).³²⁵ Vzhledem k tomu, že nezletilí nejsou nadáni svéprávností ani v rámci sociálního práva, jsou to právě rodiče, kdo jejich jménem jedná a nároky na vyplacení dávky uplatňuje. Zmíněným rozsudkem proto byla obecně pro situace, kdy nezletilí v rámci druhé knihy sociálního zákoníku odpovídají v důsledku svého zastoupení rodiči, dovozena *analogie legis*, na kterou navázala další rozhodnutí tohoto soudu.³²⁶ Analogie je tak podepřena již konstantní judikaturou, která vychází z myšlenky, že v rámci sociálního práva nemůže být nezletilým poskytnuta menší míra ochrany, nežli je tomu v právu občanském.³²⁷ Ustanovení § 1629a BGB dokonce paradoxně našlo větší odraz v judikatuře sociálních soudů, než v judikatuře soudů obecných.

---

³²³ K zamezení zneužití skrze zřízení jistoty srov. Staudinger/COESTER, § 1629a, Rn 15, op. cit. sub 200, S. 346, dále BEHNKE, Thorsten. *Das neue Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetz*. NJW 1998, S. 3082 či MÜLLER-FELDHAMMER, Ralf. *Mißbrauchsrisiken im Anwendungsbereich des § 1629a BGB*. FamRZ 2002, S. 16.

³²⁴ Srov. rozsudek Spolkového sociálního soudu, BSG, Urteil vom 7. Juli 2011 – B 14 AS 153/10 R.

³²⁵ Das Zweite Buch Sozialgesetzbuch – Grundsicherung für Arbeitsuchende – in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. Mai 2011 (BGBl. I S. 850, S. 2094), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 19. Juni 2022 (BGBl. I S. 921) geändert worden ist. Dále jen „druhá kniha sociálního zákoníku“.

³²⁶ K dalším rozhodnutím tohoto soudu srov. BSG, Urteil vom 19. Oktober 2016 – B 14 AS 40/15 R, dále BSG, Urteil vom 28. November 2018 – B 4 AS 43/17 R a BSG, Urteil vom 28. November 2018 – B 14 AS 34/17 R.

³²⁷ Srov. BSG, Urteil vom 28. November 2018 – B 4 AS 43/17 R.

3.2 Omezení majetkové odpovědnosti nezletilých v českém občanském právu

Jak bylo uvedeno v části první, kapitole 1.2 této práce, byl nový právní institut omezení majetkové odpovědnosti nezletilých do české právní úpravy zaveden novelou k dětským dluhům. Právní úprava předmětného institutu je obsažena v ustanovení § 899a ObčZ, které je systematicky zařazeno do právní úpravy rodičovské odpovědnosti, konkrétně do ustanovení upravujících péči o jmění dítěte.

Podle ustanovení § 899a odst. 1 ObčZ lze vymoci splnění peněžitého dluhu z právního jednání nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, pouze z majetku, který nezletilý nabyl před nabytím plné svéprávnosti (dále jen „původní majetek“), a dále z majetku, který nabyl právním jednáním vztahujícím se výlučně k původnímu majetku (dále jen „odvozený majetek“). Věřitelům z období nezletilosti dlužníka, který nenabyl plné svéprávnosti (dále jen „původní věřitelé“), je k uspokojení určena pouze část majetku dlužníka a dochází proto k zásadnímu oddělení majetku nabytého až v období zletilosti (dále jen „nově nabytý majetek“), ke kterému může dlužník původním věřitelům přístup za účelem jejich uspokojení odeprít, resp. je ponecháno na vůli dlužníka, zda původní věřitele rovněž z nově nabytého majetku sám dobrovolně uspokojí. Nezletilý dlužník není právní úpravou omezení majetkové odpovědnosti bez dalšího chráněn před jakýmkoliv poklesem svých aktiv, cílem je zabránit tomu, aby vstupoval do dospělého života zatížen přílišnými dluhy. Nejhorší situace, ve které se dlužník v souvislosti s dětskými dluhy může ocitnout, je ta, že pozbude veškerá aktiva tvořící jeho původní majetek a svůj dospělý život tak započne z hlediska svých majetkových poměrů tzv. „od nuly“. Ochranu před zadlužením jako takovým nezletilému *ex ante* poskytuje především potřeba soudního souhlasu s právním jednáním rodičů za nezletilého v případech stanovených ustanovením § 898 ObčZ, které se dotýká existujícího a budoucího jmění nezletilého či jednotlivé součásti tohoto jmění (srov. blíže pod bodem 2.2.1 této práce).

3.2.1 Věcný rozsah institutu omezení majetkové odpovědnosti

Z hlediska svého věcného rozsahu dopadá ustanovení § 899a ObčZ na peněžité dluhy z právního jednání nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti (dále také jen „nezletilý“). Zda přitom nezletilý právně jednal sám, či byl zastoupen jinou osobou, není z hlediska možnosti omezení majetkové odpovědnosti rozhodné. Není podstatné ani to, kdy se peněžitý dluh stane splatným. Pro možnost omezení majetkové odpovědnosti je určující okamžik vzniku peněžitého dluhu, který musí být založen právním jednáním nezletilého. Lze si položit otázku, zda omezení majetkové odpovědnosti dopadá i na jednotlivé pohledávky, které věřiteli vznikly za dlužníkem

až v období jeho zletilosti, pokud jejich právní základ v podobě smlouvy spadá do období nezletilosti dlužníka. Jinými slovy, zda peněžité dluhy ze závazků, které nezletilého zavazují k trvajícím nebo opětovnému plnění, podléhají stejnému právnímu režimu. Situaci poněkud komplikuje skutečnost, že se v zásadě k uzavření každé smlouvy, která nezletilého zavazuje k trvajícím nebo opětovnému plnění, vyžaduje podle ustanovení § 898 odst. 2 písm. d) ObčZ souhlas soudu. Peněžité dluhy z takové smlouvy proto nevznikají pouze na základě právního jednání nezletilého, jak vyžaduje ustanovení § 899a odst. 1 ObčZ, ale na základě složené právní skutečnosti. Nabízí se nastíněný problém ohledně dlouhodobých závazků nezletilého převést do obecnější roviny a položit si dále otázku, zda má být ustanovení § 899a odst. 1 ObčZ vykládáno doslovně, či zda je lze vykládat extenzivně a pod peněžité dluhy z právního jednání nezletilého zahrnout i peněžité dluhy z právního jednání nezletilého, ke kterému udělil souhlas soud podle ustanovení § 898 ObčZ. Ačkoliv důvodová zpráva v tomto směru mlčí, lze dle mého názoru dospět k tomu závěru, že do věcného rozsahu normy by peněžité dluhy z právního jednání nezletilého, ke kterému udělil rodičům souhlas soud, spadat měly. Opačný závěr by mohl vést k situaci odporující účelu právní úpravy, kdy by nezletilý byl u těchto svou povahou podstatných závazků méně chráněn, nežli je tomu u závazků každodenního života. *Ad absurdum* by nezletilý nemohl omezit svou majetkovou odpovědnost za dluh z úvěru poskytnutého za účelem placení školného na prestižní soukromé škole, ale u dluhu z koupě učebnice angličtiny již teoreticky ano. Lze jistě namítnout, že ochranu nezletilému poskytuje již samotný souhlas soudu, který je při svém rozhodování veden vždy nejlepším zájmem dítěte. Nelze však vyloučit, že soud např. v těch záležitostech, kdy je o udělení souhlasu nucen rozhodovat i na základě svých prognostických úvah, může pochybit. Takový charakter rozhodování soudu právě u zmíněných dlouhodobých závazků nezletilého vystupuje do popředí v případech, v nichž soud bude nucen zvažovat např. i to, jak se v budoucnu vyvine tržní situace pod vlivem faktorů rozhodných pro posouzení v příslušné věci.³²⁸ Zahrnutí peněžitých dluhů z právního jednání nezletilého, ke kterému udělil soud souhlas, pod věcný rozsah normy dle mého názoru ani nepředstavuje příliš nepřiměřený zásah do zájmů věřitelů nezletilého, neboť ti se mohou uspokojit u rodičů nezletilého na základě jejich zákonného ručení podle ustanovení § 899a odst. 2 ObčZ, o kterém bude pojednáno ještě níže.

---

³²⁸ Ve vztahu k potencionálním mezerám ochrany nezletilého skrze udělování souhlasu soudu lze v této souvislosti připomenout již výše zmíněné úvahy německého zákonodárce a závěr, k němuž na jejich pozadí dospěl. Blíže srov. BT–Drs. 13/5624, S. 9. [online]. [cit. 18. 8. 2022]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

A contrario jsou z omezení majetkové odpovědnosti vyloučeny nepeněžitě dluhy nezletilého z právního jednání a dále dluhy, které nezletilému vznikly z protiprávního činu či z jiné právní skutečnosti, a konečně i peněžitě dluhy nezletilého, který je plně svéprávný. V nezahrnutí uvedených jiných dluhů nezletilého do věcného rozsahu normy nelze spatřovat opomenutí zákonodárce, které by bylo mezerou v zákoně a otevíralo tak prostor pro úvahy nad možným užitím *analogie legis*. Naopak lze dovodit, že se jednalo o záměr zákonodárce, aby limitace majetkové odpovědnosti nezletilého byla umožněna výlučně u peněžitých dluhů z právního jednání nezletilého. Případným peněžitým dluhům z protiprávního jednání nezletilého byla novelou k dětským dluhům věnována pozornost zvlášť, a to změnou právní úpravy delikt ní odpovědnosti nezletilých.³²⁹ I pro tyto případné peněžitě dluhy nezletilých tak bylo nalezeno řešení, které se jevílo být z pohledu zákonodárce vhodné a spravedlivé.³³⁰ Z povahy věci je dále zřejmé, že pro nepeněžitě dluhy nezletilého není řešení v podobě limitace majetkové odpovědnosti ani vhodné. A konečně, je-li nezletilý plně svéprávný, jeví se být zcela legitimní, aby s ním bylo i z hlediska jeho odpovědnosti nakládáno jako s ostatními plně svéprávnými subjekty a možnost omezení majetkové odpovědnosti mu byla odepřena.

Lze konstatovat, že věcný rozsah omezení majetkové odpovědnosti nezletilých byl zákonodárcem pojat relativně široce, a lze proto předpokládat, že se možnost limitace majetkové odpovědnosti bude potencionálně dotýkat mnoha právních poměrů nezletilých, neboť většina jejich peněžitých dluhů má původ právě v právním jednání.

3.2.2 Zvláštní právní úprava dluhů z nájmu

Podle ustanovení § 2282a ObčZ je omezení majetkové odpovědnosti možné u dluhu z nájmu, který na nezletilého jakožto člena nájemcovy domácnosti přešel v důsledku smrti nájemce podle ustanovení § 2279 a násl. ObčZ. Další podmínkou je, aby nezletilý nenabyl ke dni smrti nájemce plné svéprávnosti. Vzhledem k tomu, že nájem a s ním související dluhy na nezletilého přecházejí na základě právní události, bylo nutné, aby byla možnost limitace zavedena zákonodárcem explicitně za užití zákonného odkazu.³³¹ Její umožnění bylo

---

³²⁹ K změnám v oblasti delikt ní odpovědnosti nezletilých srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 46 [online]. [cit. 20. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

³³⁰ Vzhledem k tomu, že pojednání předmětných změn v rovině delikt ního práva by bylo nad rámec této práce, dovolím si čtenáře odkázat na důvodovou zprávu. Viz předchozí poznámka pod čarou.

³³¹ K peněžitým dluhům nezletilých z důvodu přechodu nájmu a nutnosti zákonného odkazu srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební

odůvodněno tím, že se i v těchto případech otevírá prostor pro potencionální budoucí zadlužení nezletilého, neboť na jeho osobu přechází povinnost platit nájemné, které nepředstavuje nezanedbatelnou finanční částku, přičemž nezletilý zpravidla není výdělečně činný.³³² K uvedenému přistupuje podle zákonodárce dále i skutečnost, že pro nezletilého, který není plně svéprávný, je často náročnější ve lhůtě dle ustanovení § 2279 odst. 4 ObčZ písemně oznámit pronajímateli, že v nájmu nehodlá pokračovat a tím nájem ukončit.³³³ I když nezletilý nájem v zákonem stanovené lhůtě ukončí, není tím však vyloučeno, že bude jako člen nájemcovy domácnosti, který v bytě žil ke dni jeho smrti, podle ustanovení § 2282 ObčZ odpovídat za dluhy nájemce, které z nájmu vznikly před jeho smrtí. I ve vztahu k těmto dluhům bylo omezení majetkové odpovědnosti nezletilého, který ke dni smrti nájemce nenabyl plné svéprávnosti, podle ustanovení § 2282a odst. 1 část věty za středníkem ObčZ umožněno.³³⁴ Povinnosti z nájmu však mohou na nezletilého, který není členem nájemcovy domácnosti, přejít jako na dědice nájemce podle ustanovení § 2282 ObčZ. V takovém případě je třeba rozlišovat mezi dluhy z nájmu, které vznikly před smrtí nájemce, a dluhy z nájmu, které vznikly až po jeho smrti. Limitace odpovědnosti podle ustanovení § 2282a odst. 1 ve spojení s § 899a ObčZ přitom přichází v úvahu pouze u dluhů vzniklých až po smrti nájemce. Odpovědnost za dluhy, které vznikly před smrtí zůstavitele, bude řešena samostatně v rámci řízení o pozůstalosti za pomoci právních nástrojů dědického práva.³³⁵

V souvislosti s výše popsanou možností limitace odpovědnosti u dluhů z nájmu, která byla zákonodárcem explicitně zakotvena skrze zákonný odkaz, vzniká otázka, zda by i u některých jiných peněžitých dluhů nezletilého, které vznikly na základě jiné právní skutečnosti, byla limitace odpovědnosti myslitelná za užití *analogie legis*. Vzhledem k tomu, že jde o velmi různorodou skupinu dluhů, nelze podle mého názoru na takovou otázku obecně odpovědět a bude vždy záležet na okolnostech konkrétního případu, jakož i na povaze takového dluhu.

3.2.3 Výjimka z omezení majetkové odpovědnosti

Jedinou zákonodárcem upravenou výjimku z omezení majetkové odpovědnosti nezletilého za dluhy představují podle ustanovení § 899a odst. 1 část věty za středníkem ObčZ

---

období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 46 [online]. [cit. 20. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

³³² Tamtéž, s. 43–44.

³³³ Tamtéž, s. 44.

³³⁴ Tamtéž, s. 47.

³³⁵ Tamtéž.

peněžité dluhy nezletilého, které mu vznikly v souvislosti se samostatným provozováním obchodního závodu nebo jinou obdobnou výdělečnou činností podle ustanovení § 33 ObčZ. Vzhledem k tomu, že je na nezletilého pro příslušný okruh právních vztahů nahlíženo jako na plně svéprávného, je žádoucí, aby nesl i tomu odpovídající odpovědnost. Jeví se být legitimní, aby v těchto případech bylo na nezletilého i z hlediska jeho odpovědnosti nahlíženo jako na plně svéprávného a omezení majetkové odpovědnosti mu proto nebylo umožněno. Výjimka je ostatně ku prospěchu i samotného nezletilého, neboť bez jejího přijetí by nemusel být pokládán za rovnocenného obchodního partnera a mohl by být z právního styku pro příliš nerovnoměrné rozložení rizik vylučován.³³⁶

3.2.4 Majetek určený k uspokojení původních věřitelů

Jak bylo uvedeno výše, lze peněžité dluhy z právního jednání nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, vymoci pouze z původního majetku a dále z odvozeného majetku, tedy majetku, který dlužník nabyl právním jednáním vztahujícím se výlučně k původnímu majetku. Postihnout lze přitom jen takový původní a odvozený majetek, který dlužník, resp. povinný vlastní k okamžiku provádění soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce.³³⁷ V důvodové zprávě je v této souvislosti uvedeno, že koncepci, která by se v poměrech českého práva snažila co nejvíce přiblížit německému inspiračnímu zdroji podle ustanovení § 1629a BGB, v tom smyslu, že by se původní věřitelé mohli při výkonu soudního rozhodnutí, resp. exekuce uspokojit z majetku dlužníka až do výše hodnoty, kterou měl k okamžiku nabytí plné svéprávnosti dlužníka, je třeba odmítnout. Důvodem byla především předpokládaná administrativní a finanční náročnost takového řešení, neboť by bylo spojeno s nutností zjišťování původního majetku, který dlužník k okamžiku provádění soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce již nevlastní, přičemž tento původní majetek by musel být následně i oceněn.³³⁸ Řešení zvolené zákonodárcem se jevílo být schůdnější a dále i více souladné s principy, na nichž je vystavěno české vykonávací, resp. exekuční řízení. Zvolené řešení

---

³³⁶ K obtížím vstupovat do obchodněprávních vztahů bez upravení uvedené výjimky srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 46. [online]. [cit. 20. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

³³⁷ K majetku dlužníka, ze kterého se původní věřitelé mohou uspokojit, srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 40. [online]. [cit. 21. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

³³⁸ Tamtéž.

zároveň stále umožňuje dosáhnout zákonodárcem zamýšleného výsledku.³³⁹ Hlavní motivací zákonodárce pro umožnění uspokojení původních věřitelů rovněž z odvozeného majetku byla snaha zabránit tomu, aby byl původní majetek skrze právní jednání dlužníka přeměněn na majetek nově nabytý, ke kterému by bylo možné přístup původním věřitelům odepřít. Záměrem zákonodárce bylo zabránit tomu, aby byla právní úprava omezení majetkové odpovědnosti nezletilých ze strany dlužníka obcházena. Formulace, která byla k označení odvozeného majetku v zákonném znění zvolena, byla dle důvodové zprávy inspirována právní úpravou výjimky z aktiv tvořících společné jmění manželů dle ustanovení § 709 odst. 1 písm. d) ObčZ.³⁴⁰ Odvozený majetek proto představují především majetkové hodnoty, které dlužník nabyt v souvislosti s prodejem či směnou svého původního majetku, jakož i předměty, které z těchto hodnot pořídil, nikoliv však již výnosy z původního majetku, které dlužník nabyt po nabytí plné svéprávnosti.³⁴¹ Pozitivním vymezením odvozeného majetku zákonodárcem, ač inspirován výjimkami z aktiv tvořících společné jmění manželů, upustil od toho, aby jako odvozený majetek uvedl rovněž majetek, který dlužník nabyt náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu původního majetku po dosažení svéprávnosti. Je-li smyslem právní úpravy odvozeného majetku to, aby bylo zabráněno snížení rozsahu uspokojení původních věřitelů z původního majetku, bylo by dle mého názoru spravedlivé, aby i tyto v období zletilosti formou náhrady nabyté majetkové hodnoty, které nepředstavují ve své podstatě nic jiného, nežli „transformaci“ původního majetku, odvozený majetek rovněž představovaly. Na druhé straně možnou motivací zákonodárce pro výslovné neuvedení takto v období zletilosti nabytých majetkových hodnot do odvozeného majetku mohlo být zavedení zákonného ručení rodiče nezletilého, které bylo upraveno za účelem posílení postavení věřitelů nezletilého ve vztahu k dluhům z právního jednání nezletilého, k němuž rodič dal souhlas nebo za nezletilého jednal. Sítím takto konstruované právní ochrany v zájmu původních věřitelů tak propadají dluhy z právního jednání, které učinil nezletilý zcela sám. I naposledy uvedené dle mého názoru hovoří pro to, aby ekvivalent získaný dlužníkem v období zletilosti za poškození, zničení nebo ztrátu původního majetku do odvozeného majetku spadal. Ve prospěch uvedeného závěru by poté hovořilo i to, pokud by se v praxi prosadil závěr, že zákonné ručení nedopadá na osobu

---

³³⁹ Tamtéž.

³⁴⁰ Tamtéž.

³⁴¹ Srov. PSUTKA, Jindřich, § 709, marg. č. 9. In: HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 155.

poručníka, popř. opatrovníka nezletilého. Jakou cestou se praxe vydá, ukáže pravděpodobně až judikaturní vývoj.

Novelou exekučního řádu, provedenou zákonem č. 286/2021 Sb., byli povinní, jejichž exekvované dluhy vznikly před dosažením 18 let věku povinného, zařazeni mezi tzv. zranitelné povinné, kterým je při mobiliární exekuci poskytována zvláštní ochrana. Tato zvláštní ochrana záleží v tom, že se tento způsob exekuce může týkat pouze věcí, které jsou ve vlastnictví povinného nebo ve společném jmění povinného a jeho manžela, a jejichž počet nebo hodnota neodpovídá obvyklým majetkovým poměrům. Do soupisu movitých věcí mohou být soudním exekutorem zahrnuty pouze věci, které z objektivního hlediska neodpovídají běžným majetkovým poměrům.³⁴² Movité věci, které běžným majetkovým poměrům odpovídají, nemohou být tímto způsobem výkonu exekuce postiženy, přičemž není rozhodné, že náležejí do původního, resp. odvozeného majetku, ze kterého se jinak původní věřitelé mohou uspokojit. Lze proto shrnout, že ochrana povinného před dluhy z období jeho nezletilosti, je zvláštní právní úpravou exekucí prodejem movitých posílena.

3.2.5 Zákonné ručení rodiče nezletilého

Aby zákonodárce částečně vyvážil upřednostnění zájmu nezletilého nad zájmem původních věřitelů, rozhodl se ustanovením § 899a odst. 2 věta první ObčZ upravit zákonné ručení rodiče za peněžitý dluh nezletilého, který za dítě jednal nebo mu k právnímu jednání udělil souhlas. Zároveň mělo být tímto krokem rodičům zabráněno v tom, aby zneužívali omezení majetkové odpovědnosti nezletilého v právním styku.³⁴³ Podle mého názoru se lze domnívat, že zákonné ručení rodiče bude založeno i v těch případech, v nichž je k jednání rodiče za nezletilého potřeba udělení souhlasu soudu.

Lze očekávat, že v důsledku upravení zmíněného zákonného ručení budou věřitelé nezletilého motivováni k tomu, aby využili svého nově zavedeného práva podmínit následky právního jednání nezletilého souhlasem rodiče podle ustanovení § 36 odst. 2 ObčZ, o něm bylo pojednáno v bodě 2.2.2 této práce. Za účelem posouzení, kterého z rodičů se zákonné ručení týká, se uplatní základní pravidlo pro výkon rodičovské odpovědnosti obsažené v ustanovení

---

³⁴² KASÍKOVÁ, Martina, § 67, marg. č. 4, 5. In: KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HLUBÁČEK, Jaroslav a kol. *Exekuční řád: Komentář*. 5. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2022, s. 627–628.

³⁴³ K důvodům přijetí zákonného ručení srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 39, 41. [online]. [cit. 22. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

§ 876 odst. 3 ObčZ.³⁴⁴ Uplatní se proto vyvratitelná právní domněnka, že udělil-li souhlas jeden z rodičů vůči třetí dobrověrné osobě, učinil tak se souhlasem druhého rodiče, a ručit proto budou oba rodiče. Druhý rodič však může tuto domněnku vyvrátit, pokud se mu podaří prokázat, že udělení souhlasu odporoval, či by mu býval zjevně odporoval, pokud by o jeho udělení věděl.³⁴⁵

Rodiče jako ručitelé mají k dispozici všechny námitky, které má vůči původnímu věřiteli nezletilý dlužník.³⁴⁶ Akcesorická povaha ručitelského závazku nebyla v tomto ohledu oproti jeho obecné úpravě nijak modifikována. V této souvislosti je třeba zmínit, že omezenou vymahatelnost dluhu vůči nezletilému dlužníkovi není možné považovat za vlastnost vlastního dluhu, která by formou námitky prospívala ve smyslu ustanovení § 2023 odst. 1 ObčZ rovněž rodiči jako ručiteli, jako je tomu např. ohledně námitky promlčení.³⁴⁷ Omezená vymahatelnost dluhu představuje pouhý projev omezení majetkové odpovědnosti dlužníka, které je spojeno výhradně s osobou nezletilého dlužníka, a není proto projevem vlastnosti samotného dluhu, ke kterému je třeba akcesorickou povahu ručitelského závazku výlučně vztáhnout.³⁴⁸ Na tomto místě lze poukázat na již ustálenou judikaturu obecných soudů, kterou bylo dovozeno, že na uplatnění pohledávky zajištěné třetí osobou, například právě ručením, nemá vliv skutečnost, že dlužník zemřel a dědici odpovídají za jeho dluhy pouze do výše ceny nabytého dědictví.³⁴⁹ Jinými slovy, námitka dědice, kterou uplatní omezení své odpovědnosti za dluh zůstavitele jen do výše hodnoty nabytého dědictví, ručiteli neprospívá. Domnívám se, že právě uvedené je přenositelné i na zákonné ručení rodiče podle ustanovení § 899a odst. 2 ObčZ. Pokud by tomu tak nemělo být, postrádala by koncepce založená na zákonném ručení rodičů při zachování akcesority smysl, a nemohla by sloužit částečnému vyvážení zájmu věřitelů nezletilého, jak zákonodárce zamýšlel. Zákonné ručení by v takovém případě dále neplnilo funkci zákonné pojistky proti tomu, aby rodiče privilegované postavení nezletilého v rámci smluvních závazků nezneužívali ve svůj vlastní prospěch. Lze proto uzavřít, že beneficium v podobě omezené

---

³⁴⁴ Tamtéž, s. 41.

³⁴⁵ Tamtéž.

³⁴⁶ Tamtéž.

³⁴⁷ K povaze námitky dlužníka srov. RICHTER, Tomáš, § 2023, marg. č. 7. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1261.

³⁴⁸ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna. 2016, sp. zn. 32 Cdo 916/2016.

³⁴⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2016, sp. zn. 32 Cdo 916/2016, dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2005, sp. zn. 21 Cdo 1640/2004, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2013, sp. zn. 33 Cdo 2863/2010, obdobně i rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 26. ledna 1973, sp. zn. 1 Cz 78/72.

vymahatelnosti dluhu je vázáno výlučně na osobu nezletilého, a nikoliv na samotný dluh, a proto se akcesorická povaha ručitelského závazku ve vztahu k němu neprosadí.

Podstatný rozdíl oproti obecné právní úpravě ručení spočívá v explicitním vyloučení regresu rodiče vůči vlastnímu dítěti jako dlužníkovi ustanovením § 899a odst. 2 věta druhá ObčZ. Ačkoliv lze předpokládat, že by ze strany rodičů k jeho uplatnění právě pro citovou vazbu docházelo jen velmi zřídka, lze toto rozhodnutí zákonodárce z důvodu náležité ochrany nezletilého uvítat. Sám zákonodárce v důvodové zprávě připouští, že se zmíněná právní konstrukce vypuštěním možnosti regresu do jisté míry připodobňuje přechodu dluhu. Považuje ji však za zcela ospravedlnitelnou, neboť jsou to podle jeho názoru v konečném důsledku právě rodiče, kteří zapříčinili dluh nezletilého, vzniklý při výkonu rodičovské odpovědnosti.³⁵⁰ Zákonodárce dokonce předpokládá, že mnoho věřitelů bude postupovat podle ustanovení § 2021 odst. 1 věta druhá ObčZ a ohledně plnění dluhu se přímo obrátí na rodiče bez předchozí písemné výzvy dlužníkovi, neboť bude nepochybné, že tento dluh nesplní.³⁵¹ Vyloučení regresu však nebrání tomu, aby na nezletilého dlužníka přešel dluh rodičů ze zákonného ručení jako na jejich dědice. Dojde-li k úmrtí obou rodičů jakožto ručitelů nezletilého dlužníka, je podle důvodové zprávy třeba rozlišovat, zda jim před smrtí vznikla povinnost splnit dluh za nezletilého či nikoliv.³⁵² Nedošlo-li ke vzniku takové povinnosti, neexistuje zde dluh, který by mohl na nezletilého dlužníka jako na dědice přejít. V opačném případě podle zákonodárce na nezletilého dluh přechází a nezletilý dlužník jako dědic je v takovém případě dostatečně chráněn institutem dědického práva, pročež se jako nezbytné nejeví zavedení možnosti omezení majetkové odpovědnosti.³⁵³

V souvislosti se zavedením zákonného ručení rodiče podle ustanovení § 899a odst. 2 ObčZ a jeho systematickým zařazením do právní úpravy rodičovské odpovědnosti vyvstává otázka, zda zmíněné zákonné ručení dopadá pouze na rodiče nezletilého, či zda je použitelné i ve vztahu k poručníkovi, popřípadě opatrovníkovi nezletilého. Poručník je nezletilému soudem jmenován, pokud není žádného rodiče, který by vůči nezletilému vykonával rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu. Podle ustanovení § 928 odst. 2 ObčZ poručníkovi

---

³⁵⁰ K důvodům přijetí zákonného ručení srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 41. [online]. [cit. 22. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

³⁵¹ Tamtéž.

³⁵² Tamtéž.

³⁵³ Tamtéž.

náleží v zásadě všechny povinnosti a práva, které mají rodiče. Výslovně je dále upraveno jen to, že poručník nemá vůči nezletilému vyživovací povinnost. Vzhledem k tomu, že je zákonné ručení systematicky zařazeno právě do právní úpravy rodičovské odpovědnosti, mohla by tato skutečnost svádět k závěru, že se zákonné ručení dotýká i poručníka. Domnívám se však, že by se jednalo o zkratkový závěr, což opírám o dále uvedené. Poručník nikdy není nositelem rodičovské odpovědnosti.³⁵⁴ Je jen oprávněn vykonávat zásadně všechny povinnosti a práva tvořící její obsah, přičemž však okruh těchto povinností a práv může být soudem výjimečně vymezen i jinak, resp. zúžen, a to s přihlédnutím k osobě poručníka nebo poměrům nezletilého, jakož i k důvodu, pro který nemají rodiče všechny povinnosti a práva tvořící rodičovskou odpovědnost. Poručník dále nemusí o nezletilého osobně pečovat. Je tedy zřejmé, že se rozsah povinností a práv jednotlivých poručníků může i značně lišit. Ani při velmi širokém rozsahu povinností a práv poručníka však vztah mezi ním a poručencem nebude nikdy tak komplexní jako vztah mezi rodičem a dítětem. Je to ale právě komplexnost vztahu mezi rodičem a dítětem, která podle mého názoru činí zákonné ručení s vyloučením práva regresu odůvodnitelné. I přes systematické zařazení zákonného ručení do právní úpravy rodičovské odpovědnosti nelze pominout, že rodiče mají na rozdíl od poručníka ve vztahu k nezletilému vyživovací povinnost, přičemž případnou povinnost rodiče splnit za nemajetné dítě dluh lze dovodit právě z titulu vyživovací povinnosti.³⁵⁵ Jak bylo již výše uvedeno, sám zákonodárce při přijímání předmětné právní úpravy předpokládal, že mnozí věřitelé nezletilého budou postupovat podle ustanovení § 2021 odst. 1 věta druhá ObčZ a ohledně plnění dluhu se obrátí přímo na rodiče nezletilého jakožto jeho ručitele bez předchozí písemné výzvy dlužníka, neboť je nepochybné, že dlužník dluh nesplní.³⁵⁶ Ve spojení s vyloučením regresu pak koncepce zákonného ručení rodiče do jisté míry připomíná přechod dluhu a má tak nepochybně citelný dopad do majetkové sféry rodiče, který však má vůči nezletilému, jak uvedeno, vyživovací povinnost. Je proto otázkou, zda je taková koncepce akceptovatelná i ve vztahu k poručníkovi, který – jak bylo již zmíněno – vyživovací povinnost ve vztahu k poručenci nemá. Lze jistě namítnout, že zákonné ručení nevzniká zcela automaticky u všech peněžitých dluhů nezletilého, ale je založeno pouze

---

³⁵⁴ Srov. ZUKLÍKOVÁ Michaela, DVOŘÁK Jan, ŠVESTKA Jiří a kol.: *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 135.

³⁵⁵ K povinnosti rodiče splnit dluh za nemajetné dítě z titulu vyživovací povinnosti srov. FRINTA, Ondřej, FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl první: obecné poznatky a jednotlivé druhy dluhů*. Právní rozhledy 2019, č. 21, s. 729, dále náleží Ústavního soudu ze dne 15. února 2017, sp. zn. I. ÚS 1775/14 (bod 27 odůvodnění).

³⁵⁶ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 41., [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

v případě, pokud rodič jako zákonný zástupce za nezletilého právně jednal či k jeho jednání udělil souhlas, přičemž za nezletilého může právně jednat či mu udělovat souhlas k právnímu jednání právě i jeho poručník. Jinými slovy, zákonné ručení je založeno pouze tam, kde nezletilému dluh vzniká v důsledku výkonu rodičovské odpovědnosti, k jejímuž vykonávání je oprávněn (ale i povinen) však i poručník. Na tomto místě je třeba připomenout, že podle ustanovení § 36 odst. 2 ObčZ mohou věřitelé vznesením požadavku na udělení souhlasu ze strany zákonného zástupce podmínit účinnost v zásadě jakéhokoliv právního jednání nezletilého, s výjimkou právních jednání osobní povahy a právních jednání podle ustanovení § 33 ObčZ. Zákonné ručení tak může mít potencionálně velmi široký dosah. V této souvislosti si lze položit otázku, kdo by byl ochoten funkcí poručníka vykonávat, pokud by vedle již tak vysokých nároků, které jsou na osobu poručníka kladeny, byl její výkon spojen ještě i s tak významnými potencionálními hmotněprávními dopady do majetkové sféry poručníka. Naopak, je možné předpokládat, že by se osoby, které by jinak o nezletilého jevily zájem, zdráhaly z důvodu svého potencionálního zákonného ručení této funkce ujmout a své jmenování poručníkem by raději odmítaly. Hledání vhodné osoby pro výkon funkce poručníka by se proto pro soud mohlo stát komplikovanějším, nežli je tomu dosud. Jako příliš důvodné se nejeví ani obavy z případného zneužití institutu omezení majetkové odpovědnosti poručníkem, pokud by se na jeho osobu zákonné ručení nevztahovalo. Podle ustanovení § 933 odst. 1 ObčZ stojí poručník na rozdíl od rodičů pod stálým dohledem soudu. Poručník dále potřebuje podle ustanovení § 934 odst. 1 ObčZ ke každému rozhodnutí v nikoliv běžné záležitosti, které se týká nezletilého, souhlas soudu. Jedná-li poručník bez potřebného souhlasu soudu, k takovému jednání se nepřihlíží. A konečně je poručník povinen podávat podle ustanovení § 934 odst. 2 ObčZ soudu periodické zprávy o osobě dítěte a jeho vývoji a dále předkládat účty ze správy jeho jmění, a to nejpozději v časovém horizontu jednoho roku. Není proto pochyb, že je poručník ze strany soudu vystaven mnohem přísnější kontrole, než rodič nezletilého. Soud má přitom povinnost poručníka podle ustanovení § 937 odst. 1 ObčZ z jeho funkce odvolat, poruší-li tento své poručnické povinnosti. Takové porušení povinností lze podle mého názoru mimo jiné spatřovat i v zavazování nezletilého s úmyslem zneužít omezení jeho majetkové odpovědnosti k vlastnímu prospěchu. Ve zneužití limitace majetkové odpovědnosti nezletilého ve vlastní prospěch lze přinejmenším nalézt důvod, pro který není vhodné, aby poručník svou funkcí nadále vykonával. Soud má v takovém případě podle ustanovení § 937 odst. 2 ObčZ povinnost zvážit jeho odvolání. Na počínání poručníka může dále dohlížet i poručnická rada podle ustanovení § 3022 odst. 2 ve spojení s § 472 a násl. ObčZ. Kromě výše uvedeného lze dále konstatovat, že ani z důvodové zprávy nevyplývá, že by zákonodárce zamýšlel vztáhnout

zákonné ručení rovněž na jiné osoby než rodiče. V důvodové zprávě je ve vztahu k zákonnému ručení důsledně hovořeno toliko o rodičích nezletilého a poručník není ani jednou zmíněn.³⁵⁷ Pokud by zákonodárce skutečně zamýšlel vztáhnout zákonné ručení rodiče i na poručníka, nic mu nebránilo v tom, aby v rámci právní úpravy poručnictví zřídil zákonný odkaz na ustanovení § 899a odst. 2 ObčZ. Takový krok by byl vítaný i z důvodu právní jistoty, která je u tak podstatného právního institutu, jako je ručení vždy velmi důležitá, a to tím spíše, je-li odpovědnost hlavního dlužníka omezená a regres ručitele vyloučen. V neposlední řadě lze uvést, že s tak přísným právním institutem jako je zákonné ručení bez možnosti regresu, představujícím v občanském právu výjimku, je jistě vhodné nakládat obezřetně a jeho osobní rozsah proto vykládat spíše restriktivně. Z výše uvedených důvodů zastávám názor, že institut zákonného ručení se vztahuje pouze na rodiče nezletilého, a nikoliv i na jeho poručníka. Stejný závěr lze tím spíše učinit i ve vztahu k opatrovníkovi nezletilého, který na rozdíl od poručníka vykonává pouze některé povinnosti a práva náležející do rodičovské odpovědnosti, a to vždy v konkrétním případě, kdy to vyžaduje ochrana zájmů a práv nezletilého.³⁵⁸ Opatrovník nezletilého zejména zastupuje v určitých právních záležitostech či je mu svěřena správa jeho jmění. Kromě případu, pro který je opatrovník soudem jmenován, však nezletilý náležitou právní ochranu má, neboť je zde jiná osoba, která o právní záležitosti nezletilého pečuje, ať už je jí rodič či právě poručník nezletilého.³⁵⁹ Důvody pro jmenování opatrovníka soudem mohou být přitom podle ustanovení § 943 ObčZ různorodé. Jaké konkrétní povinnosti a práva má opatrovník ve vztahu k nezletilému vykonávat, vymezí soud při jeho jmenování rozsudkem. Je tak patrné, že se ze všech uvedených vztahů jedná o ten nejméně komplexní a vztáhnutí zákonného ručení na opatrovníka by bylo podle mého názoru vůči opatrovníkovi nepřiměřené a příliš tvrdé. V návaznosti na výše uvedené lze doplnit, že věřitelům nezletilého nic nebrání v tom, aby si vznik ručitelského závazku vůči poručníkovi či opatrovníkovi vymínili smluvní cestou.

Na závěru o neuplatnění zákonného ručení podle ustanovení § 899a odst. 2 ObčZ vůči poručníkovi a opatrovníkovi nezletilého podle mého názoru nic nemění ani skutečnost, že v rámci speciální právní úpravy zákonného ručení u dluhu z nájmu, který na nezletilého přešel

---

³⁵⁷ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 41, [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

³⁵⁸ K institutu opatrovníka blíže srov. ZUKLÍKOVÁ, Michaela, DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří a kol.: *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 144.

³⁵⁹ Tamtéž.

v důsledku smrti nájemce, byli poručník a opatrovník nezletilého jako zákonní ručitelé zákonodárcem výslovně uvedeni. Podle ustanovení § 2282a odst. 2 ObčZ platí, že zákonný zástupce, opatrovník nebo poručník, který za nezletilého neukončil nájem bytu nebo domu, ač mohl rozumně předpokládat, že povinnosti vyplývající z nájmu nebude nezletilý schopen plnit, ručí za dluh z nájmu vzniklý ode dne, kdy se ujal své funkce, pokud s nezletilým po přechodu nájmu v bytě nebo domě žil. Uvedené zákonné ručení dopadá jak na zákonného zástupce, tak na poručníka a opatrovníka pouze tehdy, jsou-li splněny v předchozí větě uvedené předpoklady. V důvodové zprávě je v této souvislosti uvedeno, že cílem této zvláštní úpravy zákonného ručení je zabránit tomu, aby ze strany uvedených osob docházelo k pokračování v nájmu při vědomí toho, že nezletilého nemohou dluhy z nájmu podstatněji ohrozit právě vzhledem k možnosti omezení jeho majetkové odpovědnosti, přičemž nelze vyloučit, že by se uvedené osoby mohly pokusit dané situace zneužít ve svůj prospěch.³⁶⁰ Zákonodárce tak reagoval na specifickou situaci, přičemž prostřednictvím zavedení zvláštního zákonného ručení se snažil především chránit zájmy věřitele nezletilého před osobami, které jsou oprávněné nezletilého zastupovat, a situace přechodu nájmu by se mohly pokusit využít. Větší akcentování zájmů věřitele nezletilého skrze rozšíření zákonného ručení na další osoby se v tomto případě jeví být pochopitelné právě i vzhledem k dlouhodobému charakteru nájemního vztahu.

3.2.6 Uplatnění omezení majetkové odpovědnosti

Svůj procesní odraz našel institut omezení majetkové odpovědnosti v ustanovení § 262c OSŘ. Podle naposledy uvedeného ustanovení platí, že má-li být výkonem rozhodnutí uspokojena peněžitá pohledávka ze závazku povinného vzniklého v době, kdy byl nezletilým, který nenabyl plné svéprávnosti, lze výkonem rozhodnutí postihnout pouze majetek, který povinný nabyl před nabytím plné svéprávnosti, tedy původní majetek, a majetek, který povinný nabyl právním jednáním vztahujícím se výlučně k původnímu majetku, tedy odvozený majetek (dále také jen „postižitelný majetek“).³⁶¹ Právě uvedené neplatí pro peněžité pohledávky

---

³⁶⁰ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 46, [online]. [cit. 30. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

³⁶¹ Je vhodné poznamenat, že ačkoliv by zákonodárcem zvolená formulace ustanovení § 262c občanského soudního řádu mohla budít dojem, že se možnost omezeného postihu majetku povinného uplatní ve vztahu ke všem peněžitým pohledávkám ze všech závazků, které povinnému vznikly jako nezletilému, který nenabyl plné svéprávnosti, nebude tomu tak. Předmětné procesní ustanovení je nutné vykládat v úzké souvislosti s ustanovením § 899a odst. 1 občanského zákoníku, podle kterého je omezení majetkové odpovědnosti přípustné pouze u peněžitých dluhů z právního jednání nezletilého. Ve vztahu k peněžitým pohledávkám ze závazků vzniklých z protiprávního činu povinného nebo z jiné právní skutečnosti, by tak postup podle ustanovení § 262c občanského soudního řádu neměl být přípustný, neboť pro něj schází hmotněprávní základ.

ze závazků povinného, které vznikly v souvislosti s provozováním obchodního závodu nebo jiné obdobné výdělečné činnosti podle ustanovení § 33 odst. 1 ObčZ (srov. blíže pod bodem 2.2.3 této práce). Je-li při výkonu rozhodnutí v rozporu s výše uvedeným postižen majetek povinného, různý od postižitelného majetku, může se povinný podle ustanovení § 262c odst. 2 OSŘ domáhat v této části zastavení výkonu rozhodnutí. O tomto právu musí být podle ustanovení § 262c odst. 2 OSŘ soudem poučen při nařízení výkonu rozhodnutí. Soud v první fázi řízení o výkon rozhodnutí sám aktivně nezjišťuje, zda je majetek, který má být podle návrhu oprávněného postižen, postižitelný podle ustanovení § 262c odst. 1 OSŘ. Zákodárce se pro dodržení obecného postupu v první fázi řízení o výkon rozhodnutí, ze kterého představuje výjimku pouze postižení majetku ve společném jmění manželů podle § 262a OSŘ, rozhodl záměrně.³⁶² Současně však zavedl již výše zmíněnou poučovací povinnost soudu ve vztahu k povinnému o jeho možnosti domáhat se zastavení výkonu rozhodnutí. Povinný má k dispozici obecné procesní prostředky obrany v podobě vylučovací žaloby podle ustanovení § 267 OSŘ a návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 OSŘ.³⁶³ Popsaný postup, včetně poučovací povinnosti, se s ohledem na ustanovení § 52 odst. 1 a 2 EŘ uplatní i v exekučním řízení. Pokud však v rámci soudního výkonu rozhodnutí bude již před nařízením výkonu rozhodnutí bez jakéhokoliv bližšího prověřování zcela jednoznačné, že v návrhu oprávněného uvedený majetek povinného není postižitelný podle ustanovení § 262c odst. 1 OSŘ, nebude soud moci takovému návrhu vyhovět.³⁶⁴ Jak je v důvodové zprávě dále uvedeno, lze si představit i situaci, kdy bude v zájmu samotného povinného, aby byl v rámci výkonu rozhodnutí postižen jinak podle ustanovení § 262c odst. 1 OSŘ nepostižitelný majetek.³⁶⁵ Může tomu tak být zejména tehdy, bude-li hodnota postižitelného majetku významně převyšovat hodnotu pohledávky, která je vymáhána.³⁶⁶ Lze si například představit situaci, kdy postižitelný majetek povinného bude tvořit pouze cenná nemovitost, kdy by vydobytí pohledávky, mající oproti nemovitosti zanedbatelnou hodnotu, prodejem této nemovitosti bylo v rozporu se

---

³⁶² K postupu soudu v první fázi řízení o výkonu rozhodnutí srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 53–54. [online]. [cit. 2. 9. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

³⁶³ Tamtéž, s. 54.

³⁶⁴ Srov. LEVÝ, Jiří, § 262c, marg. č. 6. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1251.

³⁶⁵ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 53–54. [online]. [cit. 2. 9. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

³⁶⁶ Srov. LEVÝ, Jiří, § 262c, marg. č. 7. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1252.

zásadou přiměřenosti výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 263 odst. 2 OSŘ, resp. ustanovení § 58 odst. 2 EŘ. Zásada přiměřenosti výkonu rozhodnutí ani v uvedeném případě nemůže ustoupit do pozadí, neboť by to bylo v rozporu se zájmem povinného.³⁶⁷ Podle zákonodárce je však možné předpokládat, že v takovém případě ani sám povinný nebude namítat nepostižitelnost majetku, který nabyl již v rámci své zletilosti, neboť splácet „dětský dluh“ například prostřednictvím srážek ze mzdy mu bude v takovém případě více vyhovovat.³⁶⁸ Pokud by se však povinný pokusil této situace zneužít a následně by výkon vedený do nepostižitelného majetku rozporoval, bylo by možné na takové jednání povinného nahlížet jako na zneužití práva.³⁶⁹

3.3 Srovnání právních úprav institutu omezení majetkové odpovědnosti

Inspiračním zdrojem české právní úpravy institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých se stala právní úprava německá, které je tento institut znám již od sklonku devadesátých let minulého století. Ačkoliv obě právní úpravy nepochybně spojuje snaha zákonodárců zabránit tomu, aby osoby jako již plně svéprávné vstupovaly do „dospělého života“ zatíženy značnými dluhy ze svého dětství, lze v nich vyzorovat četné rozdíly.

Oběma právními úpravami je společně systematické zařazení institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých do právní úpravy rodičovské odpovědnosti, resp. rodičovské péče (*elterliche Sorge*). Významnější rozdíly je možné spatřovat ve vymezení věcného rozsahu institutu. Přes rozdílné jazykové vyjádření je zřejmé, že se omezení majetkové odpovědnosti podle obou právních úprav uplatní v zásadě jen u dluhů z právního jednání nezletilého. V této souvislosti je vhodné připomenout, že způsobilost k právnímu jednání nezletilého je v německém občanském právu významně omezena a dluhy z právního jednání mohou nezletilému vzniknout pouze, pokud za nezletilého jednají rodiče nebo jiná osoba se zástupčím oprávněním, či pokud nezletilý právně jedná se souhlasem svých zákonných zástupců. Německý zákonodárce výslovně připustil limitaci odpovědnosti dále i u závazků z právního jednání nezletilého, ke kterému udělil souhlas soud. Český zákonodárce tak výslovně neučinil, nicméně se domnívám, že vzhledem ke smyslu a účelu přijaté právní úpravy

---

³⁶⁷ Tamtéž.

³⁶⁸ Srov. důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 894/0, 8. volební období, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, s. 54. [online]. [cit. 2. 9. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

³⁶⁹ Tamtéž.

Lze výkladem dovodit, že i v těchto případech je limitace možná. Z hlediska věcného rozsahu institutu se právní úpravy rozcházejí dále v tom, že německý zákonodárce připustil omezení majetkové odpovědnosti rovněž u závazků, které byly nezletilému založeny jiným jednáním (*sonstige Handlung*) rodičů či jiných osob, přičemž tuto kategorii představují zejména závazky z reálných úkonů (*Realakten*) rodičů či jiných osob, které jsou nezletilému přičitatelné. Podle německé právní úpravy jsou do věcného rozsahu zahrnuty i závazky, resp. dluhy, které na nezletilého přešly z důvodu nabytí dědictví. Limitace majetkové odpovědnosti nezletilého je v tomto naposledy uvedeném případě připuštěna u dluhů, které nezletilému vznikly na základě právní události. Obdobně český zákonodárce připustil omezení majetkové odpovědnosti v případě, kdy nezletilému byly založeny dluhy v důsledku přechodu nájmu na jeho osobu z důvodu smrti nájemce, jehož domácnosti byl nezletilý členem. Co ze zákonného znění německé právní úpravy nevyplývá, avšak zároveň představuje i významný přesah do roviny obchodního práva, je, že omezení majetkové odpovědnosti je možné i u závazků, které nezletilému jako společníkovi vznikly na základě jeho zákonného ručení v osobní společnosti. Lze shrnout, že společným jmenovatelem pro všechny výše uvedené závazky nezletilého, u kterých německý zákonodárce limitaci majetkové odpovědnosti připustil, je skutečnost, že se jejich vznik neodvíjí od výlučné vůle nezletilého, ale od jednání či alespoň přičinění jiných osob a po nezletilém proto nelze spravedlivě požadovat, aby za ně sám plně odpovídal. Pro českého zákonodárce je naopak z hlediska možnosti limitace nerozhodné, jednal-li právně nezletilý zcela sám, či byl-li zastoupen jinou osobou. Je však třeba vzít v úvahu, že nezletilému je českou právní úpravou pro zavazování se vlastním právním jednáním ponechán mnohem širší prostor, nežli je tomu v rámci právní úpravy německé, kde se nezletilý svým výlučným právním jednáním v zásadě zavázat nemůže, pokud to pro něj není pouze právně výhodné či alespoň neutrální, přičemž založení dluhu pro nezletilého situaci pouhé právní výhodnosti popírá.

Ačkoliv byl věcný rozsah institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých německým zákonodárcem pozitivně vymezen relativně široce, zasáhl do něj tento výrazně přijetím výjimky, podle které se omezení majetkové odpovědnosti neuplatní ve vztahu k závazkům, které sloužily výhradně k uspokojování osobních potřeb nezletilého, přičemž pod tento neurčitý právní pojem mají spadat nikoliv pouze drobné závazky každodenního života, ale i větší závazky, které obvykle slouží uspokojování potřeb nezletilého příslušné věkové skupiny. V české právní úpravě žádná taková výjimka upravena není, a nezletilý proto může teoreticky omezit svou majetkovou odpovědnost i u drobných závazků každodenního

života. V praxi lze nicméně předpokládat, že takové závazky budou plněny nezletilým bezprostředně na místě z ruky do ruky, a nebude tak vznikat potřeba ve vztahu k nim uplatnit omezení majetkové odpovědnosti. Shodně obě právní úpravy z možnosti limitace vyjímají závazky, resp. dluhy nezletilého, které mu vznikly v souvislosti s provozováním samostatné výdělečné činnosti, resp. obchodního závodu.

Ve shodě s účelem sledovaným zavedením právní úpravy institutu majetkové odpovědnosti nezletilých bylo jak německou, tak také českou právní úpravou významně omezeno právo starých, resp. původních věřitelů uspokojit se z majetku dlužníka. Ti se mohou uspokojit v zásadě pouze z majetku, který dlužník nabyt před nabytím zletilosti, resp. plné svéprávnosti, tedy pouze ze starého, resp. původního majetku dlužníka. Naopak k majetku, nabytému až v období zletilosti, resp. plné svéprávnosti, jim může dlužník přístup odepřít. V obou právních úpravách tak nabytí plné svéprávnosti, přičemž připomeňme na tomto místě, že podle německé právní úpravy tento okamžik vždy splývá s dovršením zletilosti, představuje zásadní předěl, který je určující pro oddělení dvou majetkových sfér dlužníka – starého, resp. původního a nového, resp. nově nabytého majetku. Oběma právními úpravami je společné, že k omezení majetkové odpovědnosti nedochází automaticky, *ex lege*, ale naopak je vždy vyžadováno aktivní jednání dlužníka v rámci soudního řízení. Podstatně se však právní úpravy liší v tom, jakým způsobem má být výše uvedeného cíle dosaženo, přičemž z uvedeného vyplývají i rozdíly v postavení dlužníka, který o omezení majetkové odpovědnosti usiluje. Německý zákonodárce za účelem uplatnění limitace poskytl dlužníkovi námitku (*Einrede*), přičemž ve vztahu k právním následkům, které její uplatnění vyvolává, odkázal na obdobné použití právní úpravy námitky nedostatečnosti pozůstalosti (*Dürftigkeitseinrede*), kterou má k dispozici dědic za účelem limitace své odpovědnosti za dluhy zůstavitele. Pokud dlužník námitku uplatní, vystupuje ve vztahu ke starému majetku jako jeho správce, přičemž za jeho správu starým věřitelům odpovídá obdobně jako příkazník. Takto přitom dlužník odpovídá nikoliv pouze od okamžiku uplatnění námitky, ale zpětně, a to od okamžiku dovršení zletilosti, tj. nabytí plné svéprávnosti. Hlavní povinností dlužníka jako správce je dbát o to, aby hodnota starého majetku zůstala zachována. Za porušení povinností při správě starého majetku odpovídá dlužník neomezeně svým novým majetkem. Za účelem uspokojení starých věřitelů je podle německé právní úpravy dlužník povinen vydat starý majetek, resp. strpět výkon exekuce do starého majetku. Je-li tento majetek vyčerpán, může dlužník (další) uspokojení starých věřitelů odmítnout. Je tak patrné, že německá právní úprava je ve vztahu k dlužníkovi relativně přísná a klade na jeho osobu poměrně vysoké nároky. Český zákonodárce tuto koncepci,

formovanou specifiky německého dědického práva, nepřevzal. Přístup, který zvolil, lze ve vztahu k dlužníkovi považovat za více benevolentní, neboť původním věřitelům je umožněno uspokojit se pouze z původního a odvozeného majetku dlužníka, který tento vlastní k okamžiku soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce, přičemž dlužník věřitelům za jeho správu, resp. zachování jeho hodnoty až do jeho vyčerpání v důsledku uspokojení původních věřitelů nijak neodpovídá. V právní úpravě tak schází mechanismus, který by původní věřitele chránil před znehodnocením původního a odvozeného majetku v důsledku zanedbání péče o něj ze strany dlužníka.

Za účelem částečného vyvážení zájmů původních věřitelů vůči jinak právní úpravou upřednostňovaným zájmům nezletilého upravil český zákonodárce zákonné ručení rodiče za peněžitý dluh z právního jednání nezletilého, pokud tento za nezletilého sám jednal či k jeho jednání udělil souhlas. Tímto krokem zamýšlel zákonodárce dále i prohloubit odpovědnost rodiče za výkon rodičovské odpovědnosti. Zákonné ručení má rovněž zabránit zneužívání privilegovaného postavení nezletilého rodiči při uzavírání zejména riskantních smluv. Německý zákonodárce se k tak razantnímu kroku, zasahujícímu citlivě do majetkové sféry rodičů, neuchýlil a ani o něm v rámci legislativního procesu vážněji neuvažoval, ačkoliv mají rodiče, jak bylo již dříve uvedeno, na právní jednání nezletilého zcela zásadní vliv. Obecně tak přenechal zřízení zajišťovacích závazků na vůli stran, resp. přenechal starým věřitelům, aby si sami zajištění dluhu nezletilého obstarali, a to ať již u jeho rodičů či jiných osob. V zájmu vyšší míry právní jistoty dále stanovil, že se zajišťovacích instrumentů ovládaných principem akcesority možnost omezení majetkové odpovědnosti nezletilého nijak nedotýká. Jinými slovy, beneficium spočívající v možnosti omezení majetkové odpovědnosti je vyhrazeno výlučně nezletilému dlužníkovi. V rámci české právní úpravy žádné takové právní pravidlo upraveno není, nicméně je k dispozici ustálená judikatura, kterou bylo dovozeno, že na uplatnění pohledávky zajištěné třetí osobou, například právě ručením, nemá vliv skutečnost, že dlužník zemřel a dědici odpovídají za jeho dluhy pouze do výše ceny nabytého dědictví. V předchozí větě uvedené judikturní závěry lze podle mého názoru vztáhnout i k omezené majetkové odpovědnosti nezletilého a zákonnému ručení jeho rodiče.

A konečně lze uvést, že se německá právní úprava od české výrazněji liší dále i v souvislosti s již výše zmíněným přesahem do roviny obchodního práva, kdy byly v jejím rámci přijaty dvě vyvratitelné právní domněnky. Ty jsou upraveny v zájmu věřitelů dlužníka, pokud tento po dovršení zletilosti neukončí svoji účast v osobní společnosti, ve společenství dědiců či neukončí provozování obchodního podniku v zákonem stanovené lhůtě tří měsíců.

Podle první z domněnek se má za to, že závazek z takového poměru dlužníkovi vznikl až v období jeho zletilosti, a limitaci odpovědnosti proto ve vztahu k němu uplatnit nelze. Podle druhé vyvratitelné právní domněnky, která nastupuje pouze v případě vyvrácení první, se má za to, že veškerý současný majetek dlužník vlastnil již při dovršení zletilosti. Uvedené právní domněnky se uplatní pouze v případě, kdy dlužník nebyl se souhlasem soudu zmocněn k výkonu samostatné výdělečné činnosti podle ustanovení § 112 BGB.

Závěr

Diplomová práce se věnuje srovnání odpovědnosti nezletilých za dluhy v německém a českém občanském právu. Zaměřuje se na dluhy nezletilých z právního jednání a na právní institut omezení majetkové odpovědnosti nezletilých, který je v německé právní úpravě znám od sklonku devadesátých let minulého století, a do české právní úpravy byl zaveden novelou k dětským dluhům. Inspiračním zdrojem pro zavedení tohoto právního institutu do českého občanského práva byla právě německá právní úprava.

První kapitola se zabývá okolnostmi, které vedly oba zákonodárce k přijetí zmíněného právního institutu. Je přitom patrné, že tyto okolnosti byly značně odlišné. Ve Spolkové republice Německo se podnětem pro přijetí uvedené právní úpravy stal případ dvou sester, za které matka uznala dluh ve výši 851 334,64 DM, vzniklý v souvislosti s pokračováním v provozu obchodního podniku v nedílném společenství dědiců. Spolkový ústavní soud, kterému byl případ předložen, dovodil, že není slučitelné s všeobecným osobnostním právem nezletilých podle čl. 2 odst. 1 ve spojení s čl. 1 odst. 1 GG, aby rodiče při výkonu rodičovského oprávnění k zastupování podle ustanovení § 1629 BGB při pokračování ve vedení zděděného obchodního podniku v nedílném společenství dědiců mohli své děti neomezeně finančně zavazovat, a vyzval proto německého zákonodárce ke zjednání nápravy. Ten se nakonec rozhodl pro přijetí takového právního řešení, které se neomezovalo pouze na nápravu konkrétní situace, která nastala v případě projednávaném před Spolkovým ústavním soudem, ale zvolil cestu co nejuniverzálnějšího řešení v podobě omezení majetkové odpovědnosti nezletilých. V České republice byla výchozí situace odlišná. Přijetí institutu omezení majetkové odpovědnosti bylo reakcí na vysoký počet exekucí vedených vůči dlužníkům, jimž dluhy vznikly v období jejich nezletilosti. Vzhledem k tomu, že dluhy nezletilým vznikaly zpravidla v obdobných situacích, bylo možné hovořit o typických či druhově typizovaných dlužích nezletilých. Nejpalčivějšími se v rovině soukromého práva ukázaly být zejména dluhy, které nezletilým vznikaly v důsledku „jízdy načerno“ prostředky veřejné hromadné dopravy. Smutným pojátkem většiny těchto dětských dluhů byly disfunkční vztahy mezi rodiči a dětmi, kdy právě nikoliv řádný výkon rodičovské odpovědnosti a vyživovací povinnosti buď přímo vedl ke vzniku samotného dluhu, či alespoň přispěl k prodlení se splněním dluhu, což mělo za následek jeho další narůstání o příslušenství a další náklady. S ohledem na to, že zmíněný vysoký počet exekucí představoval závažný společenský problém, k němuž se v poměrech jemu předložených jednotlivých případů opakovaně vyjadřoval i Ústavní soud prizmatem ústavněprávního hlediska, a to jak v hmotněprávní, tak procesněprávní rovině, rozhodl se český

zákonodárce na tuto situaci reagovat přijetím novely k dětským dluhům, která usilovala o promyšlené a komplexní řešení jejich problematiky. Novelou k dětským dluhům byl do českého právního řádu mimo jiné zaveden i institut omezení majetkové odpovědnosti nezletilých za peněžité dluhy z právního jednání.

Pro přijetí, jakož i výslednou pozitivně právní úpravu institutu omezení majetkové odpovědnosti v obou právních řádech, bylo podstatné to, jak je v nich řešena úprava způsobilosti k právnímu jednání nezletilých. Jde přitom o oblast, ve které se obě právní úpravy výrazně odlišují. Nastavení rozumné míry, v jaké se mohou nezletilí vzhledem k jejich neukončenému rozvoji rozumové a volní vyspělosti samostatně právně zavazovat, představuje ochranu nezletilých před dluhy založenou na přístupu *ex ante*.

Jak bylo rozebráno v druhé části této práce, využívá německý zákonodárce při úpravě svéprávnosti nezletilých právní koncepci založenou na pevných typizovaných věkových hranicích. Dovršení každé takové věkové hranice je spojeno se statusovou změnou nezletilého z hlediska jeho svéprávnosti, přičemž skutečná míra jeho rozumové a volní vyspělosti není z důvodu upřednostnění právní jistoty v právním styku s nezletilými rozhodná. Český zákonodárce zvolil koncepci odlišnou. Ta spočívá na pozvolném nabývání svéprávnosti nezletilého s postupně se rozvíjející rozumovou a volní vyspělostí, kdy se i odpovídajícím způsobem omezuje rozsah zákonného zastoupení nezletilého. Předpokládá se, tedy, není-li v konkrétním případě prokázán opak, že nezletilý je nadán takovou mírou rozumové a volní vyspělosti, která odpovídá nezletilým jeho věku. Lze konstatovat, že jedinečnost nezletilého a jeho autonomie vůle byly českým zákonodárcem upřednostněny před právní jistotou. Vzhledem ke skutečnosti, že je nezletilý pro oblast německého občanského práva až do dovršení sedmého roku věku zcela nesvéprávným, a od sedmého roku věku až do nabytí zletilosti zpravidla pouze omezeně svéprávným, je zřejmé, že jeho prostor pro zavazování se skrze samostatné právní jednání je velmi omezený. V zásadě proto nemůže až do dovršení zletilosti samostatně právně jednat, ledaže je pro něj právní jednání pouze právně výhodné či alespoň neutrální. Z takového právního jednání mu z povahy věci nikdy nemohou vzniknout dluhy, neboť ty vždy představují právní nevýhodu. Výjimkou je zmocnění nezletilého k výkonu samostatné výdělečné činnosti a závislé práce, kdy v důsledku tohoto zmocnění nezletilý nabývá částečné svéprávnosti. Lze proto shrnout, že nezletilému v rámci německé právní úpravy mohou vzniknout dluhy z právního jednání v zásadě pouze tehdy, jedná-li za nezletilého zákonný zástupce či jiná osoba, popřípadě udělí-li zákonný zástupce nezletilému k právnímu jednání svůj souhlas. Předpokládá se přitom, že si rodiče budou při zavazování nezletilého počínat rozumně a sledovat jeho

nejlepší zájem. Oproti tomu český zákonodárce ponechal nezletilému pro samostatné zavazování se relativně široký prostor, přičemž vliv rodičů na právní jednání nezletilého je slabší, než je tomu podle německé právní úpravy. K částečnému posílení vlivu zákonných zástupců na právní jednání nezletilého došlo v české právní úpravě až přijetím novely k dětským dluhům, kdy se otevřela možnost podmínit účinnost právního jednání nezletilého udělením dodatečného souhlasu zákonným zástupcem. Není přitom rozhodné, že je nezletilý k takovému právnímu jednání sám způsobilý. Výjimku představuje pouze právní jednání osobní povahy a dále právní jednání nezletilého při samostatném provozování obchodního závodu nebo jiné obdobné výdělečné činnosti. Ačkoliv se jedná nepochybně o významnou změnu, jde v porovnání s alternativně zvažovanou zásadní koncepční změnou právní úpravy způsobilosti k právnímu jednání nezletilých o zásah podstatně mírnější. Domnívám se, že rozhodnutí českého zákonodárce setrvat u stávající koncepce právní úpravy svéprávnosti nezletilých bylo správné. Jednak je tato koncepce v českém právním prostředí již zažitá a funkční. Za podstatnější lze však považovat skutečnost, že český občanský zákoník v duchu zásad občanského práva klade důraz na individualitu každého nezletilého a projevy jeho autonomie vůle, které je ochoten upřednostnit i před právní jistotou právního styku.

Popsaný rozsah způsobilosti k právnímu jednání nezletilých do značné míry utváří podobu věcného rozsahu institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých v obou právních úpravách. Zatímco německý zákonodárce připouští limitaci majetkové odpovědnosti v zásadě pouze tam, kde nezletilému vznikly závazky na základě projevu vůle jiné osoby či alespoň na základě přistoupení vůle zákonných zástupců k jeho vlastní vůli v podobě souhlasu, rozhodl se český zákonodárce umožnit limitaci v zásadě u všech peněžitých dluhů z právního jednání nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti. Není přitom rozhodné, zda právně jednal nezletilý sám či zda byl zastoupen. Ohledně tohoto rozdílu v obou právních úpravách je vhodné zdůraznit, že nezletilému v oblasti německého občanského práva dluhy z právního jednání jinak než za součinnosti třetí osoby v podobě zastoupení či udělení souhlasu k právnímu jednání v zásadě vzniknout nemohou. Omezení majetkové odpovědnosti připustili oba zákonodárci dále i u přesně vymezené specifické skupiny dluhů, které nezletilému vznikly na základě právní události. Z možnosti omezení majetkové odpovědnosti vyjímají oba zákonodárci explicitně dluhy z právního jednání, které nezletilý učinil v souvislosti s provozováním obchodního závodu či jiné obdobné samostatné výdělečné činnosti. Poněkud přísnější je německý zákonodárce v tom, že z možnosti omezení majetkové odpovědnosti dále vyjímá závazky z právního jednání nezletilého, které sloužily pouze k uspokojování jeho osobních potřeb.

Základní princip, na kterém je institut omezení majetkové odpovědnosti v obou srovnávaných právních úpravách vystavěn, je v zásadě shodný. Omezení majetkové odpovědnosti (nikoliv plně svéprávného) nezletilého má umožnit oddělit majetkovou sféru dlužníka, kterou tvoří majetek, jenž dlužník nabyt až v období své plné svéprávnosti. Z tohoto nového, resp. nově nabytého majetku dlužníka se starší, resp. původní věřitelé nemohou uspokojit, resp. jim v tom dlužník může zabránit. Jinými slovy, starým, resp. původním věřitelům je k uspokojení vyhrazen pouze starý, resp. původní majetek, tedy majetek, který dlužník vlastnil k okamžiku nabytí plné svéprávnosti, resp. k okamžiku dovršení zletilosti podle německé právní úpravy. Přípuštěním uspokojení dluhů nezletilého pouze z jeho starého, resp. původního majetku je zabráněno tomu, aby nezletilý vstupoval do „dospělého života“ zatížen svazujícími dluhy. Nejhorší pozice, ve které se v souvislosti s dětskými dluhy může ocitnout, je ta, že pozbude veškerý svůj starý, resp. původní majetek a svůj samostatný život bude začínat z hospodářského hlediska tzv. „od nuly“. Obě právní úpravy dále spojuje, že k nastoupení omezení majetkové odpovědnosti vyžadují aktivní jednání dlužníka a nedochází k němu automaticky *ex lege*.

Velmi rozdílný je však způsob, jakým dlužník může limitace své majetkové odpovědnosti dosáhnout, přičemž se v této souvislosti značně liší i jeho právní postavení. Německý zákonodárce za účelem omezení odpovědnosti poskytl dlužníkovi námitku. Ve vztahu k právním následkům uplatnění této námitky je odkázáno na právní úpravu uplatnění námitky nedostatečnosti pozůstalosti, kterou má za účelem omezení své odpovědnosti dědic. S uplatněním námitky dochází k věcné separaci majetku, který dlužník vlastnil ke dni dovršení zletilosti, přičemž za správu tohoto majetku dlužník odpovídá starým věřitelům obdobně jako jejich příkazník. Podstatné je, že uplatněním námitky dlužník odpovídá i zpětně, a to právě k okamžiku dovršení zletilosti. Správa starého majetku dlužníkem trvá až do vyčerpání starého majetku. S absencí jakékoliv lhůty pro uplatnění uvedené námitky proto správa starého majetku může trvat i po relativně dlouhou dobu. Za řádnou správu starého majetku odpovídá dlužník starým věřitelům svým novým majetkem. Dojde-li k vyčerpání starého majetku může dlužník neuspokojené staré věřitele odmítnout s odkazem na jeho vyčerpání. Je proto zřejmé, že německá právní úprava klade na osobu dlužníka poměrně vysoké nároky, pokud jde o nakládání se starým majetkem. Situace v České republice je značně odlišná. Dlužník, jehož odpovědnost je limitována, svým původním věřitelům za správu původního, případně odvozeného majetku nijak neodpovídá. K obraně před uspokojením původních věřitelů z nově nabytého majetku má dlužník, resp. povinný, k dispozici obecné právní nástroje v podobě návrhu na zastavení

soudního výkonu rozhodnutí, resp. exekuce a vylučovací žaloby. O možnosti omezení své majetkové odpovědnosti musí být dlužník soudem poučen. Rozhodne-li se dlužník omezení majetkové odpovědnosti využít, mohou se původní věřitelé uspokojit pouze z majetku, který dlužník k okamžiku výkonu soudního rozhodnutí, resp. exekuce vlastní, přičemž ve vztahu k tomuto majetku se musí jednat buď o původní majetek dlužníka, nebo majetek odvozený, tedy o majetek, který dlužník nabyl právním jednáním vztahujícím se výlučně k původnímu majetku. Pozice původních věřitelů v české právní úpravě je tak méně chráněna, nežli je pozice starých věřitelů v německé právní úpravě, neboť v oblasti české právní úpravy schází právní mechanismus, který by dlužníka nutil k tomu, aby usiloval o zachování hodnoty původního, resp. odvozeného majetku. Chráněni jsou pouze před přeměnou původního majetku na majetek nově nabytý skrze právní jednání dlužníka, neboť se, jak bylo uvedeno, mohou uspokojit i z odvozeného majetku dlužníka.

Aby český zákonodárce zčásti zmírnil upozadění zájmů původních věřitelů, zavedl spolu s omezením majetkové odpovědnosti nezletilých zákonné ručení rodiče. Ten ručí za peněžitý dluh nezletilého, pokud za jeho osobu jednal či udělil k jeho jednání svůj souhlas. Vedle posílení ochrany zájmů původních věřitelů má zákonné ručení dále podtrhnout odpovědnost rodiče za řádný výkon rodičovské odpovědnosti a rovněž zabránit tomu, aby byl institut omezení majetkové odpovědnosti ze strany rodičů zneužíván k uzavírání riskantních smluv. Jedná se o podstatný rozdíl proti německé právní úpravě, kde je zřízení jakéhokoliv zajištění ponecháno na vůli stran. Je na starých věřitelích, aby si zajištění během kontraktace s nezletilým opatřili a skrze ně chránili své zájmy. Přístup německého zákonodárce se v tomto aspektu jeví být více souladným se stěžejní zásadou občanského práva, kterou je autonomie vůle stran. Nelze však pustit ze zřetele, že zavedení zákonného ručení rodiče představuje zároveň zákonnou pojistku před zneužíváním institutu omezení majetkové odpovědnosti ze strany rodičů. Taková účinná zákonná pojistka v německém občanském právu schází. Nic ale nenasvědčuje tomu, že by v německé právní praxi k zneužívání uvedeného institutu ze strany rodičů často docházelo.

Vzhledem k systematickému zařazení zákonného ručení do rodičovské odpovědnosti vyvstává dále otázka, zda se zákonné ručení uplatní výlučně ve vztahu k rodičům nezletilého, či zda je možné je uplatnit i vůči poručníkovi, či případně i opatrovníkovi. Jak ze znění zákona, tak ani z důvodové zprávy jednoznačná odpověď na tuto otázku nevyplývá. V práci jsem na pozadí předestřených argumentů dospěla k závěru, že se má zákonné ručení vztahovat

výlučně na rodiče nezletilého. Konečné zodpovězení uvedené otázky však zřejmě bude záležet na rozhodovací praxi soudů.

Lze uzavřít, že úprava omezení majetkové odpovědnosti nezletilých v českém občanském právu po vzoru německé právní úpravy představuje významnou a vítanou změnu, která nezletilým přináší vyšší míru jejich právní ochrany v právním styku, než které se těšili doposud. Tato ochrana je založena na přístupu *ex post*, neboť se soustředí na již vzniklé dluhy nezletilých. Omezení majetkové odpovědnosti představuje univerzální řešení společenského problému dětských dluhů, které se uplatní u všech peněžitých dluhů z právního jednání nezletilého, a dále i u dluhů z nájmu, který na nezletilého přešel smrtí nájemce. Lze namítnout, že plošné umožnění omezení majetkové odpovědnosti u peněžitých dluhů z právního jednání nezletilého do jisté míry znemožňuje zohlednit jednotlivé skutkové okolnosti, které ke vzniku dluhu vedly. Nelze proto ani rozlišit případy, v nichž se možnost limitace jeví být vzhledem ke konkrétním okolnostem spravedlivou, a případy, kdy její uplatnění může vést vzhledem k těmto okolnostem k nikoliv přiměřenému a tím i žádoucímu upřednostnění zájmů nezletilého. Nad závěrem naposledy uvedeným v předchozí větě však převáží to, že univerzální řešení, založené na plošném umožnění omezení majetkové odpovědnosti, poskytuje všem nezletilým jakožto zranitelným členům společnosti žádoucí míru ochrany v právním styku a brání vzniku případných hodnotových rozporů, pokud jde o míru ochrany poskytovanou jednotlivým nezletilým v budoucnu. Zvolené plošné užití je prolomeno úpravou výjimek. Ty je však nutné interpretovat obezřetně a s rozvahou, aby jejich prostřednictvím nedošlo v konečném důsledku k vyprázdňení ochranné funkce předmětného právního institutu. Český zákonodárce spolu se zavedením institutu omezení majetkové odpovědnosti poskytl původním věřitelům nezletilého právní nástroj, skrze který se mohou dobrat ochrany svých zájmů. Mohou nově podmínit účinnost právního jednání nezletilého udělením dodatečného souhlasu, přičemž jeho udělení zakládá zákonné ručení jeho rodičů. Novou českou právní úpravu lze proto v její celistvosti považovat za vyváženou a nelze se obávat, že by přílišná ochrana nezletilých mohla vést k jejich vyloučení z právního styku. Byla nalezena vyvážená míra ochrany nezletilých a jejich věřitelů při současném posílení role rodičů nezletilého.

Seznam použitých zkratek v německém jazyce:

AcP	Archiv für die civilistische Praxis
BB	Betriebs-Berater
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
BGH	Bundesgerichtshof
BSG	Bundessozialgericht
BVerfG	Bundesverfassungsgerichtshof
BVerfGE	Entscheidungen des Bundesverfassungsgerichtshofs
BT-Drs.	Deutscher Bundestag Drucksache
DM	Deutsche Mark
FamRZ	Zeitschrift für das gesamte Familienrecht
FPR	Familie, Partnerschaft, Recht
GG	Grundgesetz
JA	Juristische Arbeitsblätter
JuS	Juristische Schulung
JZ	JuristenZeitung
KritV	Kritische Vierteljahrsschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft
MünchKomm...	Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
Rn	Randnummer
Staudinger	J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch
ZJS	Zeitschrift für das Juristische Studium
ZPO	Zivilprozessordnung

WM ..... Zeitschrift für Wirtschafts- und Bankrecht

Seznam použitých zkratk v českém jazyce:

eKLEP..... Elektronické knihovna legislativního procesu

EŘ..... Exekuční řád

ObčZ..... Občanský zákoník

OSŘ..... Občanský soudní řád

SRN..... Spolková republika Německo

ÚS..... Ústavní soud

Seznam použitých zkratk v anglickém jazyce:

FRG..... Federal republic of Germany

Seznam použitých zdrojů:

I) Seznam odborné literatury v českém jazyce:

DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍKOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Díl první: Obecná část. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3.

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-795-8.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0.

KASÍKOVÁ, Martina, JIRMANOVÁ, Miroslava, HLUBÁČEK, Jaroslav a kol. *Exekuční řád: Komentář. 5.* vydání. V Praze: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-855-9.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9.

PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír, a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 1.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-653-1.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 3.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN: 978-80-7400-828-3.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. ISBN 978-80-7598-656-6.

ZUKLÍKOVÁ, Michaela, DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 2. Díl druhý: Rodinné právo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7478-937-3.

II) Seznam odborné literatury v německém jazyce:

BAMBERGER, Heinz Georg, ROTH, Herbert. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 1, Gesamtverzeichnis §§ 1-610*. 1. Auflage. München: C. H. Beck, 2003. ISBN 3-406-46510-2.

BAMBERGER; Heinz Georg, ROTH, Herbert. *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 3, §§ 1297-2385: EGBGB, CISG*. 1. Auflage. München: C. H. Beck, 2003. ISBN 3-406-48382-0.

BROX, Hans, WOLF-DIETRICH, Walker. *Allgemeiner Teil des BGB*. 44. neubearbeitete Auflage. München: Verlag Franz Vahlen, 2020. ISBN 976-3-8006-5.

COESTER, Michael, PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria, SALGO, Ludwig a ENGLER, Helmut. *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Buch 4, Familienrecht: §§ 1626-1631; Anhang zu § 1631: RKEG; §§ 1631a-1633*. 13. bearbeitete Auflage. Berlin: Sellier – de Gruyter, 2002. ISBN 3-8059-0970-5.

ELLENBERGER, Jünger, GÖTZ, Isabell, GRÜNEBERG, Christian, HERRLER, Sebastian, et. al. *Beck'sche Kurz-kommentare Band 7, Palandt Bürgerliches Gesetzbuch mit Nebengesetzen insbesondere mit Einführungsgesetz (Auszug) einschließlich Rom I-, Rom II- und Rom III-Verordnungen sowie EU-Güterrechtsverordnungen, Haager Unterhaltsprotokoll und EU-Erbrechtsverordnung, Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz (Auszug), Wohn- und Betreuungsvertragsgesetz, Unterlassungsklagengesetz (PalHome), Produkthaftungsgesetz, Erbbaurechtsgesetz, Wohnungseigentumsgesetz, Versorgungsausgleichsgesetz, Lebenspartnerschaftsgesetz (PalHome), Gewaltschutzgesetz.* 80., neubearbeitete Auflage. München: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-3-406-75380-0.

HABERMANN, Norbert, HERTEL, Christian, JICKELI, Joachim, KNOTHE Hans-Georg, SINGER Reinhard a STIPER Malte. *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Buch 1, Allgemeiner Teil: §§ 90-133; §§ 1-54, 63 BeurkG.* 13. bearbeitete Auflage. Berlin: Sellier – de Gruyter, 2004. ISBN 3-8059-0918-7.

OTTE, Gerhard, WERNER, Olaf, GURSKY, Karl-Heinz a MAROTZKE, Wolfgang. *J. von Staudingers Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz und Nebengesetzen. Buch 5, Erbrecht §§ 1967-2063.* Neubearbeitung 2002. Berlin: Sellier – de Gruyter, 2002. ISBN 3-8059-0971-3.

SÄCKER, Franz Jürgen, et al. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 1, Allgemeiner Teil: §§ 1-240, AGB-Gesetz.* 2. Auflage. München: C. H. Beck, 1984. ISBN 3406098991.

SÄCKER, Franz Jürgen, RIXECKER, Roland, OETKER, Hartmut, et al. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 10, Familienrecht II, §§ 1589-1921, SGB VIII.* 8. Auflage. München: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-3-406-72600-2.

III) Odborné články v českém jazyce:

FRINTA, Ondřej; FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl první: obecné poznatky a jednotlivé druhy dluhů.* Právní rozhledy, 2019, č. 21, s. 725 a násl.

FRINTA, Ondřej a FRINTOVÁ, Dita. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl druhý: specifika dětských dluhů vzniklých ze smluv o přepravě osoby.* Právní rozhledy, 2019, č. 22, s. 770 a násl.

FRINTA, Ondřej; FRINTOVÁ, Dita a ELISCHER, David. *Děti a jejich dluhy – aktuální stav v České republice. Díl třetí: pohled praktický, morální, procesní, komparační a aktuální návrhy legislativních řešení.* Právní rozhledy, 2019, č. 23-24, s. 807 a násl.

ŠTIKA, Martin. *Veřejnoprávní milostivé léto pohledem aplikační praxe.* Obchodněprávní revue, 2021, č. 4, s. 285 a násl.

VALACHOVÁ, Alena, SNÍŽEK, Martin. *Typické dluhy nezletilých.* Soukromé právo 2018, č. 10, s. 2 a násl.

IV) Odborné články v německém jazyce:

BEHNKE, Thorsten. *Das neue Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetz*. NJW 1998, S. 3078 ff.

BITTNER, Claudia. *Die Einrede der beschränkten Haftung auf das Volljährigkeitsvermögen aus § 1629a BGB*. FamRZ 2000, S. 325 ff.

CANARIS, Claus-Wilhelm. *Verstöße gegen das verfassungsrechtliche Übermaßverbot im Recht der Geschäftsfähigkeit und im Schadenersatzrecht*. JZ 1987, S. 993 ff.

ECKARDT, Diederich. *Vorsicht-Kinder haften für ihre Eltern! Zum 10. Geburtstag des „Minderjährigenhaftungsbeschränkungsgesetzes“*. ZJS 2008, S. 444 ff.

FEHNEMANN, Urschula. *BVerfG 13. 5. 1986 – 1 BvR 1542/84. Zur Verfassungsmäßigkeit des § 1629 BGB*. JZ 1986, S. 1055 ff.

GLÖCKNER; Hanz Peter. *Die Haftung des Minderjährigen. Von § 1629a BGB zu einer Gesamtregelung der Minderjährigenhaftung*. FamRZ 2000, S. 1397 ff.

HABERSACK, Mathias. *Das neue Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. FamRZ 1999, S. 1 ff.

HABERSACK, Mathias, SCHNEIDER, Patrick. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger - aber wie? - Überlegungen zum Regierungsentwurf eines Gesetzes zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger*. Fam RZ 1997, S. 649 ff.

HARDER; Manfred. *Minderjährige Schwarzfahrer*. NJW 1990, S. 857 ff.

MÜLLER-FELDHAMMER; Ralf. *Mißbrauchsrisiken im Anwendungsbereich des § 1629a BGB*. FamRZ 2002, S. 13 ff.

MUSCHELER, Karlheinz. *Haftungsbeschränkung zugunsten Minderjähriger (1629a BGB)*. WM 1998, S. 2271 ff.

PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Elterliche Vertretung und Minderjährigenschutz*. FamRZ 1993, S. 1009 ff.

PESCHEL-GUTZEIT, Lore Maria. *Überschuldungsschutz für Minderjährige*. FPR 2006; S. 455 ff.

PIRAS Gabriella; STIEGLMEIER, Henry. *§ 110 BGB im Zeichen der Zeit*. JA 2014; S. 893 ff.

PREUß, Nicola. *Das für den Minderjährigen lediglich rechtlich vorteilhafte Geschäft*. JuS 2006, S. 305 ff.

RAMM, Thilo. *Die gesetzliche Vertretung durch die Eltern: überholt und verfassungswidrig*. NJW 1989, S. 1708 ff.

ROTH, Markus. *Die Rechtsgeschäftslehre im demographischen Wandel – Stärkung der Autonomie sowie Schutzkonzepte bei Älteren und Minderjährigen*. AcP 2008, S. 451 ff.

REUTER, Dieter. *Elterliche Sorge und Verfassungsrecht*. AcP 1992, S. 108 ff.

SCHMIDT, Karsten. *Gesetzliche Vertretung durch die Eltern: notwendig und verfassungsmäßig*. NJW 1989, S. 1712 ff.

SCHMIDT, Karsten. *Gesetzliche Vertretung und Minderjährigenschutz im Unternehmensprivatrecht, Bemerkungen zum Beschluss des Bundesverfassungsgerichtes vom 13. 5. 1986*. BB 1986, S. 1238 ff.

SCHMITT, Jochem. *Der Begriff der lediglich rechtlich vorteilhaften Willenserklärung i. S des § 107 BGB*. NJW 2005, S. 1090 ff.

STÜRNER, Rolf. *Der lediglich rechtliche Vorteil*. AcP 1973, S. 402 ff.

THIELE, Rüdiger. *Die Auswirkungen des Beschlusses des Bundesverfassungsgerichtes vom 13. 5. 1986 auf die elterliche Vertretungsmacht im Zusammenhang mit Personalunternehmen*. FamRZ 1992, S. 1001 ff.;

WAAS, Bernd. *Das Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger zwischen Selbstbestimmung und notwendigem Schutz des Minderjährigen*. KritV 2000, S. 5 ff.

WILHELM, Jan. *Das Merkmal „lediglich rechtlich vorteilhaft“ bei Verfügungen über Grundstücksrechte*. NJW 2006, S 2353 ff.

WOLF, Manfred. *Vermögensschutz für Minderjährige und handelsrechtliche Haftungsgrundsätze*, AcP. 1987, S. 319 ff.

V) Seznam českých právních předpisů:

Sdělení č. 104/1991 Sb. Federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte.

Sdělení č. 54/2001 Sb. m. s. Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 230/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „insolvenční zákon“), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1969 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnost (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 214/2022 Sb., o zvláštních důvodech pro zastavení exekuce a o změně souvisejících zákonů.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

VI) Seznam německých právních předpisů:

Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 15. Juli 2022 (BGBl. I S. 1146) geändert worden ist.

Das Zweite Buch Sozialgesetzbuch – Grundsicherung für Arbeitsuchende – in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. Mai 2011 (BGBl. I S. 850, S. 2094), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 19. Juni 2022 (BGBl. I S. 921) geändert worden ist.

Gesetz zur Beschränkung der Haftung Minderjähriger vom 25. August 1998 (BGBl. I S. 2487).

Gesetz zum Schutze der arbeitenden Jugend vom 12. April 1976 (BGBl. I S. 965), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 16. Juli 2021 (BGBl. I S. 2970) geändert worden ist.

Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781), die zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 24. Juni 2022 (BGBl. I S. 959) geändert worden ist.

VII) Seznam české judikatury:

Nález Ústavního soudu ze dne 10. ledna 2000 sp. zn. Pl. ÚS 33/2000.

Nález Ústavního soudu ze dne 19. února 2014 sp. zn. I. ÚS 3304/13.

Nález Ústavního soudu ze dne 26. září 2015 sp. zn. II ÚS 728/15.

Nález Ústavního soudu ze dne 20. prosince 2016 sp. zn. II. ÚS 3055/16.

Nález Ústavního soudu ze dne 15. února 2017 sp. zn. I. ÚS 1775/14.

Nález Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2017 sp. zn. II. ÚS 1864/16.

Nález Ústavního soudu ze dne 17. dubna 2019 sp. zn. II. ÚS 3814/17.

Nález Ústavního soudu ze dne 12. listopadu 2019 sp. zn. II. ÚS 3134/19.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. prosince 2008 sp. zn. III. ÚS 1019/08.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. ledna 2013 sp. zn. II. ÚS 3176/12.

Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 26. ledna 1973 sp. zn. 1 Cz 78/72.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2005 sp. zn. 21 Cdo 1640/2004.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2013 sp. zn. 33 Cdo 2863/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. srpna 2016 sp. zn. 32 Cdo 916/2016.

VIII) Seznam německé judikatury:

BVerfG, Beschluss vom 13. Mai 1986 – 1 BvR 1542/84, BVerfGE 72, 155-175.

BGH, Urteil vom 8. Oktober 1984 – II ZR 223/83.

BGH, Urteil vom 13. Juli 1989 – IX ZR 227/89.

BSG, Urteil vom 7. Juli 2011 – B 14 AS 153/10 R.

BSG, Urteil vom 19. Oktober 2016 – B 14 AS 40/15 R.

BSG, Urteil vom 28. November 2018 – B 4 AS 43/17 R.

BSG, Urteil vom 28. November 2018 B – 14 AS 34/17 R.

IX) Seznam elektronických a dalších zdrojů v českém jazyce:

BIBEN, Martin. *Milostivé léto využilo asi 30 tisíc lidí. Čekalo se více, akce zbrzdily pojišťovny i růst cen.* In: Hospodářské noviny [online]. 4. května 2022 [cit. 20. 10. 2022]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-67064430-milostive-leto-vyuzilo-asi-30-tisic-lidi-cekalo-se-vice-akci-zbrzdily-pojistovny-i-rust-cen>.

BIBEN, Martin. *Milostivé léto II je tu. Rychlejší, hlasitější, ale také s inflací, která splacení dluhu ztíží.* In: Hospodářské noviny [online]. 15. srpna 2022. [cit. 20. 10. 2022]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c7-67102420-r4s92-d16dde5250bd5b3>.

ČTK. *Exekutoři oznámili, že nebudou od dlužníků VZP v milostivém létě vymáhat penále.* In: České noviny, 10. listopadu 2021 [online]. [cit. 18. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/exekutori-oznamili-ze-nebudou-od-dluzniku-vzp-v-milostivem-lete-vymahat-penale/2105413>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 192/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1969 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů; sněmovní tisk 894/0, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 24. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 230/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 493/0, s., 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 4. 8. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=493&CT1=0>.

Exekutorská komora České republiky. Aktuality pro média [online]. 31. března 2022 [cit. 20. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2943-ek-cr-milostive-letovyuzili-lide-s-nizsim-poctem-exekuci-stat-odpustil-vice-nez-jednu-a-pul-miliardy-na-prislusenstvi?w=>.

FIALA, Petr. Stenoprotokol ze dne 5. března 2021, 87. schůze, hlasování č. 94, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 29. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/087schuz/bqbs/b11833101.htm>.

GRUBNER, Jan, *Ústavní soud se zastal dětské dlužnice. Systémové řešení stále chybí*. In: Deník Referendum [online]. 12. února 2020 [24. 7. 2021]. Dostupné online: <https://denikreferendum.cz/clanek/30745-ustavni-soud-se-zastal-detske-dluznice-systemove-reseni-stale-chybi>.

KASÍKOVÁ, Martina. *Milostivé léto – zastavení exekuce a prominutí zbytku pohledávek veřejnoprávních věřitelů po zaplacení jistiny*. Beck-online, Výběr literatury, 2021, č. 2 [online]. [cit. 18. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpxm6lcmvzf6m27nruxi&groupIndex=16&rowIndex=0&refSource=search#>.

NACHER, Patrik. Stenoprotokol ze dne 5. března 2021, 87. schůze, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 26. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/087schuz/s087121.htm#r2>.

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, verze do připomínkového řízení. Eklep pro veřejnost (VeKLEP) [online]. [cit. 28. 7. 2021]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=KORNBEJG53XP>.

Návrh poslanců Kateřiny Valachové, Patrika Nachera, Jana Bartoška a Lukáše Kolářika na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk 456/0, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 26. 07. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=456&CT1=0>.

Pozměňovací a jiné návrhy k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 984/2, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 29. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=8&ct=984&ct1=2>.

Pozměňovací návrh Marka Výborného a Jana Farského k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 894, 8. volební období.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 29. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=984>.

Projekt „Za děti bez dluhů“ [online]. [cit. 24. 7. 2021]. Dostupné z: http://zadetibezdluhu.cz/#one%20o_projektu.

Předkládací zpráva Ministerstva spravedlnosti k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Verze pro jednání vlády nebo Legislativní rady vlády. Eklep pro veřejnost (VeKLEP) [online]. [cit. 28. 7. 2021]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=ALBSBL3HDWMX>.

Předkládací zpráva k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Změna materiálu-předkládající zpráva. Eklep pro veřejnost (VeKLEP) [online]. [cit. 28. 7. 2021]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=KORNBQUHZ5ZC>.

Stanovisko Legislativní rady vlády ze dne 12. srpna 2020 k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, číslo jednací 63/20. Eklep pro veřejnost (VeKLEP) [online]. [cit. 28. 7. 2021]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSBE7KPCPZ&tab=remarks.

Stanovisko vlády k návrhu poslanců Kateřiny Valachové, Patrika Nachera, Jana Bartoška a Lukáše Kolářika na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 456/1, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 26. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=161265>.

SVOBODA, Karel. *Rozmarné milostivé léto II*. Beck-online, Výběr literatury, 2022, č. 2 [online]. [cit. 18. 10. 2022]. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpxm6lcmvzf6m27nruxi&groupIndex=16&rowIndex=0&refSource=search>.

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 984/0, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 29. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=984&CT1=0>.

VÝBORNÝ, Marek. Stenoprotokol ze dne 5. března, 87. schůze, 8. volební období. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 29. 7. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/087schuz/bqbs/b11833101.htm>.

X) Seznam elektronických a dalších zdrojů v německém jazyce:

Přepočtový vzorec MD in € [online]. [cit. 2. 10. 2022] Dostupné z:
<https://www.mehrwertsteuerrechner.de/waehrungsrechner/euro-rechner-dm-euro/>.

BT-Drs. 13/5624. [online]. [cit. 16. 7. 2021] Dostupné z:
<https://dserver.bundestag.de/btd/13/056/1305624.pdf>.

Odpovědnost nezletilých za dluhy – komparace se SRN

Abstrakt:

Diplomová práce se věnuje tématu odpovědnosti nezletilých za dluhy v České republice a Spolkové republice Německo. Zaměřuje se na dluhy z právního jednání nezletilých a právní institut omezení majetkové odpovědnosti nezletilých. Tento institut byl do české právní úpravy přijat v minulém roce a jeho inspiračním zdrojem se stala německá právní úprava. Práce je rozčleněna do tří částí. Každá část se dále dělí na kapitoly a body. S výjimkou první části je v každé části práce využito jak analytické, tak komparativní metody. První část práce shrnuje ve vztahu k oběma právním úpravám stěžejní důvody pro přijetí institutu omezení majetkové odpovědnosti a převládající názory v odborné diskuzi, ústící v jeho přijetí. První kapitola druhé a třetí části se věnuje analýze pozitivně právní úpravy ve Spolkové republice Německo, druhá kapitola uvedených částí obsahuje analýzu právní úpravy v České republice. Třetí kapitola druhé a třetí části diplomové práce se zabývá srovnáním německé a české právní úpravy. Cílem této diplomové práce je porovnat obě právní úpravy a upozornit na jejich podstatné společné a rozdílné rysy.

První část se věnuje společensko-politickému kontextu problematiky dluhů nezletilých ve Spolkové republice Německo a v České republice. Ten byl v obou zemích odlišný, nicméně vedl k tomu, že byl jak německým, tak českým zákonodárcem přijat právní institut omezení majetkové odpovědnosti nezletilých. Druhá část pojednává o právní způsobilosti nezletilých k právnímu jednání. Tato právní úprava představuje právní ochranu nezletilých před vznikem dluhů z právního jednání, která se uplatňuje *ex ante*. Způsob, jakým je způsobilost k právnímu jednání nezletilých v obou právních úpravách upravena, se odráží i ve věcném rozsahu právní úpravy omezení majetkové odpovědnosti nezletilých. Třetí, poslední část této práce se věnuje bližší analýze právní úpravy institutu omezení majetkové odpovědnosti nezletilých z právního jednání, která představuje ochranu nezletilých před dluhy založenou na přístupu *ex post*. V této části diplomové práce je v rámci první a druhé kapitoly popsán věcný rozsah institutu omezení majetkové odpovědnosti, jsou uvedeny výjimky z možnosti omezení majetkové odpovědnosti, způsob uplatnění omezení majetkové odpovědnosti a právní následky uplatnění v obou právních úpravách. Třetí kapitola následně srovnává v předchozí větě uvedené. Pozornost je věnována rovněž právním pojistkám před zneužitím tohoto právního institutu v obou právních úpravách. V závěru diplomové práce jsou shrnuty nejpodstatnější shodné a rozdílné rysy obou právních úprav.

Diplomová práce vychází ze stavu právní úpravy ke dni 7. listopadu 2022.

Klíčová slova: nezletilý, způsobilost k právnímu jednání, omezení majetkové odpovědnosti za dluhy.

Liability of minors for debts – comparison with FRG

Abstract:

The diploma thesis is devoted to the topic of liability of minors for debts in the Czech Republic and in the Federal Republic of Germany. The thesis focuses on debts arising from legal acts of minors and on the legal institution of limitation of the liability of minors. This institution was adopted into the Czech legislation last year and its inspiration comes from the German legislation. The thesis is divided into three parts. Each part is further divided into chapters and sections. Each part of the thesis, with the exception of the first part, uses both analytical and comparative method. The first part of the thesis summarises, in relation to the both the German and Czech legal regulation, the main reasons for the adoption of the institution of limitation of the liability of minors and the prevailing opinions in the expert discussion leading to its adoption. The first chapter of the second and third parts is devoted to an analysis of the applicable legal regulation in the Federal Republic of Germany, the second chapter of the said parts contains an analysis of the legal regulation in the Czech Republic. The third chapter of the second and third parts of the thesis deals with a comparison of the German and Czech legal regulation. The aim of this thesis is to compare both legal regulations and to point out their essential common and different features.

The first part is devoted to the social and political context of the issue of debts of minors in the Federal Republic of Germany and the Czech Republic. This context was different in both countries, however it led to the adoption of the legal institution of limitation of the liability of minor by both the German and Czech legislators. The second part deals with the legal capacity of minors. This legal regulation represents the legal protection of minors against debts arising from legal acts, which is applied *ex ante*. The way in which the legal capacity of minors is regulated in both legislations is also reflected in the substantive scope of the legal regulation of the limitation of the liability of minors. The third (i. e. last part) of this thesis is devoted to more detailed analysis of the institution of the limitation of liability of minors which represents the legal protection of minors against debts arising from legal act which is based on the *ex post* approach. The first and the second chapters of the third part of the thesis describe the substantive scope of the institution of limitation of the liability, the exceptions to the possibility of limitation of the liability, the manner of application of limitation of property liability and the legal consequences of its application in both legal regulations. The third chapter subsequently compares topics that are mentioned the in the previous sentence Attention is also paid to the legal safeguards against abuse of limitation of the liability of minors in both legal regulations.

The thesis concludes with a summary of the most important common and different features of both legal regulations.

The thesis is based on the state of the legislation as of 7th November 2022.

Keywords: minor, legal capacity, limitation of the liability for debts.